

Dysgu Cymraeg

**Mynediad –
Entry (A1) Fersiwn 2**

**(Gogledd Cymru –
North Wales)**

Y Ganolfan
Dysgu Cymraeg
Genedlaethol —
National Centre
for Learning Welsh

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Dysgu
Learn

Croeso!

Croeso i'ch taith yn dysgu Cymraeg. Er mwyn dysgu'n llwyddiannus, mae mynychu dosbarthiadau'n rheolaidd yn bwysig dros ben, yn ogystal â dysgu'r eirfa ym mhob uned, ymarfer y patrymau a defnyddio'ch sgiliau newydd. I'ch helpu chi i ymarfer, mae llawer o weithgareddau ar-lein sy'n cyd-fynd â'r cwrs yma ar www.dysgucymraeg.cymru, ac ym mhob uned yn y cwrs mi fyddwch chi'n cael gwybod sut i adolygu'r gwaith efo Duolingo hefyd (diolch i dîm Duolingo Cymru). Mae 'na unedau Gwaith cartref yng nghefn y llyfr yma. Mae'r llyfr yn dŵad yn rhydd yn hawdd iawn. Mi ddylech chi ei roi o mewn ffeil ac mi fyddwch chi'n medru ychwanegu unrhyw beth bydd eich tiwtor yn ei roi i chi. Gwrandewch ar Radio Cymru, gwylwch S4C a darllenwch! Mi fydd eich tiwtor chi hefyd yn dweud wrthoch chi am lawer o gyfleoedd i ymarfer ac i ddefnyddio eich Cymraeg.

Pob lwc!

Welcome to your learning Welsh journey. To make sure that you are successful, it is important to attend class regularly, learn the vocabulary in the units as you go along, practise the language patterns and use your new skills. To help you practise, you can access learning materials specifically designed to accompany this course at www.learnwelsh.cymru. As you work through the units, you will also know which Duolingo units will help you revise specific language patterns (thanks to our Duolingo team in Wales). There are Homework sections for each unit at the back of this book. The book will come apart easily. Place it in a file and then you will be able to add any additional materials your tutor will give you. Listen to Radio Cymru, watch S4C and read! Your tutor will inform you regularly of the numerous opportunities available to practise and use your Welsh.

Good luck!

Dyma'r symbolau byddwch chi'n gweld yn y llyfr.
Here are the symbols you will see in the book.

Sgwrs
(Dialogue)

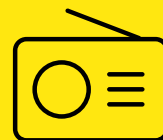
Gemau dis
(Dice Games)

Yr wyddor
(The Alphabet)

Help llaw
(Explanations)

Robin Radio

Darllen
(Reading)

Gwranddo
(Listening)

Gwaith cartref
(Homework)

greet 1

greet 2

present1

Duolingo

Cynnwys / Content

Uned	Teitl	Nod/ Aim	Cynnwys/Content
1	Helô, sut dach chi?	Dechrau sgwrs/ <i>Starting a conversation</i>	Ceri dw i Sut dach chi? Sut wyt ti? Lle dach chi'n byw? Dw i'n gyrru Rhifau/Numbers
2	Wyt ti'n licio/ hoffi coffi?	Siarad am bethau dan ni'n hoffi a gweithgareddau pob dydd/ <i>Talking about likes and everyday activities</i>	Dw i'n licio/hoffi Wyt ti'n licio/hoffi? Ydw/Nac ydw Dw i ddim yn hoffi Dan ni'n hoffi Dach chi'n hoffi? Ydan/Nac ydan Dan ni ddim yn hoffi Dyddiau'r wythnos/ <i>Days of the week</i>
3	Dach chi isio paned?	Mynegi dymuniad/ <i>Expressing a desire</i>	Dw i isio Wyt ti isio? Oes/Nac oes Mae Aled isio Lliwiau/Colours
4	Mynd a dŵad	Trafod o le dan ni'n dŵad a lle dan ni'n mynd/ <i>Discussing where we come from and where we are going</i>	Y Treigladd Meddal/ <i>Soft Mutation</i>
5	Be wnest ti ddoe?	Deud be wnaethoch chi/ <i>Saying what you did</i>	Mi wnes i Wnest ti? Do/Naddo Wnaethoch chi? Do/Naddo
6	Sut mae'r tywydd?	Siarad am y tywydd a phobol eraill/ <i>Talking about the weather and other people</i>	Mae hi'n braf Mae hi'n medru Mae o'n medru Maen nhw'n medru Sut/Ile/pryd mae'r dosbarth? Rhifau/Numbers 11-100
7	Ydy hi'n gweithio?	Gofyn ac ateb cwestiynau am bobol a phethau eraill/ <i>Asking and answering questions about other people and things</i>	Siân ydy hi Ydy hi'n dda? Ydy/Nac ydy Ydyn nhw'n dda? Ydyn/Nac ydyn Dydy o ddim yn dda Dydyn nhw ddim yn dda Pwy/be/faint ydy o?

Uned	Teitl	Nod/ Aim	Cynnwys/Content
8	Adolygu ac ymestyn – Siarad ar y ffôn	Adolygu ac ymarfer ymadroddion ffôn/ <i>Revision and useful phrases for the telephone</i>	Ga i? Cei/Na chei; Cewch/Na chewch Dw i'n gweithio yn y coleg / Dw i'n gweithio mewn coleg
9	Mi wnaethon ni brynu bara	Deud be wnaethoch chi a phobol eraill yn y gorffennol/ <i>Saying what you and others did in the past</i>	Mi wnaeth o/hi Mi wnaethon ni Mi wnaethon nhw Wnes i ddim
10	Mi es i i'r dre	Deud lle aethoch chi a phobol eraill/ <i>Saying where you and others went</i>	Mi es i Mi est ti Mi aeth o/hi Mi aethon ni Mi aethoch chi Mi aethon nhw Es i ddim Y tymhorau/ <i>The seasons</i>
11	Mi ges i dost i frecwast	Deud be gaethoch chi a phobol eraill/ <i>Saying what you and others had or received</i>	Mi ges i Mi gest ti Mi gaeth Sam Mi gaethon ni Mi gaethoch chi Mi gaethon nhw Gest ti? Ches i ddim
12	Mae gen i gar	Deud be sy gynnoch chi a phobol eraill/ <i>Saying what you and others have and own</i>	Mae gen i/gen ti/ gan Sam/gynno fo/ gynni hi/gynnon ni/ gynnoch chi/ gynnyn nhw Sgen ti? Sgen i ddim
13	Roedd hi'n braf	Disgrifio pethau yn y gorffennol/ <i>Describing things in the past</i>	Roedd hi'n braf Oedd hi'n braf? Oedd/Nac oedd Doedd hi ddim yn braf Roedd gen i
14	Lle oeddech chi'n byw ac yn gweithio?	Siarad am bethau roeddech chi'n arfer eu gwneud/ <i>Talking about things you used to do</i>	Ro'n i/Roeddet ti Roedden ni Roeddech chi Roedden nhw Y Treigladd Trwynol/ Nasal Mutation

Uned	Teitl	Nod/ Aim	Cynnwys/ <i>Content</i>
15	Adolygu ac Ymestyn – Siarad wyneb yn wyneb	Adolygu ac ymarfer ymadroddion ar gyfer siarad wyneb yn wyneb/ <i>Revision and useful phrases for face-to-face meetings</i>	Dw i wedi arall Y misoedd/ <i>The months</i>
16	Rhifau, Amser a Phres	Siarad am amser a phres/ <i>Talking about time and money</i>	Faint o'r gloch ydy hi? Y cloc Faint ydy...? Pres
17	Mi fydd hi'n braf yfory	Siarad am ddigwyddiadau yn y dyfodol/ <i>Talking about events in the future</i>	Mi fydd o/hi Fydd o/hi...? Bydd/Na fydd Fydd o/hi ddim Mi fydda i
18	Mi fydda i'n mynd	Siarad am gynlluniau yn y dyfodol/ <i>Talking about plans in the future</i>	Mi fyddwn ni Mi fyddan nhw Fyddi di? Bydda/Na fydda Fyddwch chi? Byddwn/Na fyddwn
19	Fy	Siarad am eich eiddo chi a'ch perthnasau chi/ <i>Talking about your possessions and your relatives</i>	fy nhad i fy nrws i fy nghar i fy ngwin i fy mhen i fy mrawd i
20	Dy/Eich	Gofyn cwestiynau am eiddo a pherthnasau pobol eraill/ <i>Asking questions about other people's possessions and relatives</i>	eich tocyn chi dy docyn di
21	Dewch yma!	Cyfarwyddo/ <i>Giving instructions</i>	Codwch/Ewch/ Dewch/Gwnewch Coda/Dos/Tyrd/ Gwna
22	Yn y gwaith	Siarad yn y gwaith ac adolygu unedau 16-21/ <i>Speaking at work and revision of units 16-21</i>	

Uned	Teitl	Nod/ Aim	Cynnwys/ <i>Content</i>
23	Rhaid i mi	Siarad am orfod gwneud rhywbeth/ <i>Talking about having to do something</i>	Rhaid i mi Rhaid i ti Rhaid iddo fo Rhaid iddi hi Rhaid i ni Rhaid i chi Rhaid iddyn nhw Oes rhaid i ti? Does dim rhaid i mi Rhaid i mi beidio
24	Cyn ac ar ôl	Siarad am gyfres o ddigwyddiadau yn eu trefn/ <i>Talking about a series of events in sequence</i>	Ar ôl i mi fynd Cyn i mi fynd
25	Mae 'na fwyd yn y caffi	Gofyn am bethau mewn caffi/ <i>Asking for things in a café</i>	Mae'r te'n oer Ydy'r te'n oer? Dydy'r te ddim yn oer Mae 'na de Oes 'na de? Does 'na ddim te
26	Ei/Ein/Eu	Siarad am bethau a phobol sy'n perthyn i bobol eraill/ <i>Talking about other people's belongings and relatives</i>	ei gar o ei char hi ein car ni eu car nhw
27	Pobol y Cwm	Siarad am eiddo a pherthnasau/ <i>Talking about possessions and relatives</i>	pris petrol pris y petrol
28	Adolygu ac edrych ymlaen	Adolygu/ <i>Revision</i>	Roedd rhaid i mi Mi fydd rhaid i mi
Uned Arholiad Mynediad	Yr Arholiad	Paratoi at Arholiad Mynediad/ <i>Preparing for the Entry level examination</i>	Enghreifftiau o'r tasgau/ <i>Examples of the tasks</i>

Rhestri Defnyddiol / Useful Vocabulary Lists

Dyddiau'r Wythnos/Days of the Week

dydd Sul	<i>Sunday</i>
dydd Llun	<i>Monday</i>
dydd Mawrth	<i>Tuesday</i>
dydd Mercher	<i>Wednesday</i>
dydd Iau	<i>Thursday</i>
dydd Gwener	<i>Friday</i>
dydd Sadwrn	<i>Saturday</i>

Misoedd/Months

mis Ionawr	<i>January</i>
mis Chwefror	<i>February</i>
mis Mawrth	<i>March</i>
mis Ebrill	<i>April</i>
mis Mai	<i>May</i>
mis Mehefin	<i>June</i>
mis Gorffennaf	<i>July</i>
mis Awst	<i>August</i>
mis Medi	<i>September</i>
mis Hydref	<i>October</i>
mis Tachwedd	<i>November</i>
mis Rhagfyr	<i>December</i>

Lliwiau/Colours

brown	<i>brown</i>
coch	<i>red</i>
du	<i>black</i>
glas	<i>blue</i>
gwyn	<i>white</i>
gwyrdd	<i>green</i>
llwyd	<i>grey</i>
melyn	<i>yellow</i>
oren	<i>orange</i>
pinc	<i>pink</i>
porffor/piws	<i>purple</i>

Uned 1 (un) - Helô, sut dach chi?

Nod: Dechrau sgwrs/Starting a conversation

(Ceri dw i, Pwy dach chi?, Sut dach chi?, Sut wyt ti?, Lle dach chi'n byw?)

Geirfa

- enwau benywaidd / *feminine nouns*
- enwau gwrywaidd / *masculine nouns*
- berfau / *verbs*
- ansoddeiriau / *adjectives*
- arall / *other*

Cymraeg ——— *Welsh*
nos ——— *night*
noswaith ——— *evening*
paned ——— *cuppa*

problem(au) — *problem(s)*
rhaglen(ni) ——— *programme(s)*
uned(au) ——— *unit(s)*

bore(au) ——— *morning(s)*
car (ceir) ——— *car(s)*
croeso ——— *welcome*
dosbarth(iadau) *class(es)*

enw(au) ——— *name(s)*
heddlu ——— *police*
p'nawn(iau) — *afternoon(s)*
rhif(au) ——— *number(s)*

byw ——— *to live*
darllen ——— *to read*
dysgu ——— *to learn, to teach*

gwyllo ——— *to watch*
gyrru ——— *to drive*
stopio ——— *to stop*

da ——— *good*
ofnadwy ——— *terrible*

pinc ——— *pink*
wedi blino ——— *tired*

a ——— *and*
chi ——— *you*
diolch ——— *thanks*
dyna pam ——— *that's why*
efo ——— *with*
eto ——— *again*
fi ——— *me*
heddiw ——— *today*
hwyl! ——— *bye!*
i ——— *to; for*

iawn ——— *ok, very*
lle? ——— *where?*
ond ——— *but*
pawb ——— *everybody*
pwyt? ——— *who?*
rwan ——— *now*
sut? ——— *how?*
ti ——— *you*
yma ——— *here*
yn ——— *in*

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

**Cymraeg
Dosbarth –
Pawb! Eto!**

“

Siôn dw i. — *I'm Siôn.*

Mari dw i. — *I'm Mari.*

Siân dw i. — *I'm Siân.*

Twm dw i. — *I'm Twm.*

Pwy dach chi? _____ *Who are you?*

Sut dach chi? _____ *How are you?*

lawn. _____ *OK.*

Da iawn, diolch. _____ *Very well, thanks.*

Ofnadwy. _____ *Terrible.*

Wedi blino. _____ *Tired.*

Sgwrs 1

”

A: Helô, Eryl dw i. Pwy dach chi?

B: lawn, diolch.

B: Bore da, Ceri dw i. Sut dach chi?

A: Hwyl, Ceri!

A: Da iawn, diolch. Sut dach chi?

B: Hwyl.

Ynganu - Yr Wyddor

A - cat/hard

B - bat

C - cat

Ch - lo**ch**

D - dog

Dd - the

E - egg/air

F - valley

Ff - friend

G - garden

Ng - long

H - hard

I - ink/tree

J - jam

L - lounge

LI - Llandudno
(Place tongue behind teeth and blow)

M - mam

N - no

O - orange/roar

P - paper

Ph - physics

R - race

Rh - as in Y Rhyl,
Rhuthun

S - seven

T - tavern

Th - three

U - tin/been

W - water/look

Y - bin / been /
'uh' as in
Betws-y Coed

Un llythyren (one letter)

Ch

Dd

Ff

Ng

LI

Ph

Rh

Th

Rhifau

dim (0)

un (1)

dau (2)

tri (3)

pedwar (4)

pump (5)

chwech (6)

saith (7)

wyth (8)

naw (9)

deg (10)

Pwyslais! Stress!

professional ————— **proffesiYNol**
novelist ————— **noFELydd**

The stress in Welsh is almost always on the last but one syllable.

Siôn	A	Siân
Huw	2	Mair
Marc	3	Gwen
Gareth	4	Marged
Carwyn	5	Rhian
Rhodri	6	Bethan
Dylan	7	Glenys
Geraint	8	Ffion
Gwilym	9	Mari
Rhidian	10	Rhiannon
Arfon	Jac	Eleri
Llywelyn	Brenhines	Mererid
Meredydd	Brenin	Myfanwy

Ymarfer! Practice!

mân	man	twr	tŵr
cân	carn	dal	dall
marc	march	dallu	dathlu
ci	si	beth	bedd
gwên	Gwen	nodi	noddi
tôn	ton	ofer	offer
dur	dŵr	y garreg	y garej

Sgwrs 2

A: O na, yr heddlu! (Stopio'r car)

B: Hello, hello, hello.

A: Cymraeg, plŷs.

B: O, helô, helô, helô.

A: P'nawn da, cwnstabl.

B: P'nawn da. Pwy dach chi?

A: Ceri Llwyd dw i.

B: Ceri Llwyd, y gitarydd?

A: Ia, sut ...

B: Y gitarydd efo band Y Pandas Pinc?

A: Ia.

B: Y Pandas Pinc. Waw...

A: Problem efo'r car, cwnstabl?

B: Na, na, dim problem. Hwyl, Ceri.

A: Hwyl.

B: Wel, wel, Ceri Llwyd, Y Pandas Pinc, waw...

Bore da
(am)

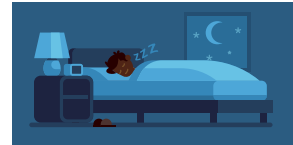
P'nawn da
(pm)

Noswaith
dda

Nos da

Sut wyt ti?

A: Bore da, Ceri.

B: Helô, Eryl. Sut **wyt ti**?

A: Da iawn, diolch, sut **wyt ti**?

B: Iawn.

CHI = formal & plural

TI = one person you know well, a child,
a pet

Lle dach chi'n byw?
Lle wyt ti'n byw?

Where do you live?
Where do you live?

Wreccsam.
Amlwch.

Aber

Llan

Caer

Pont

Dw i'n gyrru *Fiesta*. _____ I drive a *Fiesta*.
 Dw i'n gwyllo *Strictly*. _____ I watch *Strictly*.
 Dw i'n darllen y *Daily Post*. _____ I read the *Daily Post*.
 Dw i'n dysgu Cymraeg. _____ I'm learning Welsh.

Sgwrs 3

A: Bore da. Sut dach chi?	B: Dyna pam dw i wedi blino. Dw i'n gyrru yma.
B: lawn, ond wedi blino heddiw.	A: Paned?
A: Lle dach chi'n byw rŵan?	B: Ia, plŷs.
B: Birmingham.	
A: Birmingham? A dach chi'n dysgu Cymraeg yma!	

Help llaw (Top Tips)

- Welsh pronunciation is generally quite consistent.*

There are 7 vowels – **a e i o u w y**
Y has 2 sounds, see Ynys, Aberystwyth. This will be explained soon.

A, I, O + Y are also useful words! (meaning and, to, from, the).

S also has 2 sounds – normally a hiss (*Sut*) but combined with *i* is a **sh** sound (e.g. *Siân*).
- The stress on a Welsh word is almost always on the last syllable but one.*
- lawn** – You will see in the vocabulary that 'lawn' can mean both 'OK' and 'very'. On its own, it means 'OK':
Sut dach chi? lawn.

However, when used after an adjective its meaning is 'very':
da iawn (very good).
- Ti + Chi** are similar to *Tu + Vous* in French (and many other languages). *Ti* is always singular and *Chi* can be either formal singular or plural.
- The word for 'and' is **a**, but it becomes **ac** before a vowel:
Aled a Siân / Siân ac Aled.

greet 1

greet 2

present 1

Duolingo

- For all English to Welsh translations, you can answer using the patterns you have learnt in your class, i.e. Northern or Southern. If you get a correction in a different dialect, this is usually because there is a mistake elsewhere in your sentence and not necessarily in the pattern being practised.
- There are short tips linked to every unit to help you understand the content of the unit. These tips can be accessed on the web and mobile web versions of the course but not on the app.
- In order to have access to all Duolingo units that support the course book units, the best strategy is to only do level one for every unit to work quickly through the 'tree' and then come back to complete higher levels when revising the grammar studied in class.

Uned 2 (dau) - Wyt ti'n licio/hoffi coffi?

Nod: Siarad am bethau dan ni'n hoffi a gweithgareddau pob dydd/

Talking about likes and everyday activities (dw i, dan ni, wyt ti, dach chi)

Geirfa

- enwau benywaidd / *feminine nouns*
- enwau gwrywaidd / *masculine nouns*
- berfau / *verbs*
- ansoddeiriau / *adjectives*
- arall / *other*

cacen(nau) — cake(s)

pêl (peli) — ball(s)

wythnos(au) — week(s)

bwyd — food

caws — cheese

cerdyn (cardiau) card(s)

cig(oedd) — meat(s)

coffi(s) — coffee(s)

criced — cricket

dillad — clothes

dydd(iau) — day(s)

golff — golf

gwin — wine

hoci — hockey

llefrith/llaeth — milk

papur newydd newspaper

pêl-droed — football

radio — radio

siocled(i) — chocolate(s)

siwgr — sugar

teledu — television

tennis — tennis

tiwtor(iaid) — tutor(s)

tost — toast

bod — to be

bwyta — to eat

canu — to sing

chwarae — to play

dawnsio — to dance

gweithio — to work

gweld — to see

gwneud — to do, to make

hoffi — to like

licio — to like

mynd — to go

prynu — to buy

siopa — to shop

smwddio — to iron

yfed — to drink

ymddeol — to retire

bendigedig — fantastic

coch — red

gwyn — white

neis — nice

newydd — new

siŵr — sure

ar — on

be?/beth? — what?

chwaith — either

dim — not; nothing; zero

hefyd — also

heno — tonight

mynd am dro — to go for a walk

pryd? — when?

wrth gwrs — of course

ych a fi — yuck

yfory — tomorrow

**Cymraeg
Dosbarth**
Codwch!
Eisteddych!
Dach chi ar
mute.

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Licio/Hoffi

Dw i'n licio/hoffi coffi. ————— *I like coffee.*

Dw i'n licio/hoffi siocled. ————— *I like chocolate.*

Dw i'n licio/hoffi pítsa. ————— *I like pizza.*

Dw i'n licio/hoffi llefrith. ————— *I like milk.*

Wyt ti'n licio/hoffi coffi? ————— *Do you like coffee?*

Wyt ti'n licio/hoffi siwgr? ————— *Do you like sugar?*

Wyt ti'n licio/hoffi cyrri? ————— *Do you like curry?*

Wyt ti'n licio/hoffi pítsa? ————— *Do you like pasta?*

Ydw. ✓

Nac ydw. ✗

Dw i ddim yn licio/hoffi caws. ————— *I don't like cheese.*

Dw i ddim yn licio/hoffi siocled. ————— *I don't like chocolate.*

Dw i ddim yn licio/hoffi cyrri. ————— *I don't like curry.*

Dw i ddim yn licio/hoffi pasta. ————— *I don't like pasta.*

Enw	caws	cacen	pêl-droed	canu
Chi				
Tiwtor				

Efo partner, llenwch y bylchau.*With your partner, fill in the gaps.***A:** Wyt ti'n hoffi gwin gwyn?**B:** ✓ .....**A:** Dw i ddim. Wyt ti'n hoffi gwin coch?**B:** ✗ .....**A:** Dw i ddim yn hoffi gwin coch chwaith! Ond dw i'n hoffi coffi!**B:** A fi. Dw i'n hoffi coffi hefyd.

*****

A: Wyt ti'n licio rygbi?**B:** ✓ .....**A:** Dw i ddim. Wyt ti'n licio criced?**B:** ✗ .....**A:** Dw i ddim yn licio criced chwaith! Ond dw i'n licio pêl-droed.**B:** A fi. Dw i'n licio pêl-droed hefyd.**Sgwrs 1****Ceri:** Noswaith dda, Eryl. Sut wyt ti?**Eryl:** Da iawn, diolch. A sut wyt ti?**Ceri:** Wedi blino.**Eryl:** Wyt ti'n mynd i'r dosbarth Salsa yfory?**Ceri:** Ydw, wrth gwrs! Dw i'n licio'r dosbarth Salsa.**Eryl:** Da iawn! Hwyl, Ceri.**Ceri:** Nos da.

Be dach chi'n hoffi/licio? _____ *What do you like?*
Be dach chi ddim yn hoffi/licio? _____ *What don't you like?*
Be wyt ti'n hoffi/licio ar y teledu? _____ *What do you like on television?*
Be wyt ti'n hoffi/licio ar y radio? _____ *What do you like on the radio?*

Dw i'n hoffi pasta ond dw i ddim yn hoffi pítsa.
Dw i'n hoffi ioga ond dw i ddim yn hoffi dawnsio.

Be dach chi **ddim** yn hoffi?

siopa	dawnsio	canu
gweithio	smwddio	darllen

Ynganu - llafariaid hir/long vowels

Efo'r tiwtor, wedyn efo partner, dudwch:

da/de/di/do/du/dw/dy
pa/te/ci/to/plu/nhw/fy

Ymarfer!/Practice!

campus	mud	union	archangel	call
cell	murmur	Arthur	blinder	dawn
offer	barn	march	her	person
toll	pump	bore	draw	torch

Dan ni'n dysgu Cymraeg. _____ *We are learning Welsh.*
Dan ni'n gweithio. _____ *We are working.*
Dan ni'n chwarae tennis. _____ *We play tennis.*
Dan ni'n prynu bwyd yn Tesbury's. _____ *We buy food in Tesbury's.*

Dach chi'n dysgu Cymraeg? _____ *Are you learning Welsh?*
Dach chi'n darllen papur newydd? _____ *Do you read a newspaper?*
Dach chi'n gwyllo *Emmerdale*? _____ *Do you watch Emmerdale?*
Dach chi'n bwyta cig? _____ *Do you eat meat?*

Ydan.

Nac ydan.

Dan ni ddim yn gwyllo *Emmerdale*. — *We don't watch Emmerdale.*

Dan ni ddim yn bwyta cig. — *We don't eat meat.*

Dan ni ddim yn hoffi/licio criced. — *We don't like cricket.*

Dan ni ddim yn yfed gwin. — *We don't drink wine.*

Lle dach chi'n siopa? — *Where do you shop?*

Lle dach chi'n prynu bwyd? — *Where do you buy food?*

Lle dach chi'n prynu dillad? — *Where do you buy clothes?*

Lle dach chi'n prynu petrol? — *Where do you buy petrol?*

Holiadur siopa/Shopping questionnaire

Gofynnwch i 4 person lle maen nhw'n prynu bwyd, dillad, petrol.

Ask four class members where they buy bwyd, dillad, petrol.

Enw	bwyd	dillad	petrol

Dyddiau'r wythnos/Days of the week

Pryd dach chi'n.....?**Dewiswch un gweithgaredd ar gyfer pob dydd.**

Choose one activity for each day.

chwarae tennis/hoci/golff/cardiau/pêl-droed/rygbi/criced?

siopa?

mynd am dro?

dysgu Cymraeg/ioga/pilates?

	Llun	Mawrth	Mercher	Iau	Gwener	Sadwrn	Sul
Chi							
	Llun	Mawrth	Mercher	Iau	Gwener	Sadwrn	Sul
Partner							

Be dach chi'n wneud?**Dewiswch un gweithgaredd ar gyfer pob dydd.**

Choose one activity for each day.

	Chi		
dydd Sul			
dydd Llun			
dydd Mawrth			
dydd Mercher			
dydd Iau			
dydd Gwener			
dydd Sadwrn			

Sgwrs 2

A: Bore da.

B: Hmff.

A: Sut dach chi heddiw?

B: Ofnadwy. Dw i ddim yn licio dydd Llun.

A: Coffi?

B: Ych a fi. Dw i ddim yn licio coffi.

A: Te?

B: lawn.

A: Llefrith?

B: Ych a fi. Dw i ddim yn licio llefrith. Reit, lle dw i'n gweithio?

A: Gweithio? Ym, dw i ddim yn siŵr. Pwy dach chi, plîs?

B: Williams, y bôs newydd.

A: O? Neis iawn.... Croeso, Mr Williams.

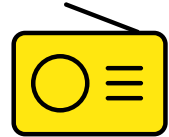
B: Dr Williams.

A: Croeso, Dr Williams.

....

A: (wrtho/wrthi'i hun / to him/herself)
Ych a fi, dw i ddim yn licio'r bôs newydd.

Robin Radio

a) Atebwch / Answer:

Efo pwy mae Robin yn siarad?

Who is Robin speaking to?

.....

.....

Pa adeg o'r diwrnod ydy hi?

What time of day is it?

.....

.....

Lle mae Robin yn byw?

Where does Robin live?

.....

.....

b) Gwrandewch am/Listen out for:

Pwy sy'n siarad? - *Who is speaking?*

byd bach ——— *small world*

wedi ymddeol — *retired*

c) Cyfieithwch / Translate:

How are you today?

.....

Where do you live?

.....

I don't work.

.....

Help llaw

1. The verb **bod** (to be) is very important in Welsh. Here it is used to make present tense patterns. **Dw i + yn + verb (also Rwyf ti, Dan ni, Dach chi)** In this unit we have been looking at present tense sentences, e.g.

Dw i'n hoffi _____ I like
Dw i'n mynd _____ I go/I am going
Dw i'n darllen _____ I read/I am reading
Dw i'n gweithio _____ I work/I am working

2. **Dw i'n hoffi** – I like – is also said as **Dw i'n licio/lico** in many areas of Wales. Both are fine, use the one you like (ask your tutor!)
3. **Ydw / Nac ydw** is the 1st person answer (present tense) when questions start with **Wyt ti** or **Dach chi...** You are literally saying I am / I do or I am not / I don't. The plural is **Ydan / Nac ydan**.
4. You may come across the form **Rydw i**. **Dw i** is a shortened form used in speech.
5. Here are the forms of the verb **bod** in Uned 2:

Cadarnhaol/Affirmative	Negyddol/Negative	Cwestiwn/Question
Dw i	Dw i ddim	Wyt ti? Ydw/Nac ydw
Rwyf ti	Dwyf ti ddim	Dach chi? Ydan/Nac ydan
Dan ni	Dan ni ddim	
Dach chi	Dach chi ddim	

6. **Be dach chi'n wneud?**

You will notice that **gwneud** (to do, to make) has become **wneud**. Giving a full explanation here would not be meaningful and therefore just learn it as a really useful question.

present2

days1

Uned 3 (tri) – Dach chi isio paned?

Nod: Mynegi dymuniad *Expressing a desire*
(Dw i isio, Mae Aled isio)

Geirfa

- enwau benywaidd / *feminine nouns*
- enwau gwrywaidd / *masculine nouns*
- berfau / *verbs*
- ansoddeiriau / *adjectives*
- arall / *other*

diod(ydd) ————— *drink(s)*

punt (punnoedd) – *pound(s) (money)*

swydd(i) ————— *job(s)*

blodyn (blodau) — *flower(s)*

caffi(s) ————— *café(s)*

dŵr ————— *water*

finegr ————— *vinegar*

ffôn (ffonau) ————— *phone(s)*

gwaith ————— *work*

halen ————— *salt*

hufen iâ ————— *ice cream*

pysgodyn (pysgod) *fish(es)*

rhywbeth ————— *something*

sglodion ————— *chips*

te ————— *tea*

tŷ (tai) ————— *house(s)*

cael ————— *to have*

clywed ————— *to hear*

dallt / deall ————— *to understand*

isio / eisiau ————— *to want*

nofio ————— *to swim*

arall ————— *other, else*

dyma ————— *here is, this is*

os gwelwch chi'n dda – *please*

rhywbeth arall ————— *something else*

Geiriau pwysig i mi

×

×

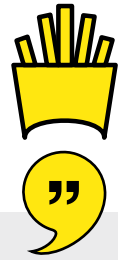
×

×

**Cymraeg
Dosbarth –**
Pawb yn dallt?
Dw i ddim yn
dallt.

Sgwrs 1

- A:** Noswaith dda. Be dach chi isio?
B: Pysgodyn a sglodion, os gwelwch chi'n dda.
A: Dach chi isio finegr?
B: Oes, plîs.
A: Dach chi isio halen?
B: Dim diolch.
A: Dach chi isio rhywbeth arall?
B: Potel o lemonêd, os gwelwch chi'n dda.
A: Dyma chi. Pum punt, os gwelwch chi'n dda.
B: Dyma chi.
A: Diolch.

Yn y caffi...

A: Be dach chi isio?

B:

A: Dach chi isio ?

B:

A: Dach chi isio ?

B: Dw i isio siwgr.

A: Dach chi isio rhywbeth arall?

B:

A: Dyma chi. Punt, os gwelwch chi'n dda.

B: Dyma chi.

A: Diolch.

A: Be dach chi isio?

B:

A: Dach chi isio ?

B:

A: Dach chi isio ?

B: Dw i ddim isio siwgr.

A: Dach chi isio rhywbeth arall?

B:

A: Dyma chi. Punt, os gwelwch chi'n dda.

B: Dyma chi.

A: Diolch.

Be dach chi isio wneud rŵan? ———— *What do you want to do now?*
Be dach chi isio wneud heddiw? ———— *What do you want to do today?*
Be dach chi isio wneud heno? ———— *What do you want to do tonight?*
Be dach chi isio wneud yfory? ———— *What do you want to do tomorrow?*

Dan ni isio dawnsio heno. ———— *We want to dance tonight.*
Dan ni isio canu carioci heno. ———— *We want to sing karaoke tonight.*
Dan ni isio smwddio heno. ———— *We want to iron tonight.*
Dan ni isio gwneud y gwaith cartre heno. ———— *We want to do the homework tonight.*

Dach chi isio dawnsio heno? ———— *Do you want to dance tonight?*
Dach chi isio canu carioci heno? ———— *Do you want to sing karaoke tonight?*
Dach chi isio smwddio heno? ———— *Do you want to iron tonight?*
Dach chi isio gwneud y gwaith cartre heno? ———— *Do you want to do the homework tonight?*

Sgwrs 2

A: Dach chi isio paned?

B: Oes, llefrith a chwech siwgr.

B: Mm, diolch yn fawr. Coffi, plîs.

A: Dyma chi. Dach chi isio cacen?

A: Dach chi isio llefrith a siwgr?

B: Dim diolch. Dw i'n slimio.

Mae Siân isio diod. ———— *Siân wants a drink.*
Mae Siân isio te. ———— *Siân wants tea.*
Mae Siân isio hufen iâ. ———— *Siân wants ice cream.*
Mae Siân isio dŵr. ———— *Siân wants water.*

Ynganu

cof
nain

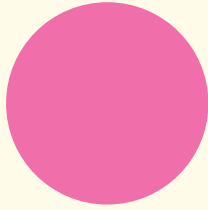
ffynnu
traï

synnu
craï

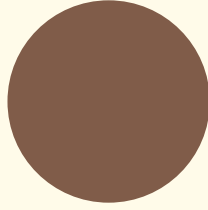
dysgu
sain

hynny
taïd

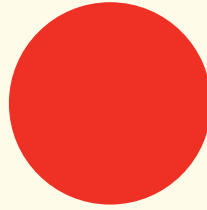
Lliwiau

pinc

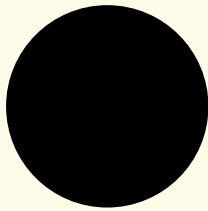
brown

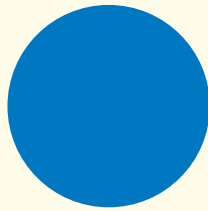
coch

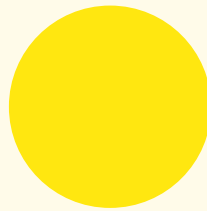
gwyn

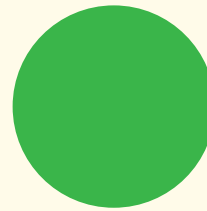
du

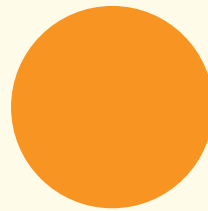
glas

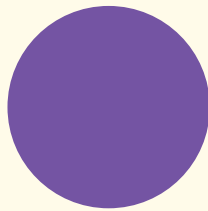
melyn

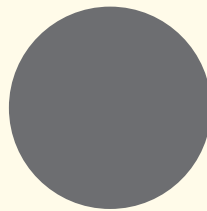
gwyrdd

oren

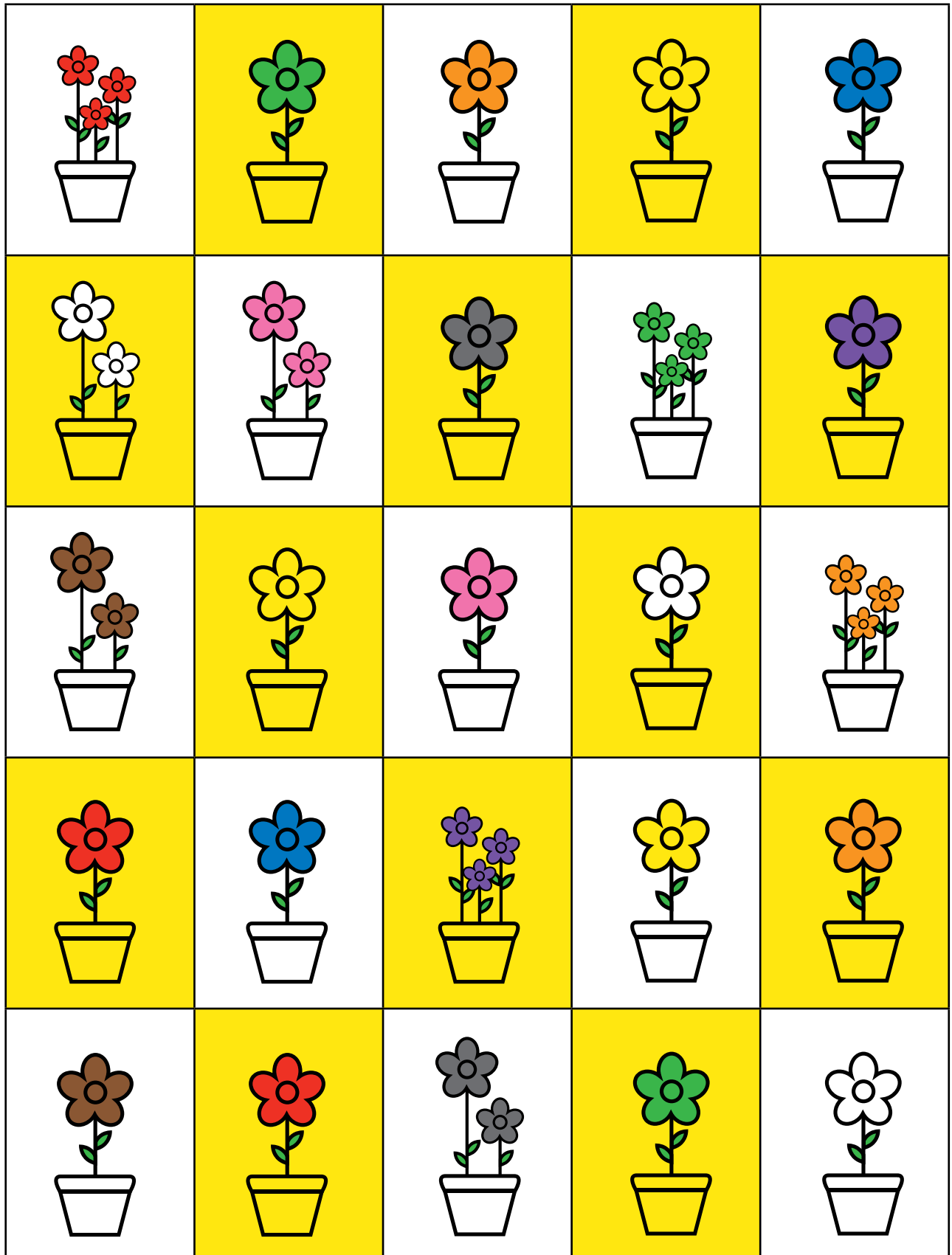

piws/porffor

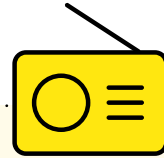

llwyd

Blodau

Robin Radio

a) Atebwch:

Pwy sy'n ffonio Robin?

.....

Sut mae Haf?

.....

Be ydy gwaith Haf? *What is Haf's job?*

.....

b) Gwrandewch am / Listen out for:

Mae'n braf. ————— *It's nice weather.*

ysbyty ————— *hospital*

Diolch am ffonio. — *Thanks for phoning.*

c) Cyfieithwch / Translate:

I'm Haf. How are you? .....

Where do you work? .....

Help llaw

1. When using **isio** – to want – never use **yn**. You will also come across **eisiau** – particularly in written Welsh.

2. When **isio** is in the question, the answer in North Wales is **Oes/Nac oes**.

3. The third person, singular of **bod** (to be) is introduced in Uned 3.
To speak of a third person we use **Mae** at the beginning of the sentence:

Mae Aled isio diod. / **Mae** Aled yn licio te.

Mae Aled yn dysgu Cymraeg.

So far, you have learned:

Dw i	<i>I am</i>	Dan ni	<i>We are</i>
Rwy't ti	<i>You are</i>	Dach chi	<i>You are</i>
Mae Aled	<i>Aled is</i>		

4. Notice:

pum punt = a singular noun following a number.

wanting!

colours

Uned 4 (pedwar) – Mynd a dŵad

Nod: Trafod o le dach chi'n dŵad a lle dach chi'n mynd/
Discussing where you come from and where you are going
 (Dw i'n dŵad o, dw i'n mynd i)

Geirfa

Abertawe ———— <i>Swansea</i>	Iwerddon ———— <i>Ireland</i>
amgueddfa ———— <i>museum(s)</i>	Lloegr ———— <i>England</i>
(amgueddfeydd)	Llundain ———— <i>London</i>
Caerdydd ———— <i>Cardiff</i>	siop(au) ———— <i>shop(s)</i>
Cymru ———— <i>Wales</i>	tref(i) ———— <i>town(s)</i>
gêm (gemau) ———— <i>game(s), match(es)</i>	tudalen(nau) ———— <i>page(s)</i>
gwlad (gwledydd) ———— <i>country (countries)</i>	theatr(au) ———— <i>theatre(s)</i>
gwyliau ———— <i>holiday(s)</i>	Yr Alban ———— <i>Scotland</i>

beic(iau) ———— <i>bike(s)</i>	Nadolig ———— <i>Christmas</i>
byd ———— <i>world</i>	penwythnos(au) ———— <i>weekend(s)</i>
dyn(ion) ———— <i>man (men)</i>	sinema (sinemâu) ———— <i>cinema(s)</i>
gwely(au) ———— <i>bed(s)</i>	tîm (timau) ———— <i>team(s)</i>

aros ———— <i>to stay, to wait</i>	dŵad ———— <i>to come</i>
cerdded ———— <i>to walk</i>	hedfan ———— <i>to fly</i>
cofio ———— <i>to remember</i>	helpu ———— <i>to help</i>
deud ———— <i>to say, to tell</i>	nabod ———— <i>to know, to recognise</i>

aml ———— <i>often</i>	gwreiddiol ———— <i>original</i>
bach ———— <i>small</i>	

a deud y gwir ———— <i>to tell the truth</i>	pob ———— <i>every</i>
adre ———— <i>home</i>	pob lwc ———— <i>good luck</i>
dros ———— <i>over</i>	'ta ———— <i>or; then</i>
dyna ———— <i>there is</i>	weithiau ———— <i>sometimes</i>
gan ———— <i>by, from (a person)</i>	wir ———— <i>indeed</i>
pan ———— <i>when</i>	yno ———— <i>there</i>

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

**Cymraeg
 Dosbarth –**
 Efo partner.
 Partner newydd.
 Wela i chi
 wythnos nesa!

Dw i'n dŵad o Abertawe. ————— *I come from Swansea.*

Dw i'n dŵad o Harlech. ————— *I come from Harlech.*

Dan ni'n dŵad o'r Bala. ————— *We come from Bala.*

Dan ni'n dŵad o'r Rhyl. ————— *We come from Rhyl.*

O le wyt ti'n dŵad? ————— *Where do you come from?*

O le dach chi'n dŵad? ————— *Where do you come from?*

ABERYSTWYTH

ABERDEEN

EGLWYSBACH

EGLWYSWRW

FFWRNAIS

FFRAINC

HARLECH

HWLFFORDD

AWSTRALIA

IWERDDON

RWMANIA

RWSIA

SYRIA

SBAEN

WAUNFAWR

WRECSAM

YSTRADGYNLAIS

Y BARRI

Y Treigladd Meddal – *Soft Mutation*

Ar ôl **o** mae 9 llythyren (9 letters) yn newid. Gweler Help llaw (see Help llaw).

t	d	ll
c	g	rh
p	b	m

Dw i'n dŵad o **D**alybont, o **D**reffynnon, o **D**reorci, o **D**yddewi T > **D**

Dw i'n dŵad o **G**aerdydd, o **G**eredigion, o **G**aerdybi, o **G**ymru C > **G**

Dw i'n dŵad o **B**enarth, o **B**willheli, o **B**restatyn, o **B**ontypridd P > **B**

Dw i'n dŵad o **Dd**olgellau, o **Dd**owlais, o **Dd**egannwy, o **Dd**inbych D > **Dd**

Dw i'n dŵad o **_**Lynebwy, o **_**Wynedd, o **_**Lynceiriog, o **_**Went G > **_**

Dw i'n dŵad o **F**angor, o **F**ethesda, o **F**rynawr, o **F**edwas B > **F**

Dw i'n dŵad o **R**ydaman, o **R**uthun, o **R**isga, o **R**osneigr Rh > **R**

Dw i'n dŵad o **L**angrannog, o **L**anelli, o **L**angollen, o **L**oegr Ll > **L**

Dw i'n dŵad o **F**achynlleth, o **F**erthyr, o **F**aesteg, o **F**eifod M > **F**

O le dach chi'n dŵad yn wreiddiol?

Cymru	_____	Wales
Iwerddon	_____	Ireland
Yr Alban	_____	Scotland
Lloegr	_____	England

Mae Gareth yn dŵad o Gymru. ——— *Gareth comes from Wales.*
Mae Lisa yn dŵad o Loegr. ——— *Lisa comes from England.*
Mae Iona yn dŵad o Iwerddon. ——— *Iona comes from Ireland.*
Mae Andrew yn dŵad o'r Alban. ——— *Andrew comes from Scotland.*
O le mae Carmen yn dŵad? ——— *Where does Carmen come from?*

Enw	C	LI	A	I	Gwlad arall

Dyma gerdd (*poem*) gan Cyril Jones (*Dysgu trwy lenyddiaeth, CBAC*)
(dod = dŵad)

I gofio'r treigladd meddal:
 Mae **C**eri o **G**aerdydd,
 Mae **T**om yn dod o **D**alybont
 A **P**am o **B**ontypridd.

Mae **G**wyn yn dod o **W**ynedd,
 Mae **D**ai o **D**dinas Brân,
 Mae **B**ob yn dod o **F**angor,
 A dyna hanner cân.

Mae **M**ari'n dod o **F**argam,
 A **L**lew o **L**an-y-bri,
 Mae **R**hys yn dod o **R**yd-y-waun,
 Ac wedyn, dyna ni!

Lle dach chi'n mynd?

Dw i'n mynd i Gaerdydd. ————— *I'm going to Cardiff.*
 Dw i'n mynd i Fangor. ————— *I'm going to Bangor.*
 Dw i'n mynd i Llandudno. ————— *I'm going to Llandudno.*
 Dw i'n mynd i Bontypridd. ————— *I'm going to Pontypridd.*

Dw i'n mynd i'r sinema. ————— *I'm going to the cinema.*
 Dw i'n mynd i'r gêm. ————— *I'm going to the game.*
 Dw i'n mynd i'r siop. ————— *I'm going to the shop.*
 Dw i'n mynd i'r theatr. ————— *I'm going to the theatre.*

Dan ni'n mynd i'r gwaith. ————— *We are going to work.*
 Dan ni'n mynd i'r dosbarth. ————— *We are going to class.*
 Dan ni'n mynd i'r gwely. ————— *We are going to bed.*
 Dan ni'n mynd i'r dre. ————— *We are going to town.*

Lle wyt ti'n mynd yfory? ————— *Where are you going tomorrow?*
 Lle wyt ti'n mynd dydd Sul? ————— *Where are you going on Sunday?*
 Lle dach chi'n mynd nos yfory? ————— *Where are you going tomorrow night?*
 Lle dach chi'n mynd nos Sul? ————— *Where are you going Sunday night?*

Dach chi'n cofio?

dydd Sul
dydd Llun
dydd Mawrth

Ond...

nos Sul
nos Lun
nos Fawrth

dydd Mercher
dydd Iau
dydd Gwener

nos Fercher
nos Iau
nos _Wener

dydd Sadwrn

nos Sadwrn –
Hwrê!!

Dewiswch un lle ac un dull o deithio ar gyfer pob dydd./

Choose one place and one way of getting there for each day.

Chi	nos Lun	nos Fawrth	nos Fercher	nos lau	nos Wener	nos Sadwrn	nos Sul
Lle?							
Sut?							
Partner:	nos Lun	nos Fawrth	nos Fercher	nos lau	nos Wener	nos Sadwrn	nos Sul
Lle?							
Sut?							

LLE? – i'r sinema, i'r theatr, i'r dre, i'r gêm, i'r dosbarth, i'r caffi, i'r siop.

SUT? – yn y car, ar y bws, ar y beic, ar y trê, **neu** Dw i'n cerdded.

Be dach chi'n mynd i wneud?

Dw i'n mynd i siopa.	_____	<i>I'm going shopping.</i>	
Dw i'n mynd i nofio.	_____	<i>I'm going swimming.</i>	
Dw i'n mynd i chwarae golff.	_____	<i>I'm going to play golf.</i>	
Dw i'n mynd i helpu ffrind.	_____	<i>I'm going to help a friend.</i>	
Dw i'n mynd i ddarllen llyfr.	_____	<i>I'm going to read a book.</i>	
Dw i'n mynd i gael bath.	_____	<i>I'm going to have a bath.</i>	
Dw i'n mynd i fwyta cinio.	_____	<i>I'm going to eat lunch.</i>	
Dw i'n mynd i weld ffilm.	_____	<i>I'm going to see a film.</i>	

Gêm dis

1 - heno	2 - bore yfory	3 - nos yfory	
4 - dydd Sul	5 - nos Sul	6 - wythnos nesa	

Ynganu – llythrennau dwbl

Rhai enwau llefydd i ymarfer:

Aberystwyth
Dinbych
Llandudno
Llangollen
Treffynnon

Beddgelert
Dolgellau
Llanelli
Machynlleth
Tyddewi

Clydach
Hwlfordd
Llanfihangel
Pwllheli
Y Rhyl

Edrychwch yn ôl ar yr wyddor ar dudalen 8.
Look back at the alphabet on page 8.

Sgwrs 1

Ceri: O le wyt ti'n dŵad yn wreiddiol?
Chris: Dw i'n dŵad o America.
Ceri: Lle yn America?
Chris: Dw i'n dŵad o Los Angeles.
Ceri: Wel, wel, dw i'n licio Los Angeles.
Dw i'n mynd yno ar wyliau bob haf.
Chris: Wyt ti'n nabod loan Ifans o Gaerdydd?

Ceri: Ydw, wir! Dw i'n aros efo loan weithiau.
Chris: Wel, wel, dw i'n mynd i wylio pêl-fasged efo loan yn aml.
Ceri: Byd bach!

Sgwrs 2

Mae Gareth a Mari'n cael sgwrs.

A: Be wyt ti'n wneud penwythnos 'ma?

B: Dw i'n mynd i Lundain ar y trê'n bore dydd Gwener.

A: Pryd?

B: Pump o'r gloch y bore. Dw i'n mynd i Stockholm yn y p'nawn.

A: O le wyt ti'n hedfan?

B: O Heathrow. Dw i'n mynd i weld tîm pêl-droed Cymru yn chwarae yn Sweden nos Wener.

A: Lle wyt ti'n aros?

B: Dw i ddim yn aros. Dw i'n mynd ar y fferi i Riga dros nos.

Dw i'n mynd i barti yn Riga nos Sadwrn.

A: Pryd wyt ti'n dŵad adre?

B: Nos Sul. Wel, tri o'r gloch y bore, bore dydd Llun, a bod yn onest.

A: Wyt ti'n gweithio dydd Llun?

B: Ydw, dw i'n mynd i Gaerdydd efo'r bôs. Dan ni'n mynd ar y trê'n o Fangor!

A: Pob lwc!

Llenwch y bylchau/ Fill in the gaps

Mae Mari'n mynd ..... ar y trê'n bore dydd Gwener.

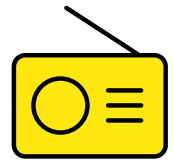
Mae Mari'n mynd i Stockholm yn y p'nawn o .....

Mae Mari'n mynd ar y fferi i ..... dros nos.

Mae Mari'n mynd i ..... yn Riga nos Sadwrn.

Mae Mari'n mynd i Gaerdydd ar y ..... bore Llun.

Robin Radio

a) Atebwch/Answer:

Efo pwy mae Robin yn siarad? *Who is Robin talking to?*

.....

Lle mae hi'n byw? *Where does she live?*

.....

Pam mae hi'n mynd i Melbourne? *Why is she going to Melbourne?*

.....

b) Gwrandewch am/Listen out for:

dros y Nadolig _____ *over Christmas*
 Dach chi'n mynd yn ôl? — *Do you go back?*
 siwrne dda _____ *good journey*

c) Cyfieithwch/Translate:

I come from Australia. .....

I'm going to Melbourne. .....

Help llaw

1. Y Treigladd Meddal/Soft Mutation

You may have noticed that some words change their first letter in Welsh sometimes. These are called mutations and are meant to make it easier to link words together.

Once you start listening out for them you will see that they are quite common for various reasons – but don't worry too much about them, they don't change the meaning and people will understand you even if you forget.

*After the words **o** (from) and **i** (to) there is a change called the soft mutation – **treigladd meddal**.*

Only 9 letters change – the majority stay the same.

t > d

c > g

p > b

d > dd

g > /

b > f

m > f

rh > r

ll > l

2. Dw i'n mynd i'r = *I'm going to the...* blocks the mutation unless it's a **singular** feminine noun! **Dw i'n mynd i'r dosbarth, i'r caffi, i'r tŷ bwyta, i'r dafarn, i'r dre** (feminine nouns!)

3. I'r means 'to the' but look at the following phrases:

mynd i'r dosbarth _____ to go to class
mynd i'r gwaith _____ to go to work
mynd i'r ysgol _____ to go to school
mynd i'r dre _____ to go to town

In English, we omit 'the' when referring to a specific place we attend regularly.

4. Dw i'n mynd i ... can mean both "I'm going to..." a place and "I'm going to..." do something.

5. Yn Sgwrs 2, dach chi'n gweld 'Dw i'n mynd i barti':

Dw i'n mynd **i** barti. _____ *I am going **to a** party.*
 Dw i'n mynd **i'r** parti. _____ *I am going to the party.*

Dw i'n mynd **i** gaffi. _____ *I am going **to a** café.*
 Dw i'n mynd **i'r** caffi. _____ *I am going to the café.*

Dw i'n mynd **i** siop. _____ *I am going **to a** shop.*
 Dw i'n mynd **i'r** siop. _____ *I am going to the shop.*

Uned 5 (pump) - Be wnest ti ddoe?

Nod: Deud be wnaethoch chi/Saying what you made and did
(Mi wnes i, Be wnest ti?, Be wnaethoch chi?)

Geirfa

eglwys(i) ———— church(es)

lolfaf ———— lounge

llyfrgell(oedd) — library

swyddfa bost — a post office

tafarn(au) ———— pub(s)

ysgol(ion) ———— school(s)

amser ———— time

banc(iau) ———— bank(s)

brecwast(au) ———— breakfast(s)

cartref(i) ———— a home (homes)

clwb (clybiau) — club(s)

llestr(i) ———— dish(es)

llyfr(au) ———— book(s)

parc(iau) ———— park(s)

rygbi ———— rugby

stamp(iau) ———— stamp(s)

swper ———— supper

ysbyty (ysbytai) hospital(s)

coginio ———— to cook

edrych ar ———— to look at

garddio ———— to garden

golchi ———— to wash

ymlacio ———— to relax

ymolchi ———— to wash (oneself)

diwetha ———— last (previous)

ddoe ———— yesterday

gyda'r nos ———— in the evening

neithiwr ———— last night

wedyn ———— afterwards

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Cymraeg Dosbarth –
Mae'n ddrwg gen i.
Dim problem.
Tudalen 41.

Gwneud

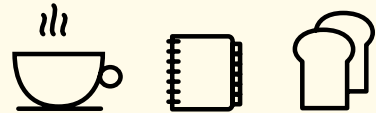
Mi wnes i swper ddoe. _____ *I made supper yesterday.*
Mi wnes i de ddoe. _____ *I made tea yesterday.*
Mi wnes i ginio ddoe. _____ *I made dinner yesterday.*
Mi wnes i frechwast ddoe. _____ *I made breakfast yesterday.*

Be wnest ti ddoe? _____ *What did you do yesterday?*
Be wnest ti neithiwr? _____ *What did you do last night?*
Be wnaethoch chi ddoe? _____ *What did you do yesterday?*
Be wnaethoch chi neithiwr? _____ *What did you do last night?*

8.15am	gwneud paned	1.30pm	gwneud cacen
8.30am	gwneud brechwast	2.00pm	gwneud bara
11.00am	gwneud coffi	3.30pm	gwneud te
12.30pm	gwneud cinio	7.00pm	gwneud swper

Wnest ti swper ddoe? _____ *Did you make supper yesterday?*
Wnest ti de ddoe? _____ *Did you make tea yesterday?*
Wnest ti ginio ddoe? _____ *Did you make dinner yesterday?*
Wnest ti frechwast ddoe? _____ *Did you make breakfast yesterday?*

Do. ✓ Naddo. ✗

Mi wnes i ymlacio ddoe. _____ *I relaxed yesterday.*
Mi wnes i weithio ddoe. _____ *I worked yesterday.*
Mi wnes i goginio ddoe. _____ *I cooked yesterday.*
Mi wnes i olchi llestri ddoe. _____ *I washed up yesterday.*

Mi wnes i fynd i'r gwaith neithiwr. — *I went to work last night.*

Mi wnes i fynd i'r sinema neithiwr. — *I went to the cinema last night.*

Mi wnes i fynd i'r gêm neithiwr. — *I went to the game last night.*

Mi wnes i fynd i'r dosbarth neithiwr. — *I went to class last night.*

Lle wnest ti fynd? — *Where did you go?*

Lle wnaethoch chi fynd? — *Where did you go?*

	nos Lun	nos Fawrth	nos Fercher	nos Iau	nos Wener	nos Sadwrn	nos Sul
fi							
enw							
enw							

Wnes i ddim ymlacio ddoe. — *I didn't relax yesterday.*

Wnes i ddim gweithio ddoe. — *I didn't work yesterday.*

Wnes i ddim coginio ddoe. — *I didn't cook yesterday.*

Wnes i ddim golchi'r llestri ddoe. — *I didn't wash the dishes yesterday.*

Sgwrs

A: Lle wnaethoch chi fynd ddoe?

B: Mi wnes i aros yn y tŷ.

A: Be wnaethoch chi, 'ta?

B: Mi wnes i olchi'r car yn y bore, mi wnes i arddio yn y p'nawn ac wedyn mi wnes i ddarllen y papur.

A: A be wnaethoch chi gyda'r nos?

B: Mi wnes i edrych ar y teledu yn y lolfa.
A wnes i ddim coginio.

A: Wnaethoch chi fwyta?

B: Do, wrth gwrs.

A: Be wnaethoch chi fwyta?

B: Mi wnes i gael têtawê!

Ynganu - Y

trydan
pymtheg
gyrru

gwyn
plentyn
menyn

tywydd
ynys
mynydd

ysbyty
gwely
bwyty

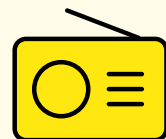
Robin Radio

a) Alwen dach chi. (You are Alwen.) Atebwch y cwestiynau:

Be wnaethoch chi ddoe? .....

Dach chi'n licio'r gwaith? .....

Be dach chi isio wneud? .....

b) Gwrandewch am:

Wnes i ddim byd. _____ *I didn't do anything.*

a deud y gwir _____ *to tell the truth*

Pam wyt ti'n ffonio? _____ *Why are you phoning?*

c) Cyfieithwch:

What did you do? .....

I stayed at home. .....

I'm not sure. .....

Help llaw

1. There is a **treigladd meddal**/soft mutation when a verb (or indefinite noun) comes straight after:

Mi wnes i	Mi wnes i + gweld = Mi wnes i weld
Mi wnest ti	Mi wnest ti + gweld = Mi wnest ti weld
Mi wnaethoch chi	Mi wnaethoch chi + gweld = Mi wnaethoch chi weld

However, the word **ddim** blocks the mutation.
Wnes i ddim **coginio**.

2. The answer to questions in the past tense is always **Do** or **Naddo**, e.g.

Wnest ti weithio ddoe? Do / Naddo.

3. The following forms have been introduced in Uned 5:

Cadarnhaol/Affirmative

Mi wnes i	<i>I did/made</i>
Mi wnest ti	<i>You did/made</i>
Mi wnaethoch chi	<i>You did/made</i>

Cwestiwn/Question

Wnes i?	<i>Did I do/make?</i>
Wnest ti?	<i>Did you do/make?</i>
Wnaethoch chi?	<i>Did you do/make?</i>

Negyddol/Negative

Wnes i ddim.	<i>I didn't do/make.</i>
Wnest ti ddim.	<i>You didn't do/make.</i>
Wnaethoch chi ddim.	<i>You didn't do/make.</i>

Uned 6 (chwech) – Sut mae'r tywydd?

Nod: Siarad am y tywydd a phobol eraill/

Talking about the weather and other people

(mae o, mae hi, maen nhw)

Geirfa

awyren(nau) — plane(s)

barn — opinion

cân (caneuon) — song(s)

gwraig (gwragedd) wife (wives)

neuadd(au) — hall(s)

bws (bysiau) — bus(es)

cyfarfod(ydd) — meeting(s)

eira — snow

glaw — rain

gŵr (gwŷr) — husband(s)

hanner — half

llawr — floor

lle(fydd) — place(s)

teulu(oedd) — family (families)

traeth(au) — beach(es)

trên (trenau) — train(s)

tywydd — weather

bwrw eira — to snow

bwrw glaw — to rain

cau — to close

cyfarfod — to meet

dechrau — to start

gadael — to leave

gorfod — to have to

gorffen — to finish

gwybod — to know

medru — to be able to

rhedeg — to run

torri lawr — to break down

braf — fine

cymylog — cloudy

cynnes — warm

diflas — boring, miserable

gwlyb — wet

gwyntog — windy

hapus — happy

hyfryd — nice, lovely

mawr — big

oer — cold

poeth — hot

prysur — busy

pwysig — important

stormus — stormy

swnllyd — noisy

sych — dry

pam? — why?

rhywle — somewhere

tua — about

Geiriau pwysig i mi

×

×

Mae hi'n braf. _____ *It's fine.*
 Mae hi'n oer. _____ *It's cold.*
 Mae hi'n stormus. _____ *It's stormy.*
 Mae hi'n sych. _____ *It's dry.*

Mae hi'n wyntog. _____ *It's windy.*
 Mae hi'n wlyb. _____ *It's wet.*
 Mae hi'n gymylog. _____ *It's cloudy.*
 Mae hi'n boeth. _____ *It's hot.*

Mae hi'n bwrw glaw. _____ *It's raining.*
 Mae hi'n bwrw eira. _____ *It's snowing.*

Sut mae'r tywydd heddiw? _____ *How is the weather today?*

Dechrau				
				
				
				Diwedd

Ymarfer

”

- A:** Bore da. Mae hi'n braf heddiw. (gwyntog, poeth, stormus, gwlyb)
B: Ydy, mae hi'n braf iawn. Dw i'n mynd i'r parc. (sinema, tafarn, llyfrgell, traeth)
A: Grêt, hwyl!
 (*ydy= yes, it is.)

Cymraeg Dosbarth

Sut mae deud...?
Sgwennwch
yn y chat.

Mae Sam yn nofio. _____ *Sam is swimming.*

Mae hi'n nofio. _____ *She is swimming.*

Mae hi'n gyrru. _____ *She is driving.*

Mae o'n canu. _____ *He is singing.*

Mae o'n dawnsio. _____ *He is dancing.*

Maen nhw'n coginio. _____ *They are cooking.*

Maen nhw'n rhedeg. _____ *They are running.*

Mae Sam yn medru nofio. _____ *Sam can swim.*

Mae hi'n medru nofio. _____ *She can swim.*

Mae hi'n medru gyrru. _____ *She can drive.*

Mae o'n medru canu. _____ *He can sing.*

Mae o'n medru dawnsio. _____ *He can dance.*

Maen nhw'n medru coginio. _____ *They can cook.*

Maen nhw'n medru rhedeg. _____ *They can run.*

Mae Sam yn medru nofio'n dda. _____ *Sam can swim well.*

Mae hi'n medru nofio'n dda. _____ *She can swim well.*

Mae hi'n medru gyrru'n dda. _____ *She can drive well.*

Mae o'n medru canu'n dda. _____ *He can sing well.*

Mae o'n medru dawnsio'n dda. _____ *He can dance well.*

Maen nhw'n medru coginio'n dda. _____ *They can cook well.*

Maen nhw'n medru rhedeg yn dda. _____ *They can run well.*

Dyma John / Dyma Tom

Dyma ..... Mae o'n dŵad o .....

Mae o'n licio ..... Mae o'n medru ..... 'n dda.

Mae o'n mynd i ..... i ..... bob penwythnos.

Mae hi'n gorfod siopa yfory. _____ *She must shop tomorrow.*

Mae hi'n gorfod gweithio yfory. _____ *She must work tomorrow.*

Mae o'n gorfod gweithio yfory. _____ *He must work tomorrow.*

Mae o'n gorfod smwddio yfory. _____ *He must iron tomorrow.*

Maen nhw'n gorfod smwddio yfory. _____ *They must iron tomorrow.*

Maen nhw'n gorfod coginio yfory. _____ *They must cook tomorrow.*

Mae'r staff yn gorfod gweithio yfory. _____ *The staff must work tomorrow.*

Mae'r plant yn gorfod helpu yfory. _____ *The children must help tomorrow.*

Mae'r caffis yn gorfod agor yfory. _____ *The cafés must open tomorrow.*

Mae'r siopau'n gorfod cau yfory. _____ *The shops must close tomorrow.*

Barn

Wyt ti'n licio bocsiio?

Ydw, mae o'n grêt.
Mae o'n iawn.
Nac ydw, mae o'n ofnadwy.

Wyt ti'n licio'r ffilm?

Ydw, mae hi'n fendigedig.
Mae hi'n iawn.
Nac ydw, mae hi'n ddiflas.

Wyt ti'n hoffi'r grŵp?

Ydw, maen nhw'n fendigedig.
Maen nhw'n iawn.
Nac ydw, maen nhw'n swnllyd.

			
criced			
golff			
ffilm:			
ffilm:			
grŵp:			
grŵp:			

Sut mae'r dosbarth? ————— *How is the class?*

Lle mae'r dosbarth? ————— *Where is the class?*

Pryd mae'r dosbarth? ————— *When is the class?*

Cysylltwch y cwestiwn â'r ateb cywir/

Match the question to the correct answer

Sut mae'r bôs? ————— Wyth o'r gloch.

Lle mae'r bôs? ————— Mae hi'n brysur.

Pryd mae'r bôs yn mynd adre? ————— Yn y swyddfa.

Sut mae'r gŵr? ————— Mae o yn y car.

Lle mae'r gŵr? ————— Rŵan.

Pryd mae'r gŵr yn mynd adre? ————— Mae o'n hapus.

Sut mae'r plant? ————— Tri o'r gloch.

Lle mae'r plant? ————— Maen nhw'n iawn.

Pryd mae'r plant yn mynd adre? ————— Yn yr ysgol.

Ynganu

Deuseiniaid – 2 lafariad
Diphthongs – 2 vowels together

ai	Dai, Mair, gair, gwaith, Owain
ae	pennaeth, gwasanaeth
au	dau, cau, dechrau
aw	naw, mawr, llawr, awr, caws, cawl, glaw, pawb
ei	beic, peint, eira, gweithio
eu	neu, neuadd, deud
ew	blew, llew, tew

Dau lew tew heb ddim blew.
Mae pawb yn y cae yn chwarae.
Dau gawr mawr ar y llawr.
Mae'r Neuadd Fawr wedi cau.
Mae Dai wedi mynd ar y beic i gael peint o seidr yn y Llew Aur.

Sgwrs 1

- A:** Noswaith dda, sut wyt ti heno?
B: Ofnadwy.
A: Mae hi'n wlyb heno.
B: Mae hi'n ofnadwy.
A: Sut mae'r teulu?
B: Ofnadwy.
A: Sut mae'r gwaith?
B: Ofnadwy.
A: Sut mae'r dosbarth Cymraeg yn mynd?
B: Bendigedig.

Sgwrs 2

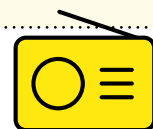

- Eryl:** Pryd mae'r cyfarfod pwysig?
Ceri: Heno.
Eryl: lawn. Lle mae o?
Ceri: Yn Neuadd y Dre.
Eryl: Pryd mae o'n dechrau?
Ceri: Chwech o'r gloch.
Eryl: Pryd mae o'n gorffen?
Ceri: Dw i ddim yn gwybod. Tua naw o'r gloch?
Eryl: Wyt ti'n mynd?
Ceri: Ydw, wrth gwrs. Ond dw i'n gadael am saith o'r gloch.
Eryl: Pam?
Ceri: Mae'r dosbarth Cymraeg yn cyfarfod yn y clwb golff.
Eryl: Wel, wel, dw i'n dŵad i'r clwb golff hefyd, 'ta!

Rhifau mwy na 10 (Numbers greater than 10)

Degau (*tens*) ac unedau (*units*)

Un deg + un	= 11	Chwe deg + chwech	= 66
Dau dd deg + dau	= 22	Saith deg + saith	= 77
Tri deg + tri	= 33	Wyth deg + wyth	= 88
Pedwar deg + pedwar	= 44	Naw deg + naw	= 99
Pum deg + pump	= 55	Cant	= 100

Robin Radio

a) Atebwch:

Sut mae'r tywydd yn Aberafon? .....

Be mae Ann isio wneud p'nawn ma? .....

Be mae Ann yn mynd i wneud p'nawn ma? .....

b) Gwrandewch am:

drwy'r wythnos _____ *throughout the week*

ers chwech o'r gloch _____ *since six o'clock*

Dw i ddim yn meindio. _____ *I don't mind.*

c) Cyfieithwch:

It is very wet.....

What are you doing?.....

It is dry in the club. ....

Help llaw

1. When we speak about the weather we use the feminine version of 'it is' – **mae hi**. However, many people don't say the word **hi** when speaking – just **Mae'n...**
2. In Uned 6 we meet another important example of the soft mutation – Adjectives mutate after **yn**.

da > yn dda   prysur > yn brysur

3. **Sut mae...** – How is... **Mae** is used in questions starting with these words:

Sut mae? – How is?

Lle mae? – Where is?

Pryd mae? - When is?

Pam mae? - Why is?

4. The word for 'the' is **y**. However, it is **yr** before a vowel and becomes '**r**' when it follows a vowel.

y neuadd

yr awyren

Sut mae'r tywydd?

y bws

yr eira

i'r ysgol

5. **Gorfod** is really useful. Learn the following:

Dw i'n gorfod mynd.

Dan ni'n gorfod mynd.

Rwyt ti'n gorfod mynd.

Dach chi'n gorfod mynd.

Mae o'n gorfod mynd.

Maen nhw'n gorfod mynd.

Mae hi'n gorfod mynd.

You will sometimes hear **gorfod** pronounced as **goro** in spoken Welsh.

weather

numbers1

numbers2

Uned 7 (saith) – Ydy hi'n gweithio?

Nod: Gofyn ac ateb cwestiynau am bobol a phethau eraill/

Asking and answering questions about other people and things

(Ydy o? Ydy hi? Dydy o ddim, Dydy hi ddim)

Geirfa

awr (oriau) ——— hour(s)

ceiniog(au) ——— penny (pennies)

merch(ed) ——— girl(s), daughter(s)

stryd(oedd) ——— street(s)

ffasiwn ——— fashion

ffermwr (ffermwyr) farmer(s)

mab (meibion) ——— son(s)

oed ——— age (of person)

pen-blwydd ——— birthday(s)

(penblwyddi)

postmon ——— postman

(postmyn) (postmen)

pres ——— money; brass

rhew ——— ice

tŷ bwyta ——— restaurant(s)

(tai bwyta)

codi ——— to get up, to lift

ffeindio ——— to find

blin ——— angry

clên ——— nice, friendly

cynta ——— first

drud ——— expensive

enwog ——— famous

gwirion ——— silly

hen ——— old

hwyr ——— late

nesa ——— next

rhad ——— cheap

trist ——— sad

faint? ——— how much? how many?

o'r gloch ——— o'clock

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Cymraeg Dosbarth –

Be ydy "rhad" yn Saesneg? "Cheap."

Be ydy "expensive" yn Gymraeg? "Drud."

Siôn dw i. ————— *I am Siôn.*
Siôn ydy o. ————— *He is Siôn.*
Tiwtor ydy o. — *He is a tutor.*

Pwy ydy o? ——— *Who is he?*
Be ydy o? ——— *What is he?*
Siôn ydy o? ——— *Is he Siôn?*

Ia. **Naci.**

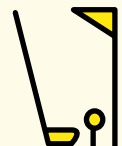
Siân dw i. ————— *I am Siân.*
Siân ydy hi. ——— *She is Siân.*
Tiwtor ydy hi. — *She is a tutor.*

Pwy ydy hi? ——— *Who is she?*
Be ydy hi? ——— *What is she?*
Siân ydy hi? ——— *Is she Siân?*

Ydy hi'n canu? ————— *Is she singing?/Does she sing?*
Ydy hi'n actio? ————— *Is she acting?/Does she act?*
Ydy o'n chwarae golff? ————— *Is he playing golf?/Does he play golf?*
Ydy o'n gweithio? ————— *Is he working?/Does he work?*

Ydy. **Nac ydy.**

Ydyn nhw'n gwybod? ————— *Do they know?*
Ydyn nhw'n gadael? ————— *Are they leaving?*
Ydyn nhw'n brysur? ————— *Are they busy?*
Ydyn nhw'n ddiflas? ————— *Are they boring?*

Ydyn. **Nac ydyn.**

Ydyn nhw'n...?

Sgwennwch enwau wyth cwpl enwog ar yr ochr chwith a dyfalwch ba gwpl mae eich partner wedi sgwennu ar gyfer pob gweithgaredd. Rhaid i chi ddewis yr un cyplau.

Write the names of eight famous couples on the left hand side and then decide which couple your partner has written for each activity. You must choose the same couples.

	darllen y <i>Times</i>?
	gyrru Porsche?
	prynu tŷ newydd?
	licio coffi du?
	mynd i sioe ffasiwn?
	dysgu Cymraeg?
	mynd i Disneyland?
	mynd i glwb nos?

Dydy'r gwin ddim yn dda. ————— *The wine isn't good.*

Dydy'r bwyd ddim yn dda. ————— *The food isn't good.*

Dydy'r staff ddim yn dda. ————— *The staff aren't good.*

Dydy'r prisiau ddim yn dda. ————— *The prices aren't good.*

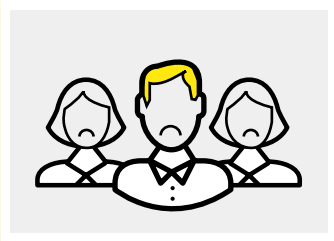
Dydy o ddim yn hapus. ————— *He is not happy.*

Dydy hi ddim yn hapus. ————— *She is not happy.*

Dydyn nhw ddim yn hapus. ————— *They are not happy.*

Dydyn nhw ddim yn flin. ————— *They are not angry.*

Sgwennwch un o'r brawddegau o dan bob llun/*Write one of the sentences under every picture.*

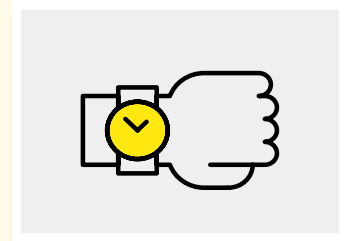
.....

.....

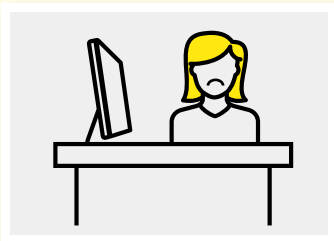
.....

.....

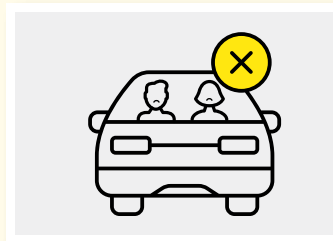
.....

.....

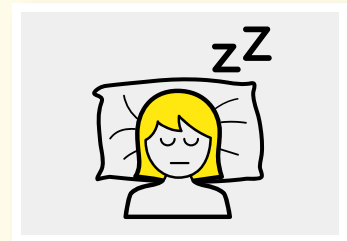
.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Dydy hi ddim isio codi.
2. Dydy hi ddim isio clywed.
3. Dydyn nhw ddim isio bod yn y car.
4. Dydy hi ddim isio bod yn y swyddfa.
5. Dydy o ddim isio bod yn hwyr.
6. Dydyn nhw ddim isio bod yn y cyfarfod.

Pres

Faint ydy o? _____	<i>How much is it?</i>
Faint ydyn nhw? _____	<i>How much are they?</i>
Un bunt. _____	<i>One pound.</i>
Dwy bunt. _____	<i>Two pounds.</i>
Tair punt. _____	<i>Three pounds.</i>
Pedair punt. _____	<i>Four pounds.</i>

Ynganu

Deuseiniaid eto – 2 lafariad (*Diphthongs – 2 vowels together*)

oi	troi, rhoi, cloi
oe	oer, ddoe, oed, poeth
ow	Owen, Lowri, brown, clown
iw	lliw, rhiw, siwt
yw	byw, llyw

Sgwrs 1

Ceri: Wyt ti'n dŵad i'r theatr heno?

Eryl: Dw i ddim yn siŵr. Dw i wedi blino.

Ceri: Ond mae pawb o'r dosbarth yn mynd.

Eryl: Dw i ddim yn hoffi pantomeim a deud y gwir.

Ceri: Mae o'n grêt!

Eryl: Nac ydy, dydy o ddim! Mae o'n wirion.

Ceri: Dydy o ddim yn wirion!

Eryl: O ydy, mae o...!

Ceri: Dydy o ddim!

Eryl: Ac mae o'n ddrud iawn.

Ceri: Dydy o ddim! Mae o'n rhad!

Eryl: Wel, a deud y gwir, dw i isio aros adre i wneud y gwaith cartre Cymraeg.

Ceri: Ond mae'r pantomeim yn Gymraeg!

Eryl: O'r gorau 'ta.

Sgwrs 2

- A:** Wyt ti'n mynd i'r cyfarfod p'nawn 'ma?
- B:** Nac ydw, dw i'n brysur. Ond mae Siôn yn medru mynd.
- A:** Iawn, dim problem. Wyt ti'n medru mynd i'r cyfarfod mawr dydd Mercher?
- B:** Pryd mae o?
- A:** Deg o'r gloch.
- B:** Nac ydw, dw i'n brysur iawn bore dydd Mercher. Ond mae Siôn yn medru mynd, dw i'n siŵr.
- A:** Mae Siôn yn medru mynd i'r cyfarfod busnes efo'r cleient newydd yn Barcelona dydd Gwener hefyd, 'ta.
- B:** O nac ydy, mae Siôn yn ofnadwy o brysur dydd Gwener, ond dw i'n medru mynd i Barcelona, dim problem.

Yr Amser – Faint o'r gloch ydy hi?

Un	Dau
Tri	Pedwar
Pump	Chwech
Saith	Wyth
Naw	Deg
Un ar ddeg	Deuddeg

... o'r gloch.

Hanner dydd –
Midday

Hanner nos –
Midnight

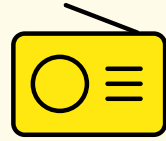
Robin Radio

a) Atebwch:

Be maen nhw'n wneud dydd Sadwrn?:

plant Mari? ..... Mari .....

Robin .....

b) Gwrandewch am:

Mae gen i fab. ———— *I have a son.*

dim o gwbl ———— *not at all*

Pen-blwydd hapus! — *Happy birthday!*

c) Cyfieithwch:

I'm not going swimming. .....

The children are learning to swim. .....

Can you play tennis well? .....

present3

time

Help llaw

1. We have now learnt the verb **bod** in the present tense:

Cadarnhaol/ Affirmative

Dw i
Rwyd ti
Mae o/hi
Dan ni
Dach chi
Maen nhw

Cwestiwn/ Question

Dw i?
Wyt ti?
Ydy o/hi?
Dan ni?
Dach chi?
Ydyn nhw?

Negyddol/ Negative

Dw i ddim
Dwyd ti ddim
Dydy o/hi ddim
Dan ni ddim
Dach chi ddim
Dydyn nhw ddim

2. Also, take a look at the answers but concentrate on the ones in the bold font:

Dw i'n mynd?	Wyt/Ydach.
Wyt ti'n mynd?	Ydw.
Ydy o/hi'n mynd?	Ydy.
Dan ni'n mynd?	Ydan/Ydach.
Dach chi'n mynd?	Ydw/Ydan.
Ydyn nhw'n mynd?	Ydyn.

3. When we introduce ourselves or say who someone else is in Welsh, we need to use emphasis and place the name at the beginning of the sentence. When this happens in a question, the answer is **la** or **Naci**.

Siôn dw i.	Siôn wyt ti?	la/Naci.
Siôn ydy o.	Siôn ydy o?	la/Naci.
Siân ydy hi.	Siân ydy hi?	la/Naci.

You will frequently hear people say just **Na**, rather than **Naci**.

4. Notice the difference in the way we form a question:

Lle mae o/hi?	Pwy ymdy o/hi?
Pryd mae o/hi?	Be ymdy o/hi?
Sut mae o/hi?	Faint ymdy o/hi?

5. Note that **dau**, **tri** and **pedwar** have feminine versions to be used before feminine nouns.

dau fab	dwy bunt
tri mab	tair punt
pedwar mab	pedair punt

Uned 8 (wyth) - Adolygu ac Ymestyn

(Revision and Extension)

Nod: Adolygu ac ymarfer ymadroddion ffôn/

Revision and useful phrases for speaking on the telephone

Geirfa

actores(au) — actor(s)	gorsaf(oedd) — station(s)
athrawes(au) — teacher(s)	hogan (genod) — girl(s)
drama (dramâu) — drama, play(s)	nyrs(ys) — nurse(s)
ffatri (ffatrioedd) — factory (factories)	pobol — people
fflat(iau) — flat(s)	rheolwraig — manager

actor(ion) — actor(s)	meddyg(on) — doctor(s)
athro (athrawon) — teacher(s)	munud(au) — minute(s)
camera (camerâu) — camera(s)	pennaeth — head (person)
cogydd(ion) — chef(s), cook(s)	plismon — policeman
cyngerdd — concert(s)	(plismyn) (policemen)
(cyngherddau)	rheolwr — manager(s)
derbynnydd — receptionist	(rheolwyr)
gwesty (gwestai) — hotel(s)	rhywun — someone
hogyn (hogiau) — boy(s)	tocyn(nau) — ticket(s)
maes parcio — car park	

adolygu — to revise, to review	gofyn — to ask
benthyg — to borrow, to lend	siarad — to talk
cadw — to keep, to reserve	talw — to pay
ffonio — to phone	

allan — out	mewn — in a
ar gael — available	

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Cymraeg Dosbarth
– Ga i ofyn cwestiwn?
Un munud.

Gêm o gardiau

				
A	O le wyt ti'n dŵad?	Wyt ti'n gyrru car?	Lle wyt ti'n gweithio?	Be dach chi'n gorfod wneud heddiw?
2	Lle wyt ti'n licio prynu bwyd?	Be wyt ti'n gadwyn y car?	Be wnest ti fwyta i frechwast?	Be wyt ti'n hoffi chwarae?
3	Be dach chi'n wneud penwythnos nesa?	Wyt ti'n gweithio?	Wyt ti'n darllen papur newydd?	Dach chi'n bwyta cacennau?
4	Be dach chi'n licio ar y teledu?	Lle dach chi'n mynd dydd Sadwrn?	Wnaethoch chi fynd allan neithiwr?	Lle wyt ti'n licio mynd ar wyliau?
5	Dach chi'n brysur yfory?	Be wnaethoch chi brynu ddoe?	Be wyt ti'n hoffi yfed amser brechwast?	Lle wyt ti'n byw?
6	Lle mae'r plant?	Wnaethoch chi fynd i'r sinema wythnos diwetha?	Sut mae'r tywydd?	Be wyt ti'n licio ddarllen?
7	Be wyt ti isio wneud dydd Sul?	Pwy dach chi?	Wyt ti'n licio chwarae bingo?	Ydy hi'n braf heddiw?
8	Wyt ti'n hoffi nofio?	Lle mae'r llyfrgell?	Wyt ti'n medru nofio'n dda?	Wyt ti wedi blino?
9	Pryd mae'r dosbarth?	Wnaethoch chi waith cartre ddoe?	Be wyt ti'n licio fwyta?	Ydy hi'n bwrw glaw?
10	Be wyt ti'n wneud yfory?	Wnaethoch chi fynd i gyngerdd mis diwetha?	Be dwyt ti ddim yn licio yfed?	Wnaethoch chi ymlacio ddoe?
Jac	Dach chi'n licio mynd i gaffis?	Wyt ti'n hoffi rygbi?	Lle wyt ti'n mynd yfory?	Wyt ti'n medru canu'n dda?
Brenhines	Lle wyt ti'n dysgu Cymraeg?	Lle dach chi'n mynd i'r sinema?	Sut wyt ti?	Be wnaethoch chi goginio ddoe?
Brenin	Ydy hi'n bwrw eira?	Wyt ti'n licio coffi?	Be dach chi'n gorfod wneud yfory?	Be wyt ti isio amser paned?

1. Ffonio'r banc

A: Bore da, banc Llanaber.

B: Ga i siarad efo Mr Jones os gwelwch chi'n dda?

A: Cewch wrth gwrs. .... Dyma Mr Jones i chi rŵan.

A: Bore da, Banc Abercastell.

B: Ga i siarad efo Ms Morgan, os gwelwch chi'n dda?

A: Un munud. Mae'n ddrwg gen i, dydy hi ddim yma heddiw.

B: Dim problem.

A: Dach chi isio ffonio'n ôl yfory?

B: Wrth gwrs, diolch yn fawr.

Ga i helpu? _____ *May I help?*

Ga i dalu? _____ *May I pay?*

Ga i ofyn? _____ *May I ask?*

Ga i adael? _____ *May I leave?*

Cewch. *Yes, you may.*

Cei. *Yes, you may.*

Na chewch. *No, you may not.*

Na chei. *No, you may not.*

Ga i hufen iâ? _____ *Can I have ice cream?*

Ga i lefrith? _____ *Can I have milk?*

Ga i ddŵr? _____ *Can I have water?*

Ga i dost? _____ *Can I have toast?*

2. Ffonio'r ysgol

A: P'nawn da, Ysgol y Bryn.

B: Ga i siarad efo'r pennaeth, os gwelwch chi'n dda?

A: Mae'n ddrwg gen i, dydy o ddim ar gael. Mi wnaeth o fynd i gyfarfod yng Nghaerdydd bore 'ma.

B: Ydy o'n medru ffonio'n ôl?

A: Ydy, wrth gwrs. Mae o'n ôl yn yr ysgol yfory.

B: Ydy o'n medru ffonio yn y bore? Dw i'n mynd allan yn y p'nawn.

A: Be ydy'ch enw chi?

B: Pat Jones.

A: Be ydy'r rhif ffôn?

B: 07841 632591.

A: 07841 632591. lawn?

B: lawn.

A: Dim problem. Hwyl.

B: Diolch. Hwyl!

Dw i'n gweithio yn y coleg. ————— *I work in the college.*
Dw i'n gweithio yn y banc. ————— *I work in the bank.*
Dw i'n gweithio yn yr ysbyty. ————— *I work in the hospital.*
Dw i'n gweithio yn yr ysgol. ————— *I work in the school.*

Dw i'n gweithio mewn siop. ————— *I work in a shop.*
Dw i'n gweithio mewn caffi. ————— *I work in a cafe.*
Dw i'n gweithio mewn swyddfa. ————— *I work in an office.*
Dw i'n gweithio mewn ffatri. ————— *I work in a factory.*

Lle dach chi'n gweithio?

derbynnydd

plismon

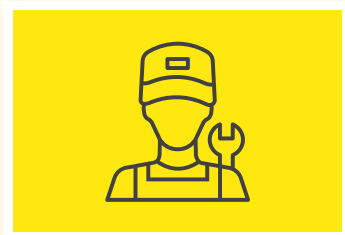
athrawes

nyrs

cogydd

mecanic

Dilynwch y patrwm:

Nyrs dw i, dw i'n gweithio mewn .....

Efo partner: Ysgrifennwch **mewn** neu **yn** yn y bylchau.

Bob dw i. Dw i'n byw ..... fflat a dw i'n gweithio ..... swyddfa
 brysur ..... yr ysbyty ..... Llanaber. Dw i'n mynd i'r
 gwaith ..... y car bob dydd a dw i'n medru parcio ..... maes
 parcio bach i'r staff. Dw i'n licio'r gwaith yn fawr iawn.

Rŵan, sgwennwch y paragraff am Bob, e.e. Bob ydy o.

3. Ffonio'r theatr

Derbynnnydd: Noswaith dda. Theatr yr Aber.

Sam: Ga i docynnau i'r ddrama nos yfory? (cyngerdd)

Derbynnnydd: Cewch, wrth gwrs.

Sam: Faint ydyn nhw?

Derbynnnydd: Deg punt yr un. (£5)

Sam: Ga i bedwar tocyn os gwelwch chi'n dda? (7)

Derbynnnydd: Cewch, wrth gwrs.

Sam: Ga i dalu nos yfory? Dw i isio rhaglen hefyd.

Derbynnnydd: Dw i'n medru cadw tocynnau a rhaglen i chi. Mae'r ddrama yn dechrau am saith o'r gloch. (8) Be ydy'ch enw chi?

Sam: Sam Jones.

Robin Radio –

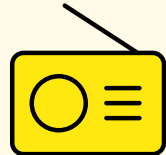
Mae Robin, Llinos ac Anti Mair yn siarad yn y swyddfa

a) Atebwch:

Faint o'r gloch ydy hi? .....

Lle mae'r parti? .....

Faint o'r gloch mae Robin yn gweithio yfory? .....

b) Gwrandewch am: .....

Dw i yma ers wyth o'r gloch. ——— *I've been here since eight o'clock.*

Dw i'n mynd i alw mewn. ——— *I'm going to call in.*

Dw i'n mynd i gael tacsï. ——— *I'm going to get a taxi.*

c) Cyfieithwch:

Can I have a black coffee? .....

I don't drink coffee. .....

Can I have a lift? .....

may i?

work1

Adolygu Atebion – Yes and No Revision

Wyt ti 'n dysgu Cymraeg?	Ydw/Nac ydw.	Uned 2
Dach chi 'n dysgu yn yr Wyddgrug?	Ydan/Nac ydan.	Uned 2
Ydy 'r bws yn mynd i Wrecsam?	Ydy/Nac ydy.	Uned 7
Ydy'r plant yn yr ysgol? (Ydyn nhw?)	Ydyn/Nac ydyn.	Uned 7
Aethoch chi i Sbaen?	Do/Naddo.	Uned 5
Wnaethoch chi brynu car?	Do/Naddo.	Uned 5
Wyt ti isio mynd i'r theatr?	Oes/Nac oes.	Uned 3
Actor wyt ti? (<i>noun/adj 1st</i>)	Ia/Naci.	Uned 7
Y Beatles ydyn nhw?	Ia/Naci.	Uned 7
Ga i ofyn cwestiwn?	Cei/Na chei.	Uned 8
Ga i fenthyg y camera?	Cewch/Na chewch.	Uned 8

Help llaw

- Ga i ...?** *May I ...?* is useful to ask for things and for permission. It comes from the verb **cael** – to have. You can use it before verbs and nouns:

Ga i helpu? - *May I help?*

Ga i docynnau? – *May I have tickets?*

The answers are:

Ti:

Cei Yes, you may

Na chei No, you may not

Chi:

Cewch Yes, you may

Na chewch No, you may not

- Mewn** and **yn** can both mean 'in' but are used in different ways.
Mewn – in a (before an indefinite noun)
Yn – in (before the definite article + with proper nouns such as place names)
- Yn y sgwrs '**Ffonio'r ysgol**', you come across **yng Nghaerdydd**. This is an example of the nasal mutation which happens following **yn** meaning 'in'. It will be fully introduced in **Uned14** but try to recognise the mutations. Look at the following examples:

Caerdydd – **yng Nghaerdydd**

Cymru – **yng Nghymru**

Caernarfon – **yng Nghaernarfon**

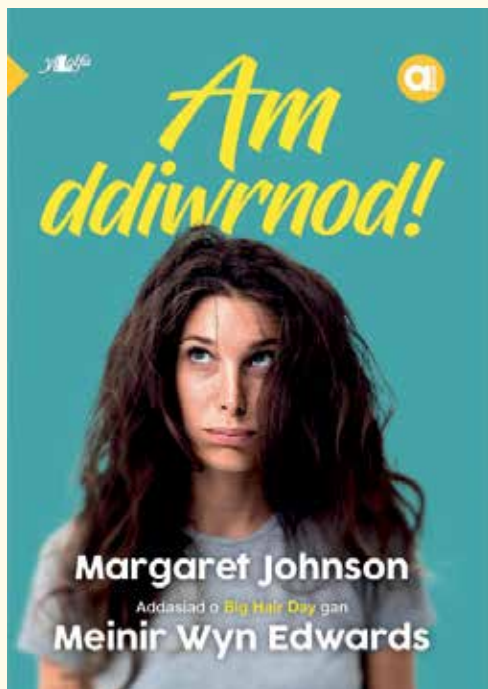
Caergybi – **yng Nghaergybi**

- Be wyt ti'n fwyta? Be wyt ti'n ddarllen?**

Dach **chi**'n cofio 'Be dach **chi**'n wneud?' The verb mutates after **Be dach chi**'n...?

Dach chi rŵan yn medru darllen *Am Ddiwrnod*. Dach chi'n medru prynu'r llyfr yn eich siop Gymraeg leol chi neu ar www.gwales.com.

Dyma'r clawr (*cover*) ac un paragraff:

Dw i yng Nghaerdydd! Hwyl fawr, Abertawe a hwyl fawr, Caffi Jac, am wythnos! Dw i'n hapus iawn, iawn. Dw i eisiau **chwerthin** a dw eisiau **gweiddi** a dawnsio.

chwerthin – to laugh

gweiddi – to shout

Syniad da!

Syniad da! Gwyllo S4C

Watching Welsh programmes will help develop your vocabulary and listening skills, and you can switch on subtitles in Welsh or English. S4C have a special YouTube channel for learners, including clips for Mynediad level learners: <https://www.youtube.com/channel/UCSngXodFrOCxTH2VRAeXIVQ/featured>

Also, S4C's Clic catch-up TV service has a section for Welsh learners, featuring series about learning Welsh such as laith ar Daith as well as popular programmes such as Heno which use simpler forms of Welsh. Be am wyllo S4C heddiw? <https://www.s4c.cymru/clic/Categories/26>

Uned 9 (naw) – Mi wnaethon ni brynu bara

Nod: Deud be wnaethoch chi a phobol eraill yn y gorffennol/ *Saying what you and others did in the past* (mi wnaeth o/hi, mi wnaethon ni/nhw)

Geirfa

cegin(au) ———— *kitchen(s)*
cerddoriaeth ———— *music*
garej(is) ———— *garage(s)*

Lerpwl ———— *Liverpool*
Saesneg ———— *English*

bwrdd (byrddau) — *table(s); board(s)*
cwrw ———— *beer*
drws (drysau) — *door(s)*
ebost (ebyst) — *email(s)*

gair (geiriau) — *word(s)*
help ———— *help*
llawer ———— *a lot*
tipyn ———— *a little*

agor ———— *to open*
ateb ———— *to answer*
bowlio ———— *to bowl*
cadw'n heini — *to keep fit*
cyrraedd ———— *to arrive*
gwrando ar — *to listen to*

llenwi ———— *to fill*
mwynhau ———— *to enjoy*
mynd â ———— *to take*
peintio ———— *to paint*
seiclo ———— *to cycle*

ar-lein ———— *online*
bechod! ———— *what a shame!*
echdoe ———— *the day before
yesterday*

felly ———— *therefore, so*
go lew ———— *quite good*
yna ———— *there; then*

Cymraeg Dosbarth –
Esgusodwch fi.
Dewch yn ôl.

Geiriau pwysig i mi

×

×

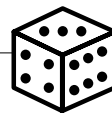
×

×

Dach chi'n cofio?

Be wnest ti ddoe? ————— *Mi wnes i swper.*

Be wnaethoch chi ddoe? ————— *Mi wnes i goginio.*

Dechrau	Wnest ti fwyta brechwast heddiw?	Wnest ti weithio yn yr ardd ddoe?	Wnest ti goginio ddoe?
Wnest ti yfed te ddoe?	Wnest ti brynu rhywbeth ddoe?	Wnest ti ffonio rhywun ddoe?	Wnest ti olchi'r car wythnos diwetha?
Wnest ti smwddio wythnos diwetha?	Wnest ti wrando ar y radio bore 'ma?	Wnest ti weld ffrind ddoe?	Wnest ti yrru i'r dosbarth heddiw?
Wnest ti wylio ffilm dydd Sadwrn?	Wnest ti chwarae gêm wythnos diwetha?	Wnest ti wrando ar gerddoriaeth ddoe?	Wnest ti beintio'r tŷ wythnos diwetha?
Wnest ti gerdded i'r dosbarth heddiw?	Wnest ti gyrraedd y dosbarth yn hwyr heddiw?	Wnest ti aros yn y tŷ neithiwr?	Wnest ti ddysgu'r eirfa wythnos diwetha?
Wnest ti orffen y gwaith cartre wythnos diwetha?	Wnest ti dalu bil wythnos diwetha?	Wnest ti brynu rhywbeth ar-lein wythnos diwetha?	Yn ôl i'r dechrau

Mi wnaeth o goffi. ————— *He made coffee.*

Mi wnaeth o de. ————— *He made tea.*

Mi wnaeth hi fwyd. ————— *She made food.*

Mi wnaeth hi ginio. ————— *She made dinner.*

Be wnaeth Tom bore ddoe? ————— *What did Tom do yesterday morning?*

Mi wnaeth Tom godi. ————— *Tom got up.*

Mi wnaeth o wisgo. ————— *He got dressed.*

Mi wnaeth o fwyta brecwast. ————— *He ate breakfast.*

Mi wnaeth o olchi'r llestri. ————— *He washed the dishes.*

Mi wnaeth o adael y tŷ. ————— *He left the house.*

Be wnaeth Mari neithiwr? ————— *What did Mari do last night?*

Mi wnaeth Mari yrru i'r garej. ————— *Mari drove to the garage.*

Mi wnaeth hi lenwi'r tanc petrol. ————— *She filled the petrol tank.*

Mi wnaeth hi dalu'r bil. ————— *She paid the bill.*

Mi wnaeth hi yrru adre. ————— *She drove home.*

Wnaeth o fwyta swper? ————— *Did he eat supper?*

Wnaeth o ddarllen papur newydd? ————— *Did he read a newspaper?*

Wnaeth hi arddio? ————— *Did she garden?*

Wnaeth hi edrych ar S4C? ————— *Did she watch S4C?*

Do. Naddo.

Llongau rhyfel

bwyta swper	darllen papur newydd	garddio	edrych ar S4C
coginio cyrri	ymlacio	smwddio	mynd â'r ci am dro
prynu car newydd	gyrru i'r gwaith	cerdded i'r gwaith	gweld ffilm
siarad Cymraeg	gwylio gêm	ffonio ffrind	anfon ebost
gwrando ar y radio	cadw'n heini	golchi dillad	mynd i gyfarfod

Mi wnaethon ni'r gwaith cartre. — *We did the homework.*
Mi wnaethon ni'r bwyd. — *We made the food.*
Mi wnaethon nhw'r gwaith cartre. — *They did the homework.*
Mi wnaethon nhw'r bwyd. — *They made the food.*

Wnes i ddim gweld y ffilm. — *I didn't see the film.*
Wnes i ddim darllen y papur. — *I didn't read the paper.*
Wnes i ddim golchi'r llestri. — *I didn't wash the dishes.*
Wnes i ddim gyrru i'r gwaith. — *I didn't drive to work.*

Wnaethon ni ddim prynu car newydd. — *We didn't buy a new car.*
Wnaethon ni ddim gweld y gêm. — *We didn't see the game.*
Wnaethon nhw ddim gweld y gêm. — *They didn't see the game.*
Wnaethon nhw ddim symud tŷ. — *They didn't move house.*

Gêm dis

	✓	✗
1 – fi	golchi'r car	garddio
2 – ti	darllen y papur	smwddio
3 – fo/hi	prynu blodau	cerdded i'r gwaith
4 – ni	smwddio	ffonio ffrind
5 – chi	cerdded i'r gwaith	golchi dillad
6 – nhw	chwarae golff	ateb y drws

Be wnaeth o? — *What did he do?*
Be wnaeth hi? — *What did she do?*
Be wnaeth y plant? — *What did the children do?*
Be wnaethon nhw? — *What did they do?*

Cysylltwch y cwestiwn â'r ateb:

Be wnaeth y staff?	Mi wnaethon nhw brynu petrol i'r car.
Be wnaeth y teulu?	Mi wnaethon nhw fynd i barti pen-blwydd.
Be wnaeth y ffrindiau?	Mi wnaethon nhw fynd i gyfarfod.
Be wnaeth y bobol drws nesa?	Mi wnaethon nhw wrando ar gerddoriaeth.
Be wnaeth yr heddlu?	Mi wnaethon nhw fynd i'r parc.
Be wnaeth John a Jane?	Mi wnaethon nhw beintio'r tŷ.

Ynganu - wy

Dudwch:

wy   dwy   llwy   mwy

wyth   hwyr   cwyn   nwy

Be ydy *food / egg / grey / who / late / birthday* yn Gymraeg?

.....

Be ydy *windy / green / white / weather* yn Gymraeg?

.....

Sgwrs 1

Mam: Rwy't ti'n edrych yn ofnadwy bore 'ma. Be wnest ti yn y dre neithiwr?

Sam: Mi wnes i gyfarfod ffrindiau.

Mam: Be wnest ti wedyn?

Sam: Mi wnes i ddŵad yn syth adre.

Mam: Wnest ti brynu cyrri i ddŵad adre, Sam?

Sam: Pam, Mam?

Mam: Achos mae 'na reis ar fwrdd y gegin.

Sam: Sori, Mam.

Mam: A sut wnest ti ddŵad adre?

Sam: Mi wnes i ddŵad adre mewn tacsî.

Mam: Pam, Sam?

Sam: Mi wnes i gollî'r bws.

Mam: Pryd wnest ti ddŵad adre?

Sam: Dw i ddim yn siŵr, wnes i ddim edrych ar y cloc.

Mam: Mi wnest ti gyrraedd adre am bedwar o'r gloch, Sam.

Sam: O diar.

Sgwrs 2

Gwrandewch ar y sgwrs a llenwch y tabl.

Be wnaeth Gwyn?

dydd Llun	
nos Fawrth	
dydd Mercher	
bore 'ma	

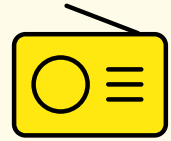
- A:** Hello Gwyn, sut mae'r cwrs Cymraeg yn mynd?
- B:** Grêt, diolch. Dan ni'n gwneud Uned 9 wythnos yma.
- A:** Wyt ti'n siarad Cymraeg allan o'r dosbarth?
- B:** Dw i'n trio gwneud tipyn bach yn Gymraeg bob dydd, a dw i'n adolygu ar-lein.
- A:** Sut mae'n mynd?
- B:** Mmm...go lew. Mi wnes i siarad Cymraeg ar y bws dydd Llun, ond mi wnaeth y gyrrwr siarad efo fi yn Saesneg.
- A:** Ond mi wnaeth o ddallt y cwestiwn?
- B:** Do.
- A:** Dechrau da!
- B:** Nos Fawrth, mi wnes i siarad Cymraeg yn y dafarn. Mi wnaeth y barman ateb yn Gymraeg – hwrê – ond mi wnes i gael peint o ddŵr, dim cwrw.
- A:** Bechod, ond mae dŵr yn dda i ti.
- B:** Dydd Mercher, mi wnes i wrando ar Radio Cymru.
- A:** Da iawn. Mae gwrando ar y radio'n help mawr.
- B:** Bore 'ma, mi wnes i siarad Cymraeg efo'r ci. Mi wnaeth o ddallt pob gair.

Robin Radio

a) Atebwch:

Sut wnaeth Alwyn fynd o Abergele i Brestatyn?

Sut wnaeth o fynd o Brestatyn i Abergele?

Wnaeth o gael tywydd braf? .....

b) Gwrandewch am:

Diolch byth! ————— *Thank goodness!*

Mae'n gas gen i... ——— *I hate...*

Hwyl ar y cerdded. ——— *Good luck with the walking.*

c) Cyfieithwch:

What did you do? .....

We parked in Abergele. .....

He is a doctor. .....

Help llaw

1. Gwneud (to do or to make) is possibly the most widely used verb in Welsh. Learn this verb thoroughly as it is key to speaking in the past tense.

Cadarnhaol/ Affirmative

Mi wnes i
Mi wnest ti
Mi wnaeth o/hi
Mi wnaethon ni
Mi wnaethoch chi
Mi wnaethon nhw

Cwestiwn/ Question

Wnes i?
Wnest ti?
Wnaeth o/hi?
Wnaethon ni?
Wnaethoch chi?
Wnaethon nhw?

Negyddol/ Negative

Wnes i ddim
Wnest ti ddim
Wnaeth o/hi ddim
Wnaethon ni ddim
Wnaethoch chi ddim
Wnaethon nhw ddim

2. The verb following **mi wnes i** etc. takes a soft mutation.

Mi wnes i weld
Mi wnest ti gerdded
Mi wnaeth o ddarllen

3. There is no mutation with the negative as the word **ddim** blocks it.

Wnes i ddim gweld
Wnest ti ddim cerdded
Wnaeth o ddim darllen

4. When using this pattern, use **Do** (yes) and **Naddo** (no) in all instances to answer questions:

Wnest ti smwddio? **Do.** Wnaethoch chi siopa? **Naddo.**
Wnaeth Dewi weithio? **Do.** Wnaethon nhw yrru? **Naddo.**

5. Wnaeth rhymes with **cath**.

Uned 10 (deg) - Mi es i i'r dre

Nod: Deud lle aethoch chi a phobol eraill / *Saying where you and others went*
(mi es i, mi est ti, mi aeth o/hi, mi aethon ni, mi aethon nhw, es i ddim)

Geirfa

coeden (coed) — tree(s)
deilen (dail) — leaf (leaves)
miliwn (miliynau) — million(s)

Sbaen — Spain
siec(iau) — cheque(s)

capel(i) — chapel(s)
capten — captain
Dydd Calan — New Year's Day
Dydd Gŵyl Dewi — St. David's Day
gaeaf — winter
gwanwyn — spring

haf — summer
hydref — autumn
mis(oedd) — month(s)
môr (moroedd) — sea(s)
pwll (pyllau) — pool(s)
tymor (tymhorau) — season(s), term(s)

casglu — to collect
ennill — to win

gwario — to spend (money)

cynnar — early
mwyr — more

syth — straight

am — about
dal — still

i ffwrdd — away

Cymraeg Dosbarth –
Dach chi'n gweld y
sgrîn?
Edrychwch ar y sgrîn.

Geiriau pwysig i mi

.....
×
.....

.....
×
.....

.....
×
.....

.....
×
.....

Mi es i i'r gwaith ddoe. _____ *I went to work yesterday.*

Mi es i i'r sinema ddoe. _____ *I went to the cinema yesterday.*

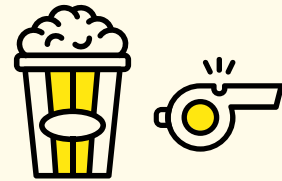
Mi es i i'r gêm neithiwr. _____ *I went to the game last night.*

Mi es i i'r dosbarth neithiwr. _____ *I went to class last night.*

Lle est ti ddoe? _____ *Where did you go yesterday?*

Lle est ti neithiwr? _____ *Where did you go last night?*

Lle est ti echdoe? _____ *Where did you go the day before yesterday?*

	nos Lun	nos Fawrth	nos Fercher	nos Iau	nos Wener	nos Sadwrn	nos Sul
fi							
enw							
enw							

Est ti i siopa ddoe? _____ *Did you go shopping yesterday?*

Est ti i nofio ddoe? _____ *Did you go swimming yesterday?*

Aethoch chi i nofio ddoe? _____ *Did you go swimming yesterday?*

Aethoch chi i weld ffilm ddoe? _____ *Did you go to see a film yesterday?*

Do.

Naddo.

Wythnos diwetha	X neu ✓	X neu ✓
y dosbarth Cymraeg		
yr eglwys		
y llyfrgell		
yr ysbyty		
yr ysgol		
y banc		
y parc		
y clwb rygbi		

Mi aeth Ceri i'r dre. _____ *Ceri went to town.*

Mi aeth Eryl i'r siop. _____ *Eryl went to the shop.*

Mi aeth o i'r dosbarth. _____ *He went to the class.*

Mi aeth hi i'r gêm. _____ *She went to the game.*

Aeth Ceri i'r capel? _____ *Did Ceri go to chapel?*

Aeth Eryl i'r eglwys? _____ *Did Eryl go to church?*

Aeth o i'r mosg? _____ *Did he to to the mosque?*

Aeth hi i'r neuadd? _____ *Did she go to the hall?*

Do.

Naddo.

Mi aethon ni i siopa ddoe. ————— *We went shopping yesterday.*

Mi aethon ni i seiclo ddoe. ————— *We went cycling yesterday.*

Mi aethon ni i brynu car ddoe. ————— *We went to buy a car yesterday.*

Mi aethon ni i weld ffilm neithiwr. — *We went to see a film last night.*

Ymarfer - Lle aethoch chi?

A: Lle aethoch chi neithiwr?

B: Mi aethon ni i Wrecsam neithiwr.

A: Pam aethoch chi i Wrecsam?

B: Mi aethon ni i weld gêm.

A: Lle aethoch chi dydd Sadwrn?

B: Mi aethon ni i Brestatyn.

A: Pam aethoch chi i Brestatyn?

B: Mi aethon ni i nofio yn y môr.

A: Lle aethoch chi ddoe?

B: Mi aethon ni i Landudno.

A: Pam aethoch chi i Landudno?

B: Mi aethon ni i siopa.

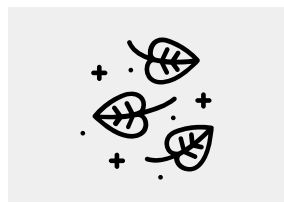
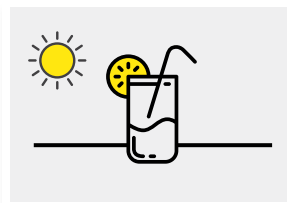
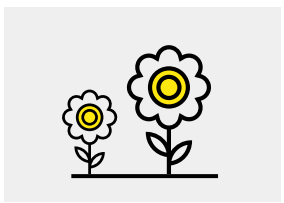
Es i ddim allan ddoe. ————— *I didn't go out yesterday.*

Aethon nhw ddim allan ddoe. ————— *They didn't go out yesterday.*

Aethon nhw ddim allan neithiwr. — *They didn't go out last night.*

Aethon nhw ddim allan o gwbl. ————— *They didn't go out at all.*

Y tymhorau

Dewiswch un elfen o bob colofn i wneud brawddeg. Yna, dyfalwch be ydy brawddeg eich partner chi. *Choose one element from each column to make a sentence. Then, guess your partner's sentence.*

Pwy?	Lle?	Sut?	Pryd?
fi	Llundain	mewn tacsï	yn y gwanwyn
Siân	Awstria	ar y trê	yn yr haf
Dafydd	Lerpwl	yn y car	yn yr hydref
y plant	Sbaen	mewn awyren	yn y gaeaf
y teulu	Awstralia	ar y bws	ddoe
y dosbarth	Yr Alban	ar y beic	neithiwr

Ynganu - o

eto	heno	gwrando	cinio	licio
nofio	seiclo	trio	gwylïo	coginio
dawnsio	gweithio	smwddio	ymlacio	garddio

Sgwrs 1

Ceri: Pen-blwydd hapus, Eryl!

Eryl: Diolch.

Ceri: Lle est ti dros y penwythnos, 'ta?

Eryl: Mi es i i'r tŷ bwyta newydd ym Mangor nos Sadwrn.

Ceri: Neis iawn! Efo pwy est ti?

Eryl: Mi es i efo Jo a Chris.

Ceri: Aethoch chi i rywle wedyn?

Eryl: Do, mi aethon ni i'r sinema. Ond aethon ni ddim i mewn...

Ceri: Pam?

Eryl: Mae Chris yn mynd i weld pob ffilm newydd yn syth! Felly mi aethon ni adre yn gynnar.

Ceri: Bechod!

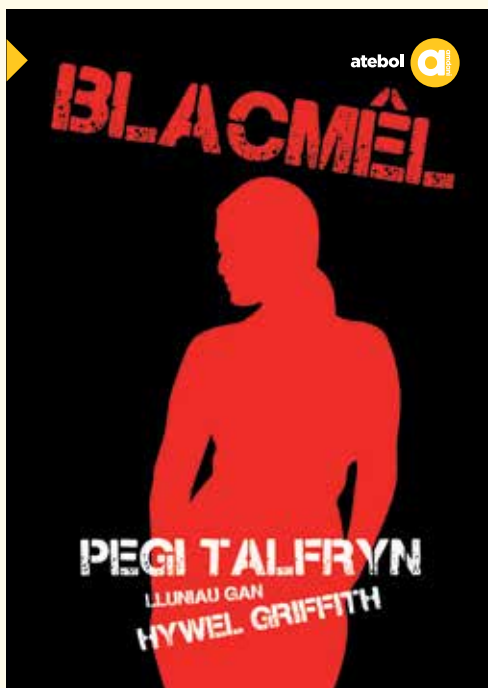
Sgwrs 2

A: Ga i air?	B: Wel, wel, ofnadwy.
B: Cei, wrth gwrs.	A: Mi wnes i weld rhywbeth ar Facebook bore 'ma. Sam ydy'r capten newydd.
A: Sut aeth y cyfarfod neithiwr?	B: Sam? O na!
B: Dw i ddim yn gwybod. Es i ddim. Es i allan am dro.	A: Be? Dwyt ti ddim yn hapus? Ond est ti ddim i'r cyfarfod neithiwr?
A: Est ti ddim?	B: Naddo.
B: Naddo.	A: TYFF, felly.
A: Aeth Ceri ddim chwaith.	
B: Naddo? Be am Siôn a Siân?	
A: Na, aethon nhw ddim chwaith.	

Llyfrau Amdani

Dach chi rŵan yn medru darllen *Blacmêl* gan Pegi Talfryn. Dyma'r clawr a'r paragraff cynta. Dach chi'n medru prynu'r llyfr o siop Gymraeg neu ar www.gwales.com.

ELSA BOWEN, DITECTIF PREIFAT

Elsa Bowen dw i.
 Ditectif preifat dw i.
 Dw i'n byw yng Nghaernarfon.
 Dw i'n dŵad o Gaernarfon yn wreiddiol.
 Dw i'n gweithio yng Nghaernarfon.
 Ond dw i ddim yn hoffi Caernarfon.

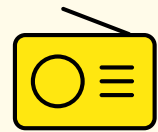

Robin Radio

a) Atebwch:

O le mae Teleri Tomos yn siarad?

.....

Be wnaeth y teulu yn Llundain? .....

Lle maen nhw'n mynd heno? .....

b) Gwrandewch am:

Peidiwch â gwario ____ *Don't spend*

Paid â phoeni _____ *Don't worry*

c) Cyfieithwch:

Five million pounds .....

We went to London. .....

We are not coming home. .....

Help llaw

1. In Uned 8 **gwneud** was used to form the past tense. However, the past tense of **mynd** is very common. The endings follow exactly the same pattern as **gwneud**:

Cadarnhaol/ Affirmative

Mi es i

Mi est ti

Mi aeth o

Mi aeth hi

Mi aethon ni

Mi aethoch chi

Mi aethon nhw

Cwestiwn/ Question

Es i?

Est ti?

Aeth o?

Aeth hi?

Aethon ni?

Aethoch chi?

Aethon nhw?

Negyddol/ Negative

Es i ddim

Est ti ddim

Aeth o ddim

Aeth hi ddim

Aethon ni ddim

Aethoch chi ddim

Aethon nhw ddim

2. All the concise past answers are **DO** (yes) and **NADDO** (no):

Est ti i'r cyfarfod? Do. Aethoch chi i'r cyfarfod? Naddo.

Aeth Dewi i'r cyfarfod? Do. Aethon nhw i'r cyfarfod? Naddo.

3. **Ym Mangor**. This is another example of the nasal mutation after **yn**.
You have already seen **yng Nghaerdydd**.

ym Mangor

ym Meddgelert

ym Mlaenau Ffestiniog

ym Miwmares

Uned 11 (un ar ddeg) – Mi ges i dost i frecwast

Nod: Deud be gaethoch chi a phobol eraill/Saying what you and others had or received (mi ges i/mi gest ti/mi gaeth Sam/mi gaethon ni/mi gaethoch chi/mi gaethon nhw)

Geirfa

banana(s) ——— *banana(s)*
bargen ——— *bargain(s)*
(bargeinion)
bisged(i) ——— *biscuit(s)*
brechdan(au) — *sandwich(es)*

esgid(iau) ——— *shoe(s)*
moronen (moron) – *carrot(s)*
neges(euon) — *message(s)*
taten (tatws) — *potato(es)*
torth(au) ——— *loaf (loaves)*

afal(au) ——— *apples(s)*
bara ——— *bread*
cawl ——— *soup*
chwaraeon — *sports*
ffrwyth(au) — *fruit(s)*
ham ——— *ham*
haul ——— *sun*
jam ——— *jam*
lemon(au) — *lemon(s)*

llyisiau ——— *vegetables*
llythyr(au) — *letter(s)*
peiriant ——— *machine(s)*
(peiriannau)
salad ——— *salad*
sudd ——— *juice*
tomato(s) — *tomato(es)*
uwd ——— *porridge*
wy(au) ——— *egg(s)*

angen ——— *to need*
gwerthu — *to sell*

parcio ——— *to park*

anodd ——— *difficult*

poeth ——— *hot*

dim byd ——— *nothing*
gormod ——— *too much*

popeth ——— *everything*
trwy ——— *through*

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Cymraeg Dosbarth –
Sut mae sillafu...?

Mi ges i uwd i frecwast. _____ *I had porridge for breakfast.*

Mi ges i ffrwythau i frecwast. _____ *I had fruit for breakfast.*

Mi ges i wy i frecwast. _____ *I had an egg for breakfast.*

Mi ges i dost i frecwast. _____ *I had toast for breakfast.*

Be gest ti i frecwast? _____ *What did you have for breakfast?*

Be gest ti i ginio? _____ *What did you have for lunch?*

Be gest ti i de? _____ *What did you have for tea?*

Be gest ti i swper? _____ *What did you have for supper?*

	Fi	Enw	Enw
brecwast		.....	.....
cinio			
te			
swper			

Gaethoch chi sglodion ddoe? _____ *Did you have chips yesterday?*

Gaethoch chi frechdan ddoe? _____ *Did you have a sandwich yesterday?*

Gaethoch chi uwd? _____ *Did you have porridge?*

Gaethoch chi gawl? _____ *Did you have soup?*

Do.

Naddo.

Be gaeth Pat yn y caffi? ————— *What did Pat have in the café?*

Mi gaeth Pat de. ————— *Pat had tea.*

Mi gaeth Pat goffi. ————— *Pat had coffee.*

Mi gaeth o siocled poeth. ————— *He had hot chocolate.*

Mi gaeth hi sudd oren. ————— *She had orange juice.*

Be gaeth pawb?

	i fwyta	i yfed
A – Tom	caws	coffi du
2 – Mari	tost	te
3 – Helen	bara brown	<i>cappucino</i>
4 – Marc	brechdan salad	dŵr
5 – Mair	cyrri	lager
6 – Sara	brechdan domato	lemonêd
7 – Matt	pasta	gwin gwyn
8 – Gareth	banana	sudd oren
9 – Paul	brechdan jam	te gwyrdd
10 – Sam	brechdan ham	gwin coch
Jac – Jac	barbeciw	cwrw
Brenhines – Liz	cinio dydd Sul	siampên
Brenin – Harri	cawl	siocled poeth

Mi gaethon ni ebost ddoe. ————— *We had an email yesterday.*

Mi gaethon ni neges ddoe. ————— *We had a message yesterday.*

Mi gaethon nhw bost ddoe. ————— *They had post yesterday.*

Mi gaethon nhw lythyr ddoe. ————— *They had a letter yesterday.*

Ches i ddim post ddoe. ————— *I didn't get any post yesterday.*

Ches i ddim ebost ddoe. ————— *I didn't get an email yesterday.*

Ches i ddim tecst ddoe. ————— *I didn't get a text yesterday.*

Ches i ddim llythyr ddoe. ————— *I didn't get a letter yesterday.*

1. Yn y dosbarth

A: Mi ges i uwd i frecwast heddiw.

B: O! Mi ges i wy ar dost.

C: Ches i ddim brecwast o gwbl! Mi ges i goffi du. Dw i ddim yn licio bwyta yn y bore.

2. Yn y swyddfa

A: Mi ges i gawl llysiau i ginio heddiw.

B: O! Mi ges i frechdan gaws.

C: Ches i ddim cinio o gwbl! Mi ges i baned o de a bisged siocled. Dw i isio bwyd!

3. Yn y dafarn

A: Mi ges i gyrri a reis i swper neithiwr.

B: O? Mi ges i gyrri hefyd ond ches i ddim reis. Ond mi ges i fara naan.

C: Mi ges i bysgod a sglodion – dw i ddim yn hoffi cyrri o gwbl.

Mewn grŵp o dri, sgwennwch ddeialog:

A: .....

B: .....

C: .....

.....

Ymarfer

1. **Mi es i i'r siop fara**, mi ges i dorth.
2. **Mi est ti i'r sinema**, mi gest ti bopcorn.
3. **Mi aeth o i'r siop lysiau**, mi gaeth o foron.
4. **Mi aethon ni i'r banc**, mi gaethon ni bres.
5. **Mi aethoch chi i'r traeth**, mi gaethoch chi dywydd braf.
6. **Mi aethon nhw i'r siop ddillad**, mi gaethon nhw fargen.

	mynd	cael	
1 (fi)	i'r banc		
2 (ti)	i'r garej		
3 (fo/hi)	at y meddyg		
4 (ni)	i'r swyddfa bost		
5 (chi)	i'r traeth		
6 (nhw)	i'r siop fara		

Ynganu - r

storm	stormus	araf	arall
car	cariad	cerdded	cario
gŵr	gwraig	dosbarth	person
gair	geiriau	sgwrs	siarad

Sgwrs 1

Ceri: Helô Eryl, sut wyt ti? Est ti i'r dre ddoe?
Eryl: Naddo, pam?
Ceri: Mae siop Lewis Huws yn cau.
Eryl: O, bechod! Dw i'n licio'r siop yna yn fawr. Maen nhw'n gwerthu popeth!
Ceri: Ond newyddion da. Maen nhw'n symud i siop fawr yn y parc siopa.
Eryl: Wel, mae'n anodd parcio yn y dre...
Ceri: Mi ges i fargen – teledu newydd

am hanner pris! Mae popeth yn hanner pris...

Eryl: Wel, wel!

Ceri: Ia! Dillad, esgidiau, pethau i'r gegin... Dw i'n mynd i brynu camera, peiriant golchi a siaced newydd yfory!

Eryl: Ydyn nhw isio staff newydd?

Ceri: Ella. Pam?

Eryl: Mi ges i neges o'r banc bore 'ma. Mi wnes i brynu gormod yn y sêls... Dw i angen ffeindio gwaith, dw i'n meddwl...

Sgwrs 2

A: Helô! Sut mae'r cadw'n heini'n mynd?
B: Go lew, diolch. Mi es i i'r gwaith ar y beic bob dydd wythnos diwetha ac mi es i allan i redeg dydd Sadwrn a dydd Sul.
A: Be gest ti i fwyta trwy'r wythnos?
B: Mi ges i uwd i frecwast ac mi ges i gawl i ginio bob dydd.
A: Da iawn ti.
B: A bod yn onest, mi es i allan i fwyta nos Wener ac mi ges i ormod o sglodion. Mi es i i'r dafarn nos Sadwrn hefyd ac mi ges i sglodion eto, a deud y gwir.

A: O diar!

B: Ond ches i ddim byd ond salad a dŵr efo lemon dydd Sul. A ti? Be wnest ti i gadw'n heini wythnos diwetha?

A: Mi wnes i gerdded o'r maes parcio i'r swyddfa bob dydd.

B: Pum deg metr?

A: O na, dau ddeg pump. Ond ches i ddim cwrw nos Sul a ches i ddim cacen amser cinio dydd Llun chwaith.

B: Mae'r cadw'n heini'n mynd yn dda, dw i'n gweld!

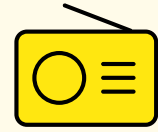
Robin Radio – Yn y swyddfa

a) Atebwch:

Be wnaeth Robin dydd Sul? .....

O le wnaeth Robin ffonio bore 'ma? .....

Lle mae Llinos yn gweld y gêm? .....

b) Gwrandewch am:

Mae'n well gen i... ——— I prefer...

Dw i'n cytuno. ——— I agree.

c) Cyfieithwch:

I had a telephone message. ....

Where is the game? .....

Robin phoned. ....

Help llaw

1. Cael – to have – is an important verb in Welsh. It is easy to form the past tense by adding a **G** to the verb **mynd** (past) in the positive and question form, and **Ch** in the negative.

Cadarnhaol/ Affirmative

Cwestiwn/ Question

Negyddol/ Negative

Mi ges i

Ges i?

Ches i ddim

Mi gest ti

Gest ti?

Chest ti ddim

Mi gaeth o/hi

Gaeth o/hi?

Chaeth o/hi ddim

Mi gaethon ni

Gaethon ni?

Chaethon ni ddim

Mi gaethoch chi

Gaethoch chi?

Chaethoch chi ddim

Mi gaethon nhw

Gaethon nhw?

Chaethon nhw ddim

2. You may have noticed the **ch** at the beginning of another pattern – Na **chewch**. This change indicates the negative as we have in **Ches i ddim**.

3. The negative **ddim** blocks the mutation:

Mi ges i **g**offi.

Ches i ddim **c**offi.

Uned 12 (deuddeg) - Mae gen i gar

Nod: Deud be sy gynnoch chi a phobol eraill/Saying what you and others have and own
(Mae gen i/gen ti/gan Sam/gynno fo/gynni hi/gynnon ni/gynnoch chi/gynnyn nhw)

Geirfa

canolfan(nau) — a centre (centres)
carafán (carafanau) caravan(s)
cath(od) — cat(s)
chwaer (chwiorydd) - sister(s)
het(iau) — hat(s)
mam(au) — mother(s)
nain (neiniau) — grandmother
sbectol — spectacles
troed (traed) — foot (feet)

anifail (anifeiliaid) — animal(s)
anifail anwes — pet
apwyntiad(au) — appointment(s)
babi(s) — baby (babies)
brawd (brodyr) — brother(s)
cariad(on) — love, girlfriend(s),
 boyfriend(s),
ceffyl(au) — horse(s)
ci (cŵn) — dog(s)
cyfrifiadur(on) — computer(s)
cymydog — neighbour(s)
(cymdogion)
geiriadur(on) — dictionary (dictionaries)
gwalt — hair
partner(iaid) — partner(s)
plentyn (plant) — child(ren)
syniad(au) — idea(s)
tad(au) — father(s)
taid (teidiau) — grandfather(s)

cysgu — to sleep

Cymraeg Dosbarth –
Be sy'n digwydd?

Geiriau pwysig i mi

.....
×

.....
×

.....
×

.....
×

Mae gen i ffeil. _____ *I have a file.*

Mae gen i het. _____ *I have a hat.*

Mae gen i radio. _____ *I have a radio.*

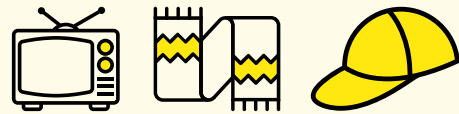
Mae gen i sgarff. _____ *I have a scarf.*

Mae gen i gar. _____ *I have a car.*

Mae gen i dŷ. _____ *I have a house.*

Mae gen i deledu. _____ *I have a television.*

Mae gen i gyfrifiadur. _____ *I have a computer.*

Sgen ti gar? _____ *Have you got a car?*

Sgen ti deledu? _____ *Have you got a TV?*

Sgen ti ddosbarth? _____ *Have you got a class?*

Sgen ti waith? _____ *Have you got work/a job?*

Oes.

Nac oes.

Enw	teledu	camera	ffôn	sbectol	cyfrifiadur	geiriadur

Sgen i ddim ci. _____ *I don't have a dog.*

Sgen i ddim cath. _____ *I don't have a cat.*

Sgen i ddim ceffyl. _____ *I don't have a horse.*

Sgen i ddim parot. _____ *I don't have a parrot.*

Mae gan Bethan blant. ————— *Bethan has children.*
Mae gan Bethan bartner. ————— *Bethan has a partner.*
Mae gan Bethan frawd. ————— *Bethan has a brother.*
Mae gan Bethan chwaer. ————— *Bethan has a sister.*

Taflwch y dis a siaradwch am Gwen. *Throw the dice and talk about Gwen.*

1. chwaer	2. brawd	3. plant
4. ffrindiau	5. partner	6. cymdogion

Sgan Tomos deulu? ————— *Has Tomos got a family?*
Sgan Tomos gar? ————— *Has Tomos got a car?*
Sgan Tomos gi? ————— *Has Tomos got a dog?*
Sgan Tomos ddiod? ————— *Has Tomos got a drink?*

Sgan Tomos ddim teulu. ————— *Tomos hasn't got a family.*
Sgan Carys ddim car. ————— *Carys hasn't got a car.*
Sgan Gwen ddim ci. ————— *Gwen hasn't got a dog.*
Sgan Dewi ddim diod. ————— *Dewi hasn't got a drink.*

A	teulu	car	ci	diod
Tomos	✓	✓	✗	✓
Carys	✓	✗	✗	✗
B				
Gwen	✗	✓	✓	✗
Dewi	✓	✗	✓	✓

Mae gynno fo anifail anwes. ————— *He has a pet.*

Mae gynno fo blant. ————— *He has children.*

Mae gynni hi anifail anwes. ————— *She has a pet.*

Mae gynni hi blant. ————— *She has children.*

Sgynno fo ddim plant. ————— *He doesn't have children.*

Sgynno fo ddim anifail anwes. ————— *He doesn't have a pet.*

Sgynni hi ddim plant. ————— *She doesn't have children.*

Sgynni hi ddim anifail anwes. ————— *She doesn't have a pet.*

Mae gynno fo blentyn.

Mae gynno fo ddau o blant.

Mae gynno fo dri o blant.

Mae gynno fo bedwar o blant.

Mae gynno fo bump o blant.

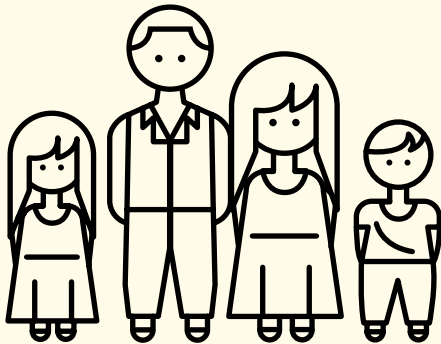
Mae gynni hi blentyn.

Mae gynni hi ddau o blant.

Mae gynni hi dri o blant.

Mae gynni hi bedwar o blant.

Mae gynni hi bump o blant.

Mae gynnion ni broblem. ————— *We have a problem.*
Mae gynnion ni gyfarfod. ————— *We have a meeting.*
Mae gynnyn nhw gyfarfod. ————— *They have a meeting.*
Mae gynnyn nhw gyfarfod staff. — *They have a staff meeting.*

Sgynnion ni ddim cyfarfod. ————— *We don't have a meeting.*
Sgynnion ni ddim apwyntiad. ————— *We don't have an appointment.*
Sgynnyn nhw ddim apwyntiad. — *They don't have an appointment.*
Sgynnyn nhw ddim syniad. ————— *They don't have an idea.*

Edrychwch ar y cwestiwn a dewiswch ateb. *Look at the question and choose an appropriate answer, e.e. Pam wyt ti'n mynd i'r siop? Sgen i ddim bwyd.*

Pam wyt ti'n mynd i'r siop?	petrol
Pam dydy Serena ddim yn chwarae tennis?	pêl
Pam wyt ti ddim yn darllen papur newydd bob dydd?	problem
Pam wyt ti'n hapus?	pasport
Pam mae o'n cerdded i'r gwaith?	raced
Pam dydy'r plant ddim yn chwarae pêl-droed?	pres
Pam mae'r bôs yn mynd i'r banc?	bwyd
Pam mae'r actores yn mynd i'r Ganolfan Waith?	amser
Pam mae o'n cysgu mewn carafán?	gwaith
Pam dydy'r tiwtor ddim yn mynd i Sbaen?	car
Pam dydy o ddim yn edrych ar S4C?	tŷ
Pam mae Gwyn yn mynd i'r garej?	teledu

Sgynnoch chi broblem? ————— *Have you got a problem?*
Sgynnoch chi gyfarfod? ————— *Have you got a meeting?*
Sgynnoch chi apwyntiad? ————— *Have you got an appointment?*
Sgynnoch chi syniad? ————— *Have you got an idea?*

Sgynnyn nhw gyfarfod staff? — *Have they got a staff meeting?*
Sgynnyn nhw apwyntiad? ————— *Have they got an appointment?*
Sgynnyn nhw syniad? ————— *Have they got an idea?*
Sgynnyn nhw swyddfa? ————— *Have they got an office?*

Siaradwch efo pump o bobol a gofynnwch **Sgen ti...?** neu **Sgynnoch chi...?**

Enw	chwaer	brawd	ci	cath

Faint o blant sgynnoch chi? ————— *How many children do you have?*

Faint o blant sgen ti? ————— *How many children do you have?*

Faint o blant sgyngo fo? ————— *How many children does he have?*

Faint o blant sgygni hi? ————— *How many children does she have?*

Mae gen i un mab.

Mae gen i ddau fab.

Mae gen i dri mab.

Mae gen i bedwar mab.

Mae gen i un ferch.

Mae gen i ddwy ferch.

Mae gen i dair merch.

Mae gen i bedair merch.

Mae John yn un oed. ————— *John is one.*

Mae John yn ddwy oed. ————— *John is two.*

Mae John yn dair oed. ————— *John is three.*

Mae John yn bedair oed. ————— *John is four.*

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

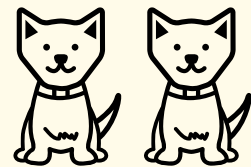

8.

Ynganu

Dyma hwiangerdd (*nursery rhyme*) enwog yn Gymraeg:

**Dau gi bach yn mynd i'r coed,
Esgid newydd am bob troed;
Dau gi bach yn dŵad adre
Wedi colli un o'u sgidie,
Dau gi bach.**

Sgwrs 1

Bara brith – “speckled bread” – fruit loaf
Mae Eryl yn ffonio Ceri.

Ceri: Helô ?

Eryl: Helô Ceri, Eryl yma. Mae gen i gwestiwn. Faint o'r gloch mae'r bore coffi dydd Sadwrn?

Ceri: Deg o'r gloch. Mae gen i boster yma.

Eryl: Da iawn. Dw i'n medru mynd i'r bore coffi felly, ond mae gen i gyfarfod am hanner dydd.

Ceri: Dw i'n medru cyrraedd am un ar ddeg ar y bws. Wela i ti yna.

Eryl: Mae gen i gacen i'r bore coffi. Sgen ti amser i wneud cacen?

Ceri: Nac oes, ond mae gen i fara brith gan Mam yma.

Eryl: Neis iawn. Mae'r tiwtor a'r dosbarth yn hoffi bara brith yn fawr.

Ceri: Mae bara brith Mam yn flasus iawn. Mae hi'n gogydd da iawn.

Eryl: Mae gynnon ni waith cartre hefyd – gofyn am baned yn Gymraeg yn y bore coffi!

Ceri: Da iawn, wela i ti dydd Sadwrn.

Sgwrs 2

- A:** Sgynnoch chi deulu mawr?
B: Oes, wir. Mae gen i bump brawd a saith chwaer. Fi ydy'r babi yn y teulu – plentyn rhif un deg tri!
A: Sgynnoch chi blant?
B: Oes, mae gynnon ni saith o blant: chwech merch ac un mab.
A: Sgynnoch chi anifeiliaid?
B: Oes, mae gynnon ni bedwar ci.
A: Dach chi'n medru mynd ar wyliau teulu?
B: O ydan, dan ni'n mynd i Aberaeron bob haf. Mae gynnon ni garafán yno.
A: Sut dach chi'n mynd i Aberaeron?
B: Yn y car.
A: Sgynnoch chi gar mawr?
B: Nac oes, mae gynnon ni fws mini.

Llyfrau Amdani

Dach chi rŵan yn medru darllen *Agor y Drws*. Dyma'r clawr a'r paragraff cynta yn y stori gynta. Dach chi'n medru prynu'r llyfr mewn siop Gymraeg neu ar gwales.com.

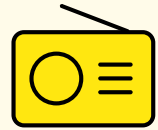
Dydd Mercher, 5 Mai. Dw i'n 50 heddiw. Pum deg - ofnadwy! Dw i'n hen! A dw i ddim yn ffit...

Robin Radio

a) Atebwch:

Lle mae Anti Mair yn gweithio? .....

Be ydy esgus (*excuse*) Anti Mair? .....

Lle mae Anti Mair? .....

b) Gwrandewch am:

Be sy'n bod? ———— *What's wrong?*

Dw i ar ben fy hun. — *I'm on my own.*

Rwyt ti'n glên iawn. — *You're very nice.*

c) Cyfieithwch:

I have a problem. .....

I don't want to leave. .....

I want to stay. .....

Help llaw

1. Showing possession is an important pattern in Welsh.

The bits in italics below are usually dropped in spoken Welsh, but it shows you how the pattern works – including Yes/No!

Cadarnhaol/ Affirmative

Mae gen i
Mae gen ti
Mae gynno fo
Mae gynni hi
Mae gan Siân/y plant
Mae gynnion ni
Mae gynnoch chi
Mae gynnyn nhw

Cwestiwn/ Question

Oes gen i?
Oes gen ti?
Oes gynno fo?
Oes gynni hi?
Oes gan Siân/y plant?
Oes gynnion ni?
Oes gynnoch chi?
Oes gynnyn nhw?

Negyddol/ Negative

Does gen i ddim
Does gen ti ddim
Does gynno fo ddim
Does gynni hi ddim
Does gan Siân/y plant ddim
Does gynnion ni ddim
Does gynnoch chi ddim
Does gynnyn nhw ddim

Oes. Nac oes.

2. Treigladd Meddal/Soft mutation follows this pattern in the positive and question form. However, the word **ddim** takes the mutation and blocks the mutation on the next word.

Mae gen i gar / Sgen ti gar? / Sgen i ddim car.

3. There are 2 ways of using numbers in Welsh. Here we see number + **o** + plural form (mutated after **o**), e.g. **dau o blant**. The other way (we have already seen in Uned 3) is to use the number + the singular form, but you need to know whether the noun is masculine or feminine:

un mab (dim treigladd)
dau **f**ab (treigladd meddal)
tri mab (dim treigladd yma ond **t**>th, **c**>ch, **p**>ph)
pedwar mab (dim treigladd)

un **f**erch (treigladd meddal)
dwy **f**erch (treigladd meddal)
tair merch (dim treigladd)
pedair merch (dim treigladd)

Uned 13 (un deg tri) – Roedd hi'n braf

Nod: Disgrifio pethau yn y gorffennol/*Describing things in the past* (Roedd hi'n braf, Oedd hi'n braf? Oedd/Nac oedd, Doedd hi ddim yn braf, Roedd gen i)

Geirfa

cawod(ydd) ——— a shower(s)
cot(iau) ——— coat(s)
dannodd ——— toothache

pabell (pebyll) — tent(s)
poen(au) ——— pain(s)

annwyd ——— a cold
bag(iau) ——— bag(s)
beic modur ——— motorbike(s)
(beiciau modur)
bol(iau) ——— stomach(s)
cefn(au) ——— back(s)
ffisig ——— medicine

gwddw ——— throat, neck
llais (lleisiau) — voice(s)
pâr (parau) ——— pair(s), couple(s)
pen ——— head
peswch ——— a cough
tro ——— turn, time

cario ——— to carry

symud ——— to move

araf ——— slow
ardderchog ——— excellent
cyflym ——— fast

heulog ——— sunny
priod ——— married
sâl ——— ill

achos ——— because
byth ——— ever; never
cur pen ——— headache
er ——— although

fel arfer ——— as usual; usually
(y) llynedd ——— last year
poen bol ——— stomach ache
poen cefn ——— back ache

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Roedd hi'n braf ddoe. _____ *It was fine yesterday.*
Roedd hi'n heulog ddoe. _____ *It was sunny yesterday.*
Roedd hi'n oer ddoe. _____ *It was cold yesterday.*
Roedd hi'n wyntog ddoe. _____ *It was windy yesterday.*

Oedd hi'n braf neithiwr? _____ *Was it fine last night?* **Oedd.**
Oedd hi'n heulog neithiwr? _____ *Was it sunny last night?* **Oedd.**
Oedd hi'n oer neithiwr? _____ *Was it cold last night?* **Nac oedd.**
Oedd hi'n sych neithiwr? _____ *Was it dry last night?* **Nac oedd.**

Sut oedd y tywydd ddoe? _____ *How was the weather yesterday?*

Roedd hi'n sâl. _____ *She was ill.*
Roedd hi'n drist. _____ *She was sad.*
Roedd hi'n hwyr. _____ *She was late.*
Roedd hi'n brysur. _____ *She was busy.*

Oedd o'n sâl? _____ *Was he ill?*
Oedd o'n drist? _____ *Was he sad?*
Oedd o'n gyflym? _____ *Was he quick?*
Oedd o'n araf? _____ *Was he slow?*

Oedd. **Nac oedd.**

Doedd hi ddim yn sych. _____ *It wasn't dry.*
Doedd hi ddim yn dda. _____ *She wasn't well.*
Doedd o ddim yn drist. _____ *He wasn't sad.*
Doedd o ddim yn hapus. _____ *He wasn't happy.*

Doedd y bwyd ddim yn dda. _____ *The food wasn't good.*
Doedd y bwyd ddim yn boeth. _____ *The food wasn't warm.*
Doedd y bwyd ddim yn ddrud. _____ *The food wasn't expensive.*
Doedd y bwyd ddim yn rhad. _____ *The food wasn't cheap.*

Trowch y cerdyn a gofynnwch gwestiwn i'ch partner. *Turn over a card and ask your partner a question, e.e. Oedd y tywydd yn braf? Cerdyn coch = Yes. Cerdyn du = No.*

1		(y tywydd)	braf
2		(y gwaith)	hawdd
3		(y bwyd)	oer
4		(y car)	drud
5		(y gwesty)	rhad
6		(y môr)	stormus
7		(y ffilm)	trist
8		(y plentyn)	hapus
9		(y ffordd)	pysur
10		(y trê'n)	hwyr

Mae gen i annwyd. ————— *I have a cold.*

Roedd gen i annwyd. ————— *I had a cold.*

Roedd gen i beswch. ————— *I had a cough.*

Roedd gen i gur pen. ————— *I had a headache.*

Roedd gan Bryn annwyd. ————— *Bryn had a cold.*

Roedd gan Gwen gur pen. ————— *Gwen had a headache.*

Roedd gynni hi beswch. ————— *She had a cough.*

Roedd gynno fo boen bol. ————— *He had stomach ache.*

Roedd gynnon ni annwyd. ————— *We had a cold.*

Roedd gynnoch chi beswch. ————— *You had a cough.*

Roedd gynnyn nhw boen bol. ————— *They had a stomach ache.*

Roedd gan Sam a Mari gur pen. ————— *Sam and Mari had a headache.*

Pwy oedd yn y dosbarth?

Gofynnwch i'ch partner pwy oedd yn y dosbarth wythnos diwetha. Pam oedd pobol yn absennol? *Ask your partner who was in class last week. Why were people absent?*

	A	B
Siân		
Mair		
Aled		
Llinos		
Elen		
Gareth		
Huw		
Marc		
Dafydd		
Tomos		

Ymarfer

Roedd gynnon ni gar glas. Rŵan mae gynnon ni gar coch...

Roedd

cot babi		babi	
beic modur	llyfrau		geiriadur Saesneg

Mae

	dau o blant		beic
gwely	cyfrifiadur		geiriadur Cymraeg

Ynganu - ymarfer y llythyren u

dolur gwddw	cur pen	pigyn clust	un
hapus	du	un ar ddeg	

Sgwrs 1

Ceri: Sut oedd y parti priodas neithiwr?

Pat: Roedd o'n grêt! Roedd y gwesty'n braf, roedd y bwffe'n flasus ac mi gaethon ni amser gwych.

Ceri: A sut oedd y pâr priod?

Pat: Hapus iawn.

Ceri: Oedd pawb yno?

Pat: Doedd y plant bach ddim yno, wrth gwrs, ond roedd pawb arall yno.

Ceri: Sut oedd mam Twm?

Pat: lawn. Roedd hi'n mwynhau ei hun, dw i'n meddwl.

Ceri: Oedd hi'n dawnsio yn y disgo?

Pat: Oedd, wrth gwrs, fel arfer.

Ceri: Efo pwy y tro 'ma?

Pat: Efo'r ficwr.

Ceri: A sut oedd y carioci?

Pat: Ofnadwy. Dw i ddim isio clywed ABBA byth eto.

Sgwrs 2

Mae plismon o Heddlu Llanaber yn siarad efo Mr Williams:

A: Felly, Mr Williams, be wnaethoch chi weld?

B: Mi wnes i weld rhywun yn rhedeg allan o'r banc.

A: Faint o'r gloch oedd hi?

B: Saith munud wedi dau.

A: Dw i'n gweld. Reit, mi wnaethoch chi weld rhywun yn rhedeg allan o'r banc am saith munud wedi dau. Dyn oedd o?

B: Na. Er, dw i ddim yn siŵr. Roedd gynni hi got fawr, a balaclafa.

A: Oedd hi'n cario rhywbeth?

B: Oedd, roedd gynni hi fag mawr du.

A: Be oedd oed y person?

B: Mae'n anodd deud. Tua wyth deg, ella.

A: Wyth deg oed? Oedd hi'n rhedeg yn gyflym?

B: Nac oedd, wrth gwrs.

A: Diolch yn fawr am eich help, Mr Williams.

B: Pob lwc!

Robin Radio

a) Atebwch:

Pam mae Robin yn hwyr? .....

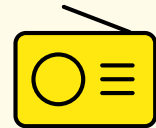
.....

Pwy sy'n gwneud y rhaglen efo Robin? .....

.....

Pam dydy Anti Mair ddim yn y gwaith? .....

.....

b) Gwrandewch am:

Mae'n ddrwg gen i mod i'n hwyr. _____ *I'm sorry that I'm late.*

Dw i wedi blino'n lân. _____ *I am shattered.*

a deud y gwir _____ *to tell the truth, to be honest*

c) Cyfieithwch:

Don't worry. .....

Anti Mair isn't here. .....

Do you remember? .....

Help llaw

1. **Roedd** is the 3rd person singular imperfect tense of the verb **bod**.
2. **Roedd** is used for all persons to denote possession in the imperfect. As with the present tense, we change the preposition **gan** to show the person:

Roedd gen i

Roedd gen ti

Roedd gynno fo

Roedd gynni hi

Roedd gynnon ni

Roedd gynnoch chi

Roedd gynnyn nhw

3. Some words for aches and pains are specific to a certain part of the body. If you can remember them, great, but usually **poen** (pain) + part of the body can suffice.

Uned 14 (un deg pedwar) – Lle oeddech chi'n byw ac yn gweithio?

Nod: Siarad am bethau roeddech chi'n arfer eu gwneud / Talking about things you used to do (ro'n i, roeddet ti, roedden ni, roeddech chi, roedden nhw)

Geirfa

Bryste ———— *Bristol*
cost(au) ———— *cost(s)*
crempog(au) ———— *pancake(s)*
ffordd (ffyrdd) ———— *road(s), way(s)*

gŵyl (gwyliau) — *festival(s), holiday(s)*
llong(au) ———— *ship(s)*
sir(oedd) ———— *county (counties)*

bwyty (bwytai) — *restaurant(s)*
castell (cestyll) — *castle(s)*
côr (corau) ———— *choir(s)*
cyngor ———— *council, advice*

de ———— *south*
deintydd ———— *dentist*
gogledd ———— *north*

galw ———— *to call*
gobeithio ———— *to hope*
nyrsio ———— *to nurse*

pleidleisio ———— *to vote*
teimlo ———— *to feel*

diog ———— *lazy*
gwell ———— *better*

pell ———— *far*

ar hyn o bryd ———— *at the moment*
athro cyflenwi ———— *supply teacher*
cymaint ———— *so much*
cyn ———— *before*

fel ———— *as, like*
i gyd ———— *all*
o gwmpas ———— *around*
pan ———— *when*

Geiriau pwysig i mi

.....
 ×
 .....

.....
 ×
 .....

.....
 ×
 .....

.....
 ×
 .....

Y Treigladd Trwynol/Nasal Mutation

T > yn **Nh**   **D** > yn **N**
C > yng **Ngh**   **G** > yng **Ng**
P > ym **Mh**   **B** > ym **M**

Dw i'n byw yn **Nh**reffynnon.
 Dw i'n byw yng **Ngh**ymru.
 Dw i'n byw ym **Mh**willheli.
 Dw i'n byw yn **N**inbych.
 Dw i'n byw yng **Ng**lyn Ceiriog.
 Dw i'n byw ym **M**ethesda.

T > **Nh**
 C > **Ngh**
 P > **Mh**
 D > **N**
 G > **Ng**
 B > **M**

TREFFYNNON

CYMRU

PWLLHELI

DINBYCH

GLYN CEIRIOG

BETHESDA

Dyma fersiwn 2 o gerdd (*poem*) gan Cyril Jones (Dysgu trwy Lenyddiaeth, CBAC)

I gofio'r treigladd trwynol:

Mae **Ceri** yng **Nghaerdydd**,
 Mae **Tom** yn byw yn **Nhalybont**
 A **Pam** ym **Mhontypridd**.

*****

Mae **Gwyn** yn byw yng **Ngwynedd**,
 A **Dai** yn **Ninas Brân**,
 Mae **Bob** yn byw ym **Mangor**,
 A dyna ydy'r gân.

Ro'n i yn Llandudno ddoe. ————— I was in Llandudno yesterday.

Ro'n i yn y gwaith ddoe. ————— I was at work yesterday.

Ro'n i yn y dosbarth ddoe. ————— I was in class yesterday.

Ro'n i adre ddoe. ————— I was at home yesterday.

Lle oeddet ti ddoe? ————— Where were you yesterday?

Lle oeddet ti neithiwr? ————— Where were you last night?

Lle oeddech chi ddoe? ————— Where were you yesterday?

Lle oeddech chi neithiwr? ————— Where were you last night?

A: Lle oeddet ti neithiwr? Mi wnes i alw yn y tŷ.

B: Ro'n i yn y gwaith. Mi wnes i gyrraedd adre am ddeg o'r gloch.

A: Lle oeddet ti p'hawn ddoe? Mi es i i'r gêm.

B: Ro'n i yn y gwely – yn sâl. Pwy wnaeth ennill?

A: Ni, wrth gwrs. 5-0.

Ro'n i'n cysgu am saith o'r gloch. — *I was sleeping at seven o'clock.*

Ro'n i'n bwyta brechwast am saith o'r gloch. — *I was eating breakfast at seven o'clock.*

Ro'n i'n gyrru am saith o'r gloch. — *I was driving at seven o'clock.*

Ro'n i'n gwrando ar y radio am saith o'r gloch. — *I was listening to the radio at seven o'clock.*

Be oeddet ti'n wneud am saith o'r gloch? — *What were you doing at seven o'clock?*

Be oeddet ti'n wneud am wyth o'r gloch? — *What were you doing at eight o'clock?*

Be oeddech chi'n wneud am naw o'r gloch? — *What were you doing at nine o'clock?*

Be oeddech chi'n wneud am ddeg o'r gloch? — *What were you doing at ten o'clock?*

Enw	7am	10am	2pm	7pm

Ro'n i'n byw yn Llangefni pan o'n i'n fabi.

I lived in Llangefni when I was a baby.

LLANGEFNI

Ro'n i'n byw yng Nghaer pan o'n i'n blentyn.

I lived in Chester when I was a child.

CAER

Lle oeddet ti'n byw pan oeddet ti'n blentyn?

Where did you live when you were a child?

Lle oeddech chi'n byw pan oeddech chi'n blentyn?

Where did you live when you were a child?

Lle oeddech chi'n byw?

T	yn	
C	yng	
P	ym	
D	yn	
G	yng	
B	ym	
Dim newid	yn	

Pan o'n i'n blentyn...

Do'n i ddim yn licio hoci. ————— *I didn't like hockey.*

Do'n i ddim yn licio cinio ysgol. ——— *I didn't like school dinner.*

Do'n i ddim yn licio bwyta sbrowts. – *I didn't like eating sprouts.*

Do'n i ddim yn licio ymarfer piano. – *I didn't like practising the piano.*

Oeddet ti'n hoffi cinio ysgol? ——— *Did you like school dinners?*

Oeddet ti'n hoffi gwaith cartre? ——— *Did you like homework?*

Oeddet ti'n hoffi ymarfer corff? ——— *Did you like P.E.?*

Oeddet ti'n hoffi canu yn y côr? ——— *Did you like singing in the choir?*

O'n. **Nac o'n.**

Be oeddet ti'n licio?

Sgwennwch ateb (e.e. Ro'n i'n licio mynd i'r ysgol / Do'n i ddim yn licio mynd i'r ysgol) a holwch (*ask*) eich partner.

helpu yn y tŷ	
	
gwneud gwaith cartre	
	
mynd i'r sŵ	
	
mynd at y deintydd	
	

Ro'n i'n (arfer) gwyllo *Blue Peter*. — *I used to watch Blue Peter.*
Ro'n i'n (arfer) darllen y *Beano*. — *I used to read the Beano.*
Ro'n i'n (arfer) chwarae hoci. — *I used to play hockey.*
Ro'n i'n (arfer) mynd i Llandudno. — *I used to go to Llandudno.*

Dw i wedi ymddeol rŵan. — *I have retired now.*

Ond...

Ro'n i'n gweithio mewn canolfan siopa. *I used to work in a shopping centre.*

Ro'n i'n gweithio mewn ffatri. — *I used to work in a factory.*

Ro'n i'n gweithio mewn amgueddfa. *I used to work in a museum.*

Ro'n i'n gweithio mewn bwyty. — *I used to work in a restaurant.*

Roedden ni'n gweithio yn Ysbyty'r Fflint. — *We used to work in Flint Hospital*

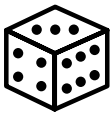
Roedden ni'n gweithio yn y Cyngor Sir. — *We used to work in the County Council.*

Roedden nhw'n gweithio yn y coleg. — *They used to work in the college.*

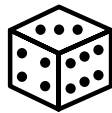
Roedden nhw'n gweithio yn y parc busnes. — *They used to work in the business park*

Lle oeddech chi'n gweithio o'r blaen? — *Where were you working before?*

Lle oedden nhw'n gweithio o'r blaen? — *Where were they working before?*

Dis 1

Dis 2

1 – fi	1 – trist
2 – ti	2 – hapus
3 – fo/hi	3 – sâl
4 – ni	4 – oer
5 – chi	5 – prysur
6 – nhw	6 – diog

Ffeindiwch yr ateb!

Oeddet ti'n arfer byw mewn fflat? ——— Oedden.
 Oedd yr athrawes yn gwybod yr ateb? – Oedden.
 Oedd y swyddfa'n brysur? ——— Nac o'n.
 Oeddet ti'n hoffi mathemateg? ——— Oedd.
 Oedden nhw'n gweithio dydd Sadwrn? – Nac oedd.
 Oeddech chi'n gwybod? ——— Oedd.
 Oedden nhw'n oer yn y Sahara? ——— O'n.
 Oedd Gareth yn chwarae neithiwr? — Nac oedden.

Ro'n i'n gwybod. _____ *I knew.*
 Ro'n i'n nabod John. _____ *I knew John.*
 Ro'n i'n meddwl. _____ *I thought (so).*
 Ro'n i'n gobeithio. _____ *I hoped (so).*
 Ro'n i isio. _____ *I wanted.*

Sgwrs 1

Chris: Lle dach chi'n byw rŵan?
Pat: Dw i'n byw ym Mangor.
Chris: Wel, wel! Dw i'n byw ym Mangor hefyd. Byd bach.
Pat: Dach chi'n licio Bangor?
Chris: Ydw. Ro'n i isio byw yn Nghaernarfon ond dw i'n licio Bangor yn fawr.
Pat: Lle oeddech chi'n byw cyn symud i Fangor?
Chris: Ro'n i'n byw yn Nolgellau.
Pat: Wel, wel, do'n i ddim yn byw yn bell. Ro'n i'n byw yn y Bala pan o'n i'n blentyn.

Chris: Lle dach chi'n gweithio rŵan?
Pat: Dw i'n gweithio yn Ysbyty Gwynedd. Dw i'n nyrso.
Chris: Wel, dw i wedi ymddeol.
Pat: Lwcus iawn. Lle oeddech chi'n gweithio cyn ymddeol?
Chris: Ro'n i'n gweithio efo'r Cyngor Sir. Ro'n i'n trwsio'r ffyrdd. A lle oeddech chi'n gweithio cyn yr ysbyty?
Pat: Do'n i ddim yn gweithio. Ro'n i yn y coleg yn Nghaerdydd.
Chris: Braf iawn!

Sgwrs 2

- A:** Rhys?
B: Yn siarad.
A: Pennaeth yr ysgol yma. Pam dwyt ti ddim yn yr ysgol ar hyn o bryd?
B: Roedd gen i annwyd dydd Llun a dydd Mawrth.
A: Wnest ti fynd i'r feddygfa i gael papur doctor?
B: Naddo. Ro'n i'n well dydd Mercher, ond roedd gen i apwyntiad efo'r deintydd dydd Mercher.
A: Trwy'r dydd?
B: Ia. Mae'r deintydd yn Lerpwl.
- A:** Pam doeddet ti ddim yn yr ysgol dydd lau?
B: Doedd y ci ddim yn dda. Roedd gynno fo boen bol.
A: Pam dwyt ti ddim yn yr ysgol heddiw?
B: Do'n i ddim yn dallt y gwaith. Do'n i ddim isio teimlo fel ffŵl yn y dosbarth.
A: Wyt ti'n dŵad i'r ysgol dydd Llun?
B: Ydw.
A: Da iawn. Dw i ddim isio talu am athro cyflenwi eto wythnos nesa.

Ynganu - Enwau llefydd (Place names) Pwyslais! Stress!

Ar y sillaf olaf ond un / On the last syllable but one.

**Fflint / Dinbych / Conwy / Cricieth / Caernarfon / Caerffili /
 Caergwrle / Cydweli / Dolforwyn / Aberystwyth / Abertawe /
 Aberteifi / Dolwyddelan / Aberhonddu**

OND - Caerdydd - stress on dydd - 2 words = caer + dydd.

Mae 'na gastell yn y llefydd yma i gyd.

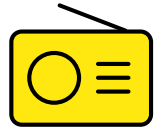
Felly efo eich partner, dudwch:

Mi wnes i weld y castell yn/yn...

Robin Radio

a) Atebwch:

Efo pwy mae Robin yn siarad? .....

.....

Lle oedd hi'n gweithio? .....

.....

Sut mae'r ffordd o'r castell i Fryncastell mewn eira? .....

.....

b) Gwrandewch am:

ger y castell ————— *near the castle*

ddim yn bell ————— *not far*

Ydy hi'n bwrw eira'n aml? ——— *Does it snow often?*

c) Cyfieithwch:

I was able to walk to the castle. .....

every winter .....

at the seaside .....

Help llaw

1. Y Treigladd Trwynol/Nasal Mutation

This change happens after the preposition **yn** meaning 'in'.

T > yn Nh

D > yn N

C > yng Ngh

G > yng Ng

P > ym Mh

B > ym M

It does occur in other contexts, but not as often as the soft mutation.
Write a place name you can associate with in the gaps above.

2. Notice how the word **yn** itself changes.

3. There is no mutation after **mewn** (in a...) Dw i'n gweithio mewn coleg.

4. The rest of the imperfect tense of **bod** is also introduced here. Here it is in full.

Cadarnhaol/ Affirmative	Cwestiwn/ Question	Negyddol/ Negative	Ateb/ Answer
Ro'n i*	O'n i?	Do'n i ddim	O'n/Nac o'n
Roeddet ti	Oeddet ti?	Doeddet ti ddim	Oeddet/Nac oeddet
Roedd o/hi	Oedd o/hi?	Doedd o/hi ddim	Oedd/Nac oedd
Roedden ni	Oedden ni?	Doedden ni ddim	Oedden/Nac oedden
Roeddech chi	Oeddech chi?	Doeddech chi ddim	Oeddech/Nac oeddech
Roedden nhw	Oedden nhw?	Doedden nhw ddim	Oedden/Nac oedden

* you will also see Roeddwn i.

5. This tense refers to things we did often in the past, rather than a one-off activity. Compare the following:

Mi wnes i gerdded i'r ysgol ddoe. Mi wnes i weld y bws ysgol.

I walked to school yesterday. I saw the school bus.

Ro'n i'n cerdded i'r ysgol ddoe ac mi wnes i weld y bws ysgol.

I was walking to school yesterday and I saw the school bus.

Ro'n i'n cerdded i'r ysgol pan o'n i'n blentyn.

I walked to school when I was a child.

Lle oeddet ti pan alwodd y bôs? Ro'n i'n cerdded i'r gwaith.

Where were you when the boss called? I was walking to work.

6. You are familiar with the expression **fel arfer** = usually, as usual. We now see **arfer** to express something you used to do. However, we don't have to use it. Using the imperfect conveys the same meaning. **Ro'n i'n arfer gweithio yn yr ysbyty.** – I used to work in the hospital.

7. We always use the imperfect with the following:

Ro'n i'n hoffi/licio _____ I liked

Ro'n i'n gwybod/nabod _____ I knew

Ro'n i isio _____ I wanted

8. We usually use the imperfect with adjectives:

Ro'n i'n brysur.

Roedd hi'n oer.

Uned 15 (un deg pump) – Siarad wyneb yn wyneb

Nod: Ymarfer siarad wyneb yn wyneb ac adolygu unedau 8-14/ *Practise speaking face to face and revise units 8-14.* (Dw i wedi, arall)

Geirfa

gwers(i) ——— *lesson(s)*
llinell(au) ——— *line(s)*

Nos Galan ——— *New Year's Eve*
taith (teithiau) — *journey(s)*

awdur(on) ——— *author(s)*
dant (dannedd) *tooth (teeth)*
dewis(iadau) — *choice(s)*

llyfrgellydd ——— *librarian(s)*
(llyfrgellwyr)
wyneb(au) ——— *face(s)*

anghofio ——— *to forget*
archebu ——— *to order*

trafod ——— *to discuss*
ysgrifennu ——— *to write*
(sgwennu)

annwyl ——— *dear*
buan ——— *soon*

hir ——— *long*
rhyfedd ——— *strange, funny*

bobol bach! — *good grief!*

hyn ——— *this*

Geiriau pwysig i mi

.....
 ×

.....
 ×

.....
 ×

.....
 ×

Gêm o gardiau

				
A	Lle oeddech chi'n byw yn 2007?	Lle aethoch chi i'r ysgol?	Be ydy'ch gwaith chi?	Sut oedd y tywydd ddoe?
2	Lle wnaethoch chi siopa wythnos diwetha?	Pryd wnaethoch chi godi bore 'ma?	Be gest ti i frecwast heddiw?	Be wnaethoch chi ddoe?
3	Sgynnoch chi feic?	Lle aethoch chi ar wyliau ddiwetha?	Dach chi'n darllen y dudalen chwaraeon yn y papur newydd?	Sgynnoch chi gyfrifiadur?
4	Oedd hi'n braf dydd Sadwrn?	Sut oeddet ti'n arfer mynd i'r ysgol?	Be dach chi'n wneud penwythnos nesa?	Aethoch chi i'r coleg?
5	Sgynnoch chi anifeiliaid anwes?	Be dach chi'n hoffi ar y teledu?	Sgynnoch chi amser i siopa heddiw?	Sgynnoch chi deulu?
6	Oedd gynnoch chi anifail anwes pan oeddech chi'n blentyn?	Be oeddech chi'n licio wneud pan oeddech chi'n blentyn?	Lle aethoch chi i siopa Nadolig?	Be wnaethoch chi brynu ddiwetha?
7	Be wnaethoch chi weld ar y teledu neithiwr?	Be gest ti i ginio dydd Sul?	Faint o'r gloch est ti i'r gwely neithiwr?	Lle oeddech chi Nos Galan ddiwetha?
8	Sgynnoch chi gar gwyrdd?	Sut mae'r tywydd heddiw?	Pwy oedd yn y newyddion wythnos diwetha?	Be oedd ar y teledu wythnos diwetha?
9	Lle oeddech chi'n arfer gweithio?	Be doeddet ti ddim yn licio wneud pan oeddet ti'n blentyn?	Lle oeddet ti'n mynd ar wyliau pan oeddet ti'n blentyn?	Lle oeddech chi dydd Nadolig?
10	Be gaethoch chi i swper nos Sadwrn?	Be wnaethoch chi weld yn y sinema ddiwetha?	Lle wnaethoch chi fwyta allan ddiwetha?	Lle dach chi'n byw?
Jac	Oeddet ti'n licio nofio pan oeddet ti'n blentyn?	Be oeddet ti'n hoffi ddarllen pan oeddet ti'n blentyn?	Be doeddet ti ddim yn licio fwyta pan oeddet ti'n blentyn?	Aethoch chi am dro dros y penwythnos?
Brenhines	Wnaethoch chi smwddio neithiwr?	Gaethoch chi baned o goffi bore 'ma?	Tua faint o'r gloch wnest ti adael y tŷ bore 'ma?	Est ti i'r capel/ eglwys/mosg dros y penwythnos?
Brenin	Wnest ti arddio dros y penwythnos?	Wnest ti siarad Cymraeg efo rhywun echdoe?	Lle est ti i'r traeth ddiwetha?	O le dach chi'n dŵad yn wreiddiol?

Sgwrs 1 - Yn y swyddfa

Chris: Bore da. Wyt ti isio paned?

Jo: Coffi du, plîs. Dw i angen caffîn. Roedd y traffig yn ofnadwy bore 'ma.

Chris: Sut aeth y cyfarfod tîm ddoe?

Jo: Da iawn. Mi wnaethon ni drafod y cyfarfod mawr nesa efo'r staff. Dan ni'n mynd i gael y cyfarfod ym Mangor.

Chris: Pryd?

Jo: Mis nesa, gobeithio. Be wyt ti'n wneud heddiw?

Chris: Dw i yn y swyddfa bore 'ma. Dw i isio ateb ebost gan y bôs. Ond mae gen i ddau gyfarfod p'nawn 'ma.

Jo: Dw i wedi ateb pob ebost. Mi wnes i nhw neithiwr. Dw i'n mynd i sgwennu papur heddiw.

Wedi

Dw i wedi ateb pob ebost. ————— *I have answered every email.*

Dw i wedi darllen llyfr Harry Potter. - *I have read a Harry Potter book.*

Dw i wedi gweld ffilm James Bond. - *I have seen a James Bond film.*

Dw i wedi bwyta sushi. ————— *I have eaten sushi.*

Dw i wedi bod yn y gwaith. ————— *I have been in work.*

Dw i ddim wedi chwarae golff. ——— *I haven't played golf.*

Dw i ddim wedi canu carioci. ——— *I haven't sung karaoke.*

Dw i ddim wedi bod yn Las Vegas. - *I haven't been in Las Vegas.*

Dw i ddim wedi nofio yn y Caribî. — *I haven't swum in the Caribbean.*

Wyt ti wedi blino? ————— *Are you tired?*

Wyt ti wedi cael brecwast? ——— *Have you had breakfast?*

Wyt ti wedi cael swydd newydd? — *Have you had a new job?*

Wyt ti wedi ymddeol? ————— *Have you retired?*

Do.

Naddo.

Llongau rhyfel

yfed llefrith soya	gweld gêm hoci iâ	yfed te gwyrdd	gweld ffilm 3D	bod yn lwerddon	gweld gêm pêl-droed America
dawnsio tango	bwyta cyrri madras	canu'r blŵs	yfed lemonêd pinc	darllen <i>Hello</i>	bwyta cig cangarw
bwyta cig crocodeil	canu carioci	dawnsio llinell	byw mewn fflat	gyrru Ferrari	gweithio mewn ffatri
gweld <i>The Sound of Music</i>	bwyta sushi	gyrru tractor	gweld <i>Hamlet</i>	chwarae pêl-droed	bod yn Lerpwl

Sgwrs 2 - Yn y llyfrgell

Llyfrgellydd: P'nawn da.

Eryl: P'nawn da. Dw i isio benthyc *Teithiau Cerdded Cymru* gan Eryl Hughes. Sgynnoch chi gopi, os gwelwch chi'n dda? Dw i ddim yn medru gweld dim byd ar y silff.

Llyfrgellydd: Roedd gynnon ni ddau gopi ddoe. Un munud, dw i'n medru edrych ar y cyfrifiadur.

Eryl: Diolch. Roedd darn yn *Lingo* am y llyfr.

Llyfrgellydd: A, dyma ni. Mi gaeth rhywun arall y ddau gopi ddoe. Dw i'n medru cael copi o lyfrgell arall i chi.

Eryl: Diolch yn fawr iawn.

Llyfrgellydd: Dim problem. Be ydy eich rhif llyfrgell?

Eryl: EBCS3987.

Llyfrgellydd: Be ydy'r enw?

Eryl: Eryl Hughes.

Llyfrgellydd: Mae hyn yn rhyfedd, dyna enw'r awdur.

Eryl: Ia, fi ydy'r awdur!

Llyfrgellydd: Wel, un cwestiwn arall. Dach chi'n defnyddio ebost?

Eryl: Ydw. Eryl.hughes33@llanaber.cymru

Llyfrgellydd: Iawn. Dw i'n medru anfon ebost pan mae'r llyfr yn cyrraedd.

Eryl: Diolch yn fawr. Hwyl!

Arall - *another*

Ffeindiwch y tri **arall** yn y ddeialog a sgwennwch y brawddegau (*sentences*) yma:

1. ....
2. ....
3. ....

Ymarfer:

Dw i wedi cael llyfr arall. ————— *I have had another book.*

Dw i wedi cael llythyr arall. ————— *I have had another letter.*

Dw i wedi cael cerdyn arall. ————— *I have had another card.*

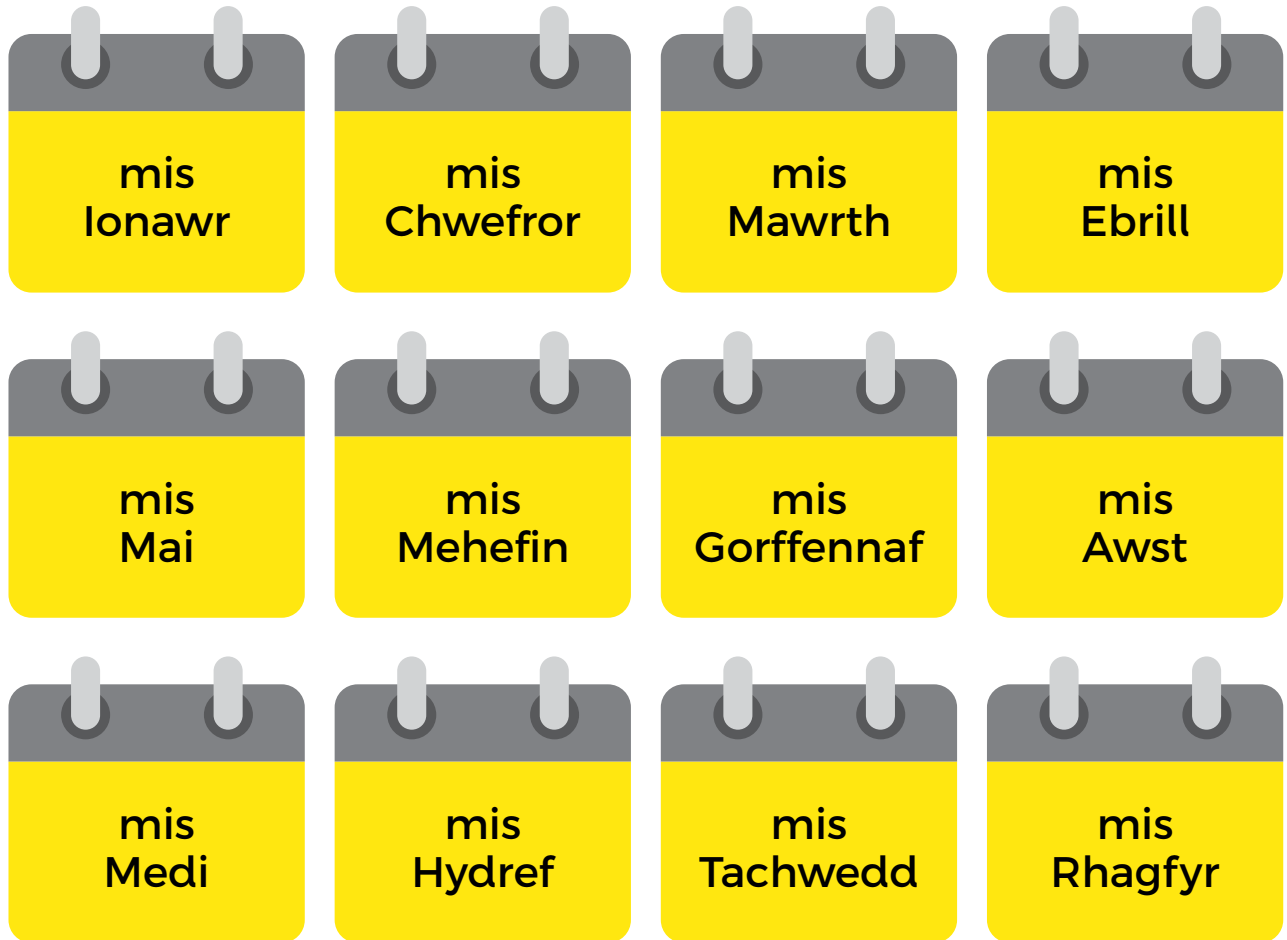
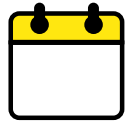
Dw i wedi cael diod arall. ————— *I have had another drink.*

Sgwennwch bum cwestiwn i blentyn efo **arall**.
e.e. Wyt ti isio diod arall?

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Misoedd y flwyddyn

Sgwrs 3

Derbynnnydd: Bore da, ga i helpu?

Chris: Bore da. Mae gen i broblem.

Derbynnnydd: Sgynnoch chi ddannodd?

Chris: Nac oes, ond mi wnes i anghofio dŵad i apwyntiad ddoe.

Derbynnnydd: Be ydy'r enw?

Chris: Chris Jones.

Derbynnnydd: Efo pwy oedd yr apwyntiad?

Chris: Efo Mrs Dent.

Derbynnnydd: Pryd oedd yr apwyntiad?

Chris: Bore ddoe am un ar ddeg.

Derbynnnydd: Un munud – o ia, mae nodyn ar y cyfrifiadur. Roedd hi'n aros am chwarter awr...

Chris: Wel, mae'n ddrwg gen i... Ga i apwyntiad arall?

Derbynnnydd: Pryd?

Chris: Yn fuan, os gwelwch chi'n dda.

Derbynnydd: Mae'n ddrwg gen i, sgynton ni ddim apwyntiad arall efo Mrs Dent tan fis Awst. Dach chi isio gweld deintydd arall?

Chris: Sgen i ddim dewis, felly.

Derbynnydd: Iawn. Apwyntiad efo Mr Dent.

Chris: O... dim diolch, mi ges i boen ofnadwy ar ôl gweld Mr Dent. Ga i apwyntiad efo Mrs Dent ym mis Awst?

Derbynnydd: Ydy Awst y cynta am hanner awr wedi deg yn iawn?

Chris: Wel... ydy, iawn. Hwyl!

Derbynnydd: Wela i chi ym mis Awst. Hwyl!

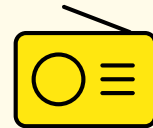
Robin Radio

a) Atebwch:

Lle aeth Llinos dros y penwythnos? .....

Lle wnaeth hi fwyta? .....

Be wnaeth hi ar ôl bwyd? .....

b) Gwrandewch am:

Pwy wnaeth ennill? _____ *Who won?*

Be wnaethoch chi wedyn? — *What did you do then?*

mewn clwb nos _____ *in a night club*

c) Cyfieithwch:

Who won? .....

We heard a group. .....

Did you have fun? .....

Adolygu Atebion (Yes and No Revision)

Wnest ti'r gwaith?	Do. / Naddo.	Uned 9
Wnaeth y plant fynd i'r ysgol?	Do. / Naddo.	Uned 9
Aethoch chi ar wyliau llynedd?	Do. / Naddo.	Uned 10
Aeth Gwen i'r gwaith?	Do. / Naddo.	Uned 10
Gest ti frecwast heddiw?	Do. / Naddo.	Uned 11
Gaeth y teulu amser da yn Sbaen?	Do. / Naddo.	Uned 11
Sgen ti anifail anwes?	Oes. / Nac oes.	Uned 12
Sgan Gareth gar gwyrdd?	Oes. / Nac oes.	Uned 12
Oedd hi'n braf ddoe?	Oedd. / Nac oedd.	Uned 13
Oedd gen ti gur pen?	Oedd. / Nac oedd.	Uned 13
Oeddet ti'n brysur ddoe?	O'n. / Nac o'n.	Uned 14
O'n i'n iawn?	Oedd. / Nac oedd.	Uned 14
Oeddech chi yma wythnos diwetha?	Oedden. / Nac oedden.	Uned 14
Oedden ni yn y parti?	Oeddech. / Nac oeddech.	Uned 14
Oedden nhw'n hapus?	Oedden. / Nac oedden.	Uned 14
Wyt ti wedi adolygu?	Do. / Naddo.	Uned 15

Sgwrs 4

A: Helô, cariad; croeso adre. Gest ti ddiwrnod da yn y gwaith?	B: Do.
B: Naddo.	A: Wyt ti isio bwyd?
A: Bechod. Oeddet ti'n brysur ofnadwy?	B: Oes.
B: O'n.	A: Ydy stêc yn iawn?
A: Oedd y staff yn flin eto heddiw?	B: Ydy.
B: Oedden.	A: Be wyt ti isio efo fo? Tatws neu sglodion?
A: Est ti allan amser cinio?	B: Ia.
B: Naddo.	A: Llysiau neu salad?
A: Gest ti frechdan yn y swyddfa?	B: Ia.
	A: Bobol bach! Dw i'n siarad efo'r wal!

Help llaw

1. Yn Uned 15, we have another past tense – the **perfect tense**:

Mi wnes i ddarllen _____ *I read*

Ro'n i'n darllen _____ *I was reading*

Dw i wedi darllen _____ *I have read*

2. The perfect tense is very similar to the present tense, **yn** is replaced by **wedi**.

Dw i'n darllen _____ **Dw i wedi darllen**

Rwy't ti'n darllen _____ **Rwy't ti wedi darllen**

Mae o/hi'n darllen _____ **Mae o/hi wedi darllen**

Dan ni'n darllen _____ **Dan ni wedi darllen**

Dach chi'n darllen _____ **Dach chi wedi darllen**

Maen nhw'n darllen _____ **Maen nhw wedi darllen**

Syniad da!

Syniad da! – Mentrau Iaith

Mae 'na 22 Menter Iaith (*Language Initiatives*) yng Nghymru. Edrychwch ar y map. Maen nhw yna i helpu pobol i fwynhau'r Gymraeg.

Their aim is to enable people of all ages to use Welsh in their communities and to socialise through the medium of Welsh. They arrange various activities for fluent Welsh speakers and Welsh learners, such as concerts, trips, quizzes, drama clubs for children, art and yoga sessions. Why not search online for your local Menter Iaith? As well as practising your Welsh, you can meet new friends and develop new skills.

Uned 16 (un deg chwech) - Rhifau, Amser a Phres

Nod: Siarad am amser a phres/Talking about time and money
(Faint o'r gloch ydy hi?, y cloc, Faint ydy...?, pres)

Geirfa

Ffrainc ———— *France*
mil(oedd) ———— *thousand(s)*

pys ———— *peas*

cwm (cymoedd) ———— *valley(s)*
cwmni (cwmnïau) ———— *company (companies)*
chwarter(i) ———— *quarter(s)*
menyn ———— *butter*

newyddion ———— *news*
pensil(iau) ———— *pencil(s)*
ugain ———— *twenty*

cymryd ———— *to take*
cynnwys ———— *to include*
ffermio ———— *to farm*
perfformio ———— *to perform*

sgorio ———— *to score*
trefnu ———— *to organise*
troi ———— *to turn*

drwg ———— *bad*

digon ———— *enough*
hynny ———— *that*
o'r gorau ———— *ok, all right*
rhy ———— *too*
tan ———— *until*

yn erbyn ———— *against*
yn ôl ———— *back, ago;*
according to
yn unig ———— *only*

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Amser

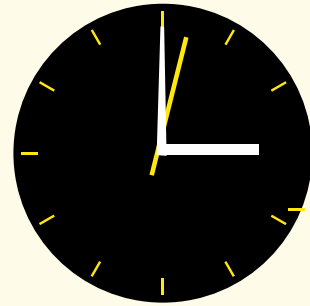
Faint o'r gloch ydy hi? _____ *What time is it?*

Mae hi'n un o'r gloch. _____ *It is one o'clock.*

Mae hi'n **ddau** o'r gloch. _____ *It is two o'clock.*

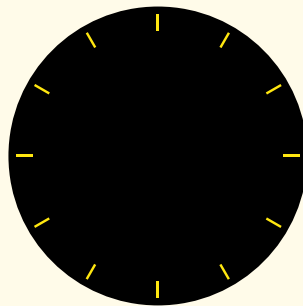
Mae hi'n **dri** o'r gloch. _____ *It is three o'clock.*

Mae hi'n **bedwar** o'r gloch. _____ *It is four o'clock.*

pum munud **i ddau**
deg munud **i ddau**
chwarter **i ddau**
ugain munud **i ddau**
pum munud ar hugain
i ddau

o'r gloch

pum munud wedi dau
deg munud wedi dau
chwarter wedi dau
ugain munud wedi dau
pum munud ar hugain
wedi dau

hanner awr wedi dau

Faint o'r gloch mae'r dosbarth yn dechrau? Saith o'r gloch. ————— *What time does the class start?
Seven o'clock.*

Faint o'r gloch mae'r dosbarth yn gorffen? Naw o'r gloch. ————— *What time does the class finish?
Nine o'clock.*

Faint o'r gloch mae'r gêm yn dechrau? Tri o'r gloch. ————— *What time does the game start?
Three o'clock.*

Faint o'r gloch mae'r gêm yn gorffen? Chwarter i bump. ————— *What time does the game finish?
Quarter to five.*

Dechrau	Rhaglen
06:00	Cyw
	Cegin Bryn
13:00	Newyddion amser cinio
	Tywydd amser cinio
13:15	Prynhawn da
	Ffermio
16:00	Awr Fawr
	Stwnsh
18:00	Newyddion amser te
	Tywydd amser te
18:20	O'r Eisteddfod
19:00	Heno
	Newyddion
20:00	Pobol y Cwm
	Garddio a Mwy
	Y Byd ar Bedwar
21:30	Sgorio
22:45	Y Clwb Rygbi

S4/C
Partner A

Dechrau	Rhaglen
	Cyw
12:00	Cegin Bryn
	Newyddion amser cinio
13:10	Tywydd amser cinio
	Prynhawn da
15:00	Ffermio
	Awr Fawr
17:00	Stwnsh
	Newyddion amser te
18:15	Tywydd amser te
	O'r Eisteddfod
	Heno
19:30	Newyddion
	Pobol y Cwm
20:30	Garddio a Mwy
21:00	Y Byd ar Bedwar
	Sgorio
	Y Clwb Rygbi

S4/C
Partner B

Mi wnes i godi am hanner awr ————— *I got up at half past six.*
wedi chwech.

Mi wnes i adael y tŷ am hanner ————— *I left the house at half past seven.*
awr wedi saith.

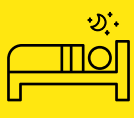
Mi wnes i gyrraedd adre am ————— *I arrived home at five o'clock.*
bump o'r gloch.

Mi wnes i fynd i'r gwely am ————— *I went to bed at ten o'clock.*
ddeg o'r gloch.

Faint o'r gloch wnest ti ————— *What time did you get up
godi ddoe?*
Faint o'r gloch wnest ti ————— *What time did you leave the
adael y tŷ?*
Faint o'r gloch wnest ti ————— *What time did you arrive home?
gyrraedd adre?*
Faint o'r gloch wnest ti ————— *What time did you go to bed
fynd i'r gwely neithiwr?*

				
Enw	codi	gadael y tŷ	cyrraedd adre	mynd i'r gwely

Pres/Arian

Punt / ceiniog

Dwy bunt / geiniog

Tair punt / ceiniog

Pedair punt / ceiniog

Pum punt / ceiniog

Chwe **phunt** / **cheiniog**

Saith punt / ceiniog

Wyth punt / ceiniog

Naw punt / ceiniog

Deg punt / ceiniog

Ugain punt / ceiniog

Dau ddeg saith punt / ceiniog

Faint ydy'r gacen?	How much is the cake?
Punt.	A pound.
Faint ydy'r gwyliau?	How much is the holiday?
Pum can punt.	£500.
Faint ydy'r car?	How much is the car?
Pum mil o bunnau.	£5,000.
Faint ydy'r garafán?	How much is the caravan?
Ugain mil (o bunnau).	£20,000.

Prisiau Tesburys

Cofiwch –
Rhad / Drud iawn!

Partner A	
Tatws newydd	£1
Siocled poeth	
Bisgedi	90c
Pensiliau lliw	£3
Llyfr lliwio	
Moron	
Pys mewn tun	30c
Menyn	
Afalau	£2.99
Cacfen Pen-blwydd	

Partner B	
Tatws newydd	
Siocled poeth	£1.50
Bisgedi	
Pensiliau lliw	
Llyfr lliwio	£1.50
Moron	40c
Pys mewn tun	
Menyn	£1.15
Afalau	
Cacfen Pen-blwydd	£4.50

Amserau a Phrisiau

Be?	Amser dechrau (Defnyddiwch rifau/Use numbers)	Pris (Defnyddiwch rifau/Use numbers)
Cyngerdd		
Parti		
Cwrs Sbaeneg		
Clwb Dawnsio		
Cadw'n Heini		

Sgwrs yn y Siop

Ceri: Faint ydy'r llyfr yna, os gwelwch chi'n dda?

Sam: Pedair punt naw deg naw.

Ceri: Ddim yn rhy ddrwg. Ga' i brynu un, os gwelwch chi'n dda?

Sam: Wrth gwrs. Dyma chi. Pedair punt naw deg naw, os gwelwch chi'n dda.

Ceri: A faint ydy'r calendr?

Sam: Dim ond dwy bunt pum deg!

Ceri: Mae hynny'n dda. Ga i ddau, os gwelwch chi'n dda?

Sam: Dyma chi. Naw punt naw deg naw.

Ceri: O, mae'n ddrwg gen i, sgen i ddim digon o bres...Dach chi'n cymryd cerdyn?

Sam: Ydan, wrth gwrs.

Ceri: Pam wnaethoch chi ddim deud?

Sam: Wnaethoch chi ddim gofyn!

Ymarfer - Rhy

Ydy'r bwyd yn ddrud?

Nac ydy, ddim yn rhy ddrud.

Ydy'r tywydd yn ddrwg? .....

Ydy'r coffi yn boeth? .....

Ydy'r te'n oer? .....

Ydy'r gwaith yn ddiflas? .....

Ydy'r bès yn ddiog? .....

Ynganu

Dudwch y brawddegau yma wrth eich partner, bob yn ail.

Dw i'n darllen llyfrau Llinos.

Mae chwe chwaer yn chwarae cardiau.

Llwyd ydy lliw'r llyfrau yn y llyfrgell.

Dw i'n gweithio mewn gwesty gwely a brecwast.

Llyfrau Amdani

Dach chi rŵan yn medru darllen *Gorau Glas* gan Lois Arnold. Dach chi'n medru prynu'r llyfr o'ch siop lyfrau leol neu ar gwales.com. Dyma'r clawr (cover) a'r paragraff cynta:

Shwmae! Alix dw i. Dw i'n 23 oed. Dw i'n byw yn Aberglas.

Dw i ddim yn enwog. Person bach dw i (dim ond 5' 1"!).

Ond bob dydd dw i'n gwisgo iwnifform. Yna dw i'n codi'r radio, y cyffion, y camera, y tortsh a'r ffôn.

Person newydd dw i nawr. Alix Jenkins, Heddlu Aberglas, yn mynd ar batrôl!

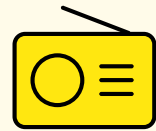
Robin Radio

a) Atebwch

Lle mae'r cyngerdd? .....

Pryd mae'r cyngerdd? .....

Pam mae Anti Mair isio mynd? .....

b) Gwrandewch am:

Sut medrwn ni helpu? ————— *How can we help?*

bargen go iawn ————— *a real bargain*

Diolch am eich help. ————— *Thank you for your help.*

c) Cyfieithwch:

We are organising a bus. .....

We can share the bus. .....

I want to hear the choir again. .....

numbers 1

numbers 2

time

money

Help llaw

1. It is important, as always, to remember to use the soft mutation after **i**, e.g. **chwarter i bedwar**. We also see it here after **am**, e.g. **am bump o'r gloch**.

2. As with the weather, we use the feminine pronoun when referring to time, e.g. **Faint o'r gloch ydy hi? Mae hi'n bump o'r gloch**.

3. The number following **yn** takes the **treigladd meddal**:
Mae hi'n bump o'r gloch.
Mae hi'n ddeuddeg o'r gloch.

4. The older forms of the numbers 20 and 25 are used when telling the time:
20 = ugain
25 = pump ar hugain (literally five on twenty)

5. Also, note the placing of the words **awr** and **munud** in the middle of the number:

pum munud ar hugain
pedair awr ar hugain (24 hours)

The reason for adding the letter **h** will be explained later.

6. Money.

Punt and **ceiniog** are both feminine nouns.

The numbers two, three and four have feminine forms (see Unedau 7 a 12)
 = **dwy, tair + pedair**.

Remember to change the numbers accordingly.

7. Tri a Chwe

The **treigladd llaes** (aspirate mutation) follows **tri** and **chwe**:

tri theulu	chwe theulu
tri chant	chwe chant
tri phlentyn	chwe phlentyn

8. Yn y ddeialog, dach chi'n gweld **ddim yn rhy ddrwg**. **Rhy** always comes before the adjective and causes a **treigladd meddal** (**drwg > rhy ddrwg**).

Uned 17 (un deg saith) - Mi fydd hi'n braf yfory

Nod: Siarad am ddiwyddiadau yn y dyfodol/ *Speaking about events in the future*
(mi fydda i, mi fydd o/hi)

Geirfa

cystadleuaeth — *competition(s)*
(cystadlaethau)
ffair — *fair*
Gwlad yr Iâ — *Iceland*
hysbyseb(ion) — *advert(s)*

noson — *evening*
ochr(au) — *side(s)*
seren (sêr) — *star(s)*
yr Wyddfa — *Snowdon*

bar(iau) — *bar(s)*
lled — *width*
maes (meysydd) — *field(s)*
mynediad — *entry*
oedolyn — *adult(s)*
(oedolion)

pensiwn — *pension*
pensiynwr (-wyr) — *pensioner(s)*
trydan — *electricity*

cefnogi — *to support*
chwerthin — *to laugh*
digwydd — *to happen*

gwenu (ar) — *to smile (at)*
poeni — *to worry*
torri — *to break, to cut*

cynnes — *warm*
di-waith — *unemployed*
hawdd — *easy, simple*

niwlog — *foggy, misty*
posib — *possible*

ar werth — *for sale*
dim ond — *only*

ledled — *throughout*
unrhyw — *any*

Geiriau pwysig i mi

.....
×

.....
×

.....
×

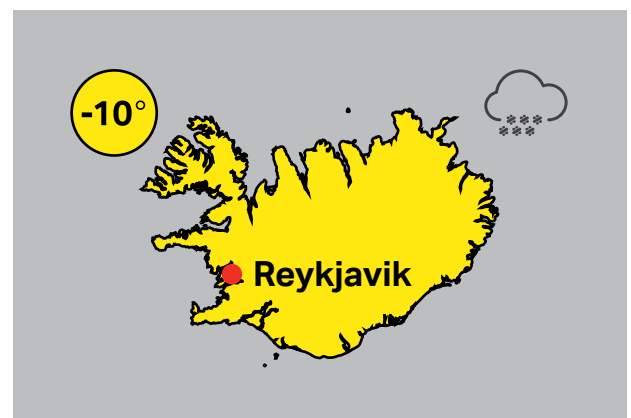
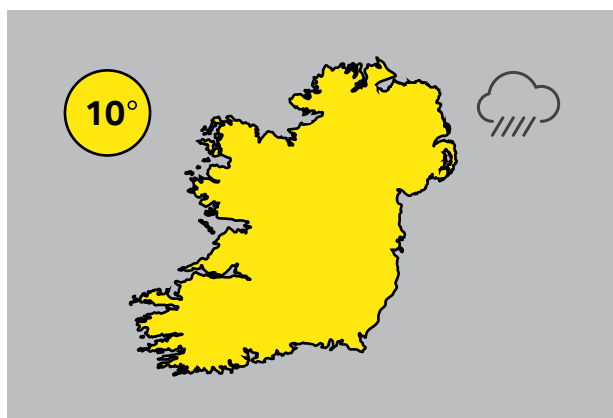
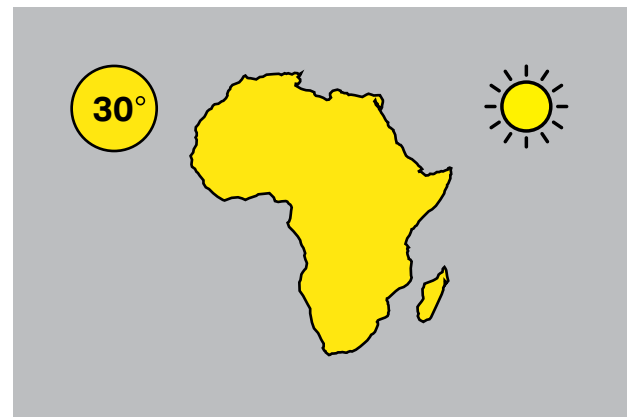
.....
×

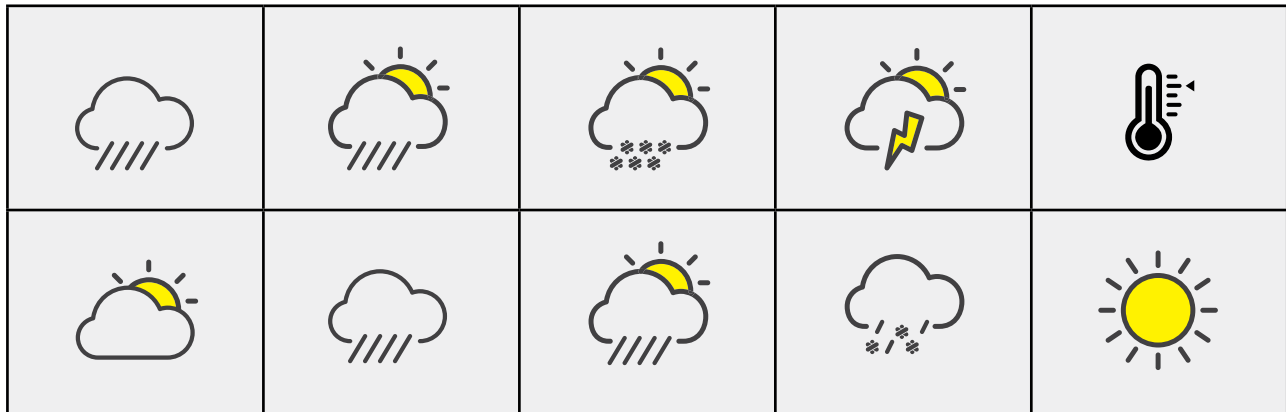
Mae hi'n braf heddiw. ————— *It's fine today.*
Roedd hi'n braf ddoe. ————— *It was fine yesterday.*
Mi fydd hi'n braf heno. ————— *It will be fine tonight.*
Mi fydd hi'n bwrw eira yfory. ————— *It will be snowing tomorrow.*

Sut fydd y tywydd yfory? ————— *How will the weather be tomorrow?*
Fydd hi'n bwrw glaw ym ————— *Will it be raining in Blaenau Ffestiniog?*
Mlaenau Ffestiniog?
Fydd hi'n bwrw eira ar yr Wyddfa? — *Will it be snowing on Snowdon?*
Fydd hi'n boeth yn Siberia? ————— *Will it be hot in Siberia?*
Fydd hi'n oer yn Dubai? ————— *Will it be cold in Dubai?*

Bydd. **Na fydd.**

Fydd hi'n...?

Mi fydd Bethan yn brysur heno. — *Bethan will be busy tonight.*

Mi fydd hi'n brysur yfory. — *She will be busy tomorrow.*

Mi fydd Bryn yn brysur heno. — *Bryn will be busy tonight.*

Mi fydd o'n brysur yfory. — *He will be busy tomorrow.*

Fydd Bethan ddim yn brysur heno. — *Bethan won't be busy today.*

Fydd hi ddim yn brysur yfory. — *She won't be busy tomorrow.*

Fydd Bryn ddim yn brysur heno. — *Bryn won't be busy tonight.*

Fydd o ddim yn brysur yfory. — *He won't be busy tomorrow.*

Llongau rhyfel

Fydd Bethan yn ... yfory?

gweithio yn Llundain	trefnu mynd allan efo ffrind	adolygu cyn y dosbarth Cymraeg	codi dail ar ôl y storm
mynd i'r ysbyty	trefnu cyfarfod i'r cwmni yn Lerpwl	mynd at y meddyg	cael pres o'r banc
cael cegin newydd yn y tŷ	gwneud crempog i frecwast	mynd i'r ysgol	mynd i'r dosbarth Cymraeg
mynd at y deintydd	symud tŷ	prynu cot newydd	prynu tocyn loteri
mynd i Ffrainc am y penwythnos	cysgu'n hwyr	bwyta brechdanau i ginio	mynd ar wyliau

Lle fydd pawb yn mynd? ————— *Where will everyone be going?*
Sut fydd pawb yn mynd? ————— *How will everyone be going?*
Pryd fydd pawb yn mynd? ————— *When will everyone be going?*
Pam fydd pawb yn mynd? ————— *Why will everyone be going?*

Lle fydd pawb yn mynd ar wyliau?

Pwy?	Lle?	Bwyta?	Yfed?
A - Tom	Tokyo	sushi	sake
2 - Mari	Milan	pitsa	cappuccino
3 - Morfydd	Morocco	couscous	te mint
4 - Marc	Madras	cyrri poeth	te chai
5 - Mair	Madrid	tapas	gwin Rioja
6 - Sara	Sydney	barbeciw	lager
7 - Mathew	Moscow	strogonoff	fodca
8 - Gareth	Glasgow	haggis	wisgi
9 - Paul	Provence	croissant	siampên
10 - Sam	Seattle	byrgyr	coffi
Jac - Jac	Acapulco	tacos	tequila
Brenhines - Liz	Lerpwl	lobsgows	cwrw
Brenin - Carlo	Caerffili	caws	paned o de

Mi fydda i yn y gwaith yfory. ————— *I will be in work tomorrow.*
Mi fydda i yn y tŷ yfory. ————— *I will be in the house tomorrow.*
Mi fydda i yn y dre yfory. ————— *I will be in town tomorrow.*
Mi fydda i yn y siop yfory. ————— *I will be in the shop tomorrow.*

Ynganu

Dudwch y brawddegau yma:

Roedd hi'n stormus yn Rhuthun neithiwr.
 Mae'r haul yn gwenu yn Hwlfordd heddiw.
 Mi fydd hi'n wlyb ledled y wlad heno.
 Mi fydd hi'n fendigedig o Fangor i Flaenau Ffestiniog yfory.

Gwrando

Llenwch y bylchau. *Fill in the gaps.*

Dyma'r bwletin tywydd.

Roedd hi'n ..... iawn ddoe, dros Gymru i gyd. Diolch byth, mae
 hi'n ..... rŵan, tywydd i fynd â'r ci am dro. Ond, mae'n
 ddrwg gen i ddeud, mae hi'n mynd i ..... heno. Mi fydd
 hi'n ..... dros nos yn y de a'r gogledd. Yfory, mi fydd
 y ..... wedi mynd, ond mi fydd hi'n ..... Dim
 ..... yfory eto! A dyna'r bwletin tywydd.

Sgwrs

Derbynnnydd: Bore da, ga i helpu?

Chris: Ga i siarad efo'r bôs?

Derbynnnydd: Dydy o ddim yma heddiw. Mae o ar wyliau yn y Bahamas.

Chris: Pryd fydd o'n ôl?

Derbynnnydd: Fydd o ddim yn ôl tan wythnos i ddydd Mawrth.

Chris: Ga i adael neges?

Derbynnnydd: Cewch, wrth gwrs.

Chris: Chris Ellis dw i. Dw i'n gweithio yn swyddfa Abercastell. Ar ôl y storm ddoe, mae'r trydan wedi torri yn y swyddfa ac mae hi'n oer iawn yma.

Derbynnnydd: O diar, mae'n ddrwg gen i glywed. Fydd hi'n bosib i chi ebostio'r bôs? Mi fydd o'n medru darllen yr ebost yn y gwesty. Mae o'n darllen pob ebost bob dydd.

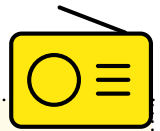
Chris: Fydd hi ddim yn bosib ebostio achos mae'r trydan wedi torri.

Derbynnnydd: O, ia.

Chris: Diolch am eich help chi.

Derbynnnydd: Croeso! Unrhyw bryd!

Robin Radio

a) Atebwch:

Am faint o'r gloch fydd y ffair yn dechrau?

.....

Faint fydd rhywun 70 oed yn dalu i fynd i'r ffair?

.....

Sut oedd y tywydd llynedd?

.....

b) Gwrandewch am:

mynediad am ddim _____ *free entry*

Mi fydd yr haul yn gwenu _____ *The sun will be shining. (literally, smiling)*

Be fydd yn digwydd? _____ *What will be happening?*

llifogydd _____ *floods*

c) Cyfieithwch:

in six weeks .....

The doors will open. .....

very noisy as usual .....

Help llaw

1. The future form of **bod** (to be) is widely used in Welsh. You will hear it in the context of organising events and talking about the weather.

Mi fydd o/hi	<i>He/she/it will be</i>	Mi fydda i	<i>I will be</i>
Fydd o/hi?	<i>Will he/she/it be?</i>	Fydda i?	<i>Will I be?</i>
Fydd o/hi ddim	<i>He/she/it won't be</i>	Fydda i ddim	<i>I won't be</i>

2. The same mutation rules apply following **yn** as the present and imperfect tenses. Nouns and adjectives mutate following **yn**, but not verbs:

Mae hi'n gweithio.	Mae hi'n diwtor .	Mae hi'n brysur .
Roedd hi'n gweithio.	Roedd hi'n diwtor .	Roedd hi'n brysur .
Mi fydd hi'n gweithio.	Mi fydd hi'n diwtor .	Mi fydd hi'n brysur .

Uned 18 (un deg wyth) - Mi fydda i'n mynd

Nod: Siarad am gynlluniau yn y dyfodol/ Talking about plans in the future
(mi fyddi di, mi fyddwn ni, mi fyddwch chi, mi fyddan nhw)

Geirfa

anrheg(ion) ———— *present(s)*
blwyddyn ———— *year(s)*
(blynyddoedd)
cadair (cadeiriau) — *chair(s)*
fferyllfa ———— *chemist shop(s)*
(fferyllfeydd)

gwobr(au) ———— *prize(s)*
marchnad(oedd) - *market(s)*
mefusen (mefus) - *strawberry*
   (strawberries)
rhan(nau) ———— *part(s)*
sioe(au) ———— *show(s)*

gobaith ———— *hope*
hufen ———— *cream*
mêl ———— *honey*

mis mêl ———— *honeymoon*
siopwr (-wyr) — *shopkeeper(s)*

cystadlu ———— *to compete*
dyfalu ———— *to guess*
eistedd ———— *to sit*
glanhau ———— *to clean*

nôl ———— *to get, collect*
pacio ———— *to pack*
priodi ———— *to marry, to get*
   married

enedlaethol ———— *national*

ifanc ———— *young*

ar gyfer ———— *for (the purpose of)*
ar ôl ———— *after*
beth bynnag ———— *anyway*
erbyn ———— *by (amser)*

ers ———— *since*
ers talwm ———— *a long time ago*
os ———— *if*
prif ———— *main, top, highest*

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Mi fydda i'n teithio wythnos nesa. — *I will be travelling next week.*

Mi fydda i'n siopa wythnos nesa. — *I will be in shopping next week.*

Mi fydda i'n gweithio wythnos nesa. — *I will be working next week.*

Mi fydda i'n ymlacio wythnos nesa. — *I will be relaxing next week.*

Fyddi di'n smwddio wythnos nesa? — *Will you be ironing next week?*

Fyddi di'n siopa wythnos nesa? — *Will you be shopping next week?*

Fyddi di'n siarad Cymraeg — *Will you be speaking Welsh next week?*
wythnos nesa?

Fyddi di'n gweithio wythnos nesa? — *Will you be working next week?*

Bydda. Na fydda.

Wythnos nesa...

Enw					
smwddio					
siopa					
siarad Cymraeg					
mynd â'r ci am dro					
gweithio					
ymlacio					
darllen papur newydd					
garddio					

Be fyddi di'n wneud heno? ————— *What will you be doing tonight?*
Be fyddi di'n wneud yfory? ————— *What will you be doing tomorrow?*
Be fyddi di'n wneud yn y gwaith? — *What will you be doing at work?*
Be fyddi di'n wneud ar wyliau? ——— *What will you be doing on holiday?*

Enw	heno	yfory	wythnos nesa	mis nesa

Mi fyddwn ni'n pacio heno. ————— *We will be packing tonight.*
Mi fyddwn ni'n hedfan bore yfory. — *We will be flying tomorrow morning.*
Mi fyddwn ni'n cyrraedd p'nawn yfory. — *We will be arriving tomorrow afternoon.*
Mi fyddwn ni'n ymlacio nos yfory. — *We will be relaxing tomorrow evening.*

Pryd fyddwch chi'n pacio? ————— *When will you be packing?*
Pryd fyddwch chi'n hedfan? ————— *When will you be flying?*
Pryd fyddwch chi'n cyrraedd? ——— *When will you be arriving?*
Pryd fyddwch chi'n ymlacio? ——— *When will you be relaxing?*

Mi fyddan nhw'n pacio heno. ————— *They will be packing tonight.*
Mi fyddan nhw'n hedfan bore yfory. — *They will be flying tomorrow morning.*
Mi fyddan nhw'n cyrraedd p'nawn yfory. — *They will be arriving tomorrow afternoon.*
Mi fyddan nhw'n ymlacio nos yfory. — *They will be relaxing tomorrow evening.*

Lle fyddwch chi'n mynd?

Edrychwch ar y grid. Lle fyddwch chi'n mynd ar wyliau? Gwnewch bedair brawddeg trwy ddewis un elfen o'r colofnau gwahanol. Wedyn, siaradwch efo partner.

Look at the grid. Choose four different holidays by taking one element from each column. Then speak to your partner about your holidays.

Lle?	Gwneud?	Bwyta?	Yfed?
India	canu carioci	caws	te gwyrdd
Las Vegas	gwyllo pêl-droed a rygbi	mefus a hufen	sake
Hong Kong	prynu gwin	sushi	te du
Tokyo	gwyllo tennis	byrgyr mawr	gwin coch
Caerdydd	siopa	cyrri	wisgi Bourbon
Wimbledon	gweld y Taj Mahal	chop suey	cwrw Brains
Bordeaux	gweld "Elvis"	pysgod a sglodion	Pimms

Fyddi di'n garddio yfory?	<i>Will you be gardening tomorrow?</i>	Bydda.	☒
Fyddi di'n gwrando ar gerddoriaeth?	<i>Will you be listening to music?</i>	Bydda.	☒
Fyddi di'n chwarae ar y cyfrifiadur?	<i>Will you be playing on the computer?</i>	Na fydda.	☐
Fyddwch chi'n mynd i fowlio deg?	<i>Will you be going ten pin bowling?</i>	Byddwn.	☒
Fyddwch chi'n mynd â'r ci am dro?	<i>Will you be taking the dog for a walk?</i>	Na fyddwn.	☐
Fydd o/hi'n llanau'r tŷ?	<i>Will he/she be cleaning the house?</i>	Bydd.	☒
Fydd o/hi'n cystadlu?	<i>Will he/she be competing?</i>	Na fydd.	☐
Fyddan nhw'n mynd i'r farchnad?	<i>Will they be going to the market?</i>	Byddan.	☒
Fyddan nhw'n mynd ar fis mêl?	<i>Will they be going on honeymoon?</i>	Na fyddan.	☒

Faint o bobol yn y dosbarth...?

	Dyfalw	Ateb
Fyddi di yn y gwely cyn hanner awr wedi deg heno?		
Fyddi di'n llau'r tŷ dros y penwythnos?		
Fyddi di'n rhydd nos Sul?		
Fyddi di'n brysur wythnos nesa?		
Fyddi di yn Lloegr mis nesa?		

Mae'n ddrwg gen i ond ...

Fyddi i ddim ar gael. _____ *I won't be available.*

Fyddi i ddim yn y cyfarfod. _____ *I won't be in the meeting.*

Fyddi i ddim yn y dosbarth. _____ *I won't be in class.*

Fyddi i ddim yn gweithio. _____ *I won't be working.*

Efo partner, sgwennwch pryd fydd pawb yn gwneud y pethau yma.

Fyddi i ddim yn mynd i'r capel dydd Llun.

.....

Fyddi di ddim yn nofio yn y môr dydd Mawrth.

.....

Fydd Gareth ddim yn chwarae pêl-droed dydd Mercher.

.....

Fyddwn ni ddim yn mynd i'r mosg dydd Iau.

.....

Fyddwch chi ddim yn mynd i'r bingo dydd Gwener.

.....

Fyddan nhw ddim yn gweithio dydd Sadwrn.

.....

Fydd y plant ddim yn yr ysgol dydd Sul.

.....

Os

Cysylltwch y ddau hanner.

Os bydd hi'n braf yfory,	mi fydda i'n gweithio'n hwyr.
Os bydd pwll yn y gwesty,	mi fydda i'n mynd i'r fferyllfa.
Os bydd y bus yn hwyr,	mi fydda i'n mynd am dro yn y parc.
Os bydd pobol yn dŵad i aros,	mi fydda i'n aros yn y gwely.
Os bydda i isio paned o goffi,	mi fydda i'n colli dechrau'r gêm.
Os bydda i isio tabledi,	mi fydda i'n mynd i nofio.
Os bydda i'n brysur,	mi fydda i'n llunau'r tŷ.
Os bydda i'n sâl,	mi fydda i'n mynd i'r caffi.

Gwrando

Gwrandewch ar y ddeialog ac atebwch y cwestiynau.

1. Be mae Siwan isio?

.....

Be ydy'r problem?

.....

2. Be mae Dafydd isio?

.....

Be ydy'r problem?

.....

Ynganu

A: Ga i siarad efo Ceri Prys, os gwelwch chi'n dda?

B: Mae'r lein yn brysur. Dach chi'n medru ffonio'n ôl mewn chwarter awr?

A: Nac ydw... Ydy Dafydd Elis i mewn?

B: Mae o mewn cyfarfod. Mi fydd o yn y swyddfa ar ôl tri o'r gloch.

A: Be am Ann Davies, 'ta?

B: Dydy hi ddim yn y gwaith, mae'n ddrwg gen i. Mae hi ar wyliau tan ddydd lau nesa.

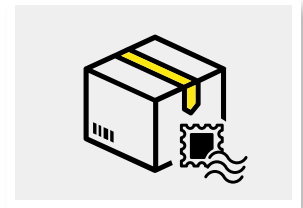
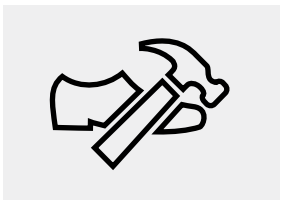
A: Reit, dw i isio siarad efo'r Pennaeth.

B: Fi ydy'r Pennaeth. Dw i'n rhy brysur i siarad rwan. Hwyl fawr.

Sgwrs

Ym mha drefn mae'r llefydd yma'n codi yn y Sgwrs? / In which order do these locations arise in the Sgwrs?

Gwrandewch ar y ddeialog a llenwch y grid:

	Be fydd Chris yn wneud yn y llefydd yma?
y farchnad	
siop Mr Clark	
y swyddfa bost	
y fferyllfa	

Jo: Fyddi di'n mynd i'r dre heddiw?

Chris: Bydda.

Jo: Fyddi di'n medru prynu un neu ddau o bethau i mi?

Chris: Bydda, wrth gwrs. Be wyt ti isio?

Jo: Fyddi di'n medru prynu ffrwythau o'r farchnad?

Chris: Iawn, wrth gwrs.

Jo: Dw i angen trwsio'r esgidiau 'ma. Fyddi di'n medru mynd â nhw i siop Mr Clark?

Chris: Wel, o'r gorau...

Jo: Fyddi di'n medru mynd i'r swyddfa bost? Dw i angen stampiau i bostio anrheg.

Chris: Wel... mi fydd y swyddfa bost yn brysur iawn...

Jo: Ac wyt ti'n meindio mynd i nôl y presgripsiwn yma o'r fferyllfa? Sgen i ddim tabledi cur pen ar ôl...

Chris: Bobol bach, dw i'n dechrau cael cur pen! Mi fydda i drwy'r dydd! Wyt ti isio rhywbeth arall?

Jo: Na, dw i'n iawn. Mi fydda i'n mynd i'r dre yfory beth bynnag. Dw i isio dillad newydd ar gyfer parti Siân nos Wener.

Ar gyfer

Yn y ddeialog, dach chi'n gweld:

Dw i isio dillad newydd **ar gyfer** parti Siân.

Edrychwch ar y brawddegau yma:

Dw i isio dillad **ar gyfer** y parti.

Dw i isio tocyn **ar gyfer** y gêm.

Dw i isio ystafell **ar gyfer** y cyfarfod.

Efo partner, edrychwch ar y lluniau a chysylltwch (*connect*) ddau lun i wneud brawddeg.

Darllen

Tair eisteddfod a sioe

Mae'r gair eisteddfod yn dŵad o ddau air Cymraeg – **eistedd** a **bod**. Mae bardd (*poet*) yn ennill cadair mewn seremoni.

Roedd eisteddfodau ers talwm yng Nghymru ond roedd yr Eisteddfod Genedlaethol "fodern" gyntaf yn 1861 yn Aberdâr. Erbyn heddiw mae dros 150,000 o bobol yn mynd i'r Eisteddfod Genedlaethol bob blwyddyn. Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd Corwen 1929 oedd y gyntaf i bobol ifanc. Erbyn hyn mae dros 90,000 yn dŵad i Eisteddfod yr Urdd.

Fel arfer, pan mae Eisteddfod yr Urdd yn y Gogledd mae'r Eisteddfod Genedlaethol yn y De. Y flwyddyn wedyn mae'r ddwy Eisteddfod yn symud i ben arall Cymru.

Roedd Eisteddfod yn Llangollen am y tro cyntaf yn 1947. Mae 'na bobol o bob rhan o'r byd yn dŵad i gystadlu. Mae dros 50,000 yn dŵad i Langollen i'r Eisteddfod bob blwyddyn.

Ond yn Sioe Fawr Llanelwedd mae dros 200,000 o bobol – a llawer iawn o anifeiliaid!

Ffeindiwch dair ffaith (*find 3 facts*) **o'r darn yma a sgwennwch nhw yn Gymraeg.**

1. ....

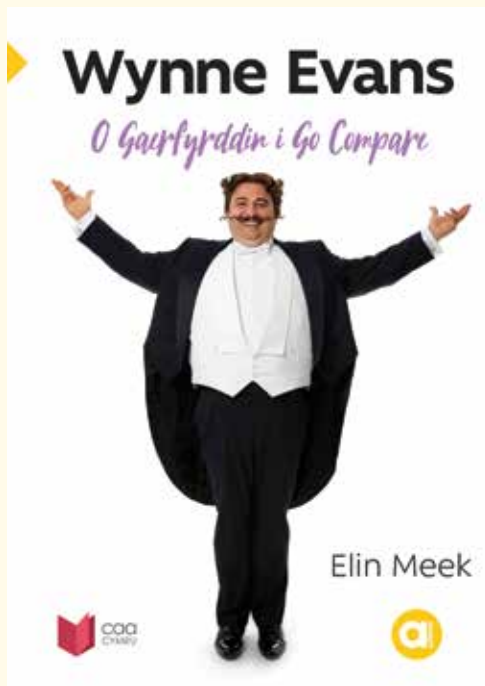
2. ....

3. ....

Llyfrau Amdani

Dach chi rŵan yn medru darllen *Wynne Evans, O Gaerfyrddin i Go Compare*.
Dach chi'n medru prynu'r llyfr yn eich siop Gymraeg leol chi neu ar
www.gwales.com.

Dyma'r clawr (*cover*) ac un paragraff:

Enw: Wynne Evans

Dod yn wreiddiol: o Gaerfyrddin

Blwyddyn geni: 1972

Byw nawr: yng Nghaerdydd

Gwaith: Tenor, cyflwynydd ar Radio Wales, Radio 3 a Classic FM

Enwog iawn am fod yn: Gio Compario ar hysbysebion Go Compare

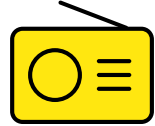
Beth yw hanes y teulu?

Roedd teulu Dad yn dod o Langynog, ar bwys Caerfyrddin. Ffermwyr o'n nhw. Roedd teulu fy nhad yn siarad Cymraeg. Cymraeg oedd iaith gyntaf fy nhad.

blwyddyn geni ——— *year of birth*
hysbysebion ——— *advertisements*
fy nhad ——— *my father*

cyflwynydd ——— *presenter*
hanes ——— *history*
iaith gyntaf ——— *first language*

Robin Radio

a) Atebwch:

Lle fydd Mari ym mis Mehefin?

.....

Lle fydd Mari ym mis Gorffennaf?

.....

Lle fydd Mari ym mis Awst?

.....

b) Gwrandewch am:

Dw i isio trefnu mis mêl. _____ *I want to organise a honeymoon.*

Pryd dach chi'n priodi? _____ *When are you getting married?*

dim gobaith _____ *no chance, no hope*

c) Cyfieithwch:

I have had an idea. .....

Will you be working? .....

Have you got a caravan? .....

Help llaw

1. You know now all of the verb **bod** in the future tense – I will be etc.

Cadarnhaol/ Affirmative

Mi fydda i
Mi fyddi di
Mi fydd o
Mi fydd hi
Mi fyddwn ni
Mi fyddwch chi
Mi fyddan nhw

Cwestiwn/ Question

Fyddda i?
Fydddi di?
Fydd o?
Fydd hi?
Fyddwn ni?
Fyddwch chi?
Fyddan nhw?

Negyddol/ Negative

Fyddda i ddim
Fydddi di ddim
Fydd o ddim
Fydd hi ddim
Fyddwn ni ddim
Fyddwch chi ddim
Fyddan nhw ddim

The rules are exactly the same as the other forms of the verb **bod** – Ro'n i, Dw i etc. You can add on verbs in the infinitive form to create a sentence, remembering to use **yn/n**:

Dw i'n darllen.

Mae Sam **yn** darllen.

Ro'n i'n darllen.

Roedd Sam **yn** darllen.

Mi fydda i'n darllen.

Mi fydd Sam **yn** darllen.

2. As with other tenses, the answers respond to the verb used in the question:

Fyddda i?

Fydddi di?

Fydd o/hi?

Fyddwn ni?

Fyddwch chi?

Fyddan nhw?

Fydd y plant?

Byddi.

Bydda.

Bydd.

Byddwn/byddwch.

Bydda/byddwn.

Byddan.

Byddan.

Na fyddi.

Na fydda.

Na fydd.

Na fyddwn/na fyddwch.

Na fydda/na fyddwn.

Na fyddan.

Na fyddan.

Uned 19 (un deg naw) - Fy

Nod: Siarad am eich eiddo chi a'ch perthnasau chi/Talking about your possessions and relatives (fy nghar i)

Geirfa

ffeil(iau) ————— *file(s)*
fffenest(ri) ————— *window(s)*
llen(ni) ————— *curtain(s)*
sbectol haul ————— *sunglasses*
silff(oedd) ————— *shelf (shelves)*

silff ben tân — *mantlepiece*
(y)stafell(oedd) — *room(s)*
wal(iau) ————— *wall(s)*
y we ————— *the web*
ynys(oedd) ————— *island(s)*

beiro(s) ————— *biro(s)*
brws(ys) ————— *brush(es)*
brws(ys) dannedd — *toothbrush(es)*
cwprdd ————— *cupboard(s)*
(cypyrddau)
goriad(au) ————— *key(s)*

llun(iau) ————— *picture(s)*
llygad (llygaid) — *eye(s)*
mêc ————— *a make*
pasport(iau) — *passport(s)*
tân ————— *fire*

anghywir ————— *wrong*

diddorol ————— *interesting*

bron ————— *nearly*
dan ————— *under*

wrth ————— *by*

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Fy

fy sbectol i

fy anrheg i

fy ffisig i

fy **n**had i

my father

fy **n**rws i

my door

fy **n**ghar i

my car

fy **n**gwin i

my wine

fy **m**hen i

my head

fy **m**rrawd i

my brother

Dyma fy ffeil i. _____ Here is my file.

Dyma fy nhocyn i. _____ Here is my ticket.

Dyma fy ngherdyn i. _____ Here is my card.

Dyma fy mhws i. _____ Here is my purse.

Dach chi wedi colli'r pethau yma:

1. pwrs/waled, 2. ffôn, 3. papur, 4. bag, 5. diod, 6. cerdyn banc,
7. tocyn trên, 8. côf, 9. beiro, 10. sbectol haul, 11. goriadau.

Mae eich partner wedi ysgrifennu'r rhifau ar y llun. (Your partner will have written the numbers in on her/his copy of the picture.) Gofynnwch iddi hi/iddo fo am help i ffeindio'r pethau, e.e.

Lle mae fy ffôn i?

Mae o ar y gadair.

Mae o dan y soffa.

Mae o wrth y ffenest.

Cofiwch: ar, dan, wrth.

Mae fy **nhaid** i yn **Nhreffynnon**.
 Mae fy **nghariad** i yng **Nghricieth**.
 Mae fy **mhlant** i ym **Mhorthmadog**.

Mae fy **neintydd** i yn **Nolgellau**.
 Mae fy **ngwaith** i yng **Ngwynedd**.
 Mae fy **mrawd** i ym **Mangor**.

Pat ydy enw fy nhad i. ————— *Pat is my father's name.*

Pat ydy enw fy mam i. ————— *Pat is my mother's name.*

Pat ydy enw fy mab i. ————— *Pat is my son's name.*

Pat ydy enw fy merch i. ————— *Pat is my daughter's name.*

Dyma fi

Dewiswch bum peth i ddeud wrth y dosbarth:
 Dilynwch y patrwm: Pat ydy/oedd enw fy nhad i.

	enw	mam/tad
	enw	mab
	enw	merch
	enw	(anifail)
	lliw	(anifail)
	mêc	car
	lliw	car
	enw	bòs
	enw	tŷ
	rhif	tŷ
	enw	partner/gŵr/gwraig/cariad
	enw	brawd/chwaer
	enw	ysgol
	mêc	ffôn
	enw	tiwtor/athro/athrawes
	lliw	gwallt
	lliw	llygaid

Mam: Wyt ti wedi gorffen pacio?

Sam: Do... bron iawn...

Mam: Da iawn. Dan ni'n mynd mewn hanner awr. Dan ni'n hedfan am un ar ddeg o'r gloch heno.

Sam: Mam!

Mam: Ia?

Sam: Lle mae fy nghês i?

Mam: Ar y gwely wrth gwrs!

Sam: Lle mae fy fflip-fflops i?

Mam: Dan y gwely, mae'n siŵr.

Sam: Lle mae fy mrws dannedd i?

Mam: Yn y stafell ymolchi, wrth gwrs.

Sam: Lle mae fy nghamera i?

Mam: Dan y gadair yn y stafell fyw, dw i'n meddwl.

Sam: Lle mae fy mhasport i?

Mam: Yn fy mag i, wrth gwrs.

Sam: O na! Dw i ddim yn medru ffeindio fy ffôn i. Lle mae o?

Mam: Dim problem, fyddi di ddim angen ffôn.

Sam: Pam ddim?

Mam: Dwyt ti ddim yn medru chwarae gemau ar yr awyren, ac mi wnes i anghofio deud...

Sam: Deud be?

Mam: Dydy'r we ddim yn gweithio ar yr ynys!

Sam: Be? Dw i ddim isio mynd, 'ta...

Llenwi bylchau

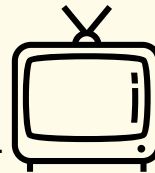
Yn y Gwaith cartre, mae cwestiwn Llenwi bylchau. Llenwch y bylchau yma efo partner.

Dw i'n byw yn _____ (Tan-y-groes).

Dw i'n mynd adre _____ bump o'r gloch.

_____ hi ddim yn bwrw glaw rŵan.

Mae Gwyn yn edrych ar y _____.

Wyt ti'n gweithio yn y banc? _____ (✓)

_____ (gwneud) ti swper i'r teulu neithiwr?

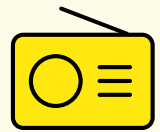
Diolch yn _____ i chi am helpu.

_____ mae Sam yn mynd heno? I'r dafarn.

Robin Radio

a) Atebwch:

Ydy Rhian yn hoffi rygbi?

.....

Be mae Rhian a Bethan yn hoffi wneud yn Abertawe?

.....

Be fydd Rhian yn brynu i Bethan?

.....

b) Gwrandewch am:

Dw i wrth fy modd efo chwaraeon. ——— *I love sport.*

Sgen i ddim diddordeb. ——— *I have no interest.*

fy hoff siop ——— *my favourite shop*

c) Cyfieithwch:

Thank you for phoning. .....

She will be sixty. .....

I forgot to say. .....

Help llaw

1. This is the first possessive pronoun that you have come across. The pronoun **fy** (my) is followed by the **Treigladd Trwynol/Nasal Mutation**:

T > Nh	D > N
C > Ngh	G > Ng
P > Mh	B > M

2. Often this **fy** is changed in speech to **y** before the above letters, and **yn** before other letters.

3. You will hear both **fy nghar** and **fy nghar i**.

4. You have now been introduced to the two main occasions when we use the **Treigladd Trwynol**:

Following the preposition **yn**, meaning 'in'.
Following the possessive pronoun **fy**.

family 1

family 2

Uned 20 (dau ddeg/ugain) - Dy, Eich

Nod: Gofyn cwestiynau am eiddo a pherthnasau pobol eraill/Asking questions about other people's possessions and relatives (dy lyfr di, eich llyfr chi)

Geirfa

gardd (gerddi) — garden(s)
llysfarch — stepdaughter
mam faeth — foster mother
mam-yng-nghyfraith — mother-in-law

maneg (menig) - glove(s)
modryb(edd) — aunt(s)
ras(ys) — race(s)
rhestr(i) — list(s)

amser sbâr — spare time
cyfeiriad(au) — address(es)
diddordeb(au) — interest(s)
ewythr(od) — uncle(s)

llysfab — stepson
llystad — stepfather
tad maeth — foster father
tei(s) — tie(s)

dringo — to climb
dwyn — to steal
sillafu — to spell

teithio — to travel
tyfu — to grow
ymarfer — to practise

rhan-amser — part-time

teuluol — family

pa? — which?

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Dyma eich ffeil chi.**Dyma eich desg chi.****Dyma eich ffôn chi.****Dyma eich gorïad chi.****Dyma eich sbectol chi.****Dyma eich beiro chi.****Dyma eich tocyn chi.****Dyma eich llyfr chi.****Dyma eich cot chi.****Dyma eich rhestr siopa chi.****Dyma eich paned chi.****Dyma eich menig chi.****Be ydy'ch enw chi?** _____ *What is your name?***Be ydy'ch cyfeiriad chi?** _____ *What is your address?***Be ydy'ch cod post chi?** _____ *What is your post code?***Be ydy'ch gwaith chi?** _____ *What is your job?*

Syrjeri Aberheli

Enw	Cyfeiriad	Rhif ffôn	Dyddiad geni

Dyma dy ffeil di.**Dyma dy ffôn di.****Dyma dy sbectol di.****Dyma dy docyn di.****Dyma dy got di.****Dyma dy baned di****Dyma dy ddesg di.****Dyma dy oriad di.****Dyma dy frawd di.****Dyma dy fenig di.****Dyma dy lyfr di.****Dyma dy restr siopa di.**

Ynganu – Y Treigladd meddal

Ydy dy **deulu** di'n mynd i **deithio** i **Dreffynnon**?

Ydy dy **gariad** di'n mynd i **Gaerdydd** i **ganu**?

Ydy dy **blant** di'n mynd i **Bwllheli** i **brynu'r bêl binc**?

Ydy dy **fòs** di'n mynd i **fyw** i **Fethesda**?

Ydy dy **ddeintydd** di'n mynd i **Ddolgellau** i **ddysgu Cymraeg**?

Ydy dy **wŵr/wraig** di'n mynd i **Wynedd** i **weld yr ardd**?

Ydy dy **fam** di'n mynd i **Fachynlleth** i **feddwl**?

Ydy dy **lysferch** di'n mynd i **lenwi tanc y Lamborghini**?

Ydy dy **rieni** di'n mynd i **Ruthun** i **redeg ras**?

Sgwrs – Chi a Ti

A: Lle mae eich tei chi?

B: Pa dei?

A: Eich tei du chi.

B: Dw i ddim yn cofio.

A: Ydy o yn eich tŷ chi?

B: Ella, ond ella ddim.

A: 'Ta ydy o gan eich tad chi?

B: Dw i ddim yn siŵr.

A: Bobol bach! Ydy eich tei du chi yn eich tŷ chi 'ta gan eich tad chi?

B: Sgen i ddim syniad.

Rŵan, efo partner, newidiwch (*change*) y ddeialog o **chi** i **ti**.

Llyfrau Amdani

Dach chi rŵan yn medru darllen *Gangsters yn y Glaw* gan Pegi Talfryn. Dach chi'n medru prynu'r llyfr yn eich siop Gymraeg leol chi neu ar www.gwales.com.

Dyma'r clawr (*cover*) ac un paragraff:

Elsa Bowen dw i. Ditectif preifat dw i. Dw i'n byw yng Nghaernarfon. Dw i'n dŵad o Gaernarfon yn wreiddiol. Dw i'n gweithio yng Nghaernarfon. **Cofidre** dw i. Dw i ddim yn hoffi Caernarfon ond mae Caernarfon yn fy **ngwaed** i.

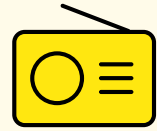
Cofidre – *a native of Caernarfon*;
gwaed – *blood*

Robin Radio

a) Atebwch:

Lle oedd Twm yn byw?

.....

Faint o blant sgan Twm?

.....

Be ydy gwaith newydd Twm?

.....

b) Gwrandewch am:

Ydw i'n eich nabod chi? _____ *Do I know you?*
 Dw i newydd symud yn ôl. _____ *I have just moved back.*
 ers talwm _____ *since ages / a long time ago*

c) Cyfieithwch:

Where is your house? .....

How old are your children? .....

What is your new job? .....

Help llaw

1. The possessive pronoun **dy** (your, informal) is always followed by the soft mutation.

dy dŷ di
dy gar di
dy bapur wal di

dy ddrws di
dy ardd di
dy feic di

dy fam di
dy lofft di
dy rieni di

2. No mutation follows **eich** (your, formal & plural).

3. You will hear both of the following:

dy gar di
eich car chi

dy gar
eich car

family 1

Uned 21 (dau ddeg un) Dewch yma!

Nod: Cyfarwyddo/ Giving instructions

(Codwch / Coda; Ewch / Dos; Dewch / Tyrd; Gwnewch / Gwna)

Geirfa

braich (breichiau) - *arm(s)*
ceg(au) ————— *mouth(s)*
coes(au) ————— *leg(s)*

damwain (damweiniau) - *accident(s)*
lôn (lonydd) ————— *lane(s)*
llaw (dwylo) ————— *hand(s)*

bys(edd) ————— *finger(s)*
ces(ys) ————— *case(s)*
golau (goleuadau) - *light(s)*
liff(iau) ————— *lift(s)*

prawf (profion) — *test(s)*
tedi(s) ————— *teddy bear(s)*
trwyn(au) ————— *nose(s)*
(y)sbwriel ————— *rubbish*

brwsio ————— *to brush*
brysio ————— *to hurry*
cyfieithu ————— *to translate*
esgusodi ————— *to excuse*

gwisgo ————— *to dress, to wear*
rhoi ————— *to give; to put*
taro ————— *to hit*
tynnu llun ————— *to take a photo*

chwith ————— *left*
de ————— *right*
gofalus ————— *careful*

gorau ————— *best*
gyferbyn ————— *opposite*

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Dach chi'n cofio?

Cymraeg Dosbarth:	Codwch	Eisteddwch	Esgusodwch fi
Ynganu:	Dudwch		
Robin Radio:	Atebwch	Gwrandewch	Cyfieithwch
	Peidiwch		
Gwaith cartref:	Ysgrifennwch	Anfonwch	Atebwch
	Darllenwch	Ffeindiwch	Llenwch
	Newidiwch	Gofynnwch	

Dyma sut dan ni'n deud wrth bobol am wneud rhywbeth!

Chi

Codwch! _____ *Get up!*

Eisteddwch! _____ *Sit down!*

Symudwch! _____ *Move!*

Stopiwch! _____ *Stop!*

Yn y swyddfa: (chi)

Eisteddwch wrth y ddesg. _____ *Sit by the desk.*

Agorwch y post. _____ *Open the post.*

Edrychwch ar y papurau. _____ *Look at the papers.*

Darllenwch yr ebyst. _____ *Read the emails.*

Anfonwch ebost. _____ *Send an email.*

Siaradwch efo'r bôs. _____ *Talk to the boss.*

Atebwch y ffôn. _____ *Answer the phone.*

Cyn mynd ar wyliau...

Paciwch eich cês. _____ *Pack your case.*

Codwch am bedwar o'r gloch. _____ *Get up at four o'clock.*

Cofiwch eich pasport. _____ *Remember your passport.*

Gyrrwch i'r maes awyr. _____ *Drive to the airport.*

Parciwch yn y maes parcio. _____ *Park in the car park.*

Ymlaciwch! _____ *Relax!*

Efo'ch partner, newidiwch y geiriau wedi eu tanlinellu (bob yn ail).

Change the underlined words (in turn).

Golchwch eich **gwallt**.

Bwytwch eich **swper**.

Ffoniwch eich **bòs**.

Smwddiwch eich **crys**.

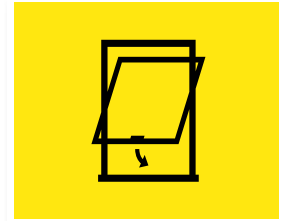
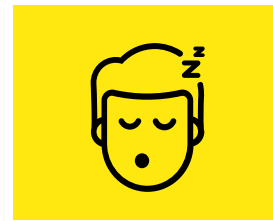
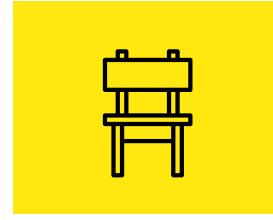
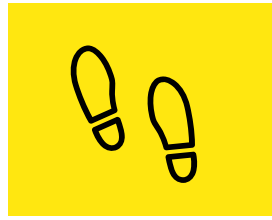
Cofiwch eich **ffôn**.

OND...**Rhedeg****Rhedwch yn gyflym.***Run quickly.***Cerdded****Cerddwch yn araf.***Walk slowly.***Yfed****Yfwch eich dŵr.***Drink your water.***Cymryd****Cymwch eich cerdyn.***Take your card.***Aros****Arhoswch yma.***Wait here.***Cau****Caewch y drws.***Close the door.***Rhoi****Rhowch y sbwriel allan.***Put the rubbish out.***Gadael****Gadewch neges.***Leave a message.***Gwranddo****Gwrandewch ar y neges.***Listen to the message.*

Gwrando

Gwrandewch ar y gorchmynion (*commands*) a sgwennwch rif y gorchymyn wrth y llun.

Byddwch yn ofalus. _____ *Be careful.*

Byddwch yn ddistaw. _____ *Be quiet.*

Byddwch yn barod. _____ *Be ready.*

Byddwch yn dda. _____ *Be good.*

Mynd

Ewch i'r dde.

Go right.

Dŵad

Ewch i'r chwith.

Go left.

Gwneud

Dewch yma.

Come here.

Dewch i mewn.

Come in.

Gwnewch eich gwaith cartre.

Do your homework.

Gwnewch eich gorau.

Do your best.

Ti

Coda! _____ *Get up!*

Eistedda! _____ *Sit down!*

Cerdda! _____ *Walk!*

Stopia! _____ *Stop!*

Yn y tŷ: (ti)**Eistedda ar y sofffa.** _____ *Sit on the sofa.***Edrycha ar y teledu.** _____ *Watch television.***Darllena'r papur.** _____ *Read the paper.***Ateba'r ffôn.** _____ *Answer the phone.***Siarada efo Nain.** _____ *Talk to Granny.***Cyn mynd i'r ysgol...****Coda o dy wely.** _____ *Get out of your bed.***Rho dy dedi ar y gwely.** _____ *Put your teddy on the bed.***Bwyta dy frewast.** _____ *Eat your breakfast.***Gwisga dy wisg ysgol.** _____ *Put on your school uniform.***Golcha dy wyneb.** _____ *Wash your face.***Brwsia dy ddannedd.** _____ *Brush your teeth.***Pacia dy fag.** _____ *Pack your bag.***Cofia dy waith cartre.** _____ *Remember your homework.***Brysia!** _____ *Hurry up!*

Bod	Bydda'n ofalus.	<i>Be careful.</i>
	Bydda'n ddistaw.	<i>Be quiet.</i>
Mynd	Dos i'r dde.	<i>Go right.</i>
	Dos i'r chwith.	<i>Go left.</i>
Dŵad	Tyrd yma.	<i>Come here.</i>
	Tyrd i mewn.	<i>Come in.</i>
Gwneud	Gwna dy waith.	<i>Do your work.</i>
	Gwna dy orau.	<i>Do your best.</i>

Deialogau efo plant

Gweithiwch efo'ch partner chi i newid y brawddegau (*change the sentences*).

Mam/Dad: Bydda'n ofalus ar y ffordd i'r ysgol.**Plentyn:** Pam?**Mam/Dad:** Dyna pam!

Mam/Dad: Dos i'r gwely rŵan.

Plentyn: Pam?

Mam/Dad: Dyna pam!

Mam/Dad: Tyrd i helpu yn y gegin.

Plentyn: Pam?

Mam/Dad: Dyna pam!

Mam/Dad: Gwna dy wely di.

Plentyn: Pam?

Mam/Dad: Dyna pam!

Symudwch eich corff!/Symuda dy gorff!

Codwch!

Codwch eich braich dde.

Codwch eich braich chwith.

Codwch eich coes dde.

Rhowch eich coes dde i lawr.

Symudwch eich coes chwith.

Symudwch eich troed dde.

Rhowch eich bys ar eich trwyn.

Rhowch eich bys ar eich ceg.

Rhowch eich llaw dde ar eich pen.

Trowch o gwmpas.

Eisteddwch!

Coda!

Coda dy fraich dde.

Coda dy fraich chwith.

Coda dy goes dde.

Rho dy goes dde i lawr.

Symuda dy goes chwith.

Symuda dy droed dde.

Rho dy fys ar dy drwyn.

Rho dy fys ar dy geg.

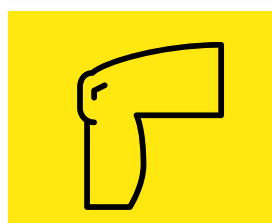
Rho dy law dde ar dy ben.

Tro o gwmpas.

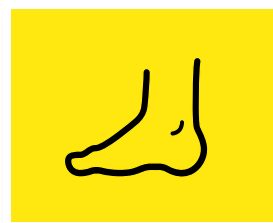
Eistedda!

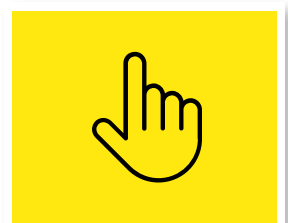
braich

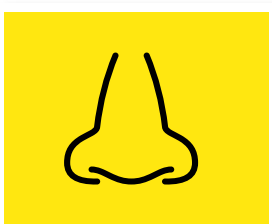
coes

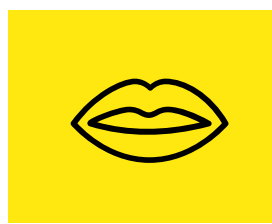
troed

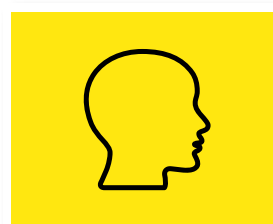
bys

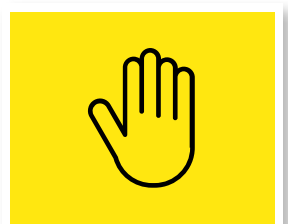
trwyn

ceg

pen

llaw

Penwythnos i ffwrdd yng Nghymru

Dilynwch y patrwm:

Lle dan ni'n medru mynd? Ewch i Gaerdydd.

Lle dw i'n medru mynd? Dos i Sir Benfro.

	chi	ti
Lle > mynd?		
Pryd > mynd?		
Sut > mynd?		
Lle > aros?		
Be > bwyta?		
Be > yfed?		
Lle > cerdded?		
Sut > dŵad adre?		

Peidiwch!

Peidiwch â gyrru'n gyflym.

Peidiwch â thalu.

Peidiwch â chodi.

Peidiwch â pharcio.

Peidiwch ag agor y drws.

Don't!

Don't drive quickly.

Don't pay.

Don't get up.

Don't park.

Don't open the door.

Paid!

Paid â gyrru'n gyflym.

Paid â thalu.

Paid â chodi.

Paid â pharcio.

Paid ag agor y drws.

Mewn parau, edrychwch ar y lluniau a dewiswch orchmynon:

i) Peidiwch ii) Paid.

<p>DIM DRINGO NO CLIMBING</p>		<p>Dim Ysmygu No Smoking</p>
<p>DIM PARCIO DROS NOS NO OVERNIGHT PARKING</p>		<p>DIM NOFIO NO SWIMMING</p>

Ynganu - Darllenwch y ddeialog yma:

A: Prynawn da, Theatr Gogledd Cymru.

B: Prynawn da. Ydy hi'n bosib prynu dau docyn i'r ddrama nos yfory, os gwelwch chi'n dda?

A: Ydy, wrth gwrs. Lle dach chi isio eistedd?

B: Dw i ddim yn siŵr. Mae fy nhad i'n hen, a dydy o ddim yn medru cerdded yn dda.

A: Eisteddwch wrth y drws, mae digon o docynnau ar gael.

B: Hyfryd. Dan ni'n mynd i gyrraedd tua chwarter wedi saith.

A: Dewch i'r ddesg ac mi fydd 'na rywun yma i'ch helpu chi.

B: Diolch yn fawr i chi. Mae'r staff bob amser yn glên iawn.

A: Mwynhewch y ddrama a diolch am ffonio.

Sgwrs

Arholwr:

Reit, trowch i'r dde yma.

Ewch allan o'r maes parcio.

Ewch yn araf.

Gyrrwch yn ofalus!

Arafwch...

Peidiwch ag edrych ar eich ffôn!

Edrychwch ar y ffordd!

Arafwch...

Arhoswch wrth y...

Brêciwch rŵan!

Stopiwch!

Parciwch yma – rŵan!

Mr Evans: Ydw i wedi pasio?

Arholwr: Pasio? Nac ydach wir!

Mr Evans: Pam?

Arholwr: Pam? Dach chi wedi taro wal a wnaethoch chi ddim stopio wrth y golau coch. Dw i'n teimlo'n sâl!

Mr Evans: Ond chaethon ni ddim damwain.

Arholwr: Ewch adre wir, Mr Evans, ar y bws.

Mr Evans: O wel, diolch yn fawr. Wela i chi tro nesa.

Arholwr: Dim diolch – byth eto!

Gwyllo - Dewch i Ruthun

Gwylwch y fideo.

Y tro cynta, faint o weithiau dach chi'n clywed **ewch**?

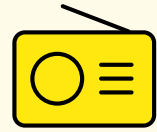
Gwylwch eto a nodwch y gorchmynion:

Robin Radio

a) Atebwch:

Be fydd yn digwydd ym mis Awst?

.....

Be oedd Anti Mair yn wisgo yn y lluniau?

.....

Lle mae Stiwdio Radio Rocio?

.....

b) Gwrandewch am:

Roeddech chi'n sôn... ———— *You were saying...*
 ers y dechrau ———— *from the start*
 gyferbyn â'r llyfrgell ———— *opposite the library*

c) Cyfieithwch:

I have a present for Anti Mair. .....

Where is the studio? .....

I will be in the studio tomorrow morning. .....

Help llaw

1. *To give a command or instructions, you need to find the stem of the verb. This will come in useful in many other grammatical patterns so it is worth taking the time to learn them thoroughly now.*

*On the whole, if the verb finishes with a **consonant**, add the ending **-wch (chi)** or **-a (ti)** to the whole word:*

Edrychwch/a, Darllenwch/a, Eisteddwch/a

*If it finishes with a **vowel**, drop the last vowel before adding **-wch** or **-a**:*

Codi > **Codwch/Coda**
Ffonio > **Ffoniwch/Ffonia**

Bwyta > **Bwytwch/Bwyta**
Ymlacio > **Ymlaciwch/Ymlacia**

However, there are some irregular stems which you need to learn. If a verb ends in **-ed** or **-eg**, this ending will be dropped. '*Eds* will roll and *egs* will smash'!

Cerdded>Cerddwch/Cerdda
Rhedeg>Rhedwch/Rheda

Some verbs have slightly different informal commands:

Troi > Trowch/Tro
Rhoi > Rhowch/Rho

2. As usual, the verbs **mynd**, **dod** and **gwneud** are irregular:

Mynd > Ewch (sometimes Cerwch)	Dos (sometimes Cer)
Dŵad > Dewch (often pronounced as Dowch)	Tyrd
Gwneud > Gwnewch	Gwna

3. **Peidio â** – (not to) is followed by the infinitive of the verb and an Aspirate Mutation (an added **H**) following the letters **T**, **C** and **P**.

Peidiwch â mynd.
Peidiwch â thalu.
Paid â chodi.
Paid â phoeni.

4. **Â** becomes **ag** before a vowel:
Paid ag agor y drws.

Syniad da!

Gwrando ar Radio Cymru

Pan dach chi yn y car, neu pan dach chi yn y gegin yn coginio – gwrandewch ar Radio Cymru!

Mae Radio Cymru ar gael o 5.30am tan 12am (hanner nos) bob dydd ar FM, DAB, teledu digidol ac ar-lein. Dach chi'n medru "gwrando eto" (ac eto!!) ar App BBC Sounds. Mae 'na rywbeth i bawb - cerddoriaeth, sgwrs, newyddion, chwaraeon, comedi... Mae Radio Cymru 2 yn chwarae adloniant ysgafn (*light entertainment*) bob bore efo cerddoriaeth yn Gymraeg a Saesneg. Fyddwch chi ddim yn dallt popeth, ond mae gwrando ar Radio Cymru yn eich helpu chi i ddatblygu eich sgiliau Cymraeg (*develop your Welsh language skills*). *Let the Cymraeg wash over you and the more you listen, the more you'll understand.*

Uned 22 (dau ddeg dau) - Yn y gwaith

Nod: Siarad yn y gwaith ac adolygu unedau 16-21/ *Speaking at work and revision of units 16-21* (Pwy sy...? Be sy...? Faint sy...?)

Geirfa

afon(ydd) ———— *river(s)*
dynes ———— *woman*

pont(ydd) ———— *bridge(s)*

cwpwrdd ———— *cupboard(s)*
(cypyrddau)

cwrs (cyrсияu) ———— *course(s)*

ffigwr (ffigyrau) ———— *figure(s)*

ffôn (ffonau) ———— *mobile phone(s)*
symudol

gwerth ———— *worth*

parti (partïon) ———— *party (parties)*

pentref(i) ———— *village(s)*

dangos ———— *to show*

rheoli ———— *to manage*

ail ———— *second*

arbennig ———— *special*

llawn ———— *full*

trydydd ———— *third*

dim byd ———— *nothing*

erioed ———— *never*

heb ———— *without*

neb ———— *nobody*

o gwbl ———— *at all*

rhwng ———— *between*

rhyw (rhai) ———— *some*

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Gêm o gardiau

				
A	Sut fydd y tywydd yfory?	Faint o'r gloch wyt ti'n bwyta dy ginio fel arfer?	Be oeddech chi'n hoffi wneud pan oeddech chi'n blentyn?	Be ydy enw'r dyn drws nesa?
2	Be wnaethoch chi ddoe?	Lle fyddi di'n mynd yfory?	Sgynnoch chi anifeiliaid anwes?	Be ydy enw dy ffrind gorau di?
3	Be ydy/oedd enw dy fòs di?	Sut mae'r tywydd heddiw/heno?	Lle fydd y plant dydd Llun nesa?	Faint o'r gloch dach chi'n codi fel arfer?
4	O le dach chi'n dŵad yn wreiddiol?	Dudwch rywbeth am eich gwaith chi.	Sut oedd y tywydd ddoe?	Be ydy lliw dy gar di?
5	Dudwch rywbeth am ffrind.	Be wnaethoch chi neithiwr?	Faint o'r gloch wyt ti'n bwyta dy frecwast fel arfer?	Be fyddwch chi'n wneud nos Sul?
6	Faint o'r gloch mae eich dosbarth chi'n dechrau?	Be ydy dy enw di? (enw 1af)	Lle fyddwch chi dydd Nadolig?	Be ydy/oedd eich gwaith chi?
7	Oeddech chi'n hoffi dringo coed pan oeddech chi'n blentyn?	Faint o'r gloch wnaethoch chi godi dydd Sadwrn diwetha?	Be ydy enw'r ddynes drws nesa?	Be dach chi'n hoffi ar y teledu?
8	Faint o'r gloch dach chi'n mynd i gysgu fel arfer?	Lle aethoch chi i'r ysgol?	Be fyddi di'n wneud penwythnos nesa?	Faint ydy pris peint o gwrw mewn tafarn?
9	Sgynnoch chi deulu?	Lle dach chi'n byw?	Be wnaethoch chi penwythnos diwetha?	Be ydy lliw dy esgidiau di?
10	Efo pwy dach chi'n siarad Cymraeg?	Be ydy lliw dy lygaid di?	O le mae dy deulu di'n dŵad?	Lle dach chi'n licio mynd am dro?
Jac	Lle fyddwch chi'n mynd ar wyliau nesa?	Be ydy lliw gwallt y tiwtor?	Sut fydd y tywydd yn Siberia heno?	Pryd dach chi'n dysgu Cymraeg?
Brenhines	Be ydy eich enw chi? (enw llawn)	Be fyddwch chi'n wneud mis nesa?	Be wnaethoch chi neithiwr?	Lle dach chi'n dysgu Cymraeg?
Brenin	Faint ydy pris paned o goffi mewn caffi?	Sut fydd y tywydd yn y Sahara yfory?	Lle aethoch chi ar eich gwyliau diwetha chi?	Be dach chi'n hoffi wneud yn eich amser sbâr chi?

Sgwrs 1

Gwrandewch ar y sgwrs a llenwch y grid.

Ar goll	Lle?

Ceri: Bore da, Ms Davies-Hughes.
Sut oedd y daith yma
heddiw?

Ms. D-H: Roedd y traffig yn ofnadwy
unwaith eto. Mae'n gas gen i
yrru ar y ffordd fawr ar fore
Llun. A deud y gwir, mae'n gas
gen i bob bore Llun.

Ceri: Dach chi isio paned?

Ms. D-H: Mewn munud. Lle mae fy
mhost i?

Ceri: Ar y ddesg, yn eich swyddfa
chi.

Ms. D-H: Lle mae fy mhapurau i?

Ceri: Mae rhai ar y silff wrth y ffenest,
ac mae rhai ar y ddesg.

Ms. D-H: Lle mae fy ffeiliau i?

Ceri: Yn y cwpwrdd ffeiliau.

Ms. D-H: Dw i wedi colli fy ffôn
symudol i. Wyt ti'n gwybod
lle mae o?

Ceri: Ar y bwrdd, dan eich post chi.

Ms. D-H: A lle mae fy nghyfarfod
cynta i bore 'ma?

Ceri: Mi fydd eich cyfarfod Skype
chi yn y swyddfa yma. Ond
mae'r ail gyfarfod yn y brif
swyddfa.

Ms. D-H: Bendigedig! Sgen i gyfarfod
arall heddiw?

Ceri: Oes. Mae'r trydydd cyfarfod ar
Zoom. Ac mi fydd eich paned
chi ar eich desg mewn
munud.

Ms. D-H: Diolch yn fawr Ceri, rwyd ti'n
werth y byd!

.....
Gwerth y byd – “*worth the world*” –
idiom fel “*worth your weight in gold*”.

Dach chi'n cofio?

- Pwy sy'n siarad? (RR Uned 2)
- Be sy'n bod? (RR Uned 11)
- Be sy'n digwydd? (Cymraeg dosbarth Uned 12)
- Pwy sy'n gwneud y rhaglen? (RR Uned 12)

Pwy sy'n gweithio heddiw? ————— *Who is working today?*
Gareth.

Pwy sy'n dŵad i'r briodas? ————— *Who's coming to the wedding?*
Pawb.

Pwy sy'n chwarae heno? ————— *Who is playing tonight?*
Wrecsam.

Pwy sy'n dysgu'r dosbarth? ————— *Who is teaching the class?*
Eleri Elis.

Pwy sy'n actio yn y ffilm? ————— *Who is acting in the film?*
Ioan Ifans.

Pwy sy'n agor y bowlio? ————— *Who is opening the bowling?*
Bob Mills.

Be sy'n bod? ————— *What is the matter?*
Dim byd.

Be sy'n digwydd? ————— *What is happening?*
Dim byd.

Faint sy'n mynd? ————— *How many are going?*
Neb.

Faint sy'n aros? ————— *How many are staying?*
Neb.

Pa gwestiwn sy'n mynd efo pa lun?

Pwy sy'n protestio?

Pwy sy'n gwneud y baned?

Be sy'n bod?

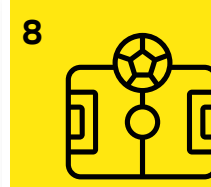
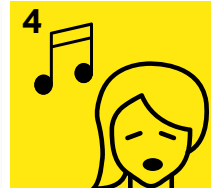
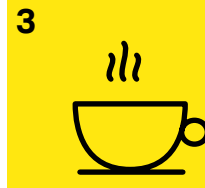
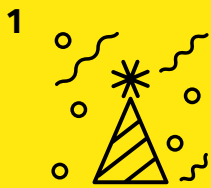
Pwy sy'n canu yn y cyngerdd?

Pwy sy'n rhedeg y marathon?

Pwy sy'n cael parti?

Pwy sy'n siarad?

Pwy sy'n chwarae'r gêm?

Pwy sy 'na? _____ Who is there?

Pwy sy ('na) ar y ffôn? _____ Who is on the phone?

Be sy ('na) ar y teledu heno? _____ What is on television tonight?

Faint sy ('na) yn y dosbarth? _____ How many are in class?

Sgwrs 2

”

A: Fyddi di'n mynd i'r cyfarfod mawr wythnos nesa?

B: Dw i ddim yn siŵr. Pwy sy'n mynd?

A: Dw i'n mynd.

B: Pryd mae o?

A: Dydd Mercher.

B: Faint o'r gloch mae o'n dechrau?

A: Chwech o'r gloch.

B: Lle mae o?

A: Yn y gwesty mawr drws nesa i'r orsaf yn y dre.

B: Be sy'n digwydd ar ôl y cyfarfod?

A: Mae 'na swper efo siaradwr.

B: Faint ydy'r pris?

A: Un deg pum punt.

B: Ga i lifft?

B: Cei, wrth gwrs.

B: Grêt. Mi fydda i'n cofrestru.

Gwrando – Amserau a phrisiau

Llenwch y grid:

	Amser dechrau * Defnyddiwch rifau * Use numbers	Pris
Barbeciw		
Ras Rafftiau		
Sioe Ffasiynau		
Sioe Flodau		
Noson Karaoke		

Siaradwch efo eich partner – Lle dach chi isio mynd?

Wedyn sgwennwch ddeialog fach ar batrwm Sgwrs 2 am y digwyddiad yna.

Choose one event you would like to go to. Write a dialogue on the pattern of Sgwrs 2 about that event.

Sgwrs 3:

Pennaeth: Bore da bawb. Croeso i'r cyfarfod. Croeso arbennig i Twm Tomos o swyddfa Abercastell.

Twm Tomos: Diolch.

Pennaeth: Dach chi wedi bod yn Swyddfa Caerheli o'r blaen Twm?

Twm Tomos: Naddo.

Pennaeth: Twm, dyma Rhian, Ryan, Rhys, Rhodri a Rhiannon.

Twm Tomos: Siaradwch yn araf os gwelwch chi'n dda.

Pennaeth: Peidiwch â phoeni. Reit, mae gynnon ni broblem fawr. Dw i isio dechrau efo'r ffigyrau yma. Edrychwch ar y graff.

Twm Tomos: O diar, dw i ddim yn dallt graffiau yn dda iawn.

Pennaeth: Mae'n hawdd – mae'r ffigyrau gwerthu yn mynd lawr bob mis, yn arbennig ym mis Awst yn Abercastell. Be sy'n bod, Twm?

Twm Tomos: Wel, dw i wedi bod ar ben fy hun yn y swyddfa am ddau fis. Mae Gwyn wedi bod yn gweithio i ffwrdd.

Pennaeth: Lle mae Gwyn wedi bod yn gweithio?

Twm Tomos: Yma!

Pennaeth: Pam?

Twm Tomos: Achos dach chi wedi bod ar y cwrs "Ymlacio efo Yoga" yn Madeira am fis.

Pennaeth: Dw i'n gweld. Reit, amser paned, dw i'n meddwl. Wedyn dan ni'n mynd i drafod y Parti Nadolig. Pwy sy'n trefnu'r bws?

Be ydy'r ateb?

1.	Fyddi di'n cael picnic ym mis Awst?	Byddwn.
2.	Fydd hi'n wyntog yfory?	Byddan.
3.	Fyddan nhw'n cael gwaith cartre dros y Sul?	Bydd.
4.	Fyddwch chi yma wythnos nesa?	Byddan.
5.	Fydd y dosbarth yn edrych ar S4C dydd Sul?	Bydda.

Gwyllo

Gwrandewch ar Gwilym Bowen Rhys yn canu 'Tŷ Bach Twt' a llenwch y bylchau.

Mae ..... dipyn o ..... bach twt,

O ..... bach twt, o ..... bach twt.

Mae ..... dipyn o ..... bach twt,

A'r gwynt i'r ..... bob .....

Hei di ho, di hei di hei di ho,

A'r gwynt i'r ..... bob .....

A ..... dipyn o gil y .....

O gil y ..... , o gil y .....

A ..... dipyn o gil y .....

Gael gweld y ..... a'r tonnau.

Hei di ho, di hei di hei di ho,

Gael gweld y ..... a'r tonnau.

Ac yna byddaf yn llon ..... myd,

Yn llon ..... myd, yn llon ..... myd.

Ac yna byddaf yn llon ..... myd

A'r ..... i'r ..... bob .....

Hei di ho, di hei di hei di ho,

A'r ..... i'r ..... bob .....

Hei di ho, di hei di hei di ho,

A'r ..... i'r ..... bob .....

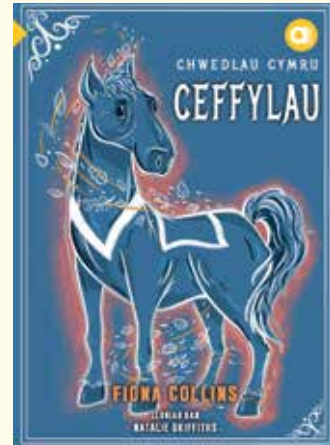
Llyfrau Amdani

Dach chi rŵan yn medru darllen *Ceffylau* gan Fiona Collins. Dyma'r clawr a'r paragraff cynta.
Dach chi'n medru prynu'r llyfr mewn siop Gymraeg neu ar gwales.com.

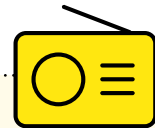
March Arthur

Amser maith yn ôl...

Dyma'r brenin Arthur.
Dyma geffyl y brenin Arthur. Llamrei ydy enw'r ceffyl.
Mae o'n geffyl da. Mae o'n fawr. March ydy o - ceffyl cryf.

Robin Radio

a) Atebwch:

Pwy ydy Mr Richards?

.....

Faint fydd oed Anti Mair mis nesa?

.....

Be mae Mr Richards isio drefnu?

.....

b) Gwrandewch am:

Mae hi wrth ei bodd. _____ *She is delighted.*
Dydy hi byth yn hwyr. _____ *She is never late.*
yma o hyd _____ *still here*

c) Cyfieithwch:

She isn't here yet. .....

She will be very sad. .....

Here he is now. .....

Help llaw

1. The use of **sy** will be fully explained at the next level (Sylfaen) but for the time being, learn that it follows **Pwy, Be** and **Faint** with verbs and prepositions:

Pwy sy'n siarad?

Pwy sy ('na) wrth y drws?

Be sy'n digwydd?

Be sy ('na) ar y teledu?

Faint sy'n mynd?

Faint sy ('na) yn y dosbarth?

2. cynta, ail, trydydd

Cynta always comes after the noun and mutates after singular feminine nouns:

y mab cynta

y ferch gynta

Ail and **trydydd** always come before the noun. **Ail** (like **dau** and **dwy**) causes a **treigladd meddal**.

ail gar

trydydd car

work 1

Uned 23 (dau ddeg tri) - Rhaid i mi

Nod: Siarad am orfod gwneud rhywbeth / Talking about having to do something
(Rhaid i mi, Oes rhaid i mi?, Does dim rhaid i mi)

Geirfa

sigarét(s) ————— *cigarette(s)*

angor ————— *anchor*
cloc larwm ————— *alarm clock*
eryr(od) ————— *eagle(s)*
fideo(s) ————— *video(s)*

iechyd ————— *health*
lliw haul ————— *suntan*
nwy ————— *gas*

caru ————— *to love*
cychwyn ————— *to start*
cytuno ————— *to agree*

dathlu ————— *to celebrate*
dewis ————— *to choose*

byr ————— *short*

ar lan... ————— *on the bank of..*
ar unwaith! ————— *at once!*
mewn pryd ————— *in time*

tu allan (i) ————— *outside*
unwaith ————— *once*

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Rhaid

Yn Uned 6, mi wnaethoch chi ddysgu:

Dw i'n gorfod siopa yfory.

Dyma ffordd arall o ddeud *I must*:

Rhaid i mi siopa yfory. _____ *I must shop tomorrow.*

Rhaid i mi smwddio yfory. _____ *I must iron tomorrow.*

Rhaid i mi weithio yfory. _____ *I must work tomorrow.*

Rhaid i mi goginio yfory. _____ *I must cook tomorrow.*

Rhaid i mi chwarae rygbi dydd Sadwrn.

Rhaid i mi ymlacio nos Sul.

Rhaid i mi bostio llythyr wythnos nesa.

Rhaid i mi brynu car newydd flwyddyn nesa.

Rhaid i mi gael halen a finegr ar fy sglodion i.

Oes rhaid i ti fynd i gyfarfod heddiw? — *Do you have to go to a meeting today?*

Oes rhaid i ti lenwi'r tanc petrol heno? — *Do you have to fill the petrol tank tonight?*

Oes rhaid i ti weithio wythnos nesa? — *Do you have to work next week?*

Oes rhaid i ti dalu'r bil treth mis nesa? — *Do you have to pay the tax bill next month?*

Oes. Nac oes.

Does dim rhaid i ni dalu bil heddiw. — *We don't have to pay a bill today.*

Does dim rhaid i ni brynu petrol heddiw. — *We don't have to buy petrol today.*

Does dim rhaid i chi fynd i'r cyfarfod. — *You don't have to go to the meeting.*

Does dim rhaid i chi weld y deintydd. — *You don't have to see the dentist.*

Holiadur

Gofynnwch gwestiynau i'ch partner chi am wythnos nesa.

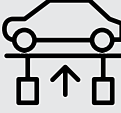

Wythnos nesa	✓	✗
gyrru llawer		
cadw'n heini		
llnau'r tŷ		
trefnu rhywbeth		
archebu rhywbeth		
sgwennu ebost		
ffonio rhywun		
sgwennu siec		
teithio ar drên		
garddio		

Taith Dosbarth

Siaradwch! Lle dach chi'n medru mynd fel dosbarth i ymarfer Cymraeg cyn diwedd y flwyddyn?
Rhaid i chi feddwl am ddau opsiwn: Defnyddiwch **Rhaid i ni**.
Wedyn mi fyddwch chi'n dewis!

- Rhaid i Marc weithio dydd Sadwrn.** _____ *Marc must work on Saturday.*
- Rhaid i Mari weithio dydd Sul.** _____ *Mari must work on Sunday.*
- Rhaid iddo fo ffonio ffrind.** _____ *He must phone a friend.*
- Rhaid iddo fo dalu bil.** _____ *He must pay a bill.*
- Rhaid iddi hi brynu car newydd.** _____ *She must buy a new car.*
- Rhaid iddi hi fynd at y deintydd.** _____ *She must go to the dentist.*
- Rhaid i'r plant fynd i'r ysgol.** _____ *The children must go to school.*
- Rhaid iddyn nhw ddarllen.** _____ *They must read.*
- Rhaid iddyn nhw chwarae yn yr iard.** _____ *They must play in the yard.*

Efo'ch partner, dewiswch un peth o bob colofn (*column*) i wneud brawddeg yn dechrau efo **Rhaid**.

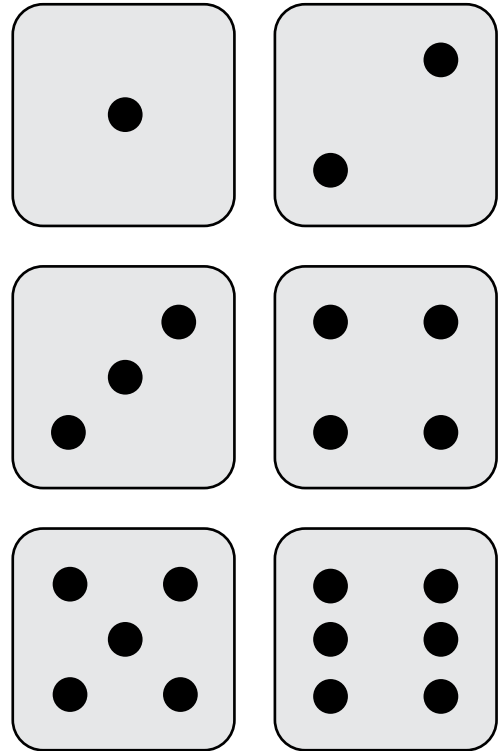
nhw			dydd Sadwrn
Carwyn			rŵan
y ffans			yfory
fo			rŵan
y babi			bore Llun
y plant			dydd Gwener
hi			rŵan
fo			heno

Ymarfer

Tafiwch y dis a dudwch frawddeg yn dechrau efo **Rhaid**.
Gweithiwch lawr y grid.

smwddio
torri'r lawnt
garddio
siopa
peintio'r tŷ
golchi'r car
mynd â'r plant i barti
golchi dillad
llenwi'r tanc petrol
coginio cinio dydd Sul
dysgu

1 – fi   3 – fo   5 – chi
2 – ti   4 – hi   6 – nhw

Efo'ch partner, cysylltwch y ddau hanner.
Find the correct solution.

Mae'r gath yn sâl.		Rhaid iddo fo fynd at y barbwyr.
Dydy'r car ddim yn cychwyn.		Rhaid iddo fo brynu chili coch.
Dw i isio gwneud Tae Kwando.		Rhaid i ti ffonio'r garej rŵan.
Mi wnaeth y plant gollu'r bws eto bore 'ma.		Rhaid i ti wisgo dillad haf.
Dw i isio bwyta tapas.		Rhaid i ni ymarfer siarad bob dydd.
Dan ni ar gwrs Cymraeg.		Rhaid iddi hi fynd at y fet.
Dw i'n teimlo'n boeth.		Rhaid i ti symud i Sbaen.
Dan ni isio mynd ar saffari.		Rhaid i ti wisgo helmed.
Mae Carl isio coginio cyrri.		Rhaid iddyn nhw gael cloc larwm.
Mae Bob isio gwallt byr.		Rhaid i chi fynd i Affrica.

Rhaid i mi beidio â smocio. ————— *I mustn't smoke.*

Rhaid i mi beidio â siarad Saesneg. ——— *I mustn't speak English.*

Rhaid i mi beidio â bwyta gormod. ——— *I mustn't eat too much.*

Rhaid i mi beidio â bod yn hwyr. ——— *I mustn't be late.*

Sgwrs

Eryl: Dw i'n caru Taid, ond mae o'n flin iawn heddiw.

Jo: Ydy, mae o wedi bod at y doctor. Mae gynno fo dipyn bach o beswch.

Eryl: Be wnaeth y doctor ddeud?

Jo: Rhaid iddo fo stopio smocio.

Eryl: Dw i'n cytuno, mae sigaréts yn ddrud, ac mae gynno fo beswch ers wythnosau.

Jo: Canu gormod yn y clwb ar ôl y gêm rygbi, yn ôl Taid.

Eryl: Rhaid iddo fo stopio mynd i'r clwb i edrych ar y rygbi.

Jo: Dydy o ddim yn edrych ar y gêm, mae o'n chwarae i'r tîm dros wyth deg oed!

Eryl: Chwarae? Ond mae o'n naw deg saith! Rhaid iddo fo stopio chwarae rygbi ar unwaith!

Jo: Roedd y doctor yn cytuno...

Eryl: Wel, iechyd da i Taid, beth bynnag!

Iechyd da – idiom: *Literally "Good health" but idiomatically "Cheers!"*

Ynganu

A: Prynawn da, dach chi'n iawn?

B: Mae gen i dipyn o broblem, a deud y gwir. Dw i ddim yn gwybod lle mae fy nghar i.

A: Ydy o yn y maes parcio mawr?

B: Nac ydy. Mi wnes i barcio ar y stryd, tu allan i siop bapurau.

A: Pa siop bapurau? Mae pedair siop yn yr ardal.

B: Maen nhw'n adeiladu tai newydd dros y ffordd, os dw i'n cofio'n iawn.

A: **A, Siop Ifan. Mae hi rownd y gornel yma. Ond brysiwch. Dim ond am hanner awr mae'n bosib parcio ar y stryd yna.**

B: Hanner awr? O na! Dw i wedi parcio'r car ers chwarter i naw. Rhaid i mi fynd.

Gwyllo - "Os dach chi'n dŵad i Gaernarfon..."

Edrychwch ar y fideo. Rhowch y brawddegau mewn trefn:

Siarad Cymraeg efo pobol newydd
Gweld Lloyd George
Mynd i weld y castell
Gweld yr angor
Cerdded ar Ian Afon Menai

Edrych ar yr eryr
Mynd i'r siop lyfrau
Prynu paned neu beint yn Gymraeg

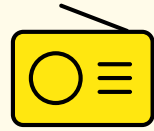

Heb edrych ar y llyfr, efo eich partner, trïwch gofio be mae'n rhaid i chi wneud yng Nghaernarfon.

Robin Radio

a) Atebwch:

Pam mae Anti Mair yn hwyr?

.....

Pam mae Llinos yn yr ysbyty?

.....

Be mae Llinos yn wneud heno?

.....

b) Gwrandewch am:

Dach chi i fod yma. _____ *You are supposed to be here.*

Mae'n ddrwg gen i mod i'n hwyr. _____ *I'm sorry I'm late.*

Roedd rhaid i mi fynd. _____ *I had to go.*

c) Cyfieithwch:

Llinos must work. .....

I don't have to! .....

You must make a cuppa. .....

Help llaw

1. Here is the pattern for **Rhaid** in full:

Cadarnhaol/ Affirmative	Cwestiwn/ Question	Negyddol/ Negative
Rhaid i mi	Oes rhaid i mi?	Does dim rhaid i mi
Rhaid i ti	Oes rhaid i ti?	Does dim rhaid i ti
Rhaid iddo fo	Oes rhaid iddo fo?	Does dim rhaid iddo fo
Rhaid iddi hi	Oes rhaid iddi hi?	Does dim rhaid iddi hi
Rhaid i ni	Oes rhaid i ni?	Does dim rhaid i ni
Rhaid i chi	Oes rhaid i chi?	Does dim rhaid i chi
Rhaid iddyn nhw	Oes rhaid iddyn nhw?	Does dim rhaid iddyn nhw

2. The **treigladd meddal** following the pattern **Rhaid i mi** is caused by the **i: Rhaid i mi fynd**.

3. There is no **yn** in this pattern.

4. **MAE rhaid i mi/ i ti /iddo fo** etc is the full pattern but the word **MAE** is mainly dropped in speech. However **ROEDD rhaid i mi** (as heard in **Robin Radio**) is essential to show that you are talking about the past. We will practise this pattern in the next revision unit.

5. **Mynd at y doctor/ mynd i'r ysbyty** – In Welsh there are two forms of "going to":

Mynd i'r gwaith/i'r swyddfa	mynd + i + lle
Mynd at y doctor	mynd + at + person

6. Look at the difference between

Rhaid i mi beidio.	_____	<i>I must not.</i>
Does dim rhaid i mi.	_____	<i>I don't have to.</i>

Uned 24 (dau ddeg pedwar) - Cyn ac ar ôl

Nod: Siarad am gyfres o ddigwyddiadau yn eu trefn / Talking about a series of events in sequence (Cyn i mi, Ar ôl i mi)

Geirfa

Cymraes ——— dynes o Gymru
oriawr ——— watch
Saesnes ——— dynes o Loegr
sêl cist car ——— car boot sale
standin(au) ——— stall(s)

ambiwlan ——— ambulance
Cymro (Cymry) — dyn o Gymru
 (pobol o Gymru)
da-da ——— sweets
gyrrwr (gyrwyr) — driver(s)
melysion ——— sweets
paent ——— paint
Sais (Saeson) — dyn o Loegr
 (pobol o Loegr)
syched ——— thirst
tegan(au) ——— toy(s)
tegell ——— kettle
tŷ bach ——— toilet

gweddol ——— so-so
parod ——— ready

berwi ——— to boil
bwydo ——— to feed
cuddio ——— to hide
deffro ——— to wake up
meindio ——— to mind
methu ——— to fail

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Ar ôl i mi...

Pryd wnaethoch chi

ddechrau dysgu Cymraeg? ———— *When did you start learning Welsh?*

Ar ôl i mi ddechrau'r ysgol. ———— *After I started school.*

Ar ôl i mi gael swydd newydd. ———— *After I got a new job.*

Ar ôl i mi symud i Gymru. ———— *After I moved to Wales.*

Ar ôl i mi gyfarfod fy mhartner. ———— *After I met my partner.*

Ar ôl i mi gael plant. ———— *After I had children.*

Ar ôl i mi ymddeol. ———— *After I retired.*

	y tiwtor	fi		
codi				
mynd i'r tŷ bach				
cael cawod				
bwyta brecwast				
edrych ar y we/ffôn/cyfrifiadur				
brwsio dannedd				
edrych ar y teledu				
darllen papur				
bwydo'r ci/y gath/y plant				
gwisgo				
codi'r plant				
golchi gwallt				
mynd â'r ci am dro				
yfed paned				
mynd â'r plant i'r ysgol				
mynd i'r dre				
mynd i'r gwaith				

Cyn

Cyn i mi agor y drws, rhaid i mi ——— *Before I open the door, I must find the key.*
ffeindio'r goriad.

Cyn i mi fynd adre, rhaid i mi orffen — *Before I go home, I must finish the work.*
y gwaith.

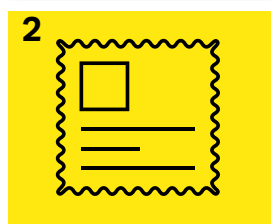
Cyn i mi fynd i'r parti, rhaid i mi ——— *Before I go to the party, I must buy a gift.*
brynu anrheg.

Cyn i mi yrru car, rhaid i mi basio ——— *Before I drive a car, I must pass my test.*
fy mhrawf i.

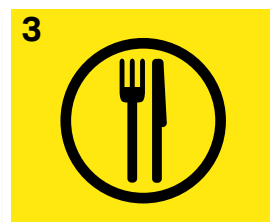
Cysylltwch y lluniau a dudwch frawddegau:

marathon

stamp

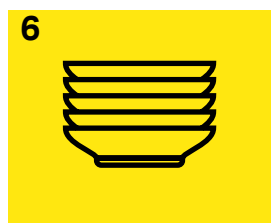
swper

tegell

llythyr

llestri

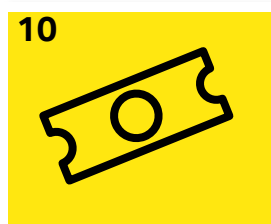
paned

ymarfer

parcio

tocyn

Rhaid i Rhys fynd adre. ————— *Rhys must go home.*

Ar ôl iddo fo gyrraedd adre, rhaid iddo fo smwddio. ————— *After he arrives home, he must do the ironing.*

Rhaid i Rhian fynd adre. ————— *Rhian must go home.*

Ar ôl iddi hi gyrraedd adre, rhaid iddi hi ffonio Nain. ————— *After she arrives home, she must phone Granny.*

Rhaid i Rhian a Rhys fynd adre. — *Rhian and Rhys must go home.*

Ar ôl iddyn nhw gyrraedd adre, rhaid iddyn nhw ymlacio. — *After they arrive home, they must relax.*

Noson Nefyl

Neithiwr mi wnaeth Nefyl adael y tŷ am saith o'r gloch.

..... adael y tŷ, mi aeth o i'r dafarn.

..... gyrraedd y dafarn, mi wnaeth o gael bwyd.

....., mi wnaeth o gyfarfod Delyth.

....., mi wnaeth o edrych ar yr oriawr.

....., mi aeth o i gyfarfod Llinos yn yr orsaf.

Bore Beti

1. Mi wnaeth Beti ddeffro.

2.

.....
 .....

3.

.....
 .....

4.

.....
 .....

5.

.....

mi wnaeth hi adael y tŷ.

Pryd fyddi di'n mynd adre?

Ar ôl i'r dosbarth orffen. ————— *After the class finishes.*

Ar ôl i'r ffilm orffen. ————— *After the film finishes.*

Ar ôl i'r bws gyrraedd. ————— *After the bus arrives.*

Ar ôl i'r dafarn gau. ————— *After the pub shuts.*

Efo'ch partner, cysylltwch y ddau hanner.

Pryd fydd y plant adre?		Ar ôl i'r pítsa gyrraedd.
Pryd fyddwn ni'n prynu car newydd?		Ar ôl i'r larwm ganu.
Pryd fyddi di'n nôl llefrith?		Ar ôl i'r siec loteri gyrraedd.
Pryd fydd y parti'n gorffen?		Ar ôl i'r tegell ferwi.
Pryd fyddwch chi'n nôl pres?		Ar ôl i'r ysgol orffen.
Pryd fyddwch chi'n bwyta heno?		Cyn i'r banc gau.
Pryd dan ni'n mynd i gael paned?		Ar ôl i'r heddlu gyrraedd.
Pryd fyddi di'n codi yfory?		Ar ôl i'r car fethu'r MOT eto.
Pryd fyddi di'n ymddeol?		Ar ôl i'r siop agor.

Ynganu

A: Noswaith dda. Sut dach chi heno?

B: Wedi blino. Roedd hi'n brysur iawn yn y gwaith heddiw.

Ar ôl i mi ddŵad adre, mi wnes i gysgu am awr ar y sofffa.

A: Lle dach chi'n gweithio?

B: Dw i'n gweithio fel gyrrwr ambiwlans yn yr ysbyty.

A: Pryd wnaethoch chi ddechrau?

B: Tair wythnos a hanner yn ôl, ar ôl i mi orffen fy nghwrs coleg.

A: Dach chi'n mwynhau'r gwaith?

B: Dim llawer. Dw i'n symud i swydd newydd cyn bo hir. Dw i'n mynd i weithio mewn amgueddfa.

Gwranddo

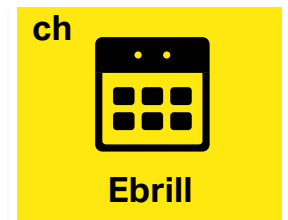
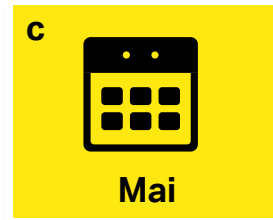
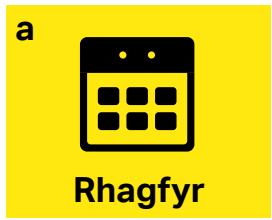
Rhowch lythyren yr ateb cywir yn y bocs:

Put the letter of the correct answer in the box:

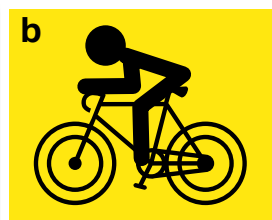
1. Lle mae Catrin yn mynd?

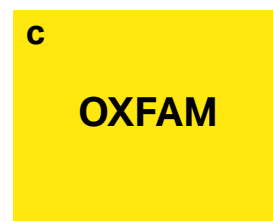
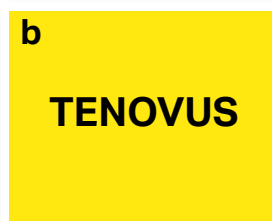
2. Pryd mae Catrin yn rhedeg y ras?

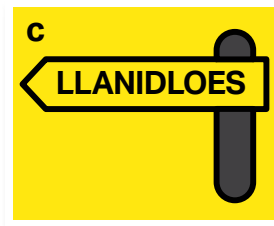
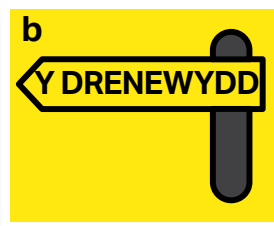
3. Be mae Aled yn hoffi wneud rŵan?

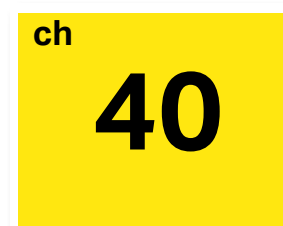
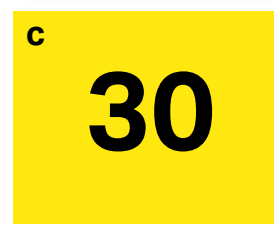
4. I bwy mae'r Clwb Seiclo'n codi arian/pres dydd Sadwrn?

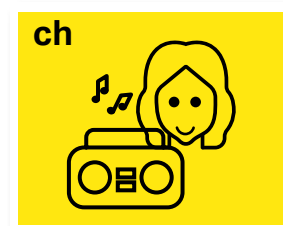
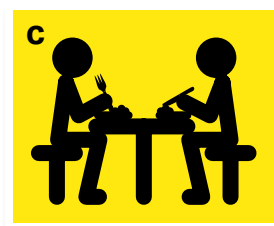
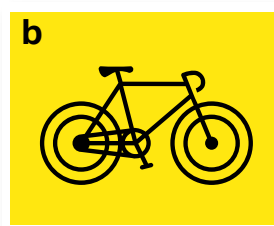
5. Lle mae ras Aled yn gorffen?

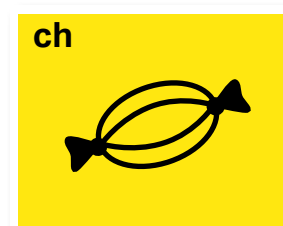
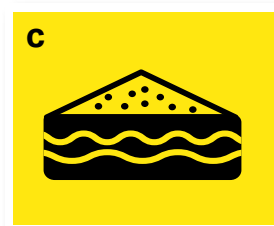
6. Faint o ferched sy yn y Clwb Seiclo?

7. Be mae Catrin yn mynd i wneud am 1.30?

8. Be mae Aled yn brynu yn siop y garej?

Sgwrs – Yn y Sêl Cist Car

- Carys:** Ga i barcio fy nghar i yma?
Bill: Cewch, wrth gwrs. Dach chi wedi bod mewn sêl cist car o'r blaen?
Carys: Naddo, ond cyn i ni symud tŷ mae'n syniad da i ni werthu tipyn o bethau.
Bill: I le dach chi'n symud?
Carys: I Aberystwyth.
Bill: Braf iawn. Ro'n i'n arfer byw yn Aberystwyth. Dyna lle wnes i ddysgu Cymraeg.
Carys: Dach chi wedi dysgu Cymraeg? Dach chi'n siarad yn wych!
Bill: Diolch! Sais dw i o Chesterfield, ond mi wnes i ddysgu ar ôl i mi gyfarfod fy ngwraig i. Cymraes ydy hi, o Langefni.

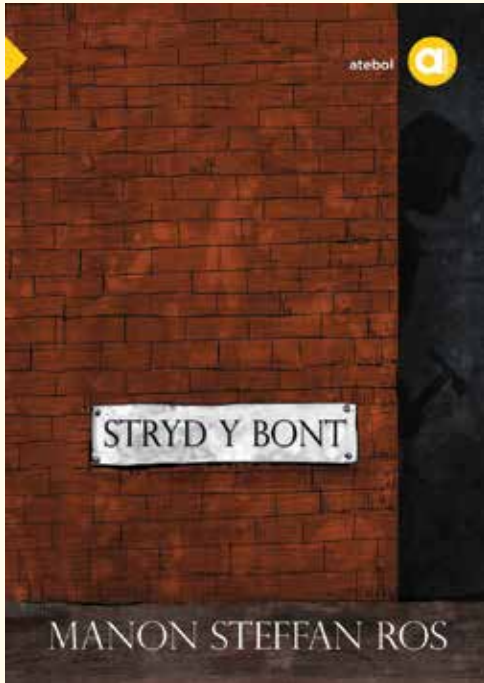
- Carys:** O Langefni! Byd bach, mae fy nain i o Ynys Môn hefyd.
Bill: Mae'r plant yn hoffi mynd ar wyliau i Ynys Môn, mae'r traethau'n fendigedig yna. Ga i helpu efo'r bocsys?
Carys: Diolch yn fawr. Carys dw i. Diolch am eich help chi.
Bill: Croeso, Bill dw i. Ar ôl i ni gario'r bocsys o'r car, dach chi isio paned o de? Mae gen i fflasg yn y car!

Llyfrau Amdani

Dach chi rŵan yn medru darllen *Stryd y Bont* gan Manon Steffan Ros. Dach chi'n medru prynu'r llyfr yn eich siop Gymraeg leol chi neu ar www.gwales.com.

Dyma'r clawr (*cover*) ac un paragraff:

Dydd Gwener, 6.12pm

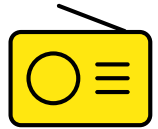
Mae Sioned yn cerdded drwy'r drws. Mae Rhif 1, Stryd y Bont yn dywyll, ac mae Sioned wedi blino ar ôl diwrnod prysur yn y gwaith. Mae hi'n tynnu ei hesgidiau, ac yn tynnu ei chot.

tywyll – *dark*

order

Robin Radio

a) Atebwch:

Pam oedd Gwen yn hwyr yn dŵad adre? .....

Pam wnaeth gŵr Gwen fynd i'r banc? .....

Pam mae Gwen yn ffonio Radio Rocio? .....

b) Gwrandewch am:

Roedd gen i olwyn fflat. ———— *I had a flat tyre.*

Pen-blwydd priodas hapus! — *Happy anniversary!*

Mwynhewch y noson! ———— *Enjoy the evening!*

c) Cyfieithwch:

After the mechanic arrived... .....

They didn't take cards. .....

After I saw the flowers... .....

Help llaw

This pattern is very similar to Rhaid.

1. Here is the pattern for **Cyn/Ar ôl** in full:

Cyn/Ar ôl i mi

Cyn/Ar ôl i ti

Cyn/Ar ôl iddo fo/iddi hi

Cyn/Ar ôl i Eryl

Cyn/Ar ôl i ni

Cyn/Ar ôl i chi

Cyn/Ar ôl iddyn nhw

2. Again, the **treigladd meddal** following the pattern **Cyn/Ar ôl i mi** is caused by the **i**: **Cyn i mi fynd**.

3. Again, there is no **yn** in this pattern. e.g. **Ar ôl i mi ymddeol**.

4. There is no difference between past, present and future.

Look at the rest of the sentence to work out the tense.

Before I go/Before I went = **Cyn i mi fynd**.

After I go/After I'd gone = **Ar ôl i mi fynd**.

Uned 25 (dau ddeg pump) – Mae 'na fwyd yn y cafffi

Nod: Gofyn am bethau mewn cafffi/Asking for things in a café

(Mae 'na fwyd, Oes 'na fwyd? Does 'na ddim bwyd. Mae'r bwyd... Ydy'r bwyd...? Dydy'r bwyd ddim...)

Geirfa

bwydlen(ni) ——— menu(s)

gwraig tŷ ——— housewife

adeiladwr (-wyr) — builder(s)

bwletin ——— bulletin

cerddor(ion) ——— musician(s)

cig eidion ——— beef

cig moch/bacwn - bacon

cig oen ——— lamb (cig)

cyw iâr ——— chicken

darn(au) ——— piece(s)

diwrnod(au) ——— day(s)

dwyrain ——— east

garddwr (-wyr) — gardener(s)

gorllewin ——— west

gweithiwr ——— worker(s)

(gweithwyr)

gwleidydd(ion) — politician(s)

gŵr tŷ ——— househusband

gwynt(oedd) ——— wind(s)

Pasg, y ——— Easter

porc ——— pork

pryd(au) ——— meal(s)

adeiladu ——— to build

agos ——— close

cryf ——— strong

eitha ——— fairly, quite

gwan ——— weak

hoff ——— favourite

hyd yn oed ——— even

nunlle ——— nowhere

rheina ——— those

ychedig ——— a little, a few

Geiriau pwysig i mi

.....
×

.....
×

.....
×

.....
×

Yn y cafffi

Sut mae'r bwyd yn y cafffi?

Mae'r te'n oer. _____ *The tea is cold.*

Mae'r brechdanau'n ffres. _____ *The sandwiches are fresh.*

Mae'r coffi'n gryf. _____ *The coffee is strong.*

Mae'r cacennau'n flasus. _____ *The cakes are tasty.*

Ydy'r te'n oer? _____ *Is the tea cold?*

Ydy'r coffi'n dda? _____ *Is the coffee good?*

Ydy'r cacennau'n flasus? _____ *Are the cakes tasty?*

Ydy'r staff yn glên? _____ *Are the staff nice?*

Nac ydy.

Ydy.

Ydyn.

Nac ydyn.

Siaradwch

Siaradwch am dŷ bwyta yn yr ardal.
Gofynnwch gwestiynau i'ch partner.

Dydy'r bwyd ddim yn barod. _____ *The food isn't ready.*

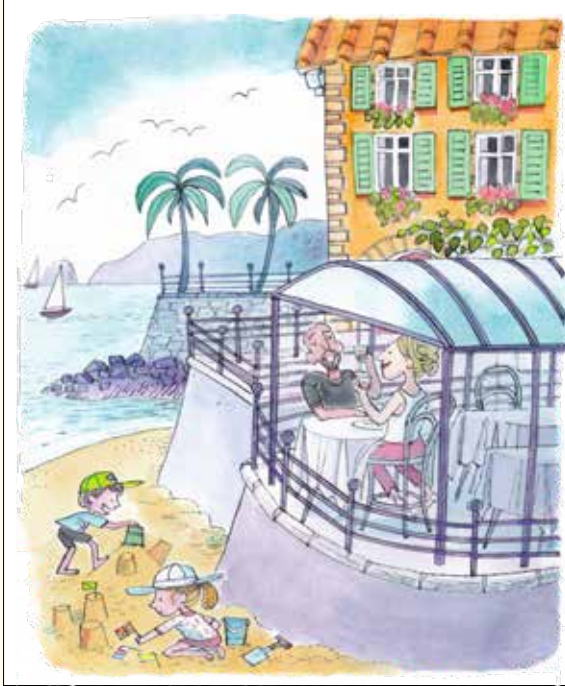
Dydy'r brechdanau ddim yn barod. _____ *The sandwiches aren't ready.*

Dydy'r te ddim yn boeth. _____ *The tea isn't hot.*

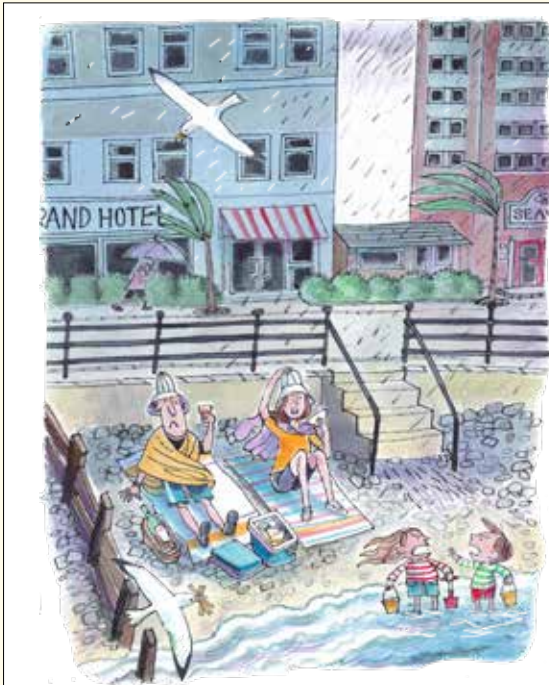
Dydy'r cyrri ddim yn boeth. _____ *The curry isn't hot.*

Cerdyn post o'r gwyliau

Efo'ch partner, sgwennwch frawddegau am y gwyliau gwych ac am y gwyliau ofnadwy.

tywydd
gwesty
traeth
môr
bwyd
gwin
plant

tywydd
gwesty
traeth
môr
bwyd
gwin
plant

Mae 'na...

Mae 'na siwgr ar y bwrdd. ————— *There is sugar on the table.*

Mae 'na lefrith yn y jwg. ————— *There is milk in the jug.*

Mae 'na gacennau ar y cownter. — *There are cakes on the counter.*

Mae 'na frechdanau ar y cownter. — *There are sandwiches on the counter.*

Mae 'na lawer o fwyd yma. ————— *There is a lot of food here.*

Mae 'na ddigon o fwyd yma. ————— *There is enough/plenty of food here.*

Mae 'na ormod o fwyd yma. ————— *There is too much food here.*

Mae 'na ychydig o fwyd yma. ————— *There is a little food here.*

Oes 'na siwgr yn y coffi? ————— *Is there sugar in the coffee?*

Oes 'na siwgr ar y bwrdd? ————— *Is there sugar on the table?*

Oes 'na lefrith ar y bwrdd? ————— *Is there milk on the table?*

Oes 'na ddigon o lefrith yn y te? — *Is there enough milk in the tea?*

Does 'na ddim brechdanau ar ôl. — *There are no sandwiches left.*

Does 'na ddim cacennau ar ôl. — *There are no cakes left.*

Does 'na ddim llefrith ar ôl. — *There is no milk left.*

Does 'na ddim byd ar ôl. — *There is nothing left.*

Edrychwch ar y lluniau efo'ch partner a sgwennwch dair brawddeg yn dechrau efo 'Mae 'na...' neu 'Does 'na ddim...' wrth bob llun.

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

Yn eich ardal - Oes 'na....?

pwll nofio

gorsaf heddlu

gwesty

ysgol

siop ddillad

sinema

gorsaf drenau

tafarn

garej

siop esgidiau

theatr

canolfan siopa

swyddfa bost

llyfrgell

ysbyty

Sgwrs 1 - Yn y Tŷ Bwyta - Bwyty Bwyd y Byd

A: Noswaith dda. Croeso i fwyty "Bwyd y Byd". Dach chi ar ben eich hun?

B: Mae'n ddrwg iawn gen i, mae fy ffrind i, Jen, yn mynd i fod yn hwyr iawn.

A: Wel, dan ni'n brysur iawn... bwrdd i un, felly?

B: Na, dw i isio bwrdd i ddau.

A: O'r gorau. Mae'r pysgod wedi mynd, ond mae 'na un pryd arbennig ar ôl ar y fwydlen.

B: Be ydy o?

A: Ein Paella Poeth. Mae o'n fendigedig.

B: Paella... Poeth?

A: Ia, mae 'na lawer o chili a paprica yn y paella.

B: Dw i ddim yn siŵr...

A: Rhaid i chi gael y paella.

B: O'r gorau.

A: Ac i yfed? Mae ein gwin coch Bordeaux ni yn mynd yn dda iawn efo'r paella...

B: Iawn... Mi fydd gen i syched ar ôl bwyta chili poeth.

A: Mwynhewch eich bwyd!

Sgwrs 2 – Yn y caffi.

A: Pnawn da. Tydy'r tywydd yn ofnadwy!

B: Ydy wir, mae hi'n stormus iawn, tydy? Mae'r gwynt yn ofnadwy.

A: Dw i wedi bod yn cerdded am oriau! Oes 'na fwyd poeth ar gael yma?

B: Nac oes, mae'n ddrwg gen i, dan ni'n cau mewn hanner awr.

A: Oes 'na frechdanau, 'ta?

B: Oes, mae gynnon ni frechdanau cyw iâr... O na, mae'n ddrwg gen i, maen nhw wedi mynd hefyd.

A: Be! Dim brechdanau hyn yn oed. Oes 'na unrhyw fwyd o gwbl?

B: Wel, mae gynnon ni gacen lemon a bara brith.

A: Reit, dw i isio'r rheina, os gwelwch yn dda. Ga i ddarn o gacen lemon a darn o fara brith – efo mwg mawr o goffi llefrith, plîs?

B: Dim problem, ar eu ffordd rŵan.

Darllenwch y darn eto a newid y geiriau wedi eu tanlinellu i siarad am "Y Dafarn".

Gofyn cwestiwn

Mae

Sut **mae'r** teulu? _____ *How is the family?*

Sut **mae'r** gwaith? _____ *How is work?*

Sut **mae'r** tywydd? _____ *How is the weather?*

Lle **mae'r** car? _____ *Where is the car?*

Pryd **mae** amser paned? _____ *When is coffee time?*

Ydy

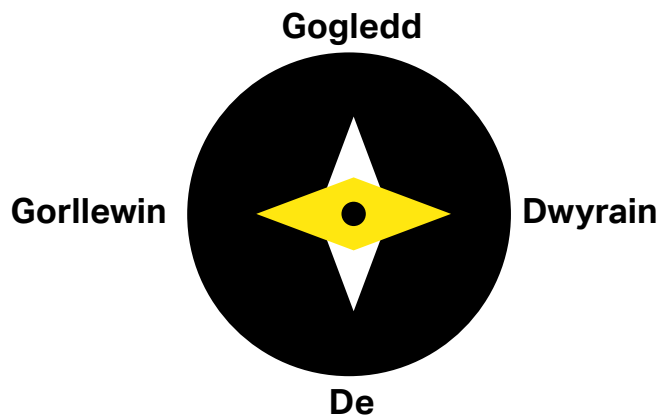
Pwy **yd**y'r tiwtor? _____ *Who is the tutor?*

Be **yd**y eich enw chi? _____ *What is your name?*

Faint **yd**y'r bil? _____ *How much is the bill?*

Faint o'r gloch **yd**y hi? _____ *What time is it?*

Y cwmpawd

Mae Bangor a Wrecsam yng ngogledd Cymru.

Mae Caerfyrddin a Chasnewydd yn ne Cymru.

Mae Casnewydd a Wrecsam yn nwyrain Cymru.

Mae Caerfyrddin a Bangor yng ngorllewin Cymru.

Mae Bangor yn y gogledd orllewin.

Mae Wrecsam yn y gogledd ddwyrain.

Mae Caerfyrddin yn y de orllewin.

Mae Casnewydd yn y de ddwyrain.

Lle mae...?

Caerdydd

Tyddewi

Caergybi

Yr Wyddgrug

Nant Gwrtheyrn

Pontypridd

Llangrannog

Y Fflint

Oedran

Be ydy oed y plentyn? _____ *How old is the child?*

Be ydy oed y plant? _____ *How old are the children?*

Be ydy oed dy fab di? _____ *How old is your son?*

Be ydy oed dy ferch di? _____ *How old is your daughter?*

Mae o'n un oed. _____ *He is one*

Mae o'n ddwy oed. _____ *He is two.*

Mae hi'n dair oed. _____ *She is three.*

Mae hi'n bedair oed. _____ *She is four.*

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

Ynganu

- A:** Noswaith dda. Croeso i Dŷ Bwyta'r Ddraig.
- B:** **Diolch yn fawr. Ydy hi'n bosib cael bwrdd i ddau, os gwelwch chi'n dda?**
- A:** Dan ni'n llawn ar hyn o bryd, mae'n ddrwg gen i.
- B:** **Mae hi'n brysur iawn yma. Fydd rhaid i ni aros yn hir?**
- A:** Tua awr, ella.
- B:** **Mae popeth yn edrych yn hyfryd, ond dw i isio bwyd rŵan.**
- A:** Mae siop sglodion rownd y gornel os dach chi isio bwyd cyflym.
- B:** **Syniad da. Dan ni'n medru cael pysgod a sglodion heno a dŵad yn ôl nos yfory.**

Ymarfer Arholiad

Nyrs/doctor ydy hi.	Mae hi'n gweithio mewn ysbyty.
Athro ydy o.	Mae o'n gweithio mewn ysgol.
Gyrrwr bws ydy hi.	Mae hi'n gyrru bws.
Tiwtor Cymraeg ydy o.	Mae o'n dysgu Cymraeg i bobol.
Ysgrifenyddes ydy hi.	Mae hi'n gweithio mewn swyddfa.
Garddwr ydy o.	Mae o'n garddio bob dydd.
Actores ydy hi.	Mae hi'n actio ar y teledu.
Cogydd ydy hi.	Mae hi'n coginio mewn gwesty.
Adeiladwr ydy o.	Mae o'n adeiladu tai.

Dyma Tom.

Byw: Bangor
Teulu: 3 o blant
Hoffi: darllen
Neithiwr: i'r dafarn
Gwaith: (Llun/Picture)

Edrychwch ar y llun o Tom. Efo partner, atebwch y cwestiynau:

Lle mae Tom yn byw? .....

Sgynno fo deulu? .....

Be mae o'n hoffi wneud? .....

Be wnaeth o neithiwr? .....

Be ydy gwaith Tom? .....

Gofyn cwestiwn

Efo'ch partner, sgwennwch o leia (*at least*) tri chwestiwn efo'r geiriau yn y blwch:

Lle	eich	ydy	dosbarth	mae
hi	plant	teulu	Sut	car
gwaith	o'r gloch	mae'r	Faint	chi
Be	Pryd	enw	tywydd	?

.....

.....

.....

Gwranddo – Bwletin Tywydd

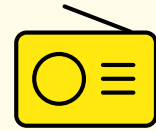
1. Heddiw, roedd hi'n .....
2. Heno, mae hi'n .....
3. Yfory, mi fydd hi'n .....
4. Dydd Sul, mi fydd hi'n .....

Robin Radio

a) Atebwch:

Be sy'n agor nos Sadwrn?

.....

Be mae Anti Mair yn hoffi fwyta?

.....

Be dydy Llinos ddim yn hoffi fwyta?

.....

b) Gwrandewch am:

yn agos at yr afon _____ *close to the river*

Cymro ydy'r cogydd? _____ *Is the chef a Welshman?*

Sais o Lerpwl ydy o. _____ *He is an Englishman from Liverpool.*

c) Cyfieithwch:

What is the name of the restaurant? .....

The menu is in Welsh and English. .....

Are you a vegetarian? .....

Help llaw

1. **Mae'r coffi ar y bwrdd.** – *The coffee is on the table. (specific)*
 ond
Mae 'na goffi ar y bwrdd. – *There is coffee on the table. (non-specific)*

2. **Ydy'r coffi ar y bwrdd? – Ydy.** *(specific)*
 ond
Oes 'na goffi ar y bwrdd? – Oes. *(non-specific)*

3. Edrychwch ar y treigladau:
Mae 'na goffi / Oes 'na goffi? / Does 'na ddim coffi.
 Mae **treigladd meddal** ar ôl 'na.

4. *Learn when to use **ydy** and when to use **mae** when there is a definite noun or a pronoun in the question:*
PWY, BE, FAINT+ YDY
PRYD, LLE, SUT + MAE
There is only one word in the corresponding patterns in the past and future:
Sut oedd y tywydd + Faint oedd y bil?
Sut fydd y tywydd + Faint fydd y bil?

5. *Age is always feminine in Welsh.*
dwy oed   tair oed   pedair oed

Uned 26 (dau ddeg chwech) - Ei/Ein/Eu

Nod: Siarad am bethau a phobol sy'n perthyn i bobol eraill/*Talking about other people's belongings and relatives* (ei dŷ o; ei thŷ hi; ein tŷ ni; eu tŷ nhw)

Geirfa

Siôn Corn ———— *Santa Claus*

aur ———— *gold*

del ———— *pretty*

taclus ———— *tidy*

defnyddio ———— *to use*

Geiriau pwysig i mi

.....
×

.....
×

.....
×

.....
×

Adolygu Fy a Dy

Sam ydy enw fy mhartner i.
Be ydy enw dy bartner di?

Llenwch o leiaf (*at least*) 5 blwch:

enw partner	
enw mab	
enw merch	
enw babi	
enw (anifail)	
lliw (anifail)	
mêc car	
lliw car	
enw bôs	
enw tŷ	
enw stryd	
enw mam/tad	
enw brawd/chwaer	
enw ysgol	
mêc ffôn	
enw tiwtor	
lliw gwallt	
lliw llygaid	

Be ydy dy hoff fwyd di?
Be ydy dy hoff ddiod di?
Be ydy dy hoff lyfr di?
Be ydy dy hoff ffilm di?

Pitsa ydy fy hoff fwyd i.
Coffi ydy fy hoff ddiod i.
Y cwrs Mynediad ydy fy hoff lyfr i.
Batman ydy fy hoff ffilm i.

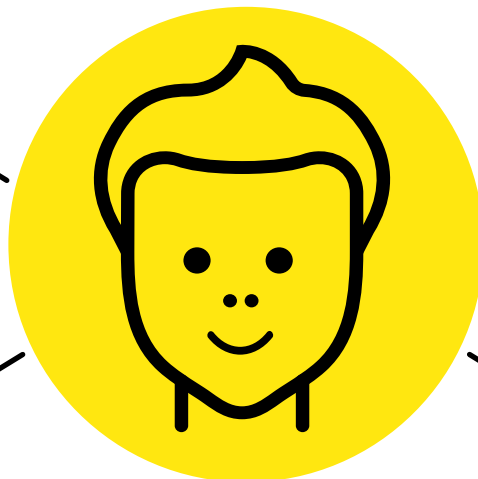
Enw	Be? – bwyd	Be? – diod	Be? – llyfr	Be? – ffilm	Pwy? – actor	Pwy? – canwr

Ei _____ o

 ei d ocyn o	 ei d diod o	 ei l yfr o
 ei g ar o	 ei _ oriadau fo	 ei f aneg o
 ei b apur o	 ei f aic o	 ei r estr o

mam – Bangor

tad – Treorci

partner – Pwllheli

ALWYN

car – coch

Dyma fy ffrind i.

Alwyn ydy ei enw o.

Mae ei **d**ad o'n dŵad o Dreorci.Mae ei **b**artner o'n dŵad o Bwllheli.Mae ei **f**am o'n dŵad o Fangor.Mae ei **g**ar o'n goch.Mae ei **w**allt o'n frown.Mae ei **l**ygaid o'n las.

Ei _____ hi

 ei thocyn hi	 ei diod hi	 ei llyfr hi
 ei char hi	 ei goriadau hi	 ei maneg hi
 ei phapur hi	 ei beic hi	 ei rhestr hi

mam – Bangor

tad – Treorci

partner – Pwllheli

ALWEN

car – coch

Dyma fy ffrind i.

Alwen ydy ei **henw** hi.

Mae ei **thad** hi'n dŵad o Dreorci.

Mae ei **phartner** hi'n dŵad o Bwllheli.

Mae ei mam hi'n dŵad o Fangor.

Mae ei **char** hi'n goch.

Mae ei gwallt hi'n frown.

Mae ei llygaid hi'n las.

Efo partner, gorffennwch y brawddegau efo un o'r geiriau.
Defnyddiwch **ei**.

cân x 2	llyfr x 2	partner x 2	gŵr	gwraig
Tom Jones	<i>Green Green Grass of Home</i>	ydy enw		
Victoria Beckham	David	ydy enw		
Dec	Ant	ydy enw		
Cerys Matthews	<i>International Velvet</i>	ydy enw		
Bill Clinton	Hilary	ydy enw		
J K Rowling	<i>Harry Potter</i>	ydy enw		
Stephen King	<i>The Shining</i>	ydy enw		
Jennifer Saunders	Dawn French	ydy enw		

Mae ein tŷ ni'n hen. _____ *Our house is old.*

Mae ein tŷ ni'n fodern. _____ *Our house is modern.*

Mae ein car ni'n hen. _____ *Our car is old.*

Mae ein car ni'n newydd. _____ *Our car is new.*

Mae eu tŷ nhw'n hen. _____ *Their house is old.*

Mae eu tŷ nhw'n fodern. _____ *Their house is modern.*

Mae eu car nhw'n hen. _____ *Their car is old.*

Mae eu car nhw'n newydd. _____ *Their car is new.*

Ynganu

Darllenwch y ddeialog yn uchel efo'ch partner:

Arweinydd: Tawelwch, os gwelwch yn dda. Dyma'r plentyn nesa i ganu yng Nghyngerdd Nadolig Llandudoch.

Nain/taid: **O, tydy hi'n edrych yn ddel?**

Arweinydd: Heulwen Huws ydy ei henw hi. Mae hi wedi dŵad â'r pianydd o'i hysgol hi, Ysgol Hafod y Coed.

Nain/taid: **Da iawn, Mrs Prydderch.**

Arweinydd: Mae hi'n saith oed. Mae hi'n mynd i ganu'r gân "Annwyl Siôn Corn".

Nain/Taid: **O dw i wrth fy modd efo "Annwyl Siôn Corn".**

Arweinydd: Felly pawb yn y Neuadd yn dawel a rhowch groeso mawr i Heulwen Huws.

Sgwrs

A.	Dach chi'n nabod Elwyn Evans?	A.	Ydyn. Dyna chi.
B.	Elwyn Evans. Oedd ei dad o'n blismon yn Llanberis ers talwm?	B.	Mi aeth ei frawd o i Awstralia neu rywle.
A.	Oedd. Dyna chi.	A.	Do, i Seland Newydd. Dyna chi.
B.	Mae ei bartner o'n gweithio yn y Cyngor Sir.	B.	Dydy o ddim yn cadw gwesty ym Mhwllheli efo ei frawd arall?
A.	Ydy. Dyna chi.	A.	Ydy. Dyna chi. Dach chi'n ei nabod o?
B.	Mae ei blant o yn ysgol Abercastell.	B.	Nac ydw, dim o gwbl.

Newidiwch y cwestiwn cynta i: Dach chi'n nabod Elwen Evans (hi)?

Dyma Ffion:

- Gweithio: mewn ysbyty
- Ddoe: darllen llyfr
- Teulu: 2 hogyn
- Byw: Caerdybi
- Hoffi: (llun/picture)

Edrychwch ar y llun o Ffion. Efo'ch partner, atebwch y cwestiynau:

- Lle mae Ffion yn gweithio? .....
- Be wnaeth hi ddoe? .....
- Sgynni hi deulu? .....
- Lle mae hi'n byw? .....
- Be mae hi'n hoffi wneud? .....

Siaradwch am eich ffrind gorau/bòs/cymdogion chi.

Be ydy ei enw o? (e.e. Gwyn ydy o.)

Be ydy ei waith o?

Be ydy ei ddiddordebau o?

Be ydy ei henw hi?

Be ydy ei gwaith hi?

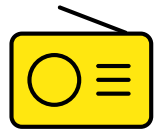
Be ydy ei diddordebau hi?

Be ydy eu henwau nhw?

Be ydy eu gwaith nhw? ..... ydy X.

..... ydy Y.

Be ydy eu diddordebau nhw?

Robin Radio**a) Atebwch:**

Faint o ystafelloedd gwely sy yn nhŷ newydd Siân? .....

Be arall sy yn nhŷ newydd Siân? .....

Be mae Siôn wedi ei wneud efo ei bres? .....

b) Gwrandewch am:

yr un ..... *each*

stafell ymolchi ..... *bathroom (literally "washing room")*

stafell haul ..... *conservatory (literally "sun room")*

c) Cyfieithwch:

her new car .....

in his old caravan .....

his money .....

Help llaw

family 1

family 2

1. Here is a table of all the pronouns covered in this unit.

	ei ____ hi	ei ____ o	ein ____ ni	eu ____ nhw
tŷ	ei th ŷ hi	ei d ŷ o	ein tŷ ni	eu tŷ nhw
car	ei ch ar hi	ei g ar o	ein car ni	eu car nhw
plant	ei ph lant hi	ei bl ant o	ein plant ni	eu plant nhw
brawd	ei brawd hi	ei f rawd o	ein brawd ni	eu brawd nhw
doctor	ei doctor hi	ei dd octor o	ein doctor ni	eu doctor nhw
gwaith	ei gwaith hi	ei __waith o	ein gwaith ni	eu gwaith nhw
mam	ei mam hi	ei f am o	ein mam ni	eu mam nhw
lle	ei lle hi	ei l e o	ein lle ni	eu lle nhw
rhieni	ei rhieni hi	ei r ieni o	ein rhieni ni	eu rhieni nhw
oed	ei h oed hi	ei oed o	ein h oed ni	eu h oed nhw

2. **Ei** (his) ... causes the **soft mutation**, like **dy** (your).

Ei (her) ... causes the **aspirate mutation**. This entails adding a **H** to any words starting with the consonants **C, P** and **T**, and also any words starting with a vowel (**A, E, I, O, U, W, Y**).

Plural possessives do not in general take a mutation. However, it is necessary to add a **h** to any word starting with a vowel following **ein** (our) or **eu** (their) - ein **h**enw ni, eu **h**enw nhw.

3. Adjectives usually follow the noun as in **car du**, **cath ddu**. However, a few adjectives go **before** the noun. One of the most useful is **hen** (old) e.g. **hen gar**. Notice that placing the adjective before the noun causes **soft mutation**.

Uned 27 (dau ddeg saith) – Pobol y Cwm

Nod: Siarad am eiddo a pherthnasau / *Talking about possessions and relatives*

Geirfa

cyfnither(od) — *cousin(s)*

nith(od) — *niece(s)*

opera (operâu) — *opera(s)*

prifysgol(ion) — *university*

(universities)

canol — *middle, centre*

cefnder (cefndryd) — *cousin(s)*

cyfenw(au) — *surname(s)*

cylchgrawn — *magazine(s)*

(cylchgronau)

hanes(ion) — *history (histories)*

hen beth(au) — *antique(s)*

nai (neiaint) — *nephew(s)*

ystyr(on) — *meaning(s)*

llond ceg — *a mouthful*

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

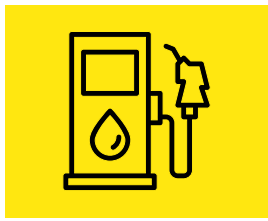
Pris y petrol

Be ydy pris y petrol? _____ What is the price of the petrol?

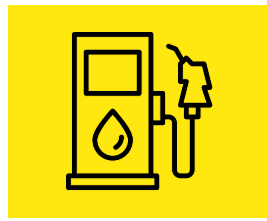
Be ydy rhif y tŷ? _____ What is the number of the house?

Be ydy enw'r tŷ? _____ What is the name of the house?

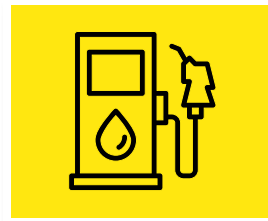
Be ydy enw'r dre? _____ What is the name of the town?

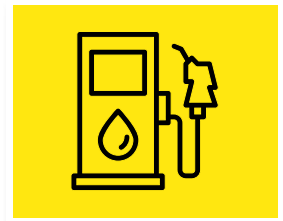
£1.15 y litr

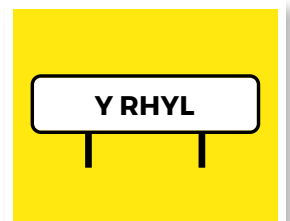
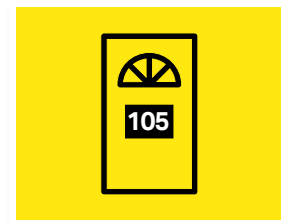
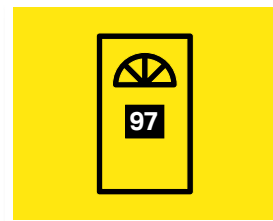
£1.19 y litr

£1.25 y litr

£1.36 y litr

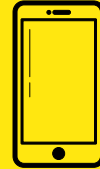
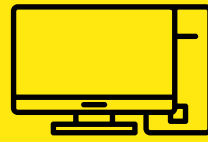
Pris petrol

Be ydy pris petrol? _____ *What is the price of petrol?*

Be ydy pris cwrs Cymraeg? _____ *What is the price of a Welsh course?*

Be ydy pris cyfrifiadur? _____ *What is the price of a computer?*

Be ydy pris ffôn symudol? _____ *What is the price of a mobile phone?*

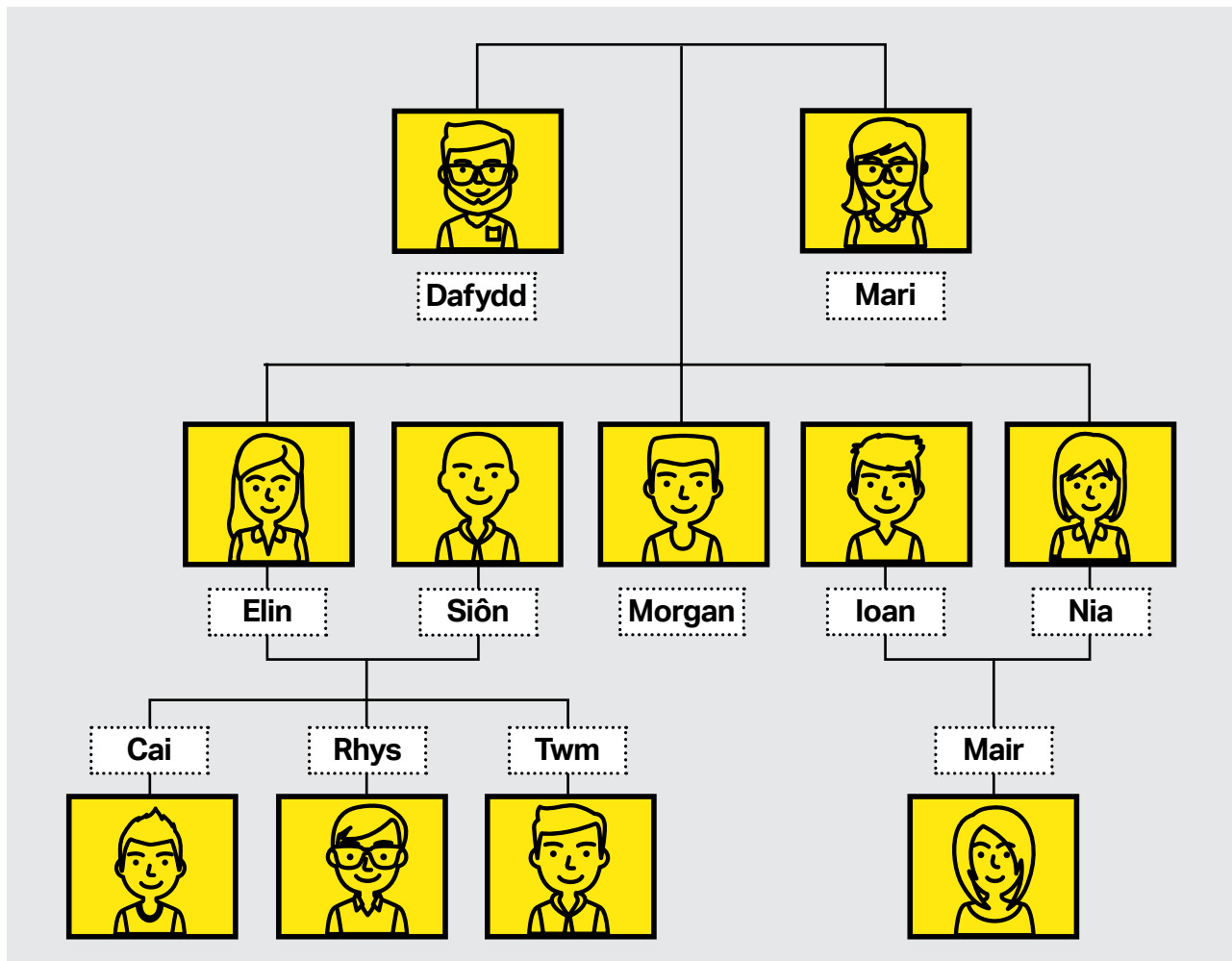
Mam Siân dw i. _____ *I'm Siân's mother.*

Brawd Siân dw i. _____ *I'm Siân's brother.*

Ewythr Siân dw i. _____ *I'm Siân's uncle.*

Ffrind Siân dw i. _____ *I'm Siân's friend.*

Coeden deuluol

Be ydy enw dy dad di? _____ *What is your father's name?*
Be ydy enw dy frawd di? _____ *What is your brother's name?*
Be ydy enw dy fodryb di? _____ *What is your aunt's name?*
Be ydy enw dy bartner di? _____ *What is your partner's name?*

Fiesta ydy mêc fy nghar i. _____ *Fiesta is the make of my car.*
Coch ydy lliw fy nghar i. _____ *Red is the colour of my car.*
Dr Jones ydy enw fy noctor i. _____ *Dr Jones is the name of my doctor.*
Banc Bryncastell ydy enw fy manc i. — *Banc Bryncastell is the name of my bank.*

Pwy wnaeth ddeud?

Bart   **Simon Cowell**   **Sali Mali**   **Juliet**   **Shakespeare**   **Batman**

Romeo ydy enw fy nghariad i. _____

Batmobile ydy enw fy nghar i. _____

Homer ydy enw fy nhad i. _____

Jac y Jwc ydy enw fy ffrind i. _____

X Factor ydy teitl fy rhaglen i. _____

King Lear ydy teitl fy nrama i. _____

Be ydy mêc eich car chi? _____ *What is the make of your car?*
Be ydy lliw eich car chi? _____ *What is the colour of your car?*
Be ydy enw eich doctor chi? _____ *What is the name of your doctor?*
Be ydy enw eich banc chi? _____ *What is the name of your bank?*

Holiadur – Gofynnwch y cwestiynau i bum person yn y dosbarth

Enw	mêc car	lliw car	enw doctor	enw banc

Pwy ydy'r capten? _____ *Who is the captain?*

Pwy ydy capten y tîm? _____ *Who is the captain of the team?*

Pwy ydy capten tîm Cymru? _____ *Who is the captain of the Welsh team?*

Efo'ch partner, cyfieithwch:

Who is the head? .....

Who is the head of the school? .....

Who is the head of Aberheli School? .....

Who is the teacher? .....

Who is the teacher of the class? .....

Who is the teacher of Year 6? .....

Where is the middle? .....

Where is the city centre? .....

Where is the centre of the city of London? .....

Efo'ch partner, sgwennwch y cwestiwn:

- ..... JK Rowling ydy awdur llyfrau Harry Potter.
- ..... Bethan Gwanas ydy awdur llyfrau Blodwen Jones.
- ..... Ian Fleming oedd awdur llyfrau James Bond .
- ..... Shakespeare oedd awdur *Macbeth*.
- ..... John Davies oedd awdur *Hanes Cymru*.
- ..... Dylan Thomas oedd awdur *Under Milk Wood*.

Ynganu**Bryn Terfel**

Mae Bryn Terfel yn dŵad o Bant Glas yng Ngogledd Cymru yn wreiddiol ac mae o wedi gweithio'n galed iawn i lwyddo ym myd opera. Erbyn hyn, mae o'n canu dros y byd. Mi aeth o i'r coleg yn y Guildhall yn Llundain lle wnaeth o ennill y fedal aur. Mi wnaeth o ddechrau gweithio efo Cwmni Opera Cenedlaethol Cymru yn 1990 pan wnaeth o ganu *Cosi Fan Tutte*. Wedyn mi aeth o i weithio ym Mrwsel cyn canu yn *Figaro* yn Covent Garden yn 1992. Ym mis Medi 2011, mi wnaeth o ganu yn Central Park, Efrog Newydd o flaen dros saith deg mil o bobol. Mae o'n helpu Urdd Gobaith Cymru, Shelter Cymru a Chanolfan Therapi Plant Bobath yng Nghaerdydd.

Sgwrs - Yn Siop y Gornel

Gwrandewch ar y Sgwrs a llenwch y tabl am Ann.

Enw llawn	
Cyfeiriad	

A: Helô 'na! Esgusodwch fi, ond be ydy pris y cylchgrawn yma?

B: Dwy bunt ydy pris y cylchgrawn yna. Bargen!

A: Wel ydy, mae'n dipyn o fargen. Mmm! Ydy hi'n bosib archebu'r cylchgrawn bob mis?

B: Ydy, wrth gwrs. Un munud. Be ydy'r enw?

A: Ann. Ann Rhydderch.

B: Diolch. Ann... Be oedd y cyfenw eto, plîs?

A: Rhydderch. Mae'n dipyn o lond ceg!

B: A be ydy'ch cyfeiriad llawn chi, Ann?

A: **7 Ffordd y Parc, Aberheli.**

B: Na! 7 Ffordd y Parc! Mam Dafydd Rhydderch dach chi?

A: **Ia. Pam? Be mae o wedi wneud rwan?**

B: Dim byd. Ond tad Siân dw i, cariad Dafydd.

A: **Chi ydy Mr Davies, tad Siân? O, byd bach!**

Gwyllo – Croeso i Gaerdydd

Gwylwch y fideo a sgwennwch y llefydd dach chi'n gweld – 5 lle.

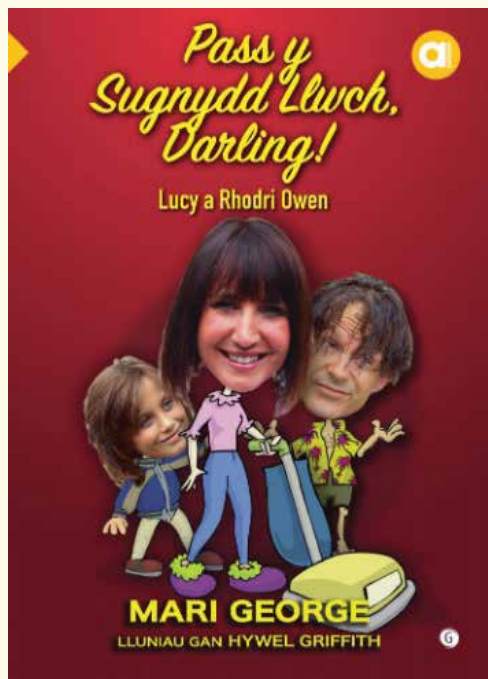

Llyfrau Amdani

Dach chi rŵan yn medru darllen *Pass y Sugnydd Llŵch, Darling!* gan Rhodri a Lucy Owen. Dach chi'n medru prynu'r llyfr yn eich siop Gymraeg leol chi neu ar www.gwales.com.

Dyma'r clawr (cover) ac un paragraff:

Mae Rhodri a Lucy Owen yn byw yn **y Bont-faen** gyda eu mab Gabriel. Mae'r ddau yn gwneud gwaith **cyflwyno** ar y teledu. Mae Rhodri yn cyflwyno ar y rhaglen deledu *Heno* ac mae Lucy yn darllen y newyddion ar BBC Wales. Mae Gabriel a Rhodri yn siarad Cymraeg yn **rhugl**. Mae Lucy yn dysgu Cymraeg. Hoff beth Gabriel ydy hanes, hoff beth Rhodri ydy **cadw'n heini**. Hoff beth Lucy ydy **hwfro**. Mae hi'n hoffi hwfro'r tŷ.

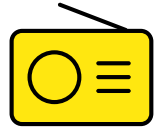
Y Bont-faen
rhugl
hwfro

Cowbridge
fluent
to Hoover

cyflwyno
cadw'n heini

to present
to keep fit

Robin Radio

a) Atebwch:

I ba dre/ddinas aeth Catrin dros y penwythnos? .....

Pam doedd hi ddim isio mynd i'r Senedd? .....

Faint o gestyll sy yn y sgwrs? .....

b) Gwrandewch am:

Be ydy dy hanes di? _____ *What's your history? (lit.)*
What have you been doing?
 Dyfala lle es i. _____ *Guess where I went.*
 Dw i newydd fod... _____ *I've just been...*

c) Cyfieithwch:

I don't like antiques. .....

I must have a clue. .....

Is The Millennium Centre the answer? .....

Help llaw

1. This pattern, **pris te, pris y te** can sometimes be difficult because it is so different to English. Think of it as **Pobol y Cwm** syndrome. The People of the Valley = **Pobol y Cwm**.

Un THE yn Saesneg (the price of petrol)

Dim 'Y' yn Gymraeg
(pris petrol)

Dau THE yn Saesneg (the price of the petrol)

Un 'Y' yn Gymraeg
(pris y petrol)

2. When something belongs to or is associated with a person or place, we have no **y** at all:

The Welsh team
The University of South Wales
The National Library of Wales

Tîm Cymru
Prifysgol De Cymru
Llyfrgell Genedlaethol Cymru

3. Notice that **y** or **yr** appears as **'r** when following a vowel:

Be ydy rhif y car?
Be ydy cyfeiriad yr ysgol?
Be ydy enw'r rheolwraig?

4. Notice the answer **la** in the Sgwrs. We answer **la** to an emphatic question. In Welsh, a non-emphatic sentence or question begins with a verb. However, if there is a different part of speech at the beginning, we answer **la** or **Na / Naci**. Look at the examples:

Mam Dafydd Rhydderch dach chi?
Coch ydy lliw eich gwallt chi?
Doctor dach chi?
(Dach chi'n gweithio fel doctor?)

la/Na. (Naci.)
la/Na. (Naci.)
la/Na. (Naci.)
(Ydw/Nac ydw.)

Uned 28 (dau ddeg wyth) - Adolygu'r cwrs ac edrych ymlaen

Nod: Adolygu lefel Mynediad

Geirfa

campfa ———— *gym*
ffurflen(ni) ———— *form(s)*

rownd ———— *round (gêm / diod)*

trio ———— *to try*

tynnu ———— *to pull, to take off,
to take out*

ola ———— *last*
perffaith ———— *perfect*

tal ———— *tall*

dolur gwddw ———— *sore throat*
gwir neu gau ———— *true or false*
llongyfarchiadau ———— *congratulations*

ymlaen ———— *forward*
yn barod ———— *already*

Geiriau pwysig i mi

×

×

×

×

Gêm o gardiau

				
A	Sut mae'r tywydd heddiw?	Lle aethoch chi i'r ysgol?	Be wnaethoch chi cyn i chi ddŵad yma heddiw?	Sut oedd y tywydd ddoe?
2	Be wnaethoch chi wythnos diwetha?	Pryd wnaethoch chi godi bore 'ma?	Be gest ti i frecwast heddiw?	Be wnaethoch chi ddoe?
3	Lle dach chi wedi bod yn Ne Cymru?	Lle aethoch chi ar eich gwyliau diwetha chi?	Be mae rhaid i chi wneud yfory?	Dach chi wedi gweld Pobol y Cwm?
4	Gofynnwch gwestiwn i fi, os gwelwch chi'n dda!	Dach chi'n mynd i gampfa?	Be oeddech chi'n hoffi wneud pan oeddech chi'n blentyn?	Be mae rhaid i chi wneud heno?
5	Sgynnoch chi anifail anwes?	Be ydy'ch gwaith chi?	Efo pwy dach chi'n siarad Cymraeg?	Sgynnoch chi deulu?
6	Be fyddwch chi'n wneud dros y penwythnos?	Sut fydd y tywydd yn Sawdi-Arabia yfory?	Be dach chi'n hoffi wneud yn eich amser sbâr?	Be wnaethoch chi brynu mewn siop ddiwetha?
7	Be wnaethoch chi weld ar y teledu ddiwetha?	Be gest ti i ginio dydd Sul?	Faint o'r gloch dach chi'n mynd i'r gwely fel arfer?	Lle oeddech chi nos Galan ddiwetha?
8	O le dach chi'n dŵad yn wreiddiol?	Dach chi'n hoffi wyau Pasg siocled?	Be dach chi'n hoffi wneud ar ddydd Sadwrn?	Am faint o'r gloch dach chi'n edrych ar y newyddion?
9	Pwy ydy dy hoff actor di?	Be ydy mêm eich car chi?	Be ydy dy hoff air Cymraeg di?	Lle dach chi'n dysgu Cymraeg?
10	Be wnaethoch chi ar ôl i chi adael yr ysgol?	Faint o'r gloch ydy hi rŵan?	Pwy ydy dy gymdogion di?	Lle dach chi'n byw?
Jac	Be ydy lliw eich llygaid chi?	Be dach chi'n hoffi yfed mewn cafffi?	Be ydy dy hoff ffilm di?	Be wnaethoch chi neithiwr?
Brenhines	Lle dach chi isio mynd ar wyliau?	Be ydy enw eich ffrind gorau chi?	Faint o'r gloch dach chi'n codi fel arfer?	O le mae eich teulu chi'n dŵad yn wreiddiol?
Brenin	Lle wyt ti'n hoffi mynd am dro yng Nghymru?	Efo pwy dach chi'n siarad ar y cyfrifiadur?	Dach chi wedi bod yn lwerddon?	Be dach chi'n hoffi yfed mewn parti?

Efo'ch partner, parwch hanner o'r grid cynta â hanner o'r grid nesa.

Rhaid	Nyrs	Ydy'r plant yn hapus?	Dw i'n edrych	Be ydy dy	Dw i'n mynd i'r
Mae'r ferch yn (3)	Mi fydd hi'n	Mae'r babi'n un	Dyma fy	Rhaid i	Mae hi'n chwarter
Mae'r trênam	Mae'r hogyn yn (4)	Mae'r swyddfa'n	Dw i'n gweithio yn	Sut	Mi wnaeth o
Wnaethon nhw ddim	Pwy	Faint	Dw i'n gwrando	Wnaeth	Be wnest
Roedd hi'n	Be ydy eich	Mae Aled yn gweithio	Mae hi'n hanner awr	Pryd	Lle
*****	*****	*****	*****	*****	*****
bedair oed	i bedwar	dri o'r gloch	i mi brynu bara	oer ddoe	waith di?
brysur iawn heddiw	mae swper?	mae'r teulu?	enw chi?	ydy hi	dair oed
ar y teledu	wedi dau	mae'r ysgol?	ydy'r pris?	chi fynd	wyntog yfory
yr ysbyty	mewn banc	ydy'r actores?	gwaith rŵan	nheulu i	ar y radio
Ydyn	y plant gysgu?	mynd i'r gêm	fynd i'r parti	oed	ti neithiwr?

Gwrando a darllen - Yn y parc

Enw	Pam maen nhw yn y parc?	Pryd maen nhw'n mynd i'r parc?	Pa anifail anwes sgynnyn nhw?
Mair	1	2	3
Gareth	4	5	6
Enw	Pam roedden nhw yn yr ysbyty?	Lle maen nhw'n mynd ym mis Hydref?	
Mair	7	8	
Gareth	9	10	

Gareth: Helô Mair, sut wyt ti ers talwm?

Mair: Go lew diolch, Gareth. Rwyt ti'n edrych yn dda. Wyt ti'n rhedeg yn aml?

Gareth: Ydw, dw i'n trio rhedeg bob dydd, ond dim ond ar y penwythnos dw i'n dŵad yma. Dw i'n mynd i'r gampfa yn y gwaith o ddydd Llun i ddydd Gwener.

Mair: Dw i'n dŵad yma bob dydd. Mae'n lle braf i fynd â'r ci am dro. Mae o'n mwynhau rhedeg ar ôl y bêl.

Gareth: Ydy wir. Helô, Pero.

Mair: Sgen ti anifail anwes?

Gareth: Dim rŵan. Roedd gynnon ni gath pan oedd y plant yn fach.

Mair: Felly pam wyt ti'n rhedeg bob dydd, Gareth?

Gareth: Dw i'n ymarfer – dw i'n rhedeg hanner marathon Caerdydd ym mis Hydref.

Mair: Da iawn ti! Wyt ti'n codi arian at rywbeth?

Gareth: Ydw – at ysbyty Abercastell. Maen nhw angen arian drwy'r amser.

Mair: Roedd rhaid i mi fynd i ysbyty Abercastell pan o'n i'n blentyn. Roedd rhaid i mi gael tynnu fy nhonsils. Roedd y bwyd yn ofnadwy ond roedd y nyrsys yn glên iawn – mi wnaethon nhw roi hufen iâ i mi un diwrnod. Roedd gen i ddolur gwddw ar ôl i mi gael tynnu fy nhonsils!

Gareth: Mi wnes i dorri fy nghoes yn chwarae rygbi yn yr ysgol. Roedd rhaid i mi gael platar yn yr ysbyty ond wnes i ddim aros dros nos.

Mair: Dyma ti – deg punt, achos dw i'n mynd ar wyliau ym mis Hydref.

Gareth: Diolch yn fawr. Lle wyt ti'n mynd tro 'ma?

Mair: I Sbaen, wrth gwrs, fel arfer. A dw i'n mynd yn y car, felly dw i'n medru mynd â Pero hefyd!

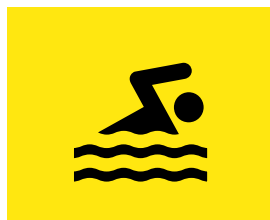
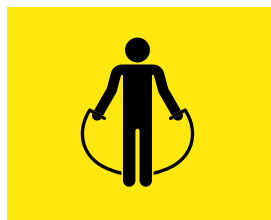
Gareth: Braf iawn. Hwyl i ti, a diolch am y pres. A hwyl fawr i ti ar dy wyliau, Pero!

Mair: Pob hwyl yn y ras, Gareth.

Disgrifiwch be sy yn y llun.
Beth dach chi'n wneud i ymlacio?

Dach chi'n cadw'n heini? Sut?

Be oedd rhaid i ti wneud bore 'ma?

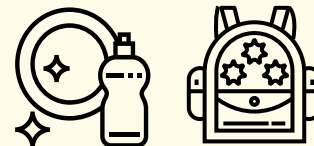
What did you have to do this morning?

Roedd rhaid i mi olchi'r llestri. _____ *I had to wash the dishes.*

Roedd rhaid i mi fynd â'r biniau allan. _____ *I had to take the bins out.*

Roedd rhaid i mi fynd â'r ci am dro. _____ *I had to take the dog out for a walk.*

Roedd rhaid i mi fynd â'r plant _____ *I had to take the children to school.*
i'r ysgol.

Gwrando a darllen – Diwedd y cwrs

- Tiwtor:** Reit, dyma'r dosbarth ola. Llongyfarchiadau i bawb! Dan ni wedi gorffen y cwrs!
- Dosbarth:** Hwrê!
- Tiwtor:** Cyn i ni fynd i'r dafarn i ddathlu, mi fydd rhaid i ni wneud un peth bach. Rhaid i chi lenwi ffurflen am y cwrs.
- Dosbarth:** Oes rhaid i ni?
- Tiwtor:** _____! Gawn ni ymarfer bach yn gynta? Cwestiwn un. Dach chi wedi mwynhau'r cwrs?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs.
- Tiwtor:** Dach chi'n dŵad yn ôl i wneud y cwrs nesa?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs.
- Tiwtor:** Oedd y cwrs yn ddiddorol?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs.
- Tiwtor:** Oeddech chi'n hapus efo popeth?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs
- Tiwtor:** Wnaethoch chi ddysgu'r treigladau yn berffaith?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs
- Tiwtor:** Fyddwch chi'n gwneud y cwrs Sylfaen nesa?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs.
- Tiwtor:** Dach chi'n mynd i ymarfer eich Cymraeg cyn y cwrs nesa?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs.
- Tiwtor:** Fyddwch chi'n edrych ar S4C?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs
- Tiwtor:** Fydd Radio Cymru yn y car bob dydd?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs
- Tiwtor:** Reit – dach chi isio i mi ddeud popeth eto?
- Dosbarth:** _____ wir! (x)
- Tiwtor:** Sgynnoch chi gwestiwn?
- Dosbarth:** _____ wir! (x)
- Tiwtor:** Dach chi isio taflen am y cwrs nesa?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs.
- Tiwtor:** Da iawn chi – dw i'n mynd i brynu'r rownd gynta i bawb!

Cyn y dosbarth nesa...*Before the next class...***Cymraeg****Mi fydd rhaid i ni edrych ar S4C.***We will have to watch S4C.***Mi fydd rhaid i ni wrando ar Radio Cymru.***We will have to listen to Radio Cymru.***Mi fydd rhaid i ni siarad Cymraeg mewn siop.***We will have to speak Welsh in a shop.***Mi fydd rhaid i ni gyfarfod ffrindiau i siarad Cymraeg.***We will have to meet friends to speak Welsh.***Dyma Siân.**

byw: Prestatyn
 teulu: 3 hogyn
 gwaith: deintydd
 ddoe: i'r pwll nofio
 amser sbâr: (llun/picture)

Efo'ch partner, atebwch y cwestiynau.

Lle mae Siân yn byw? .....

Sgynni hi deulu? .....

Be ydy gwaith Siân? .....

Lle aeth Siân ddoe? .....

Be mae hi'n hoffi wneud yn ei hamser sbâr? .....

.....

Gwrando a darllen - Yn y Siop

Gwrandewch ar y sgwrs ac atebwch y cwestiynau.

Gwir neu Gau:

Mi fydd Anti Sali yn saith deg oed dydd Sadwrn. ....

Mi fydd Tomos yn saith oed dydd Sadwrn. ....

Mae Carys isio prynu cacen i Anti Sali. ....

Mae Aled isio prynu trêen bach i Tomos. ....

Cyfieithwch:

birthday cake _____

afternoon tea _____

birthday present _____

T-shirt _____

Dach chi'n medru meddwl am rywbeth arall?

cacen _____ te _____

anrheg _____ crys _____

- Carys:** Bore da Aled, sut wyt ti?
- Aled:** Helô Carys, dw i'n iawn, diolch.
- Carys:** Ga i ofyn cwestiwn i ti? Pa gerdyn wyt ti'n hoffi? Yr un efo balwŷns pinc, 'ta'r un yma efo cacen pen-blwydd?
- Aled:** Dw i ddim yn siŵr, i bwy mae'r cerdyn?
- Carys:** Mae chwaer fy mam, Anti Sali, yn wyth deg oed dydd Sadwrn. Dan ni'n mynd â hi i Westy Portmeirion i gael te prynhawn.
- Aled:** Bendigedig! Rhaid i ti ddewis y cerdyn efo'r gacen, dach chi'n siŵr o gael cacen arbennig iawn ym Mhortmeirion!
- Carys:** A deud y gwir, dw i wedi coginio un yn barod, mae Anti Sali yn hoffi cacen ffrwythau efo digon o frandi – a dw i'n edrych mlaen at fwyta'r gacen hefyd!
- Aled:** Wel, wyt ti'n medru helpu efo dewis anrheg pen-blwydd i Tomos?
- Carys:** Dy fab di? Be mae o'n hoffi wneud?
- Aled:** Mae o'n hoffi trenau. Mae'r llyfr yna'n edrych yn dda, ond mae o dipyn bach yn anodd.
- Carys:** Be am y crys T yna? Yr un efo trê'n glas.
- Aled:** Perffaith! Glas ydy ei hoff liw o. Wyt ti'n medru gweld un i hogyn saith oed? Mae o'n cael ei ben-blwydd o'n chwech oed dydd Sadwrn, ond mae o'n fachgen tal iawn.
- Carys:** Fel ei dad o! Dyma fo, crys T i blentyn saith oed. Lle dach chi'n cael parti?
- Aled:** Yn y ganolfan hamdden, efo castell bownsio. Mae'r dosbarth i gyd yn dŵad, ac mi fydd 'na jeli coch i bawb!
- Carys:** Pob lwc efo'r parti!
- Aled:** Diolch. Gobeithio bydd hi'n braf ym Mhortmeirion!

Siaradwch

Pryd oedd y tro diwetha wnaethoch chi fynd i barti? Parti pwy? Lle oedd y parti?

Fyddwch chi'n dathlu rhywbeth yn y misoedd nesa? Be? Lle? Sut? Efo pwy?

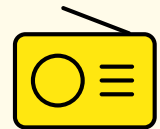
Robin Radio

a) Atebwch:

Lle mae Robin yn mynd? .....

Pam? .....

Pam mae Anti Mair yn mynd hefyd? .....

b) Gwrandewch am:

Ga i air? _____ Can I have a word?

Paid â bod yn swil. _____ Don't be shy.

Gawn ni weld. _____ We shall see.

c) Cyfieithwch:

Can you come here? _____

What am I going to do? _____

It will be terribly boring. _____

Syniad da – Mynd i amgueddfa!

Mae Amgueddfa Cymru (*the National Museum of Wales*) yn deulu o saith amgueddfa – yn Llanberis, Dre-fach, Abertawe, Sain Ffagan, Caerdydd, Caerleon a Blaenafon. Dach chi wedi bod i un? Wnaethoch chi siarad Cymraeg? Mae 'na lawer o staff Amgueddfa Cymru yn siarad Cymraeg, felly dach chi'n medru mwynhau diwrnod allan a siarad Cymraeg. Mae 'na adnoddau (*resources*) i helpu dysgwyr hefyd: e.e

Amgueddfa Lechi Llanberis - <https://amgueddfa.cymru/addysg/gweithgaredd/213/Camau-Cymraeg/>

Mae mynediad am ddim hefyd!

Yr Arholiad

Paratoi at Arholiad Mynediad / *Preparing for the Entry level exam*

Geirfa

arholiad(au) ——— *exam(s)*
cyfweliad(au) ——— *interview(s)*

manylion ——— *details*
trip(iau) ——— *trip(s)*

paratoi ——— *to prepare*

tebyg ——— *similar; likely*

Geiriau pwysig i mi

.....
 ×
 .....

.....
 ×
 .....

.....
 ×
 .....

.....
 ×
 .....

Papur 1 ydy'r Papur Darllen a Deall.

Mae hanner awr i wneud tri chwestiwn.

Cwestiwn 1 – Hysbysebion

Mae'r cwestiwn yn codi yn y Gwaith cartref am y tro cynta yn Uned 17.

Cwestiwn 2 – Deialog

Efo'ch partner, darllenwch y ddeialog, ac yna llenwch y gridiau ar sail yr wybodaeth a roddir.

Read the dialogue, then complete the grids based on the information given.

Mae Dafydd a Bethan yn cyfarfod yn noson gofrestru (registration) y dosbarthiadau nos yn y Coleg.

Dafydd: Helô Bethan. Sut wyt ti? Wyt ti'n mynd i wneud cwrs Sbaeneg eto eleni?

Bethan: Mi wnes i fwynhau'r cwrs Sbaeneg yn fawr iawn llynedd, ac ro'n i'n mynd i wneud cwrs Sbaeneg Blwyddyn 2 eleni. Ond dydy'r cwrs ddim yn mynd i redeg achos does 'na ddim digon o bobol.

Dafydd: O, mae'n ddrwg gen i. Fel rwyt ti'n gwybod, do'n i ddim yn hapus o gwbl efo'r cwrs Sbaeneg llynedd. Do'n i ddim yn licio'r tiwtor a doedd y tiwtor ddim yn fy licio i!

Bethan: Pa gwrs wyt ti'n mynd i'w wneud eleni, 'ta?

Dafydd: Ro'n i'n mynd i wneud cwrs coginio ond mae o'n costio gormod.

Bethan: O wel, dim dosbarth nos i ti na fi eleni!

Dafydd: Bechod!

Bethan: Wnest ti ddefnyddio dy Sbaeneg ar dy wyliau?

Dafydd: Naddo, wnes i ddim mynd i Sbaen. Mi wnes i aros mewn carafán yn Harlech am wythnos. Roedd y tywydd yn wlyb bob dydd. Byth eto!

Bethan: Wel, mi wnes i gael gwyliau bendigedig yn Sbaen. Roedd y bwyd yn dda, roedd y tywydd yn ardderchog ac mi wnes i siarad tipyn bach o Sbaeneg bob dydd. Mi wnes i fwynhau pob munud.

Dafydd: Rhaid i mi fynd i Sbaen ar wyliau y flwyddyn nesa. Dw i'n mynd i ofyn pwy ydy tiwtor cwrs Sbaeneg Blwyddyn 1 eleni. Os bydd 'na diwtor newydd, dw i'n mynd i wneud y cwrs eto!

Does dim rhaid i chi ysgrifennu brawddegau, ond rhaid llenwi'r ddau grid.

You do not need to write sentences, but you must fill in both grids.

Enw	Pa gwrs wnaethon nhw llynedd?	Pa gwrs roedden nhw isio wneud?	Pam dydy hynny ddim yn bosib?
Bethan	1.	2.	3.
Dafydd	4.	5.	6.

Enw	Lle wnaethon nhw fynd ar wyliau llynedd?	Sut oedd y tywydd?
Bethan	7.	8.
Dafydd	9.	10.

Cwestiwn 3 ydy Llenwi bylchau (Gap-filling)

Llenwch y bylchau yn y brawddegau yma, gan ddefnyddio'r sbardun mewn cromfachau neu'r llun, fel y bo'n briodol:

Fill the gaps in these sentences, using the prompts in brackets or the pictures, as appropriate:

1. Be ..... (gwneud) chi ddoe?
2. .... mae'r bws yn mynd? Am saith o'r gloch.
3. Mae hi'n ..... heddiw.
4. Dw i'n hoffi gwranddo ..... y radio.
5. Ydy'r plant yn mynd? .....
6. Mae hi'n ..... i'r gwaith bob dydd.
7. Mae'r ddrama'n dechrau am hanner ..... wedi wyth.
8. Rhaid ..... John fynd i'r banc.
9. Maen nhw'n gweithio ym ..... (Pontypridd).
10. Roedd hi'n gweithio ..... ysgol.

Triwch eto!

1. Be ..... (gwneud) ti ddoe?
2. .... mae'r cyngerdd? Yn y neuadd.
3. Mae hi'n ..... heddiw.
4. Dw i'n hoffi edrych ..... y teledu.
5. Wyt ti'n mynd allan heno? .....
6. Ga i fynd os ..... chi'n dda?
7. Mae'r dosbarth yn dechrau am ..... awr wedi saith.
8. Rhaid ..... ni weithio heno.
9. Maen nhw'n dod o ..... (Bangor).
10. Mae'r plant ..... yr ysgol heddiw.

Papur 2 ydy'r Papur Ysgrifennu (30 munud)

Cwestiwn 1 – Cerdyn Post

Llenwch y bylchau:

Annwyl ..... (enw'r tiwtor)

Dyma fi yn ..... Mae'r tywydd yn ..... Mi wnes i
gyrraedd .....

..... (ffordd o deithio) neithiwr. Dw i'n aros mewn .....

Neithiwr mi wnes i fwyta ..... ac yfed .....

Heddiw dw i'n mynd i .....

..... Heno dw i'n mynd i .....

Dw i wedi prynu ..... i ti! Dw i ..... (isio/ddim isio)

dŵad adre! Wela i ti .....

Nesa, sgwennwch frawddegau yn defnyddio'r geiriau yma:

Ffrainc .....

Caerdydd .....

tywydd .....

gwesty .....

bwyd .....

nofio .....

ymlacio .....

siopa .....

bwyta .....

ddoe .....

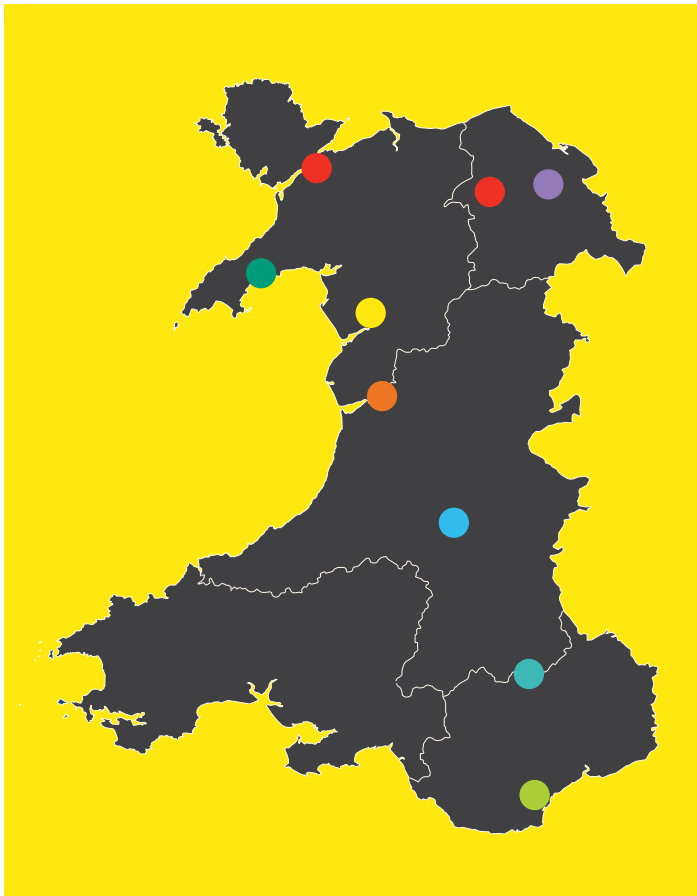
heddiw .....

yfory .....

Gwnewch y cerdyn post o'r papur arholiad yn y Gwaith cartref.

Cwestiwn 2 – Portread (*Portrait*)

Cofiwch:

- ym Mangor/o Fangor
- yn Nhreffynnon/o Dreffynnon
- yn Nolgellau/o Ddolgellau
- ym Machynlleth/o Fachynlleth
- yn Rhuthun/o Ruthun
- ym Mhwllheli/o Bwllheli
- yng Nghaerdydd/o Gaerdydd
- yn Llandrindod/o Landrindod
- yng Nglyn Ebwy/o Lyn Ebwy

Mae gynno fo/gynni hi:

un plentyn/un hogyn/un hogan (ci/**gath**)

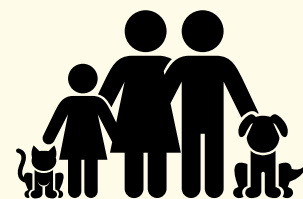
ddau o **blant**/dri o **blant**/bedwar o **blant**

ddau hogyn/dri hogyn

ddwy hogan/dair hogan

ddau **gi**/ddwy **gath**

Sgynno fo/Sgynni hi ddim plant.

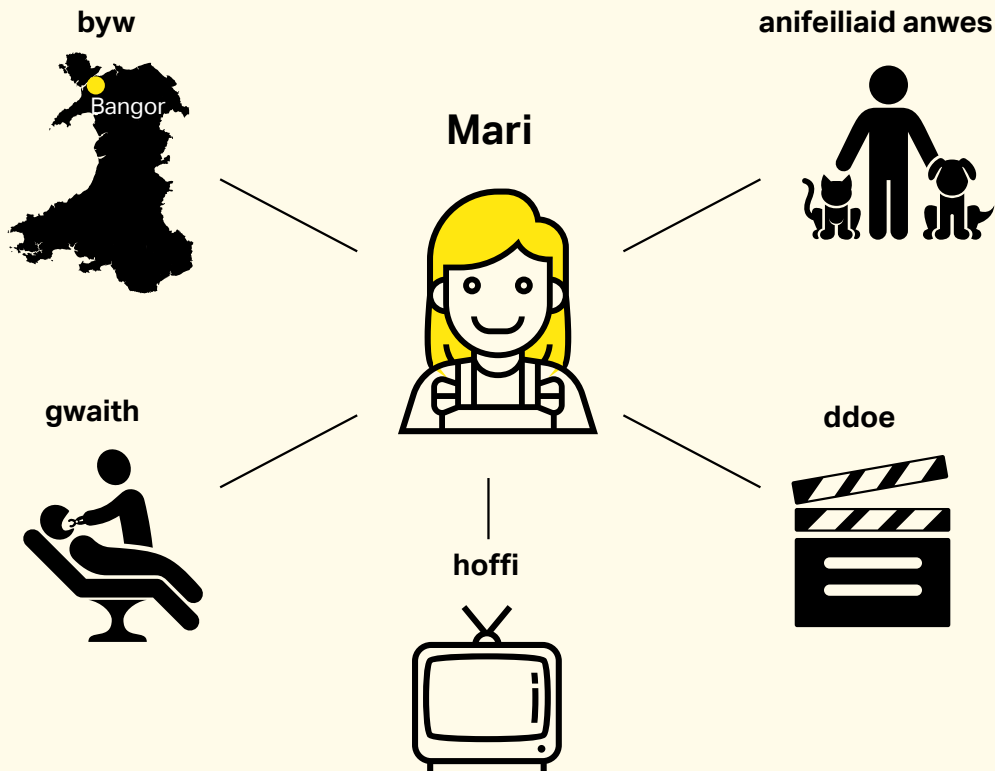
Mi wnaeth o fynd i'r theatr. Roedd o yn y dafarn.

Mi wnaeth hi nofio. Mi wnaeth hi edrych ar y teledu.

2. Portread/Portrait

Ysgrifennwch 5 brawddeg am y person yn y llun gan ddefnyddio'r wybodaeth yn yr arwyddion o'i chwmpas.

Write 5 sentences about the person in the picture using the information in the surrounding symbols.

Dyma Mari.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

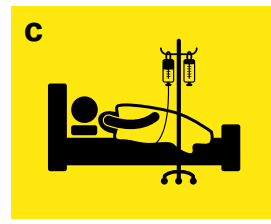
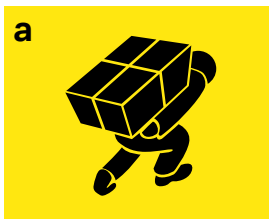
Papur 3 ydy'r Gwranddo a Deall.

Rhan 1 – Deialog

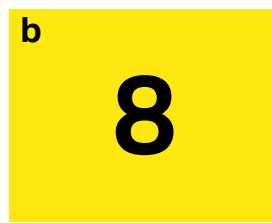
Mae Lowri a Geraint yn cyfarfod mewn siop.

Rhowch lythyren yr ateb cywir yn y blwch:
Put the letter of the correct answer in the box:

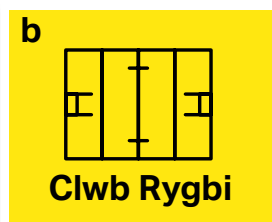
1. Be sy'n bod ar wraig Geraint?

2. Faint fydd oed Siôn yfory?

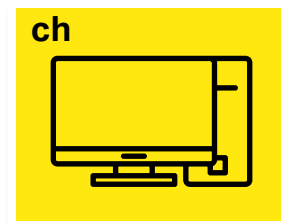
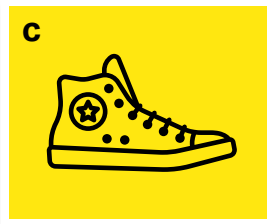
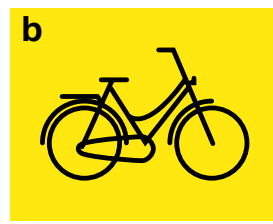
3. Lle fydd parti Siôn?

4. Pwy sy'n dŵad i'r parti, ar ôl i'r plant gael bwyd?

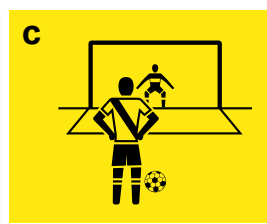
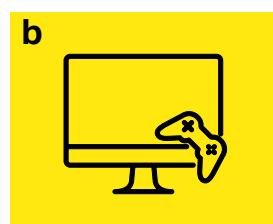
5. Be fydd Siôn yn gael ar ei ben-blwydd?

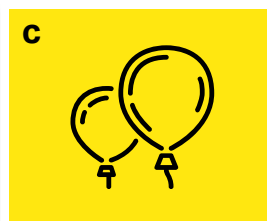
6. Faint wnaeth yr anrheg gostio?

7. Be mae Siôn yn hoffi wneud yn ei amser sbâr rŵan?

8. Be mae Geraint yn mynd i brynu nesa?

Rhan 2 – Bwletin Tywydd

Llenwch y bylchau efo'ch partner.

Dyma'r bwletin __ y__ y__.

Roedd hi'n g__ m__ lo__ ddoe.

Roedd hi'n __ t__ r__ u__ iawn neithiwr.

Mae hi'n w__ n__ o__ heddiw.

Mae hi'n s__ ch a__ r__ f rŵan.

Ond mi fydd hi'n n__ w__ o__ ac yn troi'n __ l__ b heno.

Mi fydd hi'n b__ r__ g__ a__ drwy'r nos.

Yn y bore mi fydd hi'n __ w__ w e__ r__ , ac yn o__ r iawn.

Erbyn y pnavn mi fydd hi'n __ y__ a h__ u__ o__ , diolch byth.

Gorffennwch y brawddegau yma, ar sail yr wybodaeth yn y bwletin. Fyddwch chi ddim yn colli marciau am wallau sillafu.

*Complete these sentences on the basis of the information in the bulletin.
You will not lose marks for spelling mistakes.*

1. **Heddiw, roedd hi'n** .....
2. **Heno, mae hi'n** .....
3. **Yfory, mi fydd hi'n** .....
4. **Wythnos nesa, mi fydd hi'n** .....

Llenwch y bylchau efo'ch partner.

Dyma'r bwletin tywydd.

..... da i chi i gyd. Wel, roedd hi'n ..... iawn dros Gymru neithiwr. Ond ....., mae hi'n ..... Amser da i ..... dyn eira! Mwynhewch y tywydd ....., achos erbyn bore fory, mi fydd hi'n ..... ym mhob man. Mi fydd ..... 'n cyrraedd y Gogledd ddydd Sul eto ond erbyn dydd Llun mi fydd y tywydd yn ..... iawn ledled Cymru, a drwy'r wythnos wedyn, diolch byth. Os dach chi isio mynd ..... rhaid i chi wneud hynny ar ôl ..... A dyna'r bwletin tywydd.

Rhan 3 – Amserau a phrisiau

punt	ugain punt	chwe phunt	un deg chwech o bunnau	tair punt
am ddim	naw punt	dwyt bunt	dwyt bunt pum deg	wyth punt
pum punt pum deg	pedair punt	un deg pum punt	saith deg pum ceiniog	pum punt
deg punt	dau ddeg pum punt	pum deg ceiniog	tri deg pum punt	saith punt

Byddwch chi'n clywed 5 hysbysiad am ddigwyddiadau gwahanol. Ysgrifennwch amserau dechrau a phrisau'r digwyddiadau yn y colofnau priodol. Defnyddiwch rifau, e.e. £5.75. Chewch chi ddim marciau am ysgrifennu geiriau.

You will hear 5 announcements about different events.

*Write the start times and the prices of these events in the appropriate columns. Use **numbers**, e.g. £5.75. You will receive no marks for using words.*

	Amser dechrau * Defnyddiwch rifau * Use numbers	Pris * Defnyddiwch rifau * Use numbers
Noson gomedi		
Taith gerdded		
Trip		
Sioe ffasiwn		
Sadwrn Siarad		

Y Prawf Llafar (siarad)

Rhan 1 ydy Darllen deialog

Dach chi wedi bod yn darllen deialogau yn y dosbarth.

Rhan 2 – Ateb Cwestiynau

Yn yr arholiad, mi fyddwch chi'n ateb chwech o'r cwestiynau yma. Gofynnwch y cwestiynau i'ch partner (bob yn ail/*every other*). Cofiwch ateb efo 1 frawddeg lawn (*full sentence*).

Lle dach chi'n byw?

O le dach chi'n dŵad yn wreiddiol?

Oes gynnoch chi deulu?

Oes gynnoch chi anifeiliaid anwes?

Sut wnaethoch chi ddŵad yma heddiw?

Be dach chi'n hoffi ar y teledu?

Sut mae'r tywydd heddiw?

Sut oedd y tywydd ddoe?

Am faint o'r gloch dach chi'n codi fel arfer?

Am faint o'r gloch dach chi'n cael swper fel arfer?

Am faint o'r gloch dach chi'n mynd i'r gwely fel arfer?

Lle dach chi'n dysgu Cymraeg?

Lle aethoch chi i'r ysgol?

Be ydy'ch gwaith chi?

Be dach chi'n hoffi wneud yn eich amser sbâr?

Be mae'n rhaid i chi wneud yfory?

Be dach chi'n wneud heno?

Be dach chi'n wneud penwythnos nesa?

Be wnaethoch chi neithiwr?

Be wnaethoch chi ddoe?

Be wnaethoch chi penwythnos diwetha?

Lle aethoch chi ar eich gwyliau diwetha chi?

Be oeddech chi'n hoffi wneud pan oeddech chi'n blentyn?

Rŵan, edrychwch ar y cwestiynau mewn italig (*italics*). Gofynnwch y cwestiynau i'ch partner eto, ond y tro 'ma, rhaid i chi feddwl am gwestiwn arall. (*Think of a supplementary question.*)

Defnyddiwch Lle? / Pryd? / Efo pwy? / Sut? / Be?

Yn yr arholiad, mi fydd dau gwestiwn atodol (*supplementary*).

Rhan 3 – Ateb cwestiynau am y llun. Cofiwch – brawddegau llawn *(full sentences)*

Dyma lun o berson efo gwybodaeth amdano. Bydd y cyfwelydd yn gofyn cwestiynau i chi a dylech chi ateb gan ddefnyddio'r wybodaeth a roddir, gan ddefnyddio brawddegau llawn.

Here is a picture of a person with some information about him. The interviewer will ask you questions, and you should answer using the information given, using full sentences.

Dyma Dafydd.

Yn wreiddiol:	Porthmadog
Ddoe:	i'r dre
Teulu:	2 o blant
Gwaith:	athro
Amser sbâr:	(llun/picture)

Rhan 4 - Gofyn cwestiwn

Yn olaf, efo'ch partner, meddyliwch am gwestiwn efo'r geiriau yma yn y cwestiwn. Dach chi'n medru defnyddio cwestiynau o Ran 2 os dach chi isio.

byw

yn wreiddiol

gweithio

gwyliau

mynd

cerdded

darllen

medru

hoffi

tywydd

enw

teulu

plant

car

neithiwr

ddoe

wythnos diwetha

penwythnos diwetha

i swper

i frecwast

heno

yfory

wythnos nesa

amser sbâr

Lle

Pryd

Sut

Faint

o'r gloch

gwyliau

Gwaith cartref Uned 1 (un)

1. Atebwch/Gofynnwch y cwestiynau/Answer/Ask the questions:

Pwy dach chi? .....

Sut dach chi? .....

..... ? Aberystwyth.

..... ? Iawn, diolch.

2. Yr Wyddor

Llenwch y bylchau efo'r llythyren goll/Fill in the gaps with the missing letter:

A	B		Ch	D	
E	F		G		H
	J	L		M	N
O	P		R		S
T		U		Y	

3. Sgwennwch y rhifau ffôn mewn geiriau/

Write the telephone numbers in words:

0300 323 4324 Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol

The National Centre for Learning Welsh

.....

01758 75033 (Nant Gwrtheyrn)

.....

01970 63963 Mudiad Meithrin –

Welsh Early Years Specialists

.....

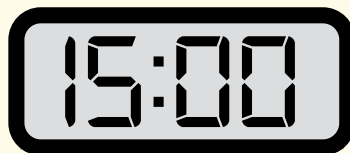
4. Write the appropriate greetings for the time of day:

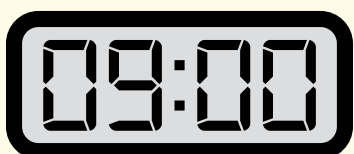
.....

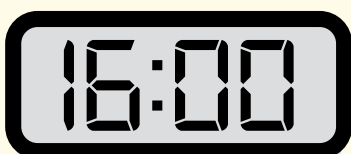
.....

.....

.....

.....

.....

5. **Cyfieithwch**/Translate:

I drive a Corsa. .....

I watch Coronation Street. .....

I read The Times. .....

I'm learning Welsh. .....

6. **Tynnwch lun o arwydd Cymraeg neu ddwyieithog ac anfonwch y llun at eich tiwtor cyn y dosbarth.**/Take a photo of a Welsh or bilingual sign and send it to your tutor before the lesson.

Gair gan y tiwtor/A word from the tutor:

.....

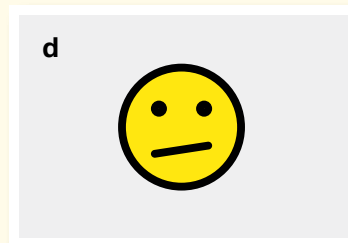
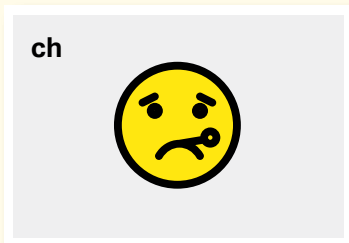
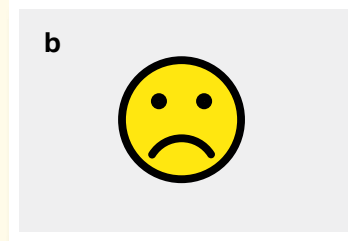
.....

.....

Gwaith cartref Uned 2 (dau)

1. Sut wyt ti?

2. Atebwch (with a full sentence):

i. Wyt ti'n licio cyrri? .....

.....

ii. Wyt ti'n licio smwddio? .....

.....

iii. Wyt ti'n hoffi dawnsio? .....

.....

iv. Wyt ti'n darllen papur newydd? .....

.....

v. Wyt ti'n mynd i'r dosbarth Cymraeg yfory? .....

.....

3. Atebwch *(with a full sentence):*

Be wyt ti'n licio wneud?.....

.....

Be wyt ti'n hoffi ar y teledu? .....

.....

4. Cyfieithwch/Translate:

Hello, how are you? I am John. I read (name a newspaper). I don't like (name a TV programme). Bye!

.....

.....

.....

5. Geirfa

Llenwch y bylchau/Fill in the gaps:

B_ nd_ g_ d_ g

N_ s_ a_ th

D_ w_ s_ o

Pê_ -d_ o_ d

Gair gan y tiwtor/A word from the tutor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 3 (tri)

1. Darllenwch y ddau decst/Read the two text messages:

Helô Lowri

Dydd Gwener – hwrê!
Wyt ti isio pítsa i swper heno?

Hwyl, Ffion

Haia Ffion

Oes, plîs, dw i isio pítsa, a dw i isio hufen iâ!

Hwyl, Lowri

Llenwch y bylchau/Fill in the gaps with different words:

Helô .....

Haia .....

Dydd..... – hwrê!

Oes, plîs, dw i isio .....

Wyt ti isio ..... **i swper?**

a dw i isio .....

Hwyl, ...

Hwyl, ...

2. Llenwch y bylchau/Fill in the gaps:

i. Dw i isio ..... y *Daily Times* heddiw.

ii. Dw i ..... mynd i'r dosbarth nofio yfory.

iii. Dw i ..... isio bwyta cyrri Findalw.

iv. Dan ..... isio gweld *Batman*.

3. Cyfieithwch/Translate:

I eat ice cream. .....

I want to eat ice cream. .....

I don't want to eat ice cream. .....

4. Newidiwch (change) YN i ISIO

i. Dw i'n chwarae rygbi heno. .... Dw i isio chwarae rygbi heno.

ii. Dw i'n chwarae cardiau heno. ....

iii. Dw i ddim yn gweithio heddiw. ....

iv. Dw i'n darllen y papur newydd. ....

v. Dan ni'n cael cyrri heno. ....

vi. Dan ni ddim yn bwyta pítsa. ....

Gair gan y tiwtor/A word from the tutor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 4 (pedwar)

1. Llenwch y bylchau:

i. Dan ni'n ..... i Aberystwyth ar wyliau.

ii. O ..... dach chi'n dŵad?

iii. Lle wyt ti'n mynd ..... Fawrth?

iv..... wyt ti'n chwarae golff?

2. Atebwch mewn brawddegau llawn (*in full sentences*):

i. O le wyt ti'n dŵad yn wreiddiol?

.....

ii. Lle wyt ti'n mynd yfory?

.....

iii. Be wyt ti'n mynd i wneud nos yfory?

.....

iv. Be wyt ti'n mynd i wneud dydd Sul?

.....

v. Lle wyt ti'n licio mynd ar wyliau?

.....

vi. Sut wyt ti'n dŵad i'r dosbarth?

.....

3. Cyfieithwch/Translate:

from Wales ..... *the country* .....
to England ..... *the town* .....
the drink ..... *the cake* .....
the ball ..... *to Cardiff* .....

4. Helô bawb, dw i ddim yn dŵad i'r dosbarth wythnos nesa...

Sgwennwch neges/ebost byr at bawb yn y dosbarth – dach chi'n mynd i ffwrdd wythnos nesa. Sgwennwch lle dach chi'n mynd, be dach chi'n mynd i wneud, be dach chi'n mynd i weld.

Write a short note/email to everyone in class to say that you are going away next week. Write where you are going and what you are going to do and see.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gair gan y tiwtor/A word from the tutor:

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 5 (pump)

1. Atebwch/Answer:

- i. Be wnaethoch chi p'nawn ddoe? .....
- ii. Be wnaethoch chi bore ddoe? .....
- iii. Be wnaethoch chi fwyta ddoe? .....
- iv. Be wnaethoch chi brynu ddoe? .....
- v. Lle wnaethoch chi fynd dydd Sadwrn? .....
- vi. Lle wnaethoch chi fynd dydd Sul? .....
- vii. Lle wnaethoch chi fynd nos Wener? .....

2. Llenwch y bylchau/Fill in the gaps:

- i. Mi wnes i fynd ..... dosbarth neithiwr.
- ii. Mi wnes i ..... Cymraeg yn y dosbarth.
- iii. Mi ..... i'r gwaith cartre.
- iv. Mi wnes i edrych ..... S4C.
- v. Mi wnes i ..... i'r gwely.

3. Trefnwch y ddeialog/Make a dialogue. The box on the left hand side is in the correct order.

Wnest ti fynd i'r gêm neithiwr?	Garmon Ifans?
Do, mi wnes i gael amser da.	Ydw, dw i'n mynd i redeg efo Garmon.
Do, efo Garmon.	Naddo, dw i ddim yn licio rygbi. Wnest ti fynd?
Ia. Wyt ti'n nabod Garmon?	Wnest ti fynd i'r clwb hefyd?
Byd bach!	

4. Geirfa/Vocabulary:

Which places are being referred to below? Can you work them out from the clues?

i. Dach chi'n mynd yma i ddarllen llyfrau. ....

ii. Dach chi'n mynd yma i brynu stamp. ....

iii. Dach chi'n mynd yma i chwarae. ....

iv. Dach chi'n mynd yma i weld ffilm. ....

v. Dach chi'n mynd yma i yfed efo ffrindiau. ....

5. Cyfieithwch/Translate:

i. *I made breakfast yesterday.* .....

ii. *What did you do? (ti)* .....

iii. *What did you do? (chi)* .....

iv. *I ate chocolate yesterday.*.....

v. *I read a book last night.*.....

Gair gan y tiwtor/A word from the tutor:

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 6 (chwech)

1. Sgwennwch y rhifau:

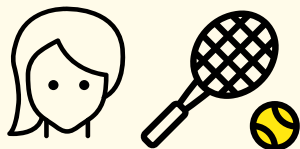
37	28 .....
64	59 .....
71	16 .....
42	83 .....
98	100 .....

2. Sut mae'r tywydd yn:

- i. Siberia? .....
- ii. Y Sahara? .....
- iii. Malaga? .....
- iv. Skegness? .....
- v. Iwerddon? .....

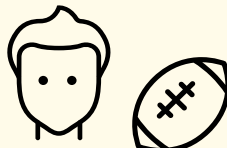
3. Disgrifiwch (*describe*) Gareth a'r teulu Jones. Dilynwch y patrwm (*follow the pattern*):

MACHYNLLETH

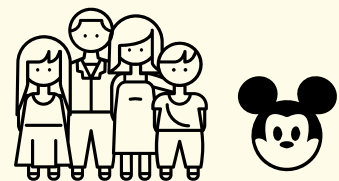
Rhian
Dŵad o: Machynlleth
Licio: chwarae tennis
Ar wyliau: Wimbledon

BLAENAU FFESTINIOG

Gareth
Dŵad o: Blaenau
 Ffestiniog
Licio: gwyllo rygbi
Ar wyliau: Iwerddon

CAERDYDD

Teulu Jones
Dŵad o: Caerdydd
Hoffi: ffilmiau cartŵn
Ar wyliau: Eurodisney

Dyma Rhian. Mae hi'n dŵad o Fachynlleth yn wreiddiol. Mae hi'n hoffi chwarae tennis. Mae hi'n mynd i Wimbledon ar wyliau.

Dyma Gareth .....

Dyma'r teulu Jones .....

4. Atebwch:

i. Sut mae'r tywydd heddiw? .....

ii. Sut mae'r gwaith? .....

iii. Sut mae'r teulu? .....

iv. Sut mae'r dosbarth Cymraeg? .....

5. Cyfieithwch/Translate: y, yr neu 'r?

the aeroplane ..... *the bus* .....

the snow ..... *to the beach* .....

the train ..... *the weather* .....

the church ..... *from the hospital* .....

6. Ffeindiwch lun o aelod o'r teulu neu ffrind a byddwch yn barod i ddeud gair yn y dosbarth. Sgwennwch nodiadau i helpu. Find a photo of a family member or friend and be prepared to speak about him/her/them in class. Write notes to help.

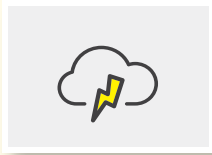
Gair gan y tiwtor/A word from the tutor:

Gwaith cartref Uned 7 (saith)

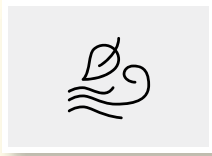

1. Atebwch y cwestiwn (efo brawddeg!):

Ydy hi'n stormus?

.....

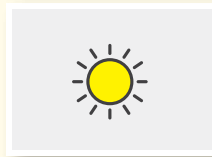
Ydy hi'n wyntog?

.....

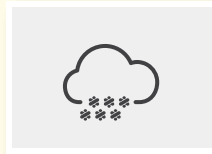
Ydy hi'n bwrw glaw?

.....

Ydy hi'n bwrw eira?

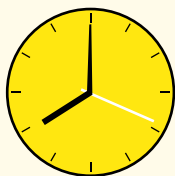
.....

Ydy hi'n bwrw glaw?

.....

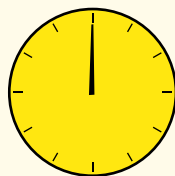
2. Faint o'r gloch ydy hi?

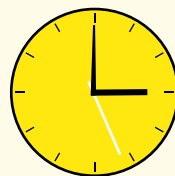
.....
 .....
 .....

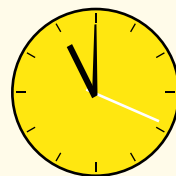
.....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....

3. Gofynnwch ddau gwestiwn am berson enwog/Ask two questions about a famous person.

.....

.....

4. Atebwch y cwestiynau yma/Answer the questions here.

.....

.....

5. Sgwenwch bum brawddeg am gaffi/tŷ bwyta yn yr ardal/Write five sentences about a café/restaurant in the area.

.....

.....

.....

.....

.....

Gair gan y tiwtor/A word from the tutor:

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 8 (wyth)

1. Be ydy gwaith y bobol yma?

Dilynwch y patrwm/*Follow the pattern:*

Dyma Marc. Meddyg ydy o. Mae o'n gweithio mewn meddygfa.

Nia .....

Siân .....

Tomos .....

2. Cyfieithwch/*Translate:*

i. *May I pay?* .....

ii. *May I start?* .....

iii. *May I leave?* .....

iv. *May I have tickets?* .....

v. *May I have ice cream?* .....

3. Atebwch/*Answer:*

i. Ga i helpu? ✓ .....

ii. Ga i ffonio heno? ✓ .....

iii. Ga i fenthyg y car? ✓ .....

iv. Ga i frecwast yn y gwely? ✗ .....

v. Ga i swper rŵan? ✗ .....

4. Sgwennwch baragraff yn cyflwyno eich hun/

Write a paragraph introducing yourself.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gair gan y tiwtor/A word from the tutor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 9 (naw)

1. Be wnest ti neithiwr?

- i. Be wnest ti p'nawn ddoe? .....
- ii. Be wnest ti bore ddoe? .....
- iii. Be wnest ti fwyta i frecwast heddiw? .....
- iv. Be wnest ti brynu ddoe? .....

2. Atebwch. Dilynwch yr esiampl/*Follow the example.*

- i. Be wnaeth John yn y llyfrgell?

Mi wnaeth o ddarllen papur newydd.

- ii. Be wnaeth y plant yn y pwll nofio?
.....
- iii. Be wnaethon ni yn y disgo?
.....
- iv. Be wnaethoch chi yn y sinema?
.....
- v. Be wnest ti yn y siop ddillad?
.....
- vi. Be wnaeth y dosbarth yn y wers?
.....

3. Be ydy'r gair?

Ile i goginio .....

.....

Mae'r Beatles yn dŵad o .....

mynd ar y beic .....

Mae 'na dîm pêl-droed mawr yma. A _ _ _ _ _ e.

4. Cyn y wers nesa:

Anfonwch ebost at eich tiwtor yn deud be wnaethoch chi dros y penwythnos/*Send an email to your tutor saying what you did over the weekend.*

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 10 (deg)

1. Atebwch mewn brawddegau llawn:

i. Sut est ti i Sbaen? .....

.....

ii. Sut aeth y teulu i Lundain?.....

.....

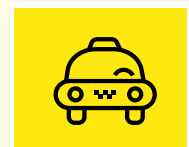
iii. Sut aeth Capten Hook i'r Caribî?.....

.....

iv. Sut aethon ni adre?.....

.....

v. Sut aeth hi ar y trip ysgol?.....

.....

2. Atebwch: (Cofiwch: Es i ddim allan.)

i. Lle aethoch chi nos Wener? .....

.....

ii. Lle aethoch chi dydd Sadwrn? .....

.....

iii. Lle aethoch chi dydd Sul? .....

.....

iv. Lle aethoch chi nos Sul? .....

.....

3. Llenwch y bylchau efo'r berfau yn y bocsi/

Fill in the gaps. Use the verbs in the box in the past tense.

Dros y penwythnos mi aeth y teulu i'r traeth . Mi wnaeth

mam ..... yn y môr, mi wnaeth dad .....

Mi wnaeth y plant ..... hufen iâ.

nofio	bwyta	ymlacio
--------------	--------------	----------------

4. Ysgrifennwch y tymor/Write the name of the season.

i. Pryd mae Dydd Gŵyl Dewi? .....

ii. Pryd mae Dydd Nadolig? .....

iii. Pryd mae'r dail yn oren, coch a melyn ar y coed? .....

iv. Pryd mae'r tennis yn Wimbledon? .....

5. Ffeindiwch lun ohonoch chi ar wyliau a byddwch yn barod i ddeud gair yn y dosbarth. Sgwennwch nodiadau i helpu. *Find a photo of you on holiday and be prepared to speak about the photo in class. Write notes to help.*

.....

.....

.....

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 11 (un ar ddeg)

1. Llenwch y bylchau/Fill in the gaps:

i. Mi ges i ..... ddoe.

ii. Mi gest ti ..... newydd.

iii. Mi gaeth Kylie .....

iv. Mi gaethon ni ..... newydd.

v. Gaethoch chi .....

vi. Ches i ddim .....

2. Atebwch:

i. Be gest ti i ginio ddoe? .....

ii. Be gaethoch chi i swper ddoe? .....

iii. Be gaeth Pierre i frecwest bore 'ma? .....

iv. Be gaeth y plant i ginio yn yr ysgol? .....

3. Mi aethoch chi i siopa efo ffrindiau. Dilynwch y patrwm:

i. Mi es i i'r siop chwaraeon, *...mi ges i bêl rygbi.* .....

ii. Mi aeth Aled i'r siop lyfrau, ...

iii. Mi aethon ni i'r siop ffrwythau, ...

iv. Mi aeth y plant i'r siop siocledi, ...

v. Mi aeth Mair i'r siop gacennau, ...

vi. Mi est ti i'r siop ddillad, ...

vii. Mi aethoch chi i'r farchnad, ...

4. Be ydy'r gair?

Dan ni'n bwyta..... ham, caws a salad i ginio.

pêl-droed, rygbi, tennis, golff = ...

Dw i'n ..... 'r car yn y garej dros nos.

bananas, afalau, orennau = ...

tatws a moron = ...

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 12 (deuddeg)

1. Trowch i'r negyddol/Change to the negative:

- i. Mae gen i broblem. ....
- ii. Mae gen i amser. ....
- iii. Mae gen i waith. ....
- iv. Mae gen i syniad. ....

2. Atebwch (brawddegau llawn/full sentences):

- i. Sgen ti gar? .....
- ii. Sgen ti ffôn symudol? .....
- iii. Sgen ti waith cartref? .....
- iv. Sgen ti ddosbarth wythnos nesa? .....
- v. Sgen ti gyfarfod wythnos nesa? .....

3. Chwilair: Teulu ac anifeiliaid/Word search

g	ch	a	b	th	c	ch	t
w	d	w	a	r	b	d	a
r	l	c	a	r	i	a	d
a	dd	a	m	e	m	e	f
i	r	e	n	t	r	a	p
g	r	ŵ	g	t	ff	g	m
ch	c	e	ff	y	l	ng	a
c	i	n	i	ng	e	n	b
n	a	i	n	d	i	a	t

merch, brawd, cariad, cath, chwaer, ci, tad, mam, gwraig,
ceffyl, gŵr, nain, taid, partner.

4. Sgwennwch chwe brawddeg am ffrind, e.e.

Mae gen i ffrind. Mari ydy hi. Mae gynni hi ddau o blant. Mae gynni hi gar Volvo gwyrd. Mae gynni hi gi Labrador. Mae gynni hi wallt du.

.....

.....

.....

.....

.....

5. Be ydy'r gair?

cath, ci, pysgodyn.....

Maen nhw'n rhedeg yn y Grand National. ....

brawd a .....

Dach chi'n ..... yn y gwely yn y nos. 😴

Dach chi'n gorfod cael un i weld meddyg.....

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 13 (un deg tri)

1. Newidiwch o heddiw i ddoe. Dilynwch y patrwm:

- i. Mae hi'n brysur heddiw. > ..... *Roedd hi'n brysur ddoe.* .....
- ii. Mae hi'n oer heddiw. > .....
- iii. Mae gen i broblem heddiw. > .....
- iv. Mae gan y plant waith cartref heddiw. > .....
- v. Mae gynnyn nhw ateb da heddiw. > .....
- vi. Mae gynno fo gur pen heddiw. > .....

2. Pam doedd pawb ddim yn y dosbarth wythnos diwetha?

Sgwennwch reswm i bum person/*Write a reason for five people's absence from last week's class. Use their names.*

- i. ....
- ii. ....
- iii. ....
- iv. ....
- v. ....

3. Sut oedd y tywydd?

Erbyn y wers nesa, sgwennwch ddyddiadur tywydd *(write a weather diary)* am bob dydd.

.....

.....

.....

.....

.....

4. Be ydy'r gair?

Maen nhw'n dda i gario siopa. ....

.....
dau berson neu ddau beth? .....

da iawn, iawn, iawn .....

2020 (.....), 2021 (rŵan), 2022 (y flwyddyn nesa)

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 14 (un deg pedwar)

1. Atebwch:

i. Lle dach chi'n byw? .....

.....

ii. Lle dach chi'n gweithio? .....

.....

iii. Lle oeddech chi'n byw pan oeddech chi'n blentyn? .....

.....

iv. Lle oeddech chi'n arfer gweithio? .....

.....

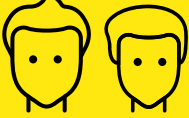
v. Be oeddech chi'n hoffi wneud pan oeddech chi'n blentyn? .....

.....

2. Edrychwch ar y lluniau ac atebwch y cwestiynau.

(Look at the boxes and answer the questions.)

CAERDYDD 	Dyma Carwyn. Lle mae o'n byw ac yn gweithio?	
GLYNEBWY 	Dyma Gwen. Lle mae hi'n byw ac yn gweithio?	
TALYBONT 	Dyma Tomos. Lle oedd o'n byw ac yn gweithio?	
DOLGELLAU 	Dyma Delyth. Lle oedd hi'n byw ac yn gweithio?	

<p>PENARTH</p> 	<p>Dyma Prys. Lle oedd o'n byw ac yn gweithio?</p>	
<p>BANGOR</p> 	<p>Dyma Bryn a Berwyn. Lle oedden nhw'n byw ac yn gweithio?</p>	

- i. ....
- ii. ....
- iii. ....
- iv. ....
- v. ....
- vi. ....

3. Sgwnnwch ebost at y tiwtor yn deud lle oeddech chi a be wnaethoch chi dros y penwythnos:

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 15 (un deg pump)

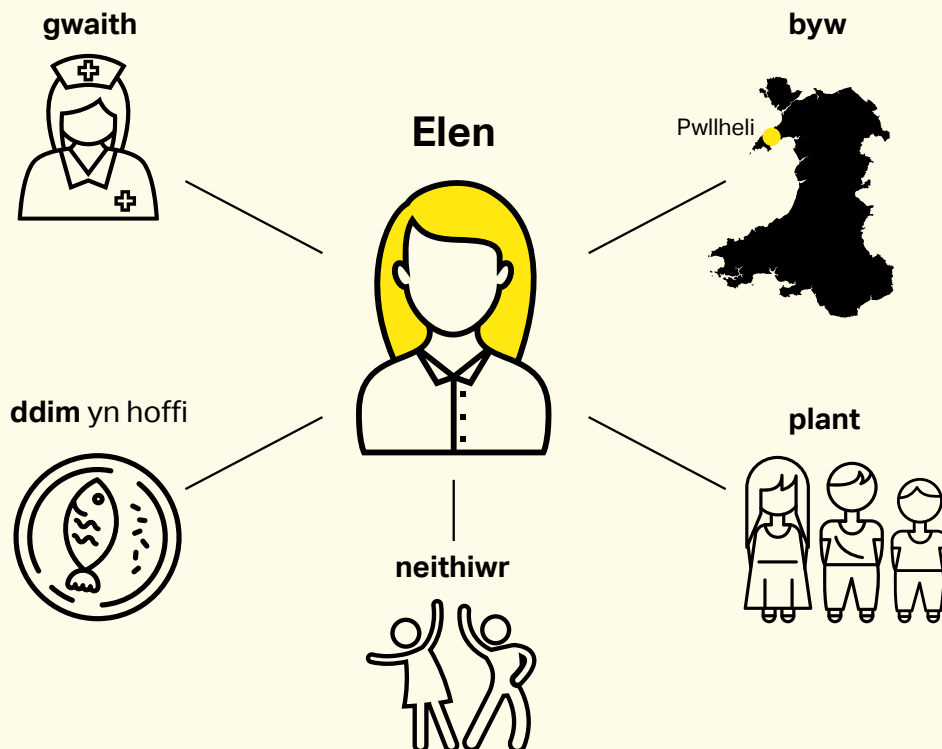

1. Sgwennwch bum cwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma/

Write five questions using these words:

- i. byw .....
- ii. teulu .....
- iii. neithiwr .....
- iv. swper .....
- v. sut .....

2. Sgwennwch 5 brawddeg am y person yn y llun gan ddefnyddio'r wybodaeth yn yr arwyddion o'i chwmpas./Write 5 sentences about the person in the picture using the information in the symbols around her.

Dyma Elen.

- i. ....
- ii. ....

iii. ....

iv. ....

v. ....

3. Sgwennwch gerdyn post at y tiwtor:

Annwyl .....

Dyma fi yn ..... Roedd y daith yma yn .....

Mae hi'n ..... heddiw ond roedd hi'n ..... ddoe.

Mi wnaethon ni fynd i weld..... ddoe. Heddiw dan ni'n mynd

i .....

Dan ni'n aros mewn ..... Mae o'n .....

Dw i'n bwyta ..... bob dydd ac yn yfed .....

Dw i ..... isio dŵad adre!

Wela i chi .....

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 16 (un deg chwech)

1. Sgwennwch yn llawn:

£5.50

£4.30

£6.60

£9.85

.....

.....

02:45

14:20

16:25

16:35

.....

.....

2.

i. Faint o'r gloch dach chi'n codi fel arfer?

.....

ii. Faint o'r gloch dach chi'n cael cinio fel arfer?

.....

iii. Faint o'r gloch dach chi'n cael swper fel arfer?

.....

iv. Faint o'r gloch dach chi'n mynd i'r gwely fel arfer?

.....

3. Sgwennwch bum cwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma/

Write 5 questions using these words:

i. yn wreiddiol ..... ?

ii. gweithio ..... ?

iii. yfory ..... ?

iv. tywydd ..... ?

v. gwyliau ..... ?

4. Darllenwch yr hysbysebion ac atebwch y cwestiynau/

Read the advertisements and answer the questions:

Trip Rygbi

Mae'r clwb rygbi'n trefnu trip i weld gêm Cymru yn erbyn Ffrainc ar 18 Mawrth yn Stadiwm Caerdydd. Bws yn gadael maes parcio'r eglwys am 8.00 y bore. Cost: £60 (yn cynnwys tocyn i'r gêm a bws) £35 i blant ysgol. Tocynnau ar gael yn y clwb rygbi neu ffoniwch John ar 01234 987650. Sיעiau: Clwb Rygbi Abercastell.

Cwmni Drama'r Dre

yn perfformio "Castell y Nos" gan Mari James yn Theatr yr Ysgol. Chwefror 24-25. Drysau'n agor am 6.30. Perfformiad yn dechrau am 7.00. Pris: £8 (£4 i blant ysgol). Tocynnau ar gael yn swyddfa'r ysgol 01234 567890.

Bore Coffi

i Ddysgwyr Cymraeg
 yn Neuadd y Dre, Abercastell
 (drws nesa i'r siop fara).
 Dydd Gŵyl Dewi, Mawrth 1af
 yn dechrau am 10am tan 1pm.
 Mae te, coffi a bisged/bara brith
 ar gael am ddim.
 Croeso i bawb!

Llenwch y bylchau:

- i.** Mae ..... yn chwarae yn erbyn Cymru yn y gêm.
- ii.** Mae'r bws yn gadael o .....
- iii.** Mae'r trip yn costio .....
- iv.** ..... wnaeth ysgrifennu'r ddrama.
- v.** Mae'r ddrama'n dechrau am .....
- vi.** Mae tocyn hanner pris i .....
- vii.** Mae'n bosib prynu tocyn i'r ddrama .....
- viii.** Mae neuadd Abercastell .....

ix. Mae'r bore coffi'n gorffen am .....

x. Yn y bore coffi mae mynediad .....

xi. Dach chi ac un plentyn isio mynd i'r gêm yng Nghaerdydd.

Faint ydy o? .....

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 17 (un deg saith)

1. Atebwch:

i. Fydd hi'n braf yfory? .....

ii. Fydd hi'n oer yn Alaska heno? .....

iii. Sut fydd y tywydd yfory?.....

2. Ysgrifennwch bum cwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma:

i. ddoe .....

ii. pryd .....

iii. hoffi .....

iv. heno .....

v. plant .....

3. Darllenwch yr hysbysebion ac atebwch y cwestiynau:

Noson Gomedï Gymraeg

Bar Glyndŵr, Gwesty'r Saith Seren,
Bryncastell
Nos Wener Gorffennaf 16
8.00 i 11.30
Efo Twm Tomos o
"Comedi Cymru"
Disgo o'r 70au wedyn
Mynediad: £6 yn cynnwys un ddioid
Dewch i chwerthin yn Gymraeg!

Ffair Haf Melin y Cwm

Maes chwarae Ysgol y Felin.
Gorffennaf 24

Mi fydd seren S4C Llio Llwyd yn
agor y Ffair am 10 o'r gloch.
Castell Bownsio, cystadleuaeth
carioci, twrnament pêl-droed 5
bob ochr.

Mi fydd lemonêd melyn, te a choffi
ar werth.

Mynediad am ddim i blant ysgol, £2
i oedolion.

Dewch i gefnogi'r ysgol – a dewch i
gael hwyl!

Dach chi'n hoffi mynd ar wyliau i Sbaen?

Mae Gwersi Sbaeneg yn Gymraeg ar
gael yma yn y dre!
Efo Ricardo Roberts o Batagonia.
Dim ond £80 am 20 gwrs. Hanner
pris i bobol ddi-waith.
Coleg Abercastell, bob nos Fercher
(dim gwyliau ysgol).
Yn dechrau Medi 10, o 7 i 9 o'r gloch.
Croeso i bawb!

i. Pryd mae'r noson gomedi
yn gorffen?

.....

ii. Be fydd yn digwydd ar ôl y
comedi?

.....

iii. Be dach chi'n gael am £6 yn y
noson gomedi?

.....

iv. Faint o'r gloch mae'r ffair yn dechrau?

.....

v. Be dach chi'n medru brynu yn y ffair?

.....

vi. Faint ydy pris tocyn i'r ffair os dach chi'n 15 oed?

.....

vii. O le mae'r tiwtor Sbaeneg yn dŵad?

.....

viii. Faint dach chi'n dalu am y cwrs os dach chi ddim yn gweithio?

.....

ix. Lle mae'r gwrsi Sbaeneg?

.....

x. Pryd fydd 'na ddim gwrsi Sbaeneg?

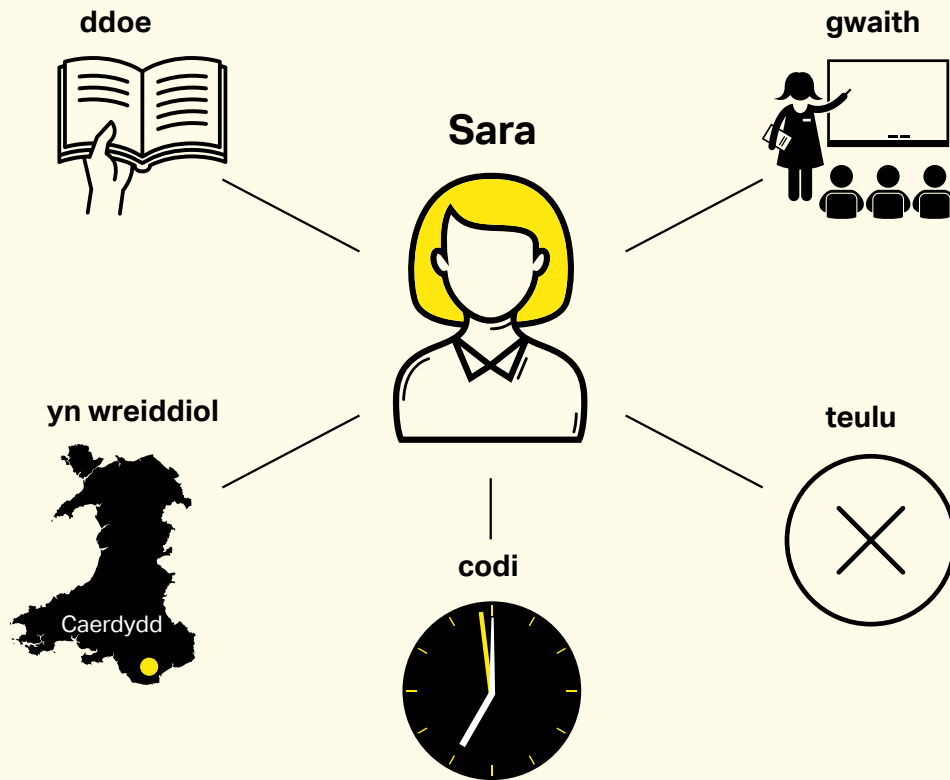
.....

4. Portread/Portrait

Ysgrifennwch 5 brawddeg am y person yn y llun gan ddefnyddio'r wybodaeth yn yr arwyddion o'i chwmpas.

Write 5 sentences about the person in the picture using the information in the surrounding symbols.

Dyma Sara.

- i. ....
- ii. ....
- iii. ....
- iv. ....
- v. ....

5. Ysgrifennwch bedair brawddeg yn disgrifio'r tywydd yn yr ardal:*(Write four sentences describing the weather in the area)*

Roedd ..... neithiwr.

Mae ..... heddiw.

Mi fydd ..... heno.

Mi fydd ..... yfory.

6. Cyfieithwch.**i.** *I will be in work tomorrow.* .....**ii.** *I will be in the bar.* .....**iii.** *I will be in the lesson.* .....**iv.** *I will be in the competition.* .....**Gair gan y tiwtor:**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 18 (un deg wyth)

1. Rhowch y brawddegau mewn trefn ac yna atebwch y cwestiwn/

Unscramble the sentences and then answer the question.

chi wneud nesa? penwythnos fyddwch be 'n

.....

.....

'n nesa? ar fyddwch lle mynd wyliau chi

.....

.....

fyddi efo mynd pwy di? wyliau 'n ar

.....

.....

di mynd 'n gwely pryd heno? fyddi i'r

.....

.....

2. Ysgrifennwch bum cwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma:

i. penwythnos diwetha .....

ii. o'r gloch .....

iii. cerdded .....

iv. car .....

v. mynd .....

3. Mi fydd y tiwtor yn gofyn wythnos nesa dach chi wedi bod mewn Eisteddfod erioed. Os dach chi WEDI bod mewn Eisteddfod, sgwennwch dipyn bach i ddeud wrth y dosbarth (pryd, lle, pam!)

---

4. Ysgrifennwch ebost at y tiwtor yn ymddiheuro eich bod chi'n mynd i golli'r wers nesa. Defnyddiwch "Mi fydda i/Mi fyddwn ni" i esbonio/
Write an email to your tutor apologising for missing the next lesson.
Use "Mi fydda i/Mi fyddwn ni" to explain.

Gair gan y tiwtor:

Gwaith cartref Uned 19 (un deg naw)

**1. Ailsgwennwch y paragraff "Ynganu" efo eich gwybodaeth eich hun/
Rewrite the "Ynganu" paragraph with your own information.**

.....

.....

.....

.....

.....

2. Ysgrifennwch bum cwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma:

- i.** Faint .....
- ii.** wythnos nesa .....
- iii.** i frecwast .....
- iv.** darllen .....
- v.** Lle .....

3. Llenwi bylchau *Gap-filling*

Llenwch y bylchau yn y brawddegau yma, gan ddefnyddio'r sbardun:

Fill the gaps in these sentences, using the prompts in brackets:

- i.** Dw i ddim yn gwybod lle mae fy ..... i.
- ii.** Be ydy pris y tocyn? ..... punt. (£3)
- iii.** Wyt ti'n mynd i'r dosbarth heddiw? .....
- iv.** Be ..... (gwneud) ti neithiwr?
- v.** Mae hi'n ..... iawn heddiw.
- vi.** Mae hi'n gweithio ..... siop.

vii. Sut ..... 'r tywydd heddiw?

viii. Dw i'n hoffi gwrando ..... y radio.

ix. ..... y gêm yn dda iawn ddoe.

x. Mae hi'n bump ..... gloch.

4. Erbyn wythnos nesa, dewch â llun o deulu/ffrindiau i ddisgrifio i'r dosbarth – pwy ydyn nhw, lle maen nhw/oedden nhw'n byw. Sgwennwch nodiadau (*notes*) i helpu.

.....

.....

.....

.....

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 20 (dau ddeg)

1. Trowch (*Turn*) o chi i ti:

- i. Be ydy'ch enw chi? .....
- ii. Be ydy lliw eich gwallt chi? .....
- iii. Be ydy'ch rhif ffôn chi? .....
- iv. Be ydy oed eich plentyn chi? .....
- v. Be ydy mêm eich car chi? .....

Trowch o ti i chi:

- i. Be ydy lliw dy lygaid di? .....
- ii. Be ydy rhif dy dŷ di? .....
- iii. Be ydy rhif dy gar di? .....
- iv. Be ydy dy gyfeiriad di? .....
- v. Be ydy dy waith di? .....

2. Ysgrifennwch bum cwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma:

- i. penwythnos nesa .....
- ii. medru .....
- iii. enw .....
- iv. amser sbâr .....
- v. wythnos diwetha .....

3. Darllenwch y ddeialog ac atebwch y cwestiynau

Angharad: Helô, Gwyn. Wyt ti'n mynd i'r pwll?

Gwyn: Nac ydw. Dw i ddim yn medru nofio o gwbl, ond mae'r plant yn y dosbarth nofio.

Angharad: Mae fy mhlant i'n dysgu nofio ar nos Lun, ond maen nhw mewn dosbarth jiwdo heno. Dyna pam dw i'n mynd i'r caffi yma. Wyt ti isio dŵad am goffi?

Gwyn: Dim diolch. Dw i'n mynd i chwarae badminton. Be ydy oed dy blant di, 'ta? Tua deg oed?

Angharad: Naci, mae Jac yn ddeuddeg ac mi fydd Siân yn wyth y mis nesa.

Gwyn: Wel, maen nhw'n tyfu'n gyflym! Mae fy mhlant i'n bump ac yn chwech oed erbyn hyn. Wyt ti'n dal i weithio yn y swyddfa?

Angharad: Nac ydw. Dw i'n gweithio'n rhan-amser yn siop y garej. Mae'n braf iawn – dim gwaith papur!

Gwyn: Bendigedig! Mae gen i waith papur drwy'r amser yn yr ysgol. Wnest ti ddŵad i weld ein cyngerdd ni yn yr ysgol neithiwr?

Angharad: Naddo. Ro'n i'n gweithio. Wnest ti fynd?

Gwyn: Do, wrth gwrs. Roedd o'n dda iawn. Roedd y plant wedi ymarfer am wythnosau.

Angharad: Dw i'n siŵr. Wel, pob hwyl efo'r badminton!

Gwyn: Diolch!

Enw	Be maen nhw'n mynd i wneud heno?	Lle maen nhw'n gweithio?	Lle aethon nhw neithiwr?
Gwyn			

Angharad		
Enw	Be maen nhw'n mynd i wneud heno?	Oed rŵan?
Plant Gwyn		
Plant Angharad		

Gwaith cartref Uned 21 (dau ddeg un)

1. Newidiwch chi > ti:

- i. Golchwch eich car! .....
- ii. Ewch adre! .....
- iii. Byddwch yn ofalus! .....
- iv. Trowch i'r dde. ....

2. Newidiwch ti > chi:

- i. Paid â phoeni! .....
- ii. Tyrd yma! .....
- iii. Cofia dy oriadau! .....
- iv. Gwna dy waith! .....

3. Rhowch gyngor i rywun – sut i ddysgu Cymraeg yn dda/*Give someone advice on how to learn Welsh.*

- i. ....
- ii. ....
- iii. ....

4. Edrychwch ar yr arwyddion. Dudwch wrth ffrind be i wneud/

Look at the signs and tell your friend what they must do.

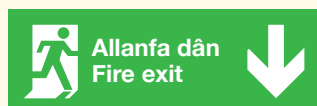
i.

i.

ii.

ii.

iii.

iv.

iii.

iv.

5. Ysgrifennwch nodyn at eich ffrind yn deud bod chi'n mynd i ffwrdd am wythnos. Gofynnwch i'ch ffrind wneud pedwar peth yn y tŷ/yr ardd/yr dre/yr gwaith/Write a note to your friend saying that you are going away for a week. Ask your friend to do 4 jobs in the house/garden/town/work.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Ysgrifennwch gwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma:

i. Sut .....

ii. byw .....

iii. neithiwr .....

iv. teulu .....

v. i swper .....

7. Edrychwch o gwmpas (around) lle dach chi'n byw erbyn wythnos nesa a ffeindiwch arwyddion Cymraeg neu ddwyieithog (bilingual) – tynnwch lun efo camera neu ffôn os dach chi'n medru!

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 22 (dau ddeg dau)

1. Be ydy'r cwestiwn? Dilynwch y patrwm:

Mae Wreccsam yn chwarae heno. Pwy sy'n chwarae heno?

i. Mae Sam yn gweithio dydd Sadwrn.

.....

ii. Mae Jac yn byw yn y pentre.

.....

iii. Mae ugain yn mynd i'r parti.

.....

iv. Mae deg o blant ar y cwrs.

.....

v. Mae Mari ar y ffôn.

.....

vi. Mae drama newydd ar S4C heno.

.....

2. Llenwch y bylchau.

i. Mae hi'n ..... iawn heddiw.

ii. Dw i ..... bod yn Sbaen unwaith o'r blaen.

iii. ..... (gwneud) ti'r gwaith cartre neithiwr?

iv. Mae fy ..... 'n hoffi mynd i'r traeth.

v. O ..... mae Gwyn yn dŵad yn wreiddiol?

vi. Mae hi'n byw ..... tre fawr yn Ffrainc.

vii. Wyt ti'n dallt? ..... ydw! (X)

viii. ..... hi ddim yn bwrw glaw ddoe.

3. Ysgrifennwch gerdyn post yn defnyddio'r 5 gair yma:

neithiwr

heulog

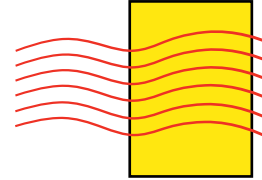
yfory

gwesty

bwyta

Annwyl Chris

9 Mehefin

Chris Morris

2 Ffordd y Bryn
Caerddinas
Cymru
SY12 2DL

Pob hwyl,

4. Hysbysebion

Advertisements

Darllenwch yr hysbysebion yma. Yna, atebwch y cwestiynau sy'n dilyn ar sail yr wybodaeth yn yr hysbysebion. Does dim rhaid defnyddio brawddegau.

Read these advertisements. Then, answer the questions which follow on the basis of the information in the advertisements. You do not need to use sentences.

Recordio Carolau Nadolig

Dewch i ganu!

Mae cwmni teledu Arad yn recordio noson o garolau Nadolig nos Wener 8 Mehefin o 7 o'r gloch ymlaen yng Nghapel Moreia (dros y ffordd i'r ysgol gynradd).

Mynediad am ddim, a phaned o de ar hanner amser.

Mi fydd y rhaglen ar y teledu ar ddydd Nadolig eleni.

Dosbarth nofio

Dach chi isio dysgu sut i nofio? Mae dosbarth bob nos Fawrth yn y ganolfan hamdden rhwng 6.00 a 7.00.

Cost: £5 y sesiwn

I bobol sy **ddim** yn medru nofio.

Tiwtor: Gwyn Jones
Ffoniwch 07797 263514

Bingo!

Dewch i chwarae Bingo yn neuadd y pentre bob nos lau o 7.00 tan 11pm.

Dach chi'n medru ennill pum deg punt!

Pris mynediad: £2 y person
Aled Gwyndaf ydy'r bingo-feistr.
Llawer o hwyl!

i. Faint o'r gloch maen nhw'n dechrau recordio'r rhaglen?

.....

ii. Lle mae'r capel?

.....

iii. Faint ydy cost mynd i'r noson recordio?

.....

iv. Pryd fydd pobol yn gweld y rhaglen?

.....

v. Faint o'r gloch mae'r dosbarth nofio'n dechrau?

.....

vi. I bwy mae'r dosbarth nofio?

.....

vii. Pwy ydy Gwyn Jones?

.....

viii. Ar ba noson mae'r bingo?

.....

ix. Pryd mae'r bingo'n gorffen?

.....

x. Faint mae'n bosib ennill yn y bingo?

.....

5. Chwilair: Ffeindiwch y 30 gair.

byw
yn wreiddiol
enw
teulu
plant
car
gweithio
neithiwr
ddoe
heno

yfory
wythnos nesa
penwythnos nesa
wythnos diwetha
penwythnos diwetha
amser sbâr
gwyliau
tywydd
i swper
i frecwast

Ble/Lle
Pryd
Sut
Faint
mynd
o'r gloch
hoffi
cerdded
darllen
medru

b	i	s	w	p	e	r	u	a	i	l	y	w	g	i
dd	h	e	dd	i	w	p	r	y	d	o	f	c	e	f
f	e	ll	ff	o	m	e	d	r	u	i	o	r	g	r
t	n	a	l	p	e	ng	i	t	o	dd	r	â	h	e
l	o	d	ll	m	i	n	y	i	o	i	y	b	n	c
p	r	ph	i	b	y	w	th	r	rh	e	s	s	e	w
t	a	th	a	w	y	i	u	i	w	r	y	r	ll	a
b	c	e	r	dd	e	d	c	ff	e	w	ch	e	r	s
d	p	e	n	w	y	th	n	o	s	n	e	s	a	t
ff	o	r	g	l	o	ch	a	h	u	y	w	m	d	e
dd	d	n	y	my	u	l	u	e	t	n	i	a	f	ch
d	n	e	i	th	i	w	r	s	o	n	th	y	w	a

6. Gofynnwch 5 cwestiwn o'r 30 gair.

i.

.....

ii.

.....

iii.

.....

iv.

.....

v.

.....

- 7. Erbyn y wers nesa, awgrymwch (*suggest*) lle fyddwch chi'n medru mynd i ymarfer Cymraeg cyn diwedd y cwrs yn ystod gwrs (*during a lesson*) – ella caffi/siop/tafarn/amgueddfa/canolfan.... Mi fyddwch chi'n pleidleisio (*vote*) wythnos nesa am y syniad gorau!**

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 23 (dau ddeg tri)

1. Llenwch y bylchau:

- i. .... rhaid i chi fynd?
- ii. Does ..... rhaid iddyn nhw dalu.
- iii. Rhaid ..... fo brynu car newydd.
- iv. Rhaid ..... hi siarad Cymraeg efo'r cymdognion.
- v. Rhaid iddyn ..... wrando yn y dosbarth.

2. Atebwch. Defnyddiwch 'rhaid' yn eich ateb.

- i. Pam dach chi ddim yn dŵad i'r dosbarth nesaf?

.....

- ii. Pam dydy'r plant ddim yn yr ysgol?

.....

- iii. Pam maen nhw'n mynd i'r siop?

.....

3. Rhowch gyngor/Give advice (Rhaid ...):

- i. Mae gen i gur pen. ....
- ii. Mae gan nain ffliw. ....
- iii. Mae'r plant wedi blino. ....
- iv. Sgan Tomos ddim pres. ....
- v. Mae Ceri isio cadw'n heini. ....

4. Darllen a Deall

Darllenwch y ddeialog, ac yna llenwch y gridiau.

Siân: Bore da, Dillad Dandi, Llanaber. Siân sy'n siarad. Ga i helpu?

Gwyneth: Cewch. Gwyneth Jones dw i. Dw i'n rhedeg y siop flodau yn Llanaber.

Siân: Dw i'n gwybod. Sut dach chi, Mrs Jones?

Gwyneth: lawn, diolch. Dach chi'n gwerthu gwisg ysgol i blant Ysgol y Parc?

Siân: Ydan. Maen nhw mewn stoc yma. Pryd dach chi isio dŵad i'r siop i gael y dillad, Mrs Jones?

Gwyneth: Rhaid i mi ddŵad i'r dre i siopa dydd Sadwrn, felly gwela i chi dydd Sadwrn...

Siân: Mae'r siop ar agor o hanner awr wedi naw tan bump o'r gloch bob dydd, ond dw i'n cau'r siop am un o'r gloch ddydd Sadwrn yma, achos rhaid i mi fynd i weld fy mam.

Gwyneth: Dach chi'n lwcus. Rhaid i mi agor y siop flodau am saith o'r gloch bob bore. Mae fy ngŵr i'n mynd â'r ferch i'r ysgol.

Siân: Ydy hi yn Ysgol y Parc?

Gwyneth: Nac ydy, ddim eto, ond mi fydd hi'n mynd yno ym mis Medi. Mae hi'n un ar ddeg oed.

Siân: Mae fy merch i yn Ysgol y Parc yn barod. Mae hi'n ddeuddeg oed.

Gwyneth: Ydy eich merch chi'n hoffi'r ysgol?

Siân: Ydy. Mae hi'n chwarae llawer o hoci.

Gwyneth: O, dydy fy merch i ddim yn hoffi chwaraeon. Mae hi'n hoff o chwarae'r trwmped.

Siân: Mi fydd hi'n hapus iawn yn yr ysgol, dw i'n siŵr. Mae gynnyn nhw fand pres da iawn. Rhaid i mi fynd. Wela i chi ar iard yr ysgol y flwyddyn nesa!

Gwyneth: Siŵr o fod. Diolch yn fawr.

Enw	Lle maen nhw'n gweithio?	Be maen nhw'n mynd i wneud dydd Sadwrn?	Pryd maen nhw'n dechrau gweithio bob bore?
Siân	1	2	3
Gwyneth	4	5	6
Enw	Faint ydy oed...?	Be maen nhw'n hoffi wneud?	
merch Siân	7	8	
merch Gwyneth	9	10	

Gwaith cartref Uned 24 (dau ddeg pedwar)

1. Atebwch: (Defnyddiwch "Cyn i mi/Ar ôl i mi")

i. Pryd wnaethoch chi gael brecwast heddiw?

.....

ii. Pryd fyddwch chi'n cael brecwast yfory?

.....

iii. Pryd wnaethoch chi gael paned ddiwetha?

.....

iv. Pryd fyddwch chi'n cael paned nesa?

.....

v. Pryd wnaethoch chi edrych ar eich ffôn ddiwetha?

.....

vi. Pryd fyddwch chi'n edrych ar eich ffôn nesa?

.....

vii. Pryd wnaethoch chi symud tŷ ddiwetha?

.....

viii. Pryd fyddwch chi'n symud tŷ nesa?

.....

2. Sgwennwch bum pwynt am ddoe, a phump am yfory. Defnyddiwch "ar ôl i mi" neu "cyn i mi" bob tro:

DDOE

e.e. "Ar ôl i mi godi, mi wnes i baned"

i. ....

ii. ....

iii. ....

iv. ....

v. ....

YFORY

e.e. "Cyn i mi fynd i'r gwely, mi fydda i'n mynd â'r ci am dro."

vi. ....

vii. ....

viii. ....

ix. ....

x. ....

3. Hysbysebion/Advertisements

Darllenwch yr hysbysebion yma. Yna, atebwch y cwestiynau sy'n dilyn ar sail yr wybodaeth yn yr hysbysebion. Does dim rhaid defnyddio brawddegau.

Read these advertisements. Then, answer the questions which follow on the basis of the information in the advertisements. You do not need to use sentences.

Ysgol Roc

Dewch i gwrs gitâr efo'r gitarydd
enwog Jeff Peck.

Yn Neuadd y Dre, Caelydan.

Dydd Sadwrn, 31 Hydref o 10 y bore tan 5 y prynhawn.

Dewch â'ch gitâr drydan.

Ffoniwch Ffred Ffrimstone ar 01339 44590 am le.

Pris llawn: £30

Dosbarth Dawnsio Bol

Tiwtor: Martha Jones

Yng Nghanolfan Gymunedol, Brodawel.

7.00-9.00 bob nos Fercher.

Dechrau: 5 Medi
£50 am 5 dosbarth.

Rhaid talu yn y dosbarth cynta.
Ffoniwch Martha ar 01678 457492 neu e-bostiwch
martha@dawnscymru.co.uk

**Mi fydd Megan Evans yn agor ei chaffi newydd
am 8.00 bore Llun, 12 Mehefin!**

Caffi'r Groes

Prynwch un brecwast mawr a chael un arall am ddim!

Mi fydd y *chef* teledu Chris Evans, brawd Megan,
yno yn y prynhawn.

Dewch i'w gyfarfod!

Cwestiynau

- i. Pam mae Jeff Peck yn enwog? .....
- ii. Lle mae Neuadd y Dre? .....
- iii. Am faint o'r gloch mae'r cwrs gitâr yn dechrau? .....
- iv. Be ydy gwaith Martha Jones? .....
- v. Ar ba noson mae'r dosbarth dawnsio bol? .....
- vi. Faint ydy pris pump dosbarth dawnsio? .....
- vii. Pryd mae rhaid i chi dalu am y cwrs? .....
- viii. Caffi pwy ydy Caffi'r Groes? .....
- ix. Sut dach chi'n medru cael brecwast am ddim? .....
- x. Pryd fydd brawd Megan yn y caffi? .....

4. Llenwi bylchau/*Gap-filling*

Llenwch y bylchau yn y brawddegau yma, gan ddefnyddio'r sbardun mewn cromfachau neu'r llun, fel y bo'n briodol:

Fill the gaps in these sentences, using the prompts in brackets or the pictures, as appropriate:

i. Dw i'n hoffi ..... yn y parc.

ii. Mae John yn gweithio ..... swyddfa fawr.

iii. Oes coffi ar y bwrdd? ..... (✓)

iv. Be ..... (gwneud) hi neithiwr?

v. Roedd hi'n ..... ddoe.

vi. Faint ydy oed Aled? ..... (3) oed.

vii. Dw i'n byw ym ..... **Bangor**

viii. Dw i'n mynd i'r gwely am hanner ..... wedi deg.

10.30

ix. Ga i ofyn cwestiwn, os ..... chi'n dda?

x. Rhaid ..... ni dalu'r bil.

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 25 (dau ddeg pump)

1. Cyfieithwch/Translate:

i. *There is a new menu in the cafe.* .....

The menu is on the table. .....

ii. *Is there a restaurant in the village?* .....

Is the restaurant expensive? .....

iii. *There's no toilet in the village.* .....

The toilet isn't working. .....

2. Llenwch y bylchau:

i. Be ..... eich ..... chi?

ii. .... o'r gloch ..... hi?

iii. Sut mae'r ..... ?

iv. Lle ..... car?

v. .... mae'r dosbarth?

3. Atebwch y cwestiynau yma efo brawddeg lawn (full sentence):

i. Lle dach chi'n byw?

.....

ii. O le dach chi'n dŵad yn wreiddiol?

.....

iii. Lle aethoch chi i'r ysgol?

.....

iv. Be ydy'ch gwaith chi?

v. Oes gynnoch chi deulu?

vi. Oes gynnoch chi anifeiliaid anwes?

vii. Lle aethoch chi ar eich gwyliau diwetha?

viii. Be wnaethoch chi ddoe?

ix. Be wnaethoch chi neithiwr?

x. Be wnaethoch chi penwythnos diwetha?

xi. Be dach chi'n wneud penwythnos nesa?

xii. Be dach chi'n hoffi wneud yn eich amser sbâr?

xiii. Lle dach chi'n dysgu Cymraeg?

xiv. Sut wnaethoch chi ddwâd yma heddiw (i'r dosbarth)?

xv. Be dach chi'n hoffi ar y teledu?

xvi. Be mae'n rhaid i chi wneud yfory?

xvii. Sut mae'r tywydd heddiw?

xviii. Sut oedd y tywydd ddoe?

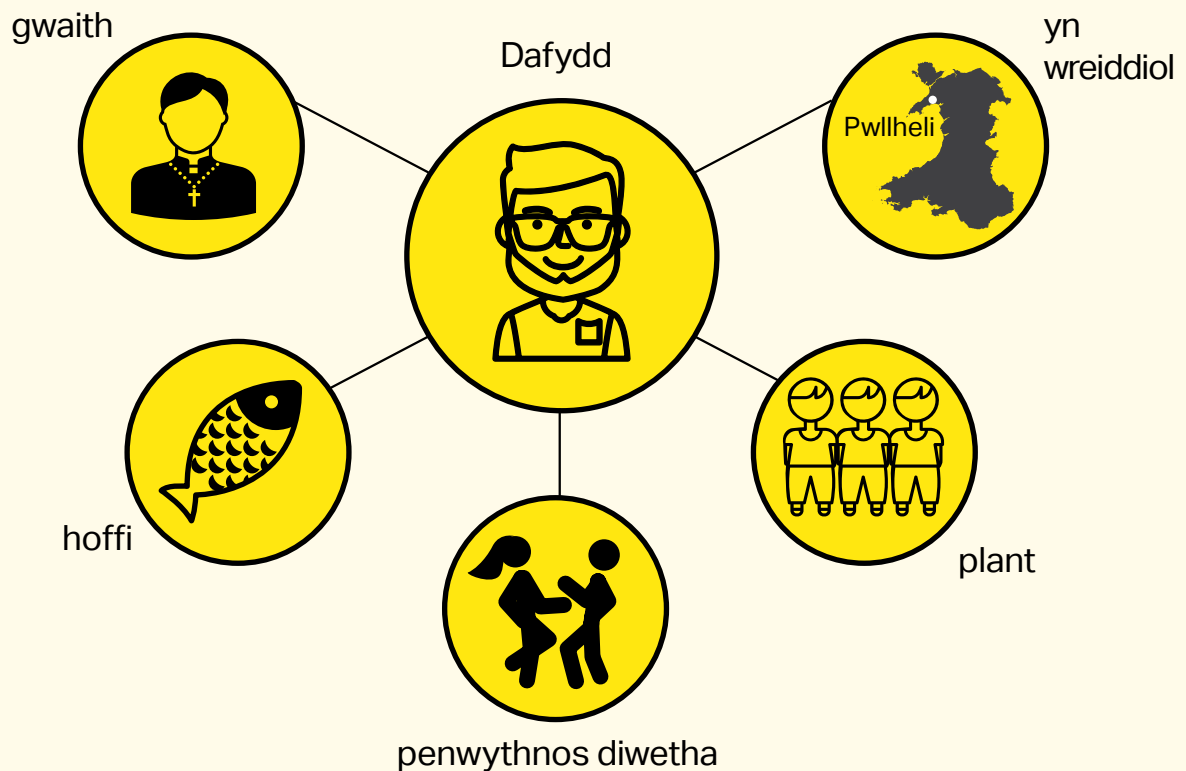
xix. Am faint o'r gloch dach chi'n codi fel arfer?

xx. Be oeddech chi'n hoffi wneud pan oeddech chi'n blentyn?

4. Portread/Portrait

Ysgrifennwch 5 brawddeg am y person yn y llun yn defnyddio'r wybodaeth yn y symbolau.

Write 5 sentences about the person in the picture using the information in the symbols around him.

Dyma Dafydd.

- i. ....
- ii. ....
- iii. ....
- iv. ....
- v. ....

5. Sgwennwch fwletin tywydd i S4C am yr wythnos:**Sut oedd y tywydd yng Nghymru ddoe?****Sut mae'r tywydd heddiw?****Sut fydd y tywydd heno, yfory a dros y penwythnos?**

Dyma'r bwletin tywydd. Ddoe .....

.....

Heddiw .....

.....

Heno .....

.....

Yfory .....

.....

a dros y penwythnos .....

.....

felly .....

.....

A dyna'r bwletin tywydd!

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 26 (dau ddeg chwech)

1. Newidiwch: o > hi:

i. Be ydy lliw ei lygaid o?

.....

ii. Be ydy ei enw o?

.....

iii. Be ydy ei rif ffôn o?

.....

iv. Roedd ei wallt o'n ddu.

.....

v. Roedd ei dad o'n gyrru lori.

.....

vi. Mae o wedi torri ei goes o.

.....

2. Newidiwch: hi > o:

i. Be ydy môc ei char hi?

.....

ii. Be ydy ei hoed hi?

.....

iii. Be ydy lliw ei gwallt hi?

.....

iv. Ydy ei phlant hi yn yr ysgol?

.....

v. Mae ei phartner hi wedi ymddeol.

.....

vi. Mae ei gwaith hi'n brysur.

.....

3. Cymharwch (*compare*) chi â'r cymdogion, e.e.

Mae ein car ni'n hen, mae eu car nhw'n newydd.

i. ....

ii. ....

iii. ....

4. Darllenwch y ddeialog ac atebwch y cwestiynau:

Mae Lowri a Tracy'n cyfarfod yn y parc.

Lowri: Tracy! Sut mae'r hwyl?

Tracy: O, ddim yn ddrwg. Mae gen i gur pen ar ôl bod efo'r ddau hogyn drwy'r dydd.

Lowri: Mae'n anodd, dw i'n gwybod. Dim ond un sy gen i, a dw i wedi blino bob dydd, drwy'r dydd!

Tracy: Dw i'n gwybod. Mi wnes i fynd i'r gwely neithiwr am wyth o'r gloch.

Lowri: Dw i'n eitha lwcus. Mi wnaeth mam ddwâd aton ni neithiwr i edrych ar ôl Gwenllian, felly mi wnes i a'r gŵr fynd am bryd o fwyd.

Tracy: Do? Lle wnaethoch chi fynd?

Lowri: Mi wnaethon ni fynd i'r lle newydd ar y stryd fawr. Rwyt ti'n gwybod... maen nhw'n gwneud pasta da iawn.

Tracy: O ia. Mae fy mam i wedi bod yno. Mae hi'n hoffi coginio bwyd yr Eidal, ac roedd hi'n hapus iawn efo'r lle.

Lowri: Mae dy fam di'n dda am goginio, tydy?

Tracy: Ydy.

Lowri: Mae fy mam i'n help mawr hefyd, ond mae hi'n brysur yn chwarae bowls yn yr haf.

Tracy: Ydy hi'n gweithio o gwbl?

Lowri: Nac ydy. Mae hi wedi ymddeol o'r ysbyty. Be am dy fam di?

Tracy: Mae hi'n gweithio'n rhan-amser yn yr ysgol erbyn hyn. Mae hi'n hoffi deud fel jôc, 'dw i'n nain amser llawn'!

Lowri: Ha! Mae'r plant yma'n barod i fynd adre.

Tracy: Ydyn. Hwyl, Lowri.

Enw	Be sy'n bod arnyn nhw?	Faint o blant sy gynnyn nhw?	Be wnaethon nhw neithiwr?
Lowri	1.	2.	3.
Tracy	4.	5.	6.
Enw	Be maen nhw'n hoffi wneud?	Lle maen nhw'n gweithio?	
Mam Lowri	7.	8.	
Mam Tracy	9.	10.	

Rŵan sgwennwch bedair brawddeg (*sentences*) am Lowri, a phedair am Tracy.

Lowri, e.e. Mae gynni hi un plentyn.

i. ....

ii. ....

iii. ....

iv. ....

Tracy, e.e. Mi wnaeth hi fynd i'r gwely am wyth o'r gloch neithiwr.

i. ....

ii. ....

iii. ....

iv. ....

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gwaith cartref Uned 27 (dau ddeg saith)

1. Be ydy'r cwestiwn?

- i. Cartref ydy enw'r tŷ. ....
- ii. Jac a Craig ydy enwau'r cymdogion. ....
- iii. CJ19 HHA ydy rhif y car. ....
- iv. Coch ydy lliw fy ngwallt i. ....

2. Atebwch

- i. Be ydy lliw eich car chi? .....
- ii. Be ydy lliw eich llygaid chi? .....
- iii. Be ydy enw'ch deintydd chi? .....
- iv. Be ydy enw'ch ffrind gorau chi? .....

3. Sgwennwch y paragraff yn y trydydd person/*Rewrite the paragraph in the third person:*

Dw i'n byw efo fy nhad i, Elfed, ym Mhwlheli. Dw i'n gweithio efo fy nhad hefyd ond dw i ddim yn mwynhau'r gwaith. Sgen i ddim plant. Dw i'n hoffi darllen a mynd i'r sinema efo ffrindiau. Mi es i i'r dosbarth Cymraeg neithiwr ac mi wnes i ddysgu llawer. Mae'r tiwtor yn dda iawn.

Mae John yn byw

.....

.....

.....

.....

4. Ysgrifennwch frawddegau/gwestiynau yn dechrau efo pob un o'r patrymau:

i. Dw i .....

ii. Sgynnyn nhw .....

iii. Ro'n i .....

iv. Fyddan nhw .....

v. Mae o wedi .....

vi. Ydy hi wedi .....

vii. Oeddet ti .....

viii. Fydda i ddim .....

ix. Dach chi wedi .....

5. Geirfa Uned 27. Llenwch y bylchau:

i. Mab eich brawd ydy eich .....

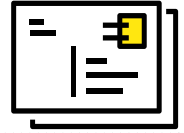
ii. Dach chi'n mynd i'r theatr i weld .....

iii. "Mae eich ..... yn canu. Atebwch o!"

iv. Mae un ar ddeg o chwaraewyr pêl-droed mewn .....

v. Siân ydy fy enw cynta. Jones ydy fy .....

vi. Mae plant yn hoffi chwarae yn y .....

6. Ysgrifennwch gerdyn post yn cynnwys y geiriau isod i gyd.

Does dim rhaid iddyn nhw fod yn y drefn yma.

Dylech chi ysgrifennu rhwng 50 a 60 gair.

Write a postcard including all these words.

They do not have to be in this order.

You should write between 50 and 60 words

ddoe

bwyd

yfory

darllen

braf

7 Mehefin

Annwyl

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

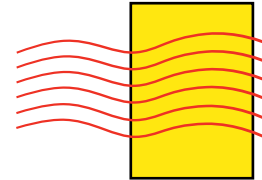
.....

.....

.....

Pob hwyl,

.....

Chris Morris

2 Ffordd y Bryn
Caerddinas
Cymru
SY12 2DL

Gair gan y tiwtor:

Gwaith cartref (Arholiad)

1. Ysgrifennu Cerdyn Post

1. Cerdyn Post

Postcard

Ysgrifennwch gerdyn post yn cynnwys y geiriau isod i gyd.

Does dim rhaid iddyn nhw fod yn y drefn yma.

Dylech chi ysgrifennu rhwng 50 a 60 gair.

Write a postcard including all these words.

They do not have to be in this order.

You should write between 50 and 60 words

cerdded

heno

ddoe

ystafell

gwlyb

6 Mehefin

Annwyl Ann,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

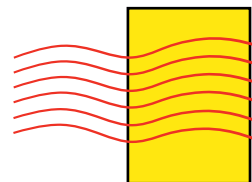
.....

.....

.....

Pob hwyl,

.....

Ann Evans

3 Heol y Môr
Llanaber
Cymru
SA11 2NJ

**2. Edrychwch ar y geiriau 'Gofyn cwestiwn' ar dudalen 260 a
sgwennwch gwestiwn i fynd efo pob gair. Defnyddiwch ddarn o bapur/
*Use a piece of paper.***

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Geirfa

ben. – *fem.*, **gwr.** – *masc.*, **ll.** – *pl.*, **gw.** – *see*, **bôn** – *stem*

A

a (+ Treigladd Llaes) – *and*
 a dweud y gwir – *to be honest*
 Abertawe – *Swansea*
 ac ati – *et cetera*
 actor (gwr.) – *an actor*; actorion – *actors*
 actores (ben.) – *an actress*; actoresau – *actresses*
 achos – *because*
 adeilad (gwr.) – *a building*; adeiladau – *buildings*
 adeiladu – *to build* (bôn: adeilad-)
 adeiladwr (gwr.) – *a builder*; adeiladwyr – *builders*
 adolygu – *to revise* (bôn: adolyg-)
 adre – *home (homeward)*
 e.e. 'mynd adre' – *to go home*
 afon (ben.) – *a river*; afonydd – *rivers*
 afreolaidd – *irregular*
 agor – *to open* (bôn: agor-)
 agos – *near*
 angel (gwr.) – *an angel*;
 angylion – *angels*
 angen – *to need*
 angen (gwr.) – *a need*; anghenion – *needs*
 anghofio – *to forget* (bôn: anghofi-)
 anghywir – *incorrect, wrong*
 angor (gwr.) – *an anchor*; angorau – *anchors*
 ail – *second*
 allan – *out*
 allwedd (ben.) – *a key*; allweddi – *keys* (De Cymru)
 am – *about*
 ambiwlans (gwr.) – *an ambulance*;
 ambiwlansys – *ambulances*
 amgueddfa (ben.) – *a museum*;
 amgueddfeydd – *museums*
 aml – *often*
 amser (gwr.) – *time, a time*
 amser sbâr – *spare time*
 anifail (gwr.) – *an animal*;
 anifeiliaid – *animals*
 anifail anwes (gwr.) – *a pet*

annwyd (gwr.) – *a cold*; annwydau – *colds*
 annwyl – *dear, beloved*
 anodd – *difficult*
 anrheg (ben.) – *a gift*; anrhegion – *gifts*
 apwyntiad (gwr.) – *an appointment*;
 apwyntiadau – *appointments*
 ar (+ Treigladd Meddal) – *on*
 ar gael – *available*
 ar gyfer – *for (for the purpose of)*
 ar hyn o bryd – *at the moment*
 ar lan... – *on the banks of..., on the shore of*
 ar ôl – *after, following*
 ar unwaith – *at once*
 ar werth – *for sale*
 araf – *slow*
 arall – *other*
 arbennig – *special*
 archebu – *to order, to book, to reserve*
 (bôn: archeb-)
 ardderchog – *excellent*
 arholiad (gwr.) – *an exam*; arholiadau – *exams*
 arian (gwr.) – *money, silver*
 aros – *to wait* (bôn: arhos-)
 ateb – *to answer* (bôn: ateb-)
 ateb (gwr.) – *an answer*; atebion – *answers*
 athrawes (ben.) – *a female teacher*;
 athrawesau – *female teachers*
 athro (gwr.) – *a male teacher*; athrawon – *male teachers*
 athro cyflenwi (gwr.) – *a supply teacher*
 aur (gwr.) – *gold*
 awdur (gwr.) – *an author*; awduro – *authors*
 awr (ben.) – *an hour*; oriau – *hours*
 awyren (ben.) – *an aeroplane*; awyrennau – *aeroplanes*

B

babi (gwr.) – *baby*; babis – *babies*
 bach – *small*
 bachgen (gwr.) – *a boy*; bechgyn – *boys*
 bag (gwr.) – *a bag*; bagiau – *bags*

banana (gwr.) – *a banana*; bananas – *bananas*
 banc (gwr.) – *a bank*; banciau – *banks*
 bar (gwr.) – *a bar*; bariau – *bars*
 bara (gwr.) – *bread*
 bargaen (ben.) – *a bargain*; bargeinion – *bargains*
 barn (ben.) – *opinion*; barnau – *opinions*
 bechgyn – *boys* (gw. bachgen)
 bechod! – *what a pity!* (Gogledd Cymru)
 beic (gwr.) – *a bike*; beiciau – *bikes*
 beic modur (gwr.) – *a motor bike*; beiciau modur – *motor bikes*
 beiro (gwr.) – *a biro*; beiros – *biros*
 bendigedig – *fantastic*
 benthyc – *to borrow, to lend*; (bôn: benthyc-)
 berwi – *to boil* (bôn: berw-)
 beth? – *what?*
 beth bynnag – *anyway, whatever*
 bisged (ben.) – *a biscuit*; bisgedi – *biscuits*
 ble? – *where?* (De Cymru)
 blin – *angry* (Gogledd Cymru)
 blodyn (gwr.) – *a flower*; blodau – *flowers*
 blwyddyn (ben.) – *a year*; blynyddoedd – *years*
 blynyddoedd – *years* (gw. blwyddyn)
 bod – *to be*
 bol/bola (gwr.) – *a stomach*; boliau – *stomachs*
 bore (gwr.) – *a morning*; boreau – *mornings*
 bowllo – *to bowl* (bôn: bowli-)
 braf – *fine*
 braich (ben.) – *an arm*; breichiau – *arms*
 brawd (gwr.) – *a brother*; brodyr – *brothers*
 brechwast (gwr.) – *a breakfast*;
 brechwastau – *breakfasts*
 brechdan (ben.) – *a sandwich*;
 brechdanau – *sandwiches*
 breichiau – *arms* (gw. braich)
 bron – *nearly*
 brws (gwr.) – *a brush*; brwsys – *brushes*
 brwsio – *to brush* (bôn: brwsio-)
 brysio – *to hurry* (bôn: brysi-)
 buan – *soon*

bugail (gwr.) – *a shepherd*; bugeiliaid – *shepherds*
 bwletin (gwr.) – *a bulletin*; bwletinau – *bulletins*
 bwrdd (gwr.) – *a table*; byrddau – *tables*
 bwrw eira – *to snow*
 bwrw glaw – *to rain*
 bws (gwr.) – *a bus*; bysiau – *buses*
 bwyd (gwr.) – *food*; bwydydd – *foods*
 bwydlen (ben.) – *a menu*; bwydlenni – *menus*
 bwydo – *to feed* (bôn: bwyd-)
 bwyta – *to eat* (bôn: bwyt-)
 bwyty (gwr.) – *a restaurant*; bwytai – *restaurants*
 byd (gwr.) – *a world*; bydoedd – *worlds*
 byr – *short*
 bys (gwr.) – *a finger*; bysedd – *fingers*
 byth – *ever, never*
 byw – *to live*

C

cacen (ben.) – *a cake*; cacennau – *cakes*
 cadair (ben.) – *a chair*; cadeiriau – *chairs*
 cadw – *to keep, to reserve* (bôn: cadw-)
 cadw'n heini – *to keep fit*
 cael – *to have, to get*
 Caerdydd – *Cardiff*
 caffï (gwr.) – *a café*; caffis – *cafés*
 Calan Gaeaf – *Halloween*
 Calan Mai – *May Day*
 camera (gwr.) – *a camera*; camerâu – *cameras*
 campfa (ben.) – *a gym*; campfeydd – *gyms*
 cân (ben.) – *a song*; caneuon – *songs*
 canol (gwr.) – *centre, middle*
 canolfan (ben.) – *a centre*; canolfannau – *centres*
 canu – *to sing* (bôn: can-)
 capel (gwr.) – *a chapel*; capeli – *chapels*
 capten (gwr.) – *a captain*; capteiniaid – *captains*
 car (gwr.) – *a car*; ceir – *cars*
 carafán (ben.) – *a caravan*; carafanau – *caravans*
 cardiau – *cards* (gw. cerdyn)

- cariad (gwr.) - *love, a boyfriend, a girlfriend*; cariadon - *boyfriends, girlfriends*
 cario - *to carry* (bôn: cari-)
 cartref (gwr.) - *a home*; cartrefi - *homes*
 caru - *to love* (bôn: car-)
 casglu - *to collect* (bôn: casgl-)
 castell (gwr.) - *a castle*; cestyll - *castles*
 cath (ben.) - *a cat*; cathod - *cats*
 cau - *to close* (bôn: cae-)
 cawl (gwr.) - *soup*; cawliau - *soups*
 cawod (ben.) - *a shower*; cawodydd - *showers*
 caws (gwr.) - *cheese*;
 cawsiau - *cheeses*
 ceir - *cars* (gw. car)
 cefn (gwr.) - *a back*; cefnau - *backs*
 cefnder (gwr.) - *a (male) cousin*;
 cefndryd - *(male) cousins*
 cefnogi (bôn: cefnog-) - *to support*
 ceffyl (gwr.) - *a horse*; ceffylau - *horses*
 ceg (ben.) - *a mouth*; cegau - *mouths*
 cegin (ben.) - *a kitchen*; ceginau - *kitchens*
 ceiniog (ben.) - *a penny*; ceiniogau - *pennies*
 cenedlaethol - *national*
 cerdyn (gwr.) - *a card*; cardiau - *cards*
 cerdded - *to walk* (bôn: cerdd-)
 cerddor (gwr.) - *a musician*;
 cerddorion - *musicians*
 cerddoriaeth (ben.) - *music*
 ci (gwr.) - *a dog*; cŵn - *dogs*
 cig (gwr.) - *meat*; cigoedd - *meats*
 cig eidion (gwr.) - *beef*
 cig moch (gwr.) - *bacon*
 cig oen (gwr.) - *lamb meat*
 cinio (gwr.) - *dinner, lunch*; ciniawau - *dinners, lunches*
 clên - *agreeable, nice* (Gogledd Cymru)
 cloc larwm (gwr.) - *an alarm clock*;
 clociau larwm - *alarm clocks*
 clust (ben.) - *an ear*; clustiau - *ears*
 clwb (gwr.) - *a club*; clybiau - *clubs*
 clywed - *to hear* (bôn: clyw-)
 coch - *red*
 codi - *to get up, to lift, to pick up* (bôn: cod-)
 coeden (ben.) - *a tree*; coed - *trees*
 coes (ben.) - *a leg*; coesau - *legs*
 cofio - *to remember* (bôn: cofi-)
 coffi (gwr.) - *coffee*
 coginio - *to cook* (bôn: cogini-)
 cogydd (gwr.) - *a (male) cook, chef*;
 cogyddion - *cooks, chefs*
 cogyddes (ben.) - *a (female) cook, chef*;
 cogyddion - *cooks, chefs*
 côr (gwr.) - *a choir*; corau - *choirs*
 cost (ben.) - *cost*; costau - *costs*
 cot (ben.) - *a coat*; cotiau - *coats*
 crac - *angry* (De Cymru)
 credu - *to believe* (bôn: cred-)
 crempog (ben.) - *a pancake*; crempogau - *pancakes*
 criced - *cricket*
 croeso - *welcome*
 cryf - *strong*
 cuddio - *to hide* (bôn: cuddi-)
 cur pen (gwr.) - *a headache*
 (Gogledd Cymru)
 cwestiwn (gwr.) - *a question*; cwestiynau - *questions*
 cwm (gwr.) - *a valley*; cymoedd - *valleys*
 cwmni (gwr.) - *a company*; cwmnïau - *companies*
 cŵn - *dogs* (gw. ci)
 cwrdd (â) - *to meet (someone)* (De Cymru)
 cwrs (gwr.) - *a course*; cyrsiau - *courses*
 cwrw (gwr.) - *beer*
 cychwyn - *to begin* (bôn: cychwynn-)
 cyfarfod (gwr.) - *a meeting*; cyfarfodydd - *meetings*
 cyfarfod - *to meet*
 cyfarth - *to bark* (bôn: cyfarth-)
 cyfeiriad (gwr.) - *an address*; cyfeiriadau - *addresses*
 cyfenw (gwr.) - *a surname*; cyfenwau - *surnames*
 cyfieithu - *to translate* (bôn: cyfieith-)
 cyflym - *fast, quick*
 cyfnither (ben.) - *a (female) cousin*;
 cyfnitherod - *(female) cousins*
 cyfrifiadur (gwr.) - *a computer*;
 cyrifiaduron - *computers*
 cyfweliad (gwr.) - *an interview*;
 cyfweliadau - *interviews*

cyngerdd (gwr.) – *a concert*;
 cyngherddau – *concerts*
 cyngor (gwr.) – *a council, advice*;
 cynghorau – *councils*
 cylchgrawn (gwr.) – *a magazine*;
 cylchgronau – *magazines*
 cymaint – *so much*
 cymdogion – *neighbours* (gw. cymydog)
 cymoedd – *valleys* (gw. cwm)
 Cymraeg (ben.) – *Welsh*
 Cymraes (ben.) – *a Welshwoman*
 Cymro (gwr.) – *a Welshman*
 Cymru (ben.) – *Wales*
 Cymry – *Welsh people*
 cymryd – *to take* (bôn: cymer-)
 cymydog (gwr.) – *a neighbour*;
 cymdogion – *neighbours*
 cymylog – *cloudy*
 cyn – *before*
 cynnar – *early*
 cynnes – *warm*
 cynnwys – *to include*
 cynta(f) – *first*
 cyrraedd – *to arrive at, to reach* (bôn:
 cyrhaedd-)
 cysgu – *to sleep* (bôn: cysg-)
 cystadleuaeth (ben.) – *a competition*;
 cystadlaethau – *competitions*
 cystadlu – *to compete* (bôn: cystadl-)
 cytuno – *to agree* (bôn: cytun-)
 cyw iâr (gwr.) – *chicken (meat)*

Ch

chi – *you (plural and formal singular)*
 chwaer (ben.) – *a sister*; chwiorydd –
sisters
 chwaith – *either*
 chwarae – *to play* (bôn: chwarae-)
 chwaraeon – *sports*
 chwarter (gwr.) – *a quarter*; chwarteri –
quarters
 chwerthin – *to laugh* (bôn: chwerthin-)
 chwiorydd – *sisters* (gw. chwaer)
 chwith – *left*

D

da – *good*
 da-da – *sweets* (Gogledd Cymru)
 dangos – *to show* (bôn: dangos-)
 dail – *leaves* (gw. deilen)
 dal – *to catch* (bôn: dali-)
 dallt – *to understand* (bôn: dallt-)
 (Gogledd Cymru)
 damwain (ben.) – *an accident*;
 damweiniau – *accidents*
 dan (+ Treigladd Meddal) – *under*
 dannodd (ben.) – *toothache*
 dant (gwr.) – *a tooth*; dannedd – *teeth*
 darllen – *to read* (bôn: darllen-)
 darn (gwr.) – *a piece*; darnau – *pieces*
 dathlu – *to celebrate* (bôn: dathl-)
 dawnsio – *to dance* (bôn: dawnsi-)
 de (gwr.) – *south*
 de (ben.) – *right*
 deall – *to understand* (bôn: deall-)
 dechrau – *to begin, to start*
 (bôn: dechreu-)
 defnyddio – *to use* (bôn: defnyddi-)
 deffro – *to wake up* (bôn: deffro-)
 deilen (ben.) – *a leaf*; dail – *leaves*
 deintydd (gwr.) – *a dentist*; deintyddion –
dentists
 del – *pretty* (Gogledd Cymru)
 derbynnydd (gwr.) – *receptionist*;
 derbynnyddion – *receptionists*
 dewis (gwr.) – *a choice*; dewisiadau –
choices
 dewis – *to choose* (bôn: dewis-)
 diddordeb (gwr.) – *an interest*;
 diddordebau – *interests*
 diddorol – *interesting*
 diflas – *miserable, boring*
 digon – *enough*
 digwydd – *to happen, to occur*
 (bôn: digwydd-)
 dillad – *clothes* (gw. dilledyn)
 dilledyn (gwr.) – *a garment*; dillad –
clothes

dim – zero
 dim byd – nothing
 dim ond – only
 dinas (ben.) – a city; dinasoedd – cities
 diod (ben.) – a drink; diodydd – drinks
 diog – lazy
 diolch – thanks
 di-waith – unemployed
 diwetha – last (previous)
 diwrnod (gwr.) – a day; diwrnodau – days
 dod – to come
 dolur gwddw (gwr.) – sore throat
 (Gogledd Cymru)
 dosbarth (gwr.) – a class; dosbarthiadau
 – classes
 drama (ben.) – a play; dramâu – plays
 dringo – to climb (bôn: dring-)
 dros (+ Treigladd Meddal) – over
 drud – expensive
 drwg – bad
 drws (gwr.) – a door; drysau – doors
 Duw (gwr.) – God
 dŵad – to come (Gogledd Cymru)
 dweud – to say (bôn: dwed-)
 dŵr (gwr.) – water;
 dwyn – to steal (bôn: dyg-)
 dwyrain (gwr.) – east
 dydd Calan – New Year's Day
 dydd Gwener – Friday
 dydd Gŵyl Dewi – Saint David's Day
 dydd Iau – Thursday
 dydd Llun – Monday
 dydd Mawrth – Tuesday
 dydd Mercher – Wednesday
 dydd Nadolig – Christmas Day
 dydd Sadwrn – Saturday
 dydd Sul – Sunday
 dydd (gwr.) – a day; dyddiau – days
 dyfalu – to guess (bôn: dyfal-)
 dyma – here is, this is
 dymuno – to wish (bôn: dymun-)
 dyn (gwr.) – a man; dynion – men
 dyna – there is
 dyna drueni! – what a pity! (De Cymru)

dyna pam – that's why
 dynes (ben.) – woman (Gogledd Cymru)
 dysgu – to teach (bôn: dysg-)

Dd

ddoe – yesterday

E

ebost (gwr.) – email; ebyst – emails
 echdoe – the day before yesterday
 edrych ar – to watch, to look at
 (bôn: edrych-)
 efo – with (Gogledd Cymru)
 eglwys (ben.) – a church;
 eglwysi – churches
 eira (gwr.) – snow
 eisiau – to want
 eistedd – to sit (bôn: eistedd-)
 eitha – fairly, quite
 ennill – to win (bôn: enill-)
 enw (gwr.) – a name; enwau – names
 enwog – famous
 er – although
 erioed – never
 ers – since
 ers talwm – a long time ago
 (Gogledd Cymru)
 eryr (gwr.) – an eagle; eryrod – eagles
 esgid (ben.) – a shoe; esgidiau / sgidiau –
 shoes
 esgusodi – to excuse (bôn: esgusod-)
 eto – again
 ewythr (gwr.) – an uncle; ewythrod –
 uncles

F

faint – *how much, how many*

fel – *as, like*

fel arfer – *usually*

felly – *so, thus*

fi – *me*

fideo (gwr.) – *a video; fideos – videos*

finegr (gwr.) – *vinegar*

Ff

ffair (ben.) – *a fair; ffeiriau – fairs*

ffatri (ben.) – *a factory; ffatrioedd – factories*

ffeindio – *to find (bôn: ffeindi-)*

ffenest (ben.) – *a window; ffenestri – windows*

ffermio – *to farm (bôn: ffermi-)*

ffermwr (gwr.) – *a farmer; ffermwyr – farmers*

fferyllfa (ben.) – *a pharmacy; fferyllfeydd – pharmacies*

ffigwr (gwr.) – *a figure; ffigyrau – figures*

ffilm (ben.) – *a film; ffilmiau – films*

ffisig (gwr.) – *medicine; ffisigau – medicines (Gogledd Cymru)*

fflat (ben.) – *a flat; fflatiau – flats*

ffôn (gwr.) – *a phone; ffonau – phones*

ffôn symudol – *mobile phone*

ffonio – *to phone (bôn: ffonni-)*

ffordd (ben.) – *a way, a road; ffyrdd – ways, roads*

Ffrainc – *France*

ffrind (gwr.) – *a friend; ffrindiau – friends*

ffrwyth (gwr.) – *a fruit; ffrwythau – fruit(s)*

ffurflen (ben.) – *a form; ffurflenni – forms*

ffyrdd – *ways, roads (gw. ffordd)*

G

gadael – *to leave (bôn: gadaw-)*

gaeaf (gwr.) – *winter*

gair (gwr.) – *a word; geiriau – words*

galw – *to call (bôn: galw-)*

gallu – *to be able to, can (bôn: gall-) (De Cymru)*

gan – *by, from (a person)*

gardd (ben.) – *a garden; gerddi – gardens*

garddio – *to garden (bôn: garddi-)*

garddwr (gwr.) – *a gardener; garddwyr – gardeners*

garej (ben.) – *a garage; garejis – garages*

geiriadur (gwr.) – *a dictionary; geiriaduron – dictionaries*

geiriau – *words (gw. gair)*

gêm (ben.) – *a game; gemau – games*

gerddi – *gardens (gw. gardd)*

glanhau – *to clean (bôn: glanheu-)*

glaw (gwr.) – *rain;*

go lew – *pretty good, middling (Gogledd Cymru, Gorllewin Cymru)*

gobaith (gwr.) – *hope; gobeithion – hopes*

gobeithio – *to hope*

gofalus – *careful*

gofyn – *to ask (bôn: gofynn-)*

gogledd (gwr.) – *north*

golau (gwr.) – *a light; goleuadau – lights*

golchi – *to wash (bôn: golch-)*

goleuadau traffig – *traffic lights*

golff (gwr.) – *golf*

gorau – *best*

gorfod – *to have to*

gorffen – *to finish, to end (bôn: gorffenn-)*

goriad (gwr.) – *a key; goriadau – keys (Gogledd Cymru)*

gorllewin (gwr.) – *west*

gormod – *too much*

gorsaf (ben.) – *a station; gorsafoedd – stations*

gwaith (gwr.) – *work; gweithiau – works*

gwallt (ll.) – *hair*

gwan – *weak*

gwanwyn (gwr.) – *spring*

gwario – *to spend (bôn: gwari-)*

gwasanaeth (gwr.) – *a service;*

gwasanaethau – *services*

gwddw (gwr.) – *throat, neck (Gogledd Cymru)*

gweddol – *so-so*

gweithio – *to work (bôn: gweithi-)*

gweithiwr (gwr.) – *a worker; gweithwyr – workers*

gweld – *to see* (bôn: gwel-)
 gwely (gwr.) – *a bed*; gwelyau – *beds*
 gwell – *better*
 gwenu – *to smile* (bôn: gwen-)
 gwers (ben.) – *a lesson*; gwersi – *lessons*
 gwerth (gwr.) – *worth, value*
 gwerthu – *to sell* (bôn: gwerth-)
 gwesty (gwr.) – *a hotel*; gwestai – *hotels*
 gwin (gwr.) – *wine*; gwinoedd – *wines*
 gwir (gwr.) – *truth*
 gwir neu gau – *true or false*
 gwirion – *daft* (Gogledd Cymru)
 gwisgo – *to dress, to wear* (bôn: gwisg-)
 gwlad (ben.) – *a country*; gwledydd – *countries*
 Gwlad yr îla – *Iceland*
 gwleidydd (gwr.) – *a politician*;
 gwleidyddion – *politicians*
 gwlyb – *wet*
 gwneud – *to do, to make*
 gwobr (ben.) – *a prize*; gwobrau – *prizes*
 gŵr (gwr.) – *a husband, a man*; gwŷr – *husbands, men*
 gŵr tŷ (gwr.) – *a house husband*
 gwraig (ben.) – *a wife, a woman*;
 gwragedd – *wives, women*
 gwraig tŷ – *housewife*
 gwrando ar – *to listen to* (bôn: gwrando-)
 gwrandaw-)
 gwreiddiol – *original*
 gwybod – *to know*
 gŵyl (ben.) – *a festival, a holiday*;
 gwyliau – *festivals, holidays*
 gwyllo – *to watch* (bôn: gwyllo-)
 gwyn – *white*
 gwynt (gwr.) – *wind*; gwyntoedd – *winds*
 gwyntog – *windy*
 gyda – *with* (De Cymru)
 gyda'r nos – *in the evening*
 gyferbyn (+ â) – *opposite*
 gyrru – *to drive* (bôn: gyrr-)
 gyrrwr (gwr.) – *a driver*; gyrrwyr – *drivers*

Ng

H

haf (gwr.) – *summer*; hafau – *summers*
 halen (gwr.) – *salt*
 ham (gwr.) – *ham*
 hanes (gwr.) – *history*; hanesion – *histories*
 hanner (gwr.) – *a half*; haneri – *halves*
 hapus – *happy*
 haul (gwr.) – *a sun*
 hawdd – *easy*
 heb (+ Treigladd Meddal) – *without*
 hedfan – *to fly* (bôn: hedfan-)
 heddiw (gwr.) – *today*
 heddlu (gwr.) – *police*
 hefyd – *also, too*
 hel – *to collect* (bôn: heli-) (Gogledd Cymru)
 help (gwr.) – *help*
 helpu – *to help* (bôn: help-)
 hen – *old*
 hen bethau – *antiques*
 heno – *tonight*
 het (ben.) – *a hat*; hetiau – *hats*
 heulog – *sunny*
 hir – *long*
 hoci (gwr.) – *hockey*
 hoff – *favourite*
 hoffi – *to like* (bôn: hoff-)
 hogan (ben.) – *a girl, a lass*; genod – *girls, lasses* (Gogledd Cymru)
 hogyn (gwr.) – *a boy, a lad*; hogiau – *boys, lads* (Gogledd Cymru)
 hufen (gwr.) – *cream*
 hufen iâ (gwr.) – *ice cream*
 hwyl (ben.) – *fun*
 hwyl – *good-bye*
 hwyr – *late*
 hydref (gwr.) – *autumn*; Hydref (gwr.) – *October*
 hyfryd – *nice, pleasant*
 hyn – *this*

I

i (+ Treigladd Meddal) – *to*
 i fyny – *up, upward*
 i ffwrdd – *away*
 i gyd – *all*
 i lawr – *down, downward*
 iawn – *OK, very*
 iechyd (gwr.) – *health*
 ifanc – *young*
 isio – *to want* (Gogledd Cymru)
 Iwerddon (ben.) – *Ireland*

J

jam (gwr.) – *jam*; jamiau – *jams*
 joio – *to enjoy* (bôn: joi-) (De Cymru)

L

ledled – *throughout*
 lemon (gwr.) – *a lemon*; lemonau –
lemons
 Lerpwl – *Liverpool*
 lico – *to like* (bôn: lic-) (De Cymru)
 licio – *to like* (bôn: lici-) (Gogledd Cymru)
 lifft (gwr.) – *a lift*; lifftiau – *lifts*
 lolfa (ben.) – *a lounge*
 lôn (ben.) – *a lane*; lonydd – *lanes*
 lwc (ben.) – *luck*
 lwcus – *lucky*

LI

llaeth (gwr.) – *milk* (De Cymru)
 llais (gwr.) – *a voice*; lleisiau – *voices*
 llawen – *happy, merry*
 llawer – *a lot*
 llawn – *full*
 llawr (gwr.) – *a floor*; lloriau – *floors*
 lle (gwr.) – *a place*; lleoedd – *places*
 lle? – *where?* (Gogledd Cymru)
 lled (gwr.) – *width*
 llefrith (gwr.) – *milk* (Gogledd Cymru)

llen (ben.) – *a curtain*; llenni – *curtains*
 llenwi – *to fill* (bôn: llenw-)
 llestr (gwr.) – *a dish*; llestri – *dishes*
 llinell (ben.) – *a line*; llinellau – *lines*
 liiw (gwr.) – *a colour*; lliwiau – *colours*
 liiw haul (gwr.) – *a suntan*
 Lloegr (ben.) – *England*
 llong (ben.) – *a ship*; llongau – *ships*
 llond ceg (gwr.) – *a mouthful*
 llongyfarchiadau – *congratulations*
 llun (gwr.) – *a picture*; lluniau – *pictures*
 Llundain – *London*
 llwnc (gwr.) – *a throat* (De Cymru)
 llyfr (gwr.) – *a book*; llyfrau – *books*
 llyfrgell (ben.) – *a library*; llyfrgelloedd –
libraries
 llyfrgellydd (gwr.) – *a librarian*; llyfrgellywyr
 – *librarians*
 llygad (gwr.) – *an eye*; llygaid – *eyes*
 llynedd – *last year*
 llysfab (gwr.) – *a stepson*; llysfabion –
stepsons
 llysfarch (ben.) – *a step daughter*; llysf
 ferched – *step daughters*
 llyisiau – *vegetables*;
 llythyr (gwr.) – *a letter*; llythyrau – *letters*

M

mas – *out* (De Cymru)
 mab (gwr.) – *a son*; meibion – *sons*
 mabwysiadu – *to adopt* (bôn:
 mabwysiad-)
 maes (gwr.) – *a field*; meysydd – *fields*
 maes parcio (gwr.) – *car park*
 mam (ben.) – *a mother*; mamau –
mothers
 mam faeth (ben.) – *a foster mother*;
 mamau maeth – *foster mothers*
 mam-gu (ben.) – *a grandmother*;
 mam-guod – *grandmothers* (De Cymru)
 mam-yng-nghyfraith (ben.) – *mother-in-law*

maneg (ben.) – *a glove*; menig – *gloves*
 manylion – *details*
 marchnad (ben.) – *a market*;
 marchnadoedd – *markets*
 mawr – *big*
 mêc (gwr.) – *a make*; mêcs – *makes*
 medru – *to be able to, can* (bôn: medr-)
 (Gogledd Cymru)
 meddwl – *to think* (bôn: meddyli-)
 meddyg (gwr.) – *a doctor*; meddygon –
doctors
 meddygfa (ben.) – *a doctor's surgery*;
 meddygfeydd – *doctors' surgeries*
 mefus – *strawberries* (gw. mefusen)
 mefusen (ben.) – *a strawberry*; mefus –
strawberries
 meibion – *sons* (gw. mab)
 meindio – *to mind* (bôn: meindi-)
 mêl (gwr.) – *honey*
 melysion – *sweets*
 menig – *gloves* (gw. maneg)
 menyyn (gwr.) – *butter*
 menyw (ben.) – *a woman*; menywod –
women (De Cymru)
 merch (ben.) – *a girl, a daughter*;
 merched – *girls, daughters*
 methu – *to fail* (bôn: meth-)
 mewn – *in a*
 mewn pryd – *in time*
 mil (ben.) – *a thousand*; miloedd –
thousands
 miliwn (ben.) – *a million*; miliynau – *millions*
 mis (gwr.) – *a month*; misoedd – *months*
 mis mêl (gwr.) – *a honeymoon*; misoedd
 mêl – *honeymoons*
 modryb (ben.) – *an aunt*; modrybedd –
aunts
 moddion – *medicine*
 môr (gwr.) – *a sea*; moroedd – *seas*
 moron – *carrots* (gw. moronen)
 moronen (ben.) – *a carrot*; moron – *carrots*
 munud (ben./gwr.) – *a minute*; munudau –
minutes
 mwy – *more*

mwynhau – *to enjoy* (bôn: mwynheu-)
 mynd – *to go*
 mynd â – *to take*
 mynd am dro – *to go for a walk*
 mynediad (gwr.) – *entry*

N

nabod – *to know (someone), to*
recognise
 Nadolig (gwr.) – *Christmas*
 nai (gwr.) – *a nephew*; neiaint – *nephews*
 nain (ben.) – *a grandmother*; neiniau –
grandmothers (Gogledd Cymru)
 nawr – *now* (De Cymru)
 neb – *nobody, no one*
 neges (ben.) – *a message*; negeseuon –
messages
 neis – *nice*
 neithiwr – *last night*
 nes – *until*
 nesa(f) – *next*
 neu (+ Treigladd Meddal) – *or*
 neuadd (ben.) – *a hall*; neuaddau – *halls*
 newydd – *new*
 newyddion – *news*
 nith (ben.) – *a niece*; nithod – *nieces*
 niwlog – *foggy, misty*
 nofio – *to swim* (bôn: nofi-)
 nôl – *to get, to collect*
 nos (ben.) – *a night*; nosau – *nights*
 Nos Galan – *New Year's Eve*
 noson (ben.) – *an evening*
 noswaith (ben.) – *an evening*;
 nosweithiau – *evenings*
 nunlle – *nowhere* (Gogledd Cymru)
 nwy (gwr.) – *a gas*; nwyon – *gasses*
 nyrs (ben.) – *a nurse*; nyrsys – *nurses*
 nyrsio – *to nurse* (bôn: nyrsi-)

O

o (+ Treigladd Meddal) – *from*
 o gwbl – *at all*
 o gwmpas – *around*
 o 'ma – *from here, away*
 o'r gloch – *o'clock*
 o'r gorau – *OK, alright*
 ochr (ben.) – *a side; ochrau – sides*
 oed (gwr.) – *age (of a person)*
 oer – *cold*
 ofnadwy – *terrible*
 ola(f) – *last, final*
 ond – *but*
 opera (ben.) – *an opera; operâu – operas*
 oren (gwr.) – *orange (ffrwyth a lliw);*
 orennau – *oranges*
 oriau – *hours (gw. awr)*
 oriawr (ben.) – *a watch (timepiece)*
 os – *if*
 os gwelwch chi'n dda – *please*

P

p'nawn (gwr.) – *an afternoon (gw. prynhawn)*
 pa? (+ Treigladd Meddal) – *which?*
 pabell (ben.) – *a tent; pebyll – tents*
 pacio – *to pack (bôn: paci-)*
 paent (gwr.) – *paint; paentiau – paints*
 pam? – *why?*
 pan (+ Treigladd Meddal) – *when*
 paned (ben.) – *a cuppa; paneidiau – cuppas*
 papur newydd (gwr.) – *a newspaper; papurau newydd – newspapers*
 pâr (gwr.) – *a pair; parau – pairs*
 paratoi – *to prepare (bôn: parato-)*
 parc (gwr.) – *a park; parciau – parks*
 parcio – *to park (bôn: parci-)*
 parod – *ready*
 parti (gwr.) – *a party; partion – parties*
 Pasg (gwr.) – *Easter*
 pasport (gwr.) – *a passport; pasportau – passports*
 pasta (gwr.) – *pasta*
 pawb – *everyone, everybody*
 peintio – *to paint (bôn: peinti-)*

peiriant (gwr.) – *a machine; peiriannau – machines*
 pêl (ben.) – *a ball; peli – balls*
 pêl-droed (gwr.) – *football*
 pell – *far*
 pen (gwr.) – *a head; pennau – heads*
 pen-blwydd (gwr.) – *a birthday;*
 penblwyddi – *birthdays*
 pennaeth (gwr.) – *a head (person), a principal; penaethiaid – heads, principals*
 pensil (gwr.) – *a pencil; pensiliau – pencils*
 pensiwn (gwr.) – *a pension; pensïynau – pensions*
 pensïynwr (gwr.) – *a pensioner;*
 pensïynwyr – *pensioners*
 pentref(f) (gwr.) – *a village; pentrefi – villages*
 penwythnos (gwr.) – *a weekend;*
 penwythnosau – *weekends*
 perffaith – *perfect*
 perfformio – *to perform (bôn: perfformi-)*
 pert – *pretty (De Cymru)*
 peswch (gwr.) – *a cough*
 peswch – *to cough (bôn: pesych-)*
 pigyn clust (gwr.) – *earache (Gogledd Cymru)*
 pinc – *pink*
 plant – *children (gw. plentyn)*
 pleidleisio – *to vote (bôn: pleidleisi-)*
 plentyn (gwr.) – *a child; plant – children*
 plismon (gwr.) – *a policeman; plismyn – policemen*
 pob – *each, every*
 pobol/pobl (ben.) – *people*
 poen (ben.) – *a pain; poenau – pains*
 poeni – *to worry*
 poeth – *hot*
 pont (ben.) – *a bridge; pontydd – bridges*
 popeth – *everything*
 porc (gwr.) – *pork*
 porffor – *purple*
 posib – *possible*
 post (gwr.) – *post*
 postmon (gwr.) – *a postman; postmyn – postmen*
 prawf (gwr.) – *a test; profion – tests*
 pres (gwr.) – *money (Gogledd Cymru), brass*

prif – *main, first, top, highest*
 prifathro (gwr.) – *headmaster*;
 prifathrawon – *headteachers*
 prifathrawes (ben.) – *headmistress*;
 prifathrawesau – *headmistresses*
 prifysgol (ben.) – *an university*;
 prifysgolion – *universities*
 priod – *married*
 priodi – *to marry* (bôn: priod-)
 problem (ben.) – *a problem*; problemau –
problems
 pryd? – *when?*
 prynhawn (gwr.) – *an afternoon*;
 prynhawniau – *afternoons*
 prynu – *to buy* (bôn: pryn-)
 prysur – *busy*
 punt (ben.) – *a pound (money)*; punnoedd
 – *pounds*
 pwdin (gwr.) – *a pudding*; pwдинаu –
puddings
 pwll (gwr.) – *a pool*; pyllau – *pools*
 pwll nofio (gwr.) – *a swimming pool*
 pwll glo (gwr.) – *a coal mine*
 pwy? – *who?*
 pwysig – *important*
 pys – *peas*
 pysgodyn (gwr.) – *a fish*; pysgod – *fish(es)*

Ph

R

radio (gwr.) – *a radio*
 ras (ben.) – *a race*; rasys – *races*
 rownd (ben.) – *a round*; rowndiau –
rounds;
 rownd – *round, around*
 rwan – *now* (Gogledd Cymru)
 rygbi (gwr.) – *rugby*

Rh

rhad – *cheap*
 rhaglen (ben.) – *a programme*; rhaglenni
 – *programmes*
 rhai – *some*
 rhan (ben.) – *a part*; rhannau – *parts*

rhan-amser – *part-time*
 rhedeg – *to run* (bôn: rhed-)
 rheina – *those*
 rheoli – *to manage, to control* (bôn:
 rheol-)
 rheolwr (gwr.) – *a manager*; rheolwyr –
managers
 rheolwraig (ben.) – *a manageress*
 rhestr (ben.) – *a list*; rhestri – *lists*
 rhew (gwr.) – *ice*
 rhif (gwr.) – *a number*; rhifau – *numbers*
 rhwng – *between*
 rhy – *too* (before an adjective)
 rhyfedd – *strange, funny, odd*
 rhyw (+ Treigladd Meddal) – *any, some*
 rhywbeth (gwr.) – *something*
 rhywle (gwr.) – *somewhere*
 rhywun (gwr.) – *someone*

S

Saesnes (ben.) – *an Englishwoman*;
 Saeson – *English people*
 Saesneg (ben.) – *English (language)*
 Sais (gwr.) – *an Englishman*; Saeson –
English people
 sâl – *ill, sick, bad, poor*
 salad (gwr.) – *a salad*; saladau – *salads*
 Sbaen (ben.) – *Spain*
 sbâr – *spare*
 sbectol (ben.) – *spectacles (glasses)*
 sbwriel (gwr.) – *rubbish* (gw. ysbwriel)
 seiclo – *to cycle* (bôn: seicl-)
 sêl cist car (ben.) – *a car boot sale*; sêls
 cist car – *car boot sales*
 seren (ben.) – *a star*; sêr – *stars*
 sglodion – *chips*;
 sgorio – *to score* (bôn: sgori-)
 sgwennu – *to write* (bôn: sgwenn-)
 (Gogledd Cymru)
 siarad – *to talk* (bôn: siarad-)
 siec (ben.) – *a cheque*; sieciau – *cheques*
 sigarét (ben.) – *a cigarette*; sigarêts –
cigarettes
 silff (ben.) – *a shelf*; silffoedd – *shelves*
 silff ben tân – *mantelpiece*
 sillafu – *to spell* (bôn: sillaf-)
 sinema (gwr.) – *a cinema*; sinemâu –
cinemas

siocled (gwr.) – *chocolate*; siocledi – *chocolates*
 sioe (ben.) – *a show*; sioeau – *shows*
 Siôn Corn – *Santa Claus*
 siop (ben.) – *a shop*; siopau – *shops*
 siopa – *to shop* (bôn: siop-)
 siopwr (gwr.) – *a shopkeeper*; siopwyr – *shopkeepers*
 sir (ben.) – *a county*; siroedd – *counties*
 siwgr (gwr.) – *sugar*
 siŵr – *sure*
 siŵr o fod – *probably*
 smwddio – *to iron* (bôn: smwddi-)
 stamp (gwr.) – *a stamp*; stampiau – *stamps*
 stonidin (ben.) – *a stall, a booth*;
 stonidinau – *stalls, booths*
 stopio – *to stop* (bôn: stopi-)
 stormus – *stormy*
 stryd (ben.) – *a street*; strydoedd – *streets*
 sudd (gwr.) – *juice*; suddion – *juices*
 sut? – *how?*
 swnllyd – *noisy*
 swper (gwr.) – *a supper*; swperau – *suppers*
 swydd (ben.) – *a job, a post*; swyddi – *jobs, posts*
 swyddfa (ben.) – *an office*; swyddfeydd – *offices*
 sych – *dry*
 syched (gwr.) – *thirst*
 symud – *to move* (bôn: symud-)
 syniad (gwr.) – *an idea*; syniadau – *ideas*
 syth – *straight*

T

tabled (ben.) – *a tablet*; tabledi – *tablets*
 taclus – *tidy*
 tad (gwr.) – *a father*; tadau – *fathers*
 tad-cu (gwr.) – *a grandfather*; tad-cuod – *grandfathers* (De Cymru)
 tad maeth (gwr.) – *foster father*; tadau maeth – *foster fathers*
 tad-yng-nghyfraith (gwr.) – *father-in-law*;
 tadau-yng-nghyfraith – *fathers-in-law*

tafarn (ben.) – *a pub*; tafarnau – *pubs*
 taflen (ben.) – *a leaflet*; taflenni – *leaflets*
 tai – *houses* (gw. tŷ)
 taid (gwr.) – *a grandfather*; teidiau – *grandfathers* (Gogledd Cymru)
 taith (ben.) – *a journey*; teithiau – *journeys*
 talu – *to pay* (bôn: tal-)
 tan (+ Treigladd Meddal) – *until*
 tân (gwr.) – *a fire*; tanau – *fires*
 taro – *to hit, to strike*
 taten (ben.) – *a potato*; tatws – *potatoes*
 te (gwr.) – *tea*
 tebyg – *similar, alike*
 tedi (gwr.) – *a teddy bear*
 tegau (gwr.) – *a toy*; tegau – *toys*
 tegell (gwr.) – *a kettle*; tegelli – *kettles*
 tei (gwr.) – *a tie*; teis – *ties*
 teimlo – *to feel* (bôn: teiml-)
 teithio – *to travel* (bôn: teithi-)
 teledu (gwr.) – *a television*
 tennis (gwr.) – *tennis*
 teulu (gwr.) – *a family*; teuluoedd – *families*
 teuluol – *family* (e.e. y cartref teuluol – *the family home*)
 ti – *you* (informal singular)
 tîm (gwr.) – *a team*; timau – *teams*
 tipyn – *a little, a bit*
 tocyn (gwr.) – *a ticket*; tocynnau – *tickets*
 tomato (gwr.) – *a tomato*; tomatos – *tomatoes*
 torri – *to break* (bôn: torr-)
 torri lawr – *to break down*
 torth (ben.) – *a loaf*; torthau – *loaves*
 tost (gwr.) – *toast*
 tost (ans.) – *sick, ill* (De Cymru)
 traed – *feet* (gw. troed)
 traeth (gwr.) – *a beach*; traethau – *beaches*
 trafod – *to discuss* (bôn: trafod-)
 tref (ben.) – *a town*; trefi – *towns*
 trefnu – *to arrange, to organise* (bôn: trefn-)
 trênnau (gwr.) – *a train*; trenau – *trains*
 trio – *to try* (bôn: tri-)
 trip (gwr.) – *a trip*; tripiâu – *trips*
 trist – *sad*
 tro (gwr.) – *a turn*

troed (ben.) – *a foot*; traed – *feet*
 troi – *to turn* (bôn: troi-)
 trwy (+ Treigladd Meddal) – *through*
 trwyn (gwr.) – *a nose*; trwynau – *noses*
 trydan (gwr.) – *electricity, electric*
 trydydd – *third*
 tu allan i/tu fas i – *outside*
 tua (+Treigladd Llaes) – *about*
 tudalen (ben.) – *a page*; tudalennau –
pages
 twp – *stupid*
 twym – *warm, hot* (De Cymru)
 tŷ (gwr.) – *a house*; tai – *houses*
 tŷ bach – *a toilet*
 tŷ bwyta – *a restaurant*; tai bwyta –
restaurants
 tyfu – *to grow* (bôn: tyf-)
 tymor (gwr.) – *a season, a term*;
 tymhorau – *seasons, terms*
 tynnu – *to pull* (bôn: tynn-)
 tynnu llun – *to take a picture; to draw a*
picture
 tywydd (gwr.) – *weather*

Th

theatr (ben.) – *theatre*;
 theatrau – *theatres*

U

ugain – *twenty*; ugeiniau – *twenties*
 uned (ben.) – *a unit*; unedau – *units*
 unman – *nowhere*
 unrhyw (+ Treigladd Meddal) – *any*
 unwaith – *once*
 uwd (gwr.) – *porridge*

W

wal (ben.) – *a wall*; waliau – *walls*
 wedi blino – *tired*
 wedyn – *after, afterwards*
 weithiau – *sometimes*
 wir – *indeed*
 wrth (+ Treigladd Meddal) – *by*
 wrth gwrs – *of course*

wy (gwr.) – *an egg*; wyau – *eggs*
 wyneb (gwr.) – *a face*; wynebau – *faces*
 wythnos (ben.) – *a week*; wythnosau –
weeks

Y

y baban Iesu – *the baby Jesus*
 y llynedd – *last year*
 y we (ben.) – *the web*
 ych a fi! – *horrid, yuck!*
 ychydig – *a little, a few*
 yfed – *to drink* (bôn: yf-)
 yfory – *tomorrow*
 yma – *here*
 ymarfer – *to practise, to rehearse*
 ymddeol – *to retire* (bôn: ymddeol-)
 ymlacio – *to relax* (bôn: ymlaci-)
 ymlaen – *on, ahead, forward*
 ymolchi – *to wash (one's self)*
 (bôn: ymolch-)
 ymweld (â) – *to visit* (bôn: ymwel-)
 ymweliad (gwr.) – *a visit*; ymweliadau –
visits
 yn (+ Treigladd Trwynol) – *in*
 yn barod – *already*
 yn erbyn – *against*
 yn ôl – *back*
 yn unig – *only*
 yna – *there, then*
 yno – *there*
 ynys (ben.) – *an island*; ynysoedd –
islands
 Yr Alban (ben.) – *Scotland*
 Yr Wyddfa (ben.) – *Snowdon*
 ysbyty (gwr.) – *a hospital*; ysbytai –
hospitals
 ysbwriel (gwr.) – *rubbish*
 ysgol (ben.) – *a school*; ysgolion –
schools
 ysgrifennu – *to write* (bôn: ysgrifenn-)
 ystafell (ben.) – *a room*; ystafelloedd –
rooms
 ystyr (gwr.) – *a meaning*; ystyron –
meanings

Canllaw gramadeg/A grammar guideline

Termau/Terms

Berf	<i>Verb</i>	(mi es i, mi wnaeth o)
Berfenw	<i>Verb-noun</i>	(mynd, gyrru, cerdded)
Ansoddair	<i>Adjective</i>	(da, gwyntog, prysur)
Enw	<i>Noun</i>	(car, tŷ, llyfr)
Rhagenw	<i>Pronoun</i>	(ti, ni, nhw)
Bôn	<i>Stem</i>	(rhed-, golch-, siarad-)
Gwrywaidd	<i>Masculine</i>	
Benywaidd	<i>Feminine</i>	
Lluosog	<i>Plural</i>	

Berfau/Verbs

Mae'r berfenw **bod** yn bwysig iawn. Dan ni'n defnyddio **bod** i wneud yr amser presennol, yr amherffaith, y dyfodol a'r perffaith: **y ferf bod + yn/wedi + berf (dim treigladd)**.

*The verb-noun **bod** is very important. We use **bod** to create the present, the imperfect, the future and the perfect tenses: **the verb-noun bod + yn/wedi + verb (no mutation)**.*

Yr Amser Presennol/The present tense

Dw i'n talu. <i>I pay/am paying.</i>	Dw i ddim yn talu. <i>I don't pay/am not paying.</i>	Dw i'n talu?/Ydw i'n talu? <i>Do I pay?/Am I paying?</i>
Rwy't ti'n talu. <i>You pay/are paying.</i>	Dwyt ti ddim yn talu. <i>You don't pay/are not paying.</i>	Wyt ti'n talu? <i>Do you pay?/Are you paying?</i>
Mae o/hi'n talu. <i>He/she pays/is paying.</i>	Dydy o/hi ddim yn talu. <i>He/she doesn't pay/isn't paying.</i>	Ydy o/hi'n talu? <i>Does he/she pay?/Is he/she paying?</i>
Dan ni'n talu. <i>We pay/are paying.</i>	Dan ni ddim yn talu. <i>We don't pay/are not paying.</i>	Dan ni'n talu?/Ydan ni'n talu? <i>Do we pay?/Are we paying?</i>
Dach chi'n talu. <i>You pay/are paying.</i>	Dach chi ddim yn talu. <i>You don't pay/are not paying.</i>	Dach chi'n talu?/Ydach chi'n talu? <i>Do you pay?/Are you paying?</i>
Maen nhw'n talu. <i>They pay/are paying.</i>	Dydyn nhw ddim yn talu. <i>They don't pay/are not paying.</i>	Ydyn nhw'n talu? <i>Do they pay?/Are they paying?</i>

Yr Amser Amherffaith/*The imperfect tense*

Ro'n i'n talu. <i>I was paying/used to pay.</i>	Do'n i ddim yn talu. <i>I wasn't paying/didn't used to pay.</i>	O'n i'n talu? <i>Was I paying?/Did I used to pay?</i>
Roeddet ti'n talu. <i>You were paying/used to pay.</i>	Doeddet ti ddim yn talu. <i>You weren't paying/didn't used to pay.</i>	Oeddet ti'n talu? <i>Were you paying?/Did you used to pay?</i>
Roedd o/hi'n talu. <i>He/she was paying/used to pay.</i>	Doedd o/hi ddim yn talu. <i>He/she wasn't paying/didn't used to pay.</i>	Oedd o/hi'n talu? <i>Was he/she paying?/Did he/she used to pay?</i>
Roedden ni'n talu. <i>We were paying/used to pay.</i>	Doedden ni ddim yn talu. <i>We weren't paying/didn't used to pay.</i>	Oedden ni'n talu? <i>Were we paying?/Did we used to pay?</i>
Roeddech chi'n talu. <i>You were paying/used to pay.</i>	Doeddech chi ddim yn talu. <i>You weren't paying/didn't used to pay.</i>	Oeddech chi'n talu? <i>Were you paying?/Did you used to pay?</i>
Roedden nhw'n talu. <i>They were paying/used to pay.</i>	Doedden nhw ddim yn talu. <i>They weren't paying/didn't used to pay.</i>	Oedden nhw'n talu? <i>Were they paying?/Did they used to pay?</i>

Yr Amser Dyfodol/*The future tense*

Mi fydda i'n talu. <i>I will be paying.</i>	Fyddda i ddim yn talu. <i>I won't be paying.</i>	Fyddda i'n talu? <i>Will I be paying?</i>
Mi fyddi di'n talu. <i>You will be paying.</i>	Fydddi di ddim yn talu. <i>You won't be paying.</i>	Fydddi di'n talu? <i>Will you be paying?</i>
Mi fydd o/hi'n talu. <i>He/she will be paying.</i>	Fydd o/hi ddim yn talu. <i>He/she won't be paying.</i>	Fydd o/hi'n talu? <i>Will he/she be paying?</i>
Mi fyddwn ni'n talu. <i>We will be paying.</i>	Fyddwn ni ddim yn talu. <i>We won't be paying.</i>	Fyddwn ni'n talu? <i>Will we be paying?</i>
Mi fyddwch chi'n talu. <i>You will be paying.</i>	Fyddwch chi ddim yn talu. <i>You won't be paying.</i>	Fyddwch chi'n talu? <i>Will you be paying?</i>
Mi fyddan nhw'n talu. <i>They will be paying.</i>	Fyddan nhw ddim yn talu. <i>They won't be paying.</i>	Fyddan nhw'n talu? <i>Will they be paying?</i>

Yr Amser Perffaith/*The perfect tense*

Dw i wedi talu. <i>I have paid.</i>	Dw i ddim wedi talu. <i>I haven't paid.</i>	Dw i wedi talu?/Ydw i wedi talu? <i>Have I paid?</i>
Rwy't ti wedi talu. <i>You have paid.</i>	Dwy't ti ddim wedi talu. <i>You haven't paid.</i>	Wyt ti wedi talu? <i>Have you paid?</i>
Mae o/hi wedi talu. <i>He/she has paid.</i>	Dydy o/hi ddim wedi talu. <i>He/she hasn't paid.</i>	Ydy o/hi wedi talu? <i>Has he/she paid?</i>

Dan ni wedi talu. <i>We have paid.</i>	Dan ni ddim wedi talu. <i>We haven't paid.</i>	Dan ni wedi talu?/Ydan ni wedi talu? <i>Have we paid?</i>
Dach chi wedi talu. <i>You have paid.</i>	Dach chi ddim wedi talu. <i>You haven't paid.</i>	Dach chi wedi talu?/ Ydach chi wedi talu? <i>Have you paid?</i>
Maen nhw wedi talu. <i>They have paid.</i>	Dydyn nhw ddim wedi talu. <i>They haven't paid.</i>	Ydyn nhw wedi talu? <i>Have they paid?</i>

Yr Amser Gorffennol/*The past tense*

Mae'r ferf **gwneud** yn bwysig iawn. *The verb gwneud is very important.*

Mi wnes i. <i>I did/made.</i>	Wnes i ddim. <i>I didn't do/make.</i>	Wnes i? <i>Did I?/Did I make?</i>
Mi wnest ti. <i>You did/made.</i>	Wnest ti ddim. <i>You didn't do/make.</i>	Wnest ti? <i>Did you?/Did you make?</i>
Mi wnaeth o/hi. <i>He/she did/made.</i>	Wnaeth o/hi ddim. <i>He/she didn't do/make.</i>	Wnaeth o/hi? <i>Did he/she?/Did he/she make?</i>
Mi wnaethon ni. <i>We did/made.</i>	Wnaethon ni ddim. <i>We didn't do/make.</i>	Wnaethon ni? <i>Did we?/Did we do/ make?</i>
Mi wnaethoch chi. <i>You did/made.</i>	Wnaethoch chi ddim. <i>You didn't do/make.</i>	Wnaethoch chi? <i>Did you?/Did you do/ make?</i>
Mi wnaethon nhw. <i>They did/made.</i>	Wnaethon nhw ddim. <i>They didn't do/make.</i>	Wnaethon nhw? <i>Did they?/Did they do/ make?</i>

Mae **mynd** a **cael** yn dilyn yr un patrwm â **gwneud**. Dach chi'n medru gweld **mynd** yn Uned 10 a **cael** yn Uned 11.

Mynd and **cael** follow the same pattern as **gwneud**. You can find **mynd** in Uned 10 and **cael** in Uned 11.

Dan ni'n defnyddio **gwneud** efo berfau eraill i siarad yn yr amser gorffennol. Edrychwch ar y patrwm.

We use gwneud with other verbs to speak in the past. Look at the pattern.

Mi wnes i dalu. <i>I paid.</i>	Wnes i ddim talu. <i>I didn't pay.</i>	Wnes i dalu? <i>Did I pay?</i>
Mi wnest ti dalu. <i>You paid.</i>	Wnest ti ddim talu. <i>You didn't pay.</i>	Wnest ti dalu? <i>Did you pay?</i>
Mi wnaeth o/hi dalu. <i>He/she paid.</i>	Wnaeth o/hi ddim talu. <i>He/she didn't pay.</i>	Wnaeth o/hi dalu? <i>Did he/she pay?</i>

Mi wnaethon ni dalu. <i>We paid.</i>	Wnaethon ni ddim talu. <i>We didn't pay.</i>	Wnaethon ni dalu? <i>Did we pay?</i>
Mi wnaethoch chi dalu. <i>You paid.</i>	Wnaethoch chi ddim talu. <i>You didn't pay.</i>	Wnaethoch chi dalu? <i>Did you pay?</i>
Mi wnaethon nhw dalu. <i>They paid.</i>	Wnaethon nhw ddim talu. <i>They didn't pay.</i>	Wnaethon nhw dalu? <i>Did they pay?</i>

Atebion/Answers

Mae 'na lawer o ffyrdd o ddeud 'yes' a 'no' achos dan ni'n ymateb i'r ferf.

There are many ways of saying 'yes' and 'no' because we respond to the verb.

Yr Amser Presennol/The present tense

Ydw. <i>Yes, I am/do.</i>	Nac ydw. <i>No, I'm not/don't.</i>	Wyt ti'n talu? Ydw. <i>Are you paying?</i> Yes.
Wyt. <i>Yes, you are/do.</i>	Nac wyt. <i>No, you aren't/don't.</i>	Dw/Ydw i'n talu? Wyt. <i>Am I paying?</i> Yes.
Ydy. <i>Yes, he/she is/does.</i>	Nac ydy. <i>No, he/she isn't/doesn't.</i>	Ydy o/hi'n talu? Ydy. <i>Is he/she paying?</i> Yes.
Ydan. <i>Yes, we are/do.</i>	Nac ydan. <i>No, we aren't/don't.</i>	Dach chi'n talu? Nac ydan. <i>Are you paying?</i> No.
Ydach. <i>Yes, you are/do.</i>	Nac ydach. <i>No, you aren't/don't.</i>	Dan ni'n talu? Nac ydach. <i>Are we paying?</i> No.
Ydyn. <i>Yes, they are/do.</i>	Nac ydyn. <i>No, they aren't/don't.</i>	Ydyn nhw'n talu? Nac ydyn. <i>Are they paying?</i> No.

Dan ni hefyd yn defnyddio **Oes/Nac oes** yn yr amser presennol – pan fyddwn ni'n gofyn am rywbeth amhendant.

*We also use **Oes/Nac oes** in the present tense – when we ask about something indefinite.*

Oes. <i>Yes, there is/are.</i>	Nac oes. <i>No, there isn't/aren't.</i>	Oes 'na fara yn y cwpwrdd? Oes. <i>Is there (any) bread in the cupboard?</i> Yes. Oes 'na lyfrau ar y bwrdd? Nac oes. <i>Are there (any) books on the table? No.</i>
Ydy. <i>Yes, it is.</i>	Nac ydy. <i>No, it isn't.</i>	Ydy'r bara yn y cwpwrdd? Ydy. <i>Is the bread in the cupboard? Yes.</i>
Ydyn. <i>Yes, they are.</i>	Nac ydyn. <i>No, they aren't.</i>	Ydy'r llyfrau ar y bwrdd? Nac ydyn. <i>Are the books on the table? No.</i>

Yr Amser Amherffaith/*The imperfect tense*

O'n. <i>Yes, I was/used to.</i>	Nac o'n. <i>No, I wasn't/didn't used to.</i>	Oeddet ti'n talu? O'n. <i>Were you paying?</i> Yes.
Oeddet. <i>Yes, you were/used to.</i>	Nac oeddet. <i>No, you weren't/didn't used to.</i>	O'n i'n talu? Oeddet. <i>Was I paying?</i> Yes.
Oedd. <i>Yes, he/she was/used to.</i>	Nac oedd. <i>No, he/she wasn't/ didn't used to.</i>	Oedd o/hi'n talu? Oedd. <i>Was he/she paying?</i> Yes.
Oedden. <i>Yes, we were/used to.</i>	Nac oedden. <i>No, we weren't/didn't used to.</i>	Oeddech chi'n talu? Nac oedden. <i>Were you paying?</i> No.
Oeddech. <i>Yes, you were/used to.</i>	Nac oeddech. <i>No, you weren't/didn't used to.</i>	Oedden ni'n talu? Nac oeddech. <i>Were we paying?</i> No.
Oedden. <i>Yes, they were/used to.</i>	Nac oedden. <i>No, they weren't/didn't used to.</i>	Oedden nhw'n talu? Nac oedden. <i>Were they paying?</i> No.

Yr Amser Dyfodol/*The future tense*

Bydda. <i>Yes, I will (be).</i>	Na fydda. <i>No, I won't (be).</i>	Fyddi di'n talu? Bydda. <i>Will you be paying?</i> Yes.
Byddi. <i>Yes, you will (be).</i>	Na fyddi. <i>No, you won't (be).</i>	Fyddda i'n talu? Byddi. <i>Will I be paying?</i> Yes.
Bydd. <i>Yes, he/she will (be).</i>	Na fydd. <i>No, he/she won't (be).</i>	Fyddd o/hi'n talu? Bydd. <i>Will he/she be paying?</i> Yes.
Byddwn. <i>Yes, we will (be).</i>	Na fyddwn. <i>No, we won't (be).</i>	Fyddwch chi'n talu? Na fyddwn. <i>Will you be paying?</i> No.
Byddwch. <i>Yes, you will (be).</i>	Na fyddwch. <i>No, you won't (be).</i>	Fyddwn ni'n talu? Na fyddwch. <i>Will we be paying?</i> No.
Byddan. <i>Yes, they will (be).</i>	Na fyddan. <i>No, they won't (be).</i>	Fyddan nhw'n talu? Na fyddan. <i>Will they be paying?</i> No.

Yn yr amser gorffennol a'r amser perffaith, dan ni'n ateb **Do/Naddo** bob tro.
*In the past tense and the perfect tense, we answer **Do/Naddo** every time.*

Wnest ti dalu?
Did you pay?

Do.
Yes.

Naddo.
No.

Wnaeth o weld?
Did he see?

Do.
Yes.

Naddo.
No.

Wyt ti wedi gorffen?
Have you finished?

Do.
Yes.

Naddo.
No.

Pwyslais/*Emphasis*

Fel arfer, mae brawddegau a chwestiynau yn dechrau efo berf. Os does 'na ddim berf, mae 'na bwyslais. Efo pwyslais, yr ateb ydy **la/Naci**. Dan ni hefyd yn defnyddio **la/Naci** i ymateb i gwestiwn heb ferf.

*Usually, sentences and questions begin with a verb. If there is no verb, this is an emphatic construction. The answers following an emphatic question are **la/Naci**. We also use **la/Naci** to respond to a question where there is no verb.*

Mari wyt ti? <i>Are you Mari?</i>	la. <i>Yes.</i>	Naci. <i>No.</i>
Fiesta ydy môc dy gar di? <i>Fiesta is the make of you car?</i>	la. <i>Yes.</i>	Naci. <i>No.</i>
Coffi?	la.	Naci.

Treigladau/*Mutations*

Y Treigladd Meddal <i>The Soft Mutation</i>	Y Treigladd Trwynol <i>The Nasal Mutation</i>	Y Treigladd Llaes <i>The Aspirate Mutation</i>
t > d d > dd m > f	t > nh d > n	t > th
c > g g > / ll > l	c > ngh g > ng	c > ch
p > b b > f rh > r	p > mh b > m	p > ph

Rhai rheolau/Some rules**Y Treigladd Meddal/The Soft Mutation**

Ar ôl y efo enw benywaidd unigol	<i>After y with a singular feminine noun</i>	(y b roblem, y g adair)
Ansoddair yn dilyn enw benywaidd unigol	<i>Adjective following singular feminine noun</i>	(problem f awr)
Ansoddair ar ôl yn	<i>Adjective after yn</i>	(Mae hi'n wyntog.)
Enw ar ôl yn	<i>Noun after yn</i>	(Mae hi'n f eddyg.)

Ar ôl llawer o arddodiaid: *After many prepositions:*

am ar at gan
dros drwy wrth dan
heb hyd i o

Ar ôl mi mewn brawddeg.	<i>After mi in a sentence</i>	(Mi wnes i helpu.)
Ar ddechrau cwestiwn uniongyrchol	<i>At the beginning of a direct question</i>	(Wnest ti weld John?, F yddi di yn y tŷ?)
Ar ddechrau brawddeg negyddol (dim t, c, p)	<i>At the beginning of a negative sentence (not t, c, p)</i>	(Wnes i ddim gyrru. F ydda i ddim.)
Ar ôl geiriau i ofyn cwestiwn	<i>After words to ask a question</i>	(Pwy wnest ti weld?, Be wnest ti?, Faint fydd yn dŵad i'r parti?)
Berf neu wrthrych ar ôl ffurf gryno berf	<i>Verb or object following concise verbs</i>	(Mi wnes i yrru. Mi ges i f ara. Ga i f ynd?)
Enw benywaidd ar ôl un	<i>Feminine noun after un</i>	(un dd iod, un g adair)
Enw ar ôl dau, dwy, ail	<i>Noun following dau, dwy, ail</i>	(dau f unud, dwy b unt, ail f lwyddyn)
Ar ôl y rhagenwau dy ac ei (gwrywaidd)	<i>Following the pronouns dy and ei (masculine)</i>	(dy g ar di, ei g ar o)

Y Treigladd Trwynol/The Nasal Mutation

Ar ôl yr arddodiad **yn** yn *After the preposition* (**yn**g Nghymru)
golygu *in* **yn** meaning 'in'

Ar ôl y rhagenw **fy** *After the pronoun* **fy** (fy **nh**ad i)

Y Treigladd Llaes/The Aspirate Mutation

Ar ddechrau brawddeg *At the beginning of a* (**Ch**es i ddim.)
negyddol *negative sentence*

Ar ôl y cysylltair **a** yn *After the conjunction* **a** (te a **ch**offi)
golygu *and* meaning 'and'

Ar ôl yr arddodiad *After the preposition* **â** (Paid â **ph**oeni.)
â

Ar ôl yr adferf **tua** *After the adverb* (tua **ph**ump o'r gloch)
tua

Ar ôl y rhagenw **ei** *After the pronoun* **ei** (ei **th**ad hi)
(benywaidd) *(feminine)*

Ar ôl **tri** a **chwe** *After* **tri** and **chwe** (tri **ph**lentyn, chwe
phunt)

Rhagenwau + treigladdau/Pronouns and mutations

Dyma'r rhagenwau a'r treigladdau sy'n eu dilyn nhw.

Here are the pronouns and the mutations they cause.

Rhagenw/ Pronoun	Treigladd/ Mutation	Enghreifftiau/ Examples
fy my	Treigladd trwynol <i>Nasal mutation</i>	fy nh ad i fy nr ws i fy ng har i fy ng waith i fy mh en i fy mr awd i
dy your	Treigladd meddal <i>Soft mutation</i>	dy d ad di dy dd rws di dy f am di dy g ar di dy waith di dy l yfr di dy b en di dy f rawd di dy r ieni di
ei his	Treigladd meddal <i>Soft mutation</i>	ei d ad o ei dd rws o ei f am o ei g ar o ei waith o ei l yfr o ei b en o ei f rawd o ei r ieni o
ei her	Treigladd llaes a 'h' o flaen llafariad <i>Aspirate mutation and 'h' before a vowel</i>	ei th ad hi ei ch ar hi ei ph en hi ei h enw hi

ein	<i>our</i>	Dim treigladd ond 'h' o flaen llafariad <i>No mutation but 'h' before a vowel</i>	ein h enw ni
eich	<i>your</i>	Dim treigladd	eich tad chi
eu	<i>their</i>	Dim treigladd ond 'h' o flaen llafariad <i>No mutation but 'h' before a vowel</i>	eu h enw nhw

Arddodiaid/Prepositions

Mae arddodiaid yn rhedeg. Dach chi wedi dysgu **gan** ac **i**.

*Prepositions conjugate. You have learned **gan** and **i**.*

Gan	Mae gan Sam gar.	<i>Sam has a car.</i>
gen i	Mae gen i gar.	<i>I have a car.</i>
gen ti	Mae gen ti gar.	<i>You have a car.</i>
gynno fo	Mae gynno fo gar.	<i>He has a car.</i>
gynni hi	Mae gynni hi gar.	<i>She has a car.</i>
gynnon ni	Mae gynnon ni gar.	<i>We have a car.</i>
gynnoch chi	Mae gynnoch chi gar.	<i>You have a car.</i>
gynnyn nhw	Mae gynnyn nhw gar.	<i>They have a car.</i>

I	<i>to/for</i>	Rhaid i Sam fynd.	<i>Sam must go.</i>
i mi	<i>to/for me</i>	Rhaid i mi fynd.	<i>I must go.</i>
i ti	<i>to/for you</i>	Rhaid i ti fynd.	<i>You must go.</i>
iddo fo	<i>to/for him</i>	Rhaid iddo fo fynd.	<i>He must go.</i>
iddi hi	<i>to/for her</i>	Cyn iddi hi fynd.	<i>Before she goes.</i>
i ni	<i>to/for us</i>	Cyn i ni fynd.	<i>Before we go.</i>
i chi	<i>to/for you</i>	Ar ôl i chi fynd.	<i>After you go.</i>
iddyn nhw	<i>to/for them</i>	Ar ôl iddyn nhw fynd.	<i>After they go.</i>

Mae'r ferf yn treiglo ar ôl yr arddodiad **i**.

*The verb mutates after the preposition **i**.*

Dan ni'n defnyddio **mynd i** o flaen llefydd a berfau, ond dan ni'n defnyddio **mynd at** efo pobol. *We use **mynd i** before places and verbs, but **mynd at** with people.*

Dw i'n mynd i Ynys Môn.	<i>I'm going to Anglesey.</i>
Dw i'n mynd i weld.	<i>I'm going to see.</i>
Dw i'n mynd i'r ysgol.	<i>I'm going to school.</i>
Dw i'n mynd i siopa.	<i>I'm going shopping.</i>
Dw i'n mynd at y meddyg.	<i>I'm going to the doctor.</i>

Rhai rheolau eraill/Some other rules

a/ac

a o flaen cytsain	<i>a before a consonant</i>	(Aled a Siân, te a choffi)
ac o flaen llafariad	<i>ac before a vowel</i>	(Siân ac Aled, afal ac oren)

â/ag

â o flaen cytsain	<i>â before a consonant</i>	(Paid â phoeni. Paid â mynd.)
ag o flaen llafariad	<i>ag before a vowel</i>	(Paid ag ateb. Paid ag aros.)

y/yr/'r

y o flaen cytsain	<i>y before a consonant</i>	(y tŷ, y car, y plant)
yr o flaen llafariad	<i>yr before a vowel</i>	(yr ysgol, yr ysbyty, yr ardd)
' r pan fydd y ar ôl llafariad	<i>'r when y follows a vowel</i>	(Mae ' r tywydd yn dda, i' r gwaith, o' r Alban)

Mae/ydy

Dan ni'n defnyddio **ydy** ar ôl **Pwy, Be, Faint**. Dan ni'n defnyddio **mae** ar ôl y geiriau cwestiwn eraill – **Lle, Pryd, Sut, Pam**.

*We use **ydy** after **Pwy, Be, Faint**. We use **mae** after **Lle, Pryd, Sut, Pam**.*

Pwy ydy o?	<i>Who is he?</i>	Lle mae o?	<i>Where is he?</i>
Be ydy'r broblem?	<i>What is the problem?</i>	Pryd mae'r gêm?	<i>When is the game?</i>
Faint ydy'r tocyn?	<i>How much is the ticket?</i>	Sut mae'r tywydd?	<i>How is the weather?</i>

Rhifau/Numbers

Mae 'na ddwy ffordd o ddefnyddio rhifau: **rhif + enw unigol** neu **rhif + o + enw lluosog** (wedi'i dreiglo'n feddal). Hyd at ddeg, mae'n gyffredin iawn i ddefnyddio'r unigol.

*There are two ways of using numbers: **number + singular noun** or **number + o + plural noun (soft mutation)**. Up to **deg**, it is very common to use the singular noun.*

dau blentyn ..... dau o blant

saith llyfr ..... saith o lyfrau

naw car ..... naw o geir

Mae ffurfiau benywaidd efo 2, 3, 4 – **dwy, tair, pedair**. Dan ni'n defnyddio'r rhifau yma o flaen enwau benywaidd. A dan ni'n defnyddio'r ffurfiau yma wrth drafod oedran.

*2, 3, 4 have feminine forms – **dwy, tair, pedair**. We use these forms with feminine nouns. And we use these forms to express age.*

dwy bunt

tair punt

pedair punt

Mae Siôn yn ddwy oed.

mewn/yn

Ystyr **mewn** ydy *in a*. Dan ni hefyd yn defnyddio **mewn** o flaen berfau a rhifau. Dan ni'n defnyddio **yn** o flaen pethau pendant, gan gynnwys enwau llefydd.

***Mewn** means 'in a'. We also use it before verbs and numbers.*

*We use **yn** when something definite follows, including place names.*

mewn ffatri ————— *in a factory*

mewn pum munud ————— *in five minutes*

yn y ffatri ————— *in the factory*

yn ffatri Ford's ————— *in Ford's factory*

yn Llandudno ————— *in Llandudno*

Bonau/Stems

Rhaid i ni wybod bôn y ferf i greu gorchmynion.

We need to know the stem of verbs to create commands.

Dyma rai rheolau. *Here are some rules.*

Berf yn gorffen efo un llafariad
– gollwng y llafariad.

*Verb ending with a
single vowel – drop the vowel.*

bwyta   bwyt-   bwytwch

helpu   help-   helpwch

Berf yn goffen efo **io** –
gollwng y llafariad ola.

*Verb ending with **io** – drop the final
vowel.*

ffonio   ffon-   ffonwch

dawnsio   dawnsi-   dawnsiwch

Berf yn gorffen efo cytsain –
ychwanegu'r terfyniad.

*Verb ending with a
consonant – add the ending.*

darllen   darllen-   darllenwch

ateb   ateb-   atebwch

Berf yn gorffen efo **-ed**
– gollwng yr **ed**.

*Verb ending with **-ed** – drop the **ed**.*

yfed   yf-   yfwch

Berf yn gorffen efo **-eg**
– gollwng yr **eg**.

*Verb ending with **-eg** – drop the **eg**.*

rhedeg   rhed-   rhedwch

Rhai bonau anodd/*Some more difficult stems:*

aros

arhos-

arhoswch

benthyg

benthyc-

benthycwch

cymryd

cym-

cymwch

chwarae

chwarae-

chwaraewch

dechrau

dechreu-

dechreuwch

gorffen

gorffenn-

gorffennwch

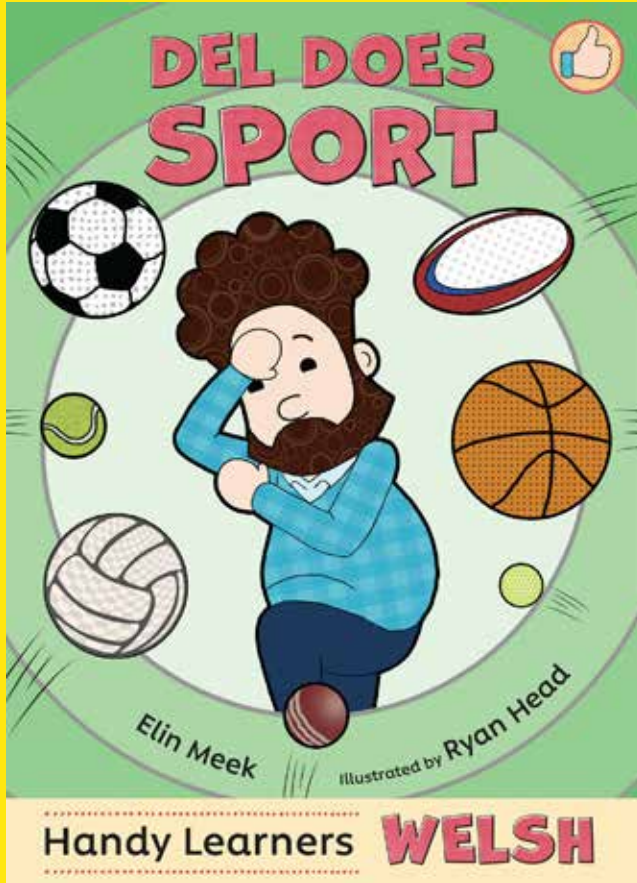
meddwl

meddyli-

meddyliwch

Dach chi'n hoffi chwaraeon?

Os dach chi'n hoffi chwaraeon, mae'r llyfr yma'n rhestru geirfa a phatrymau defnyddiol. *If you like sport, this book lists useful patterns and vocabulary.*

dysgucymraeg.cymru
learnwelsh.cymru